

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนอง ต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ของ คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง
การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

ของ
คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

นายดวง อันทะไชย
ประธานคณะกรรมการ

นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หนึ่ง

พลเอก ประสาท สุขเกษตร
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สอง

นายทรงเดช เสมอคำ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม

นายอน กาจกระโทก
เลขานุการคณะกรรมการ

นายเฉลา พวงมลัย
โฆษกคณะกรรมการ

นายพีระศักดิ์ พอจิต
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก ู้ด เบื้องบน
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายวีระศักดิ์ พุทธะกุล
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน
กรรมการ

พลเอก สลีน ทองภักดี
กรรมการ

นางสุนี จิงวิโรจน์
กรรมการ

รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกีจวร
กรรมการ

นายรณวิทธิ์ ปรียฉัตรตระกูล
กรรมการ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

ที่ สว ๐๐๑๙.๑๙/(ร ๔๗)

วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๖

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันอังคาร
ที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับ
การประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๙) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา
เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
กระทำกิจการ พิเคราะห์ข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนา
การศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบของชาติแต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่อยู่
ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ การให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชน
โดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึงเน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม
จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทยบนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข พิจารณาศึกษา ติดตามเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บท
ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการคณะนี้
ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก ประสาท สุขเกษตร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายทรงเดช เสมอคำ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายออน กาจกระโทก	เลขานุการคณะกรรมการ
๖. นายเฉลา พวงมาลัย	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายพีระศักดิ์ พอจิต	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. พลเอก อู๊ด เบื้องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นายวีระศักดิ์ พุทธะกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. พลเอก สสิน ทองภักดี	กรรมการ
๑๑. นางสุนี จึงวิโรจน์	กรรมการ
๑๒. นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน	กรรมการ
๑๓. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร	กรรมการ
๑๔. นายรณวรินทร์ ปรียฉัตรตระกูล	กรรมการ

บัดนี้...

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาและจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาเรื่องดังกล่าว ต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภาต่อไป

(ลงชื่อ) ตวง อันทะไชย

(นายตวง อันทะไชย)

ประธานคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

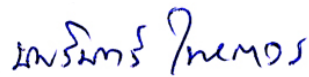
สำเนาถูกต้อง

(นางอำพรธณี ปินดาวงศ์)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

สำเนาถูกต้อง

(นายนพรินทร์ ไทยถาวร)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สอง

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา
สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๗ - ๘

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : edu.senateth@gmail.com

นพรินทร์ พิมพ์

อำพรธณี/เจตจำนงค์ ทาน

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง
การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
สำหรับผู้เรียนอาชีวศึกษา
ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันอังคารที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๙) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภาเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนาการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบของชาติแต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ การให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชนโดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึงเน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทยบนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พิจารณาศึกษา ติดตามเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง” และได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ได้ตั้งคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษาตามคำสั่งที่ ๑๘/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๕ ประกอบด้วย

๑. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นายทรงเดช เสมอคำ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวีระศักดิ์ พุทธระกุล	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. นายสัมพันธ์ เย็นสำราญ	อนุกรรมการ
๕. นายสถิต สำราญสุข	อนุกรรมการ
๖. นายทิวา แจ่มสุข	อนุกรรมการ
๗. นางสาวชมพูนุช บัวบังศรี	อนุกรรมการ
๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารีย์ วชิรวิภากร	อนุกรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์อนุชัย รามวงษ์กูร	อนุกรรมการ
๑๐. นายวิรัตน์ อัครวานวิตร	อนุกรรมการ
๑๑. นางอร่ามศรี อาภาอดุล	อนุกรรมการและเลขานุการ

๑๒. นายนพรินทร์ ไทยถาวร	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๓. นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. นายคม แร่งสูงเนิน	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕. นายกมล พิณรัตน์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๖. พลตรีหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพล พุฒคำ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๘. นายทวีศักดิ์ คิ้วทอง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

โดยให้คณะอนุกรรมการนี้มีอำนาจหน้าที่

๑. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาการอาชีวศึกษา ทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

๒. ศึกษาและติดตามการดำเนินนโยบาย งบประมาณ แนวทางและกระบวนการ ในการส่งเสริมการสนับสนุน การยกระดับมาตรฐานคุณภาพการอาชีวศึกษา และการพัฒนาอาชีวศึกษา ทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

๓. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลกฎหมายด้านการอาชีวศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา และอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ และสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน

๔. ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการการศึกษาขอหมาย เพื่อนำผลการพิจารณาศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ต่อไป

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

๒.๑ การประชุม

คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษาได้รับทราบข้อมูลข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง การเดินทางไปศึกษาดูงาน การสะท้อนประเด็นปัญหาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง คณะอนุกรรมการเชิญเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ดังนั้น จึงได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาศึกษาในประเด็นดังกล่าว รวม ๕ ครั้ง ดังนี้

- การประชุม ครั้งที่ ๙/๒๕๖๖ วันพุธที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖
- การประชุม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๖ วันพุธที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๖
- การประชุม ครั้งที่ ๑๑/๒๕๖๖ วันพุธที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖
- การประชุม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๖๖ วันพุธที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๖
- การประชุม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๖ วันพุธที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๖

๒.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงาน

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาและการบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอน ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาและการบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอน ณ วิทยาลัยพณิชยการเชตุพน เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร

(ค)

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
ณ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีพังโคนพิชยการ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีการโรงแรมและการท่องเที่ยวไทย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
ณ วิทยาลัยเทคนิคมินบุรี เขตมินบุรี กรุงเทพมหานคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานประกอบการ ณ บริษัท อาซาฮีแมชชีน
จำกัด อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคสว่างแดนดิน
อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยนครพนม อำเภอเมือง
จังหวัดนครพนม

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ วิทยาลัยเทคนิคบึงกาฬ อำเภอเมือง
จังหวัดบึงกาฬ

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม
การต่อเรือนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้
อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา ณ วิทยาลัยเทคนิคตรัง อำเภอเมือง
จังหวัดตรัง

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพ
และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ณ ศูนย์การเรียนรู้ บริษัทในกลุ่มสมบурณ์ แอ็ดวานซ์เทคโนโลยี จำกัด

(มหาชน) (Somboon Learning Academy) และสถานประกอบการในเครือข่ายฯ นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ตำบลมาบยางพร อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ ศูนย์การเรียนรู้ True Digital Academy โครงการ ทรุติจีทีลพาร์ค ทรุติจีทีล อคาเดมี แคมป์ส ถนนสุขุมวิท เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวันดี แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ บริษัท ภูพานเฮ 2021 (ไทยแลนด์) จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์การนักวิชาชีพ และการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์การนักวิชาชีพ และการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ณ วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์การนักวิชาชีพ ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ณ อาคารสำนักงาน บริษัท เลิศวิลัยแอนด์ซันส์ จำกัด เขตบางแค กรุงเทพมหานคร และศูนย์บูรณาการระบบอัตโนมัติ ถนนเศรษฐกิจ ๑ ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่ ณ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา ภายใต้สถาบันการอาชีวศึกษา ณ สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ณ วิทยาลัยเทคนิคราชนครินทร์ เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบเรียนคู่งาน – งานคู่เรียน และการจัดหลักสูตรการเรียนรู้สู่การมีงานทำโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล” ณ สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

(จ)

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิวุฒิ และ การพัฒนาศูนย์บริหารเครือข่ายการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา (CVM) ณ วิทยาลัย พณิชยการธนบุรี เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

- การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์บริหารเครือข่ายการผลิต และพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา (CVM) ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

๒.๓ การจัดการเสวนา

- การจัดการเสวนาเกี่ยวกับการรับฟังข้อสรุปว่าด้วยการติดตาม เสนอแนะ และ เร่งรัดการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษิตามยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ (๔ ภูมิภาค) ณ โรงเรียนวัดป่าประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

- การจัดการเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางและกระบวนการ บริหารจัดการอาชีวศึกษา (แบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม Cisco Webex Meeting) เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔

- การจัดการเสวนาเพื่อติดตามและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ตามมาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญ โดยนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา ไปสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษากับโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันด้วยศาสตร์พระราชา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณ โรงแรม บีเค เพลส บึงกาฬ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

- การจัดการเสวนาเพื่อติดตามและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ตามมาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญ โดยนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา ไปสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษากับโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันด้วยศาสตร์พระราชา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณ โรงแรมธรรมรินทร์ ธนา อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

- การจัดการเสวนา เรื่อง การติดตามการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการศึกษา (กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ณ ห้องประชุมแกรนด์บอลรูม โรงแรมเนวาด้า คอนเวนชั่น ชั้น ๒ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

๒.๔ การพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติ/กฎหมาย

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒) พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อบังคับ /นโยบาย /ยุทธศาสตร์ /ประกาศ /หลักเกณฑ์

๑) ข้อบังคับวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒

๒) ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐

๓) ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๙)

๔) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

๕) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ของคณะกรรมการอิสระ เพื่อปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

(ฉ)

๖) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

๗) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี

(นายเศรษฐา ทวีสิน)

๘) นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

(พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ)

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง” โดยได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษาพิจารณาศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๔ บท ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ ยุทธศาสตร์ แผน นโยบาย กฎหมาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๓ การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

บทที่ ๔ สรุปผลการพิจารณาศึกษา ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการฯ ได้มีมติเห็นชอบรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง” ซึ่งคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษาได้ดำเนินการจัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น คณะกรรมการฯ จึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าวพร้อมข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้โปรดพิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณา รวมทั้งข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ แล้ว ขอให้โปรดแจ้งไปยังรัฐบาล คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายอนันต์ กาจระโทก)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษา เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เป็นการพิจารณาศึกษาเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยการศึกษาแนวคิด ที่มา สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของไทย ภายใต้กฎหมาย กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาอาชีวศึกษา โดยดำเนินการศึกษา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุ เปรียบเทียบระบบการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของไทยกับต่างประเทศใช้ระบบการอาชีวศึกษาในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ทั้งในเรื่องหลักสูตรการศึกษา ระบบ รูปแบบ กระบวนการจัดการศึกษา ความร่วมมือและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางต่าง ๆ เพื่อจัดทำเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับเสนอต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษานำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาของไทย จากการศึกษาพบว่า

๑) การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของประเทศไทยประสบปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งในเชิงปริมาณ สถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่สามารถผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อเข้าสู่ภาคประกอบการได้เพียงพอกับความต้องการ ส่วนในเชิงคุณภาพสถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่สามารถผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีทักษะและองค์ความรู้ในวิชาชีพได้เพียงพอ เพื่อเข้าสู่การปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้จริง อีกทั้งในปัจจุบันมีการผลิตกำลังคนออกมามีทักษะ สมรรถนะและองค์ความรู้ที่ไม่ตรงกับความต้องการของภาคประกอบการ

๒) การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษามีผลต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมและบุคลากรภาควิชาชีพก็ยังคงเป็นที่ต้องการของภาคแรงงานอย่างมาก ซึ่งบุคลากรดังกล่าวจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยที่การเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีด้วย จึงส่งผลให้แรงงานในระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมต้องมีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องตามที่ระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมนั้น ๆ ต้องการ ดังนั้น การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพจึงต้องสอดคล้องกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และพร้อมไปด้วยทักษะการคิดวิเคราะห์ เทคนิคในการแก้ไขปัญหา ทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะด้านเทคโนโลยี

๓) การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่ช่วยสร้างพื้นฐานอาชีพ โดยการสร้างคนให้มีคุณภาพ ให้รู้จักนำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับและประยุกต์ใช้ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรของชาติเป็นไปอย่างคุ้มค่ามากที่สุด ถูกต้องและเหมาะสม รู้จักนำเทคโนโลยีไปใช้สำหรับเพิ่มผลผลิตอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการสร้างคน เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างงาน และสร้างงานเพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็งอันจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับการพัฒนาสภาพสังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีความก้าวหน้าในภาพรวม

๔) การจัดการอาชีวศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ คือ อาชีวระบบทวิภาคี โดยที่ระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาที่ผลิตผู้เรียนให้มีคุณสมบัติ มีทักษะและสมรรถนะตรงตามความต้องการ

ของภาคประกอบการ สร้างบุคลากรที่มีทักษะความชำนาญเฉพาะด้าน ดังนั้น การจัดการศึกษา อาชีวศึกษาของประเทศไทยควรเป็นหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพียงระบบเดียว ที่เน้นการเรียน ภาคปฏิบัติในสถานประกอบการไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ - ๘๐ และเรียนทฤษฎีเพียงร้อยละ ๒๐ - ๓๐

๕) การจัดทำอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคประกอบการ ในการทำความร่วมมือจัดการศึกษาร่วมกัน ทั้งในส่วนของ การรับสมัครและคัดเลือกผู้สนใจเข้าศึกษา การออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งการวัดและการประเมินผล การศึกษา การจะให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้นนั้น ภาครัฐควร จะต้องมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกลไกสำคัญที่จูงใจให้ภาคเอกชนและสถานประกอบการ ได้ตระหนัก เห็นความสำคัญและเข้าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยผลิตผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ มีทักษะ องค์ความรู้ ความชำนาญในงานวิชาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของภาคประกอบการ โดยต้องมี เงื่อนไขและหลักเกณฑ์การให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษีกับภาคประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษา การเชิดชูเกียรติ รวมทั้งสิทธิประโยชน์อื่น ๆ สำหรับภาคประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษาพึงจะได้รับ

๖) การผลิตบุคลากรอาชีวศึกษาจะต้องมีวางแผน ปรับปรุงและบูรณาการหลักสูตรต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมากกว่าศาสตร์เพียงด้านเดียว เน้นการเรียนรู้ภาคปฏิบัติที่ได้ลงฝึก และปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะ ได้แก่ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นจริง ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนรู้ให้ทัน ต่อความเปลี่ยนแปลง ทันต่ออาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี อย่างเป็นพลวัต

๗) หลักสูตรอาชีวศึกษาถูกออกแบบมาไม่เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน เนื้อหาสาระ ของหลักสูตรไม่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทักษะที่ต้องใช้ในการทำงานจริง ถึงแม้สถานศึกษาจะเปิดสอน ได้ตรงสาขาแต่เนื้อหาในหลักสูตรไม่ตรงกับทักษะ หรือหลักสูตรที่เปิดสอนอาจตรงกับความต้องการ แต่ล้ำสมัยและไม่ทันต่อบริบทปัจจุบัน มีลักษณะเป็น “เชิงวิชาการ” มากกว่า “เชิงปฏิบัติ” ส่งผลให้ การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการได้ อีกทั้งยังไม่ ตอบโจทย์และรองรับอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

๘) ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แทบจะไม่มีการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีเลย เนื่องจากหลักการในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จะผูกพันกับอายุของผู้เรียนอาชีวศึกษาในระดับดังกล่าว การที่ผู้เรียนจะเข้ารับการศึกษาในระบบ ดังกล่าวและต้องเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ ซึ่งอายุของผู้เรียนไม่เกิน ๑๘ ปี จะเข้าข่ายความผิดตามกฎหมายดังกล่าว ดังนั้น สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถานประกอบการส่วนใหญ่ จึงไม่มีการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระดับ ปวช. ในขณะที่ต่างประเทศมีการเปิดกว้าง ในเรื่องดังกล่าว และเห็นว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตั้งแต่อายุน้อยจะทำให้ผู้เรียนมีการสะสม ประสบการณ์ที่รวดเร็วมากขึ้น กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ลองผิด ลองถูก กล้าที่จะแก้ปัญหา ซึ่งประสบการณ์ในระยะยาวจะสามารถสร้างความเข้มแข็งให้ผู้เรียนได้เติบโตอย่างมีคุณภาพและ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานจริง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหารือ ร่วมกันเพื่อปัญหาในส่วนดังกล่าว เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นกำลังหลัก ในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศตั้งแต่อายุน้อย

๙) ครูผู้สอนอาชีวศึกษาขาดแคลนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะครูที่จัดการเรียนการสอน วิชาชีพเฉพาะทาง นอกจากจะมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการแล้ว ครูผู้สอนยังไม่ได้รับการพัฒนา

ทักษะและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียน การสอนไม่เกิดการบูรณาการองค์ความรู้และศาสตร์ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มทักษะให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการ คิดและวิเคราะห์

๑๐) กระบวนการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ยังยึดติดกับหลักสูตรและระบบการจัด การศึกษาแบบเดิม ๆ มากเกินไป และต้องใช้เวลาเรียนค่อนข้างนาน ไม่มีการสอนให้ผู้เรียนคิดนอกกรอบ และบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ไม่มีการสร้างแรงกระตุ้นเพื่อจูงใจเพื่อให้ผู้เรียนต้องการเข้ารับ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อความเบื่อหน่ายในการเรียนตามมา ต่อเนื่องไปยังการออกกลางคัน และหลุดออกจากระบบการศึกษาไปในที่สุด ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนบางคนก็ หลุดออกไปจากระบบ อาชีวศึกษา กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาในหลักสูตรระยะสั้นของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาอบรม และ นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันทีโดยไม่ต้องเรียนให้ครบตามที่หลักสูตรอาชีวศึกษา กำหนดที่เน้นภาคทฤษฎีมากเกินไป ใช้เวลาเรียนค่อนข้างนานและไม่ตอบโจทย์การทำงานในยุคปัจจุบัน

๑๑) การศึกษาเปรียบเทียบระบบการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทยกับประเทศ ต่าง ๆ เป็นการศึกษาระบบการจัดการอาชีวศึกษาภายใต้บริบทที่แตกต่างกันในหลายเรื่องเพื่อให้เห็นถึง ความแตกต่างในการขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษา ทั้งนโยบายที่สนับสนุน ความพร้อมและการมีส่วนร่วม ของภาคส่วนต่าง ๆ หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ กฎหมายที่ให้สิทธิและเอื้อต่อการจัด การศึกษา สมรรถนะผู้เรียน รวมไปถึงการศึกษาจุดเด่น จุดด้อย โอกาสในการพัฒนาและปัญหาหรือ ภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นตามมา เพื่อจะให้เห็นช่องทางในการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษา อาชีวศึกษาให้มีความเป็นสากลมากขึ้น

๑๒) การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบัน ยังขับเคลื่อนการพัฒนาไปได้ อย่างล่าช้า ไม่มีความต่อเนื่อง และไม่ทันต่อสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงและความต้องการความรู้ ในการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ของผู้เรียน อีกทั้งยังไม่มีมีการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชา ที่สามารถออกไปประกอบอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากไม่มีการพัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตร หรือจัดทำหลักสูตรใหม่ ๆ เพื่อรองรับนั่นเอง

๑๓) ความหลากหลายของระบบการบริหารจัดการ ซึ่งปัจจุบันมีการบริหารงานใน ๑ ระบบ ๒ รูปแบบ กล่าวคือ สถานศึกษาอาชีวศึกษาส่วนหนึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสถาบัน การอาชีวศึกษา อีกส่วนหนึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยตรง การไม่กระจายอำนาจไปยังสถาบันการอาชีวศึกษาส่งผลให้เกิดปัญหาตามมามากมาย และ ยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งกระทบ ต่อตัวผู้เรียนอย่างมาก ทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจและขาดแรงกระตุ้นหรือความสนใจในการเข้าเรียน อาชีวศึกษา

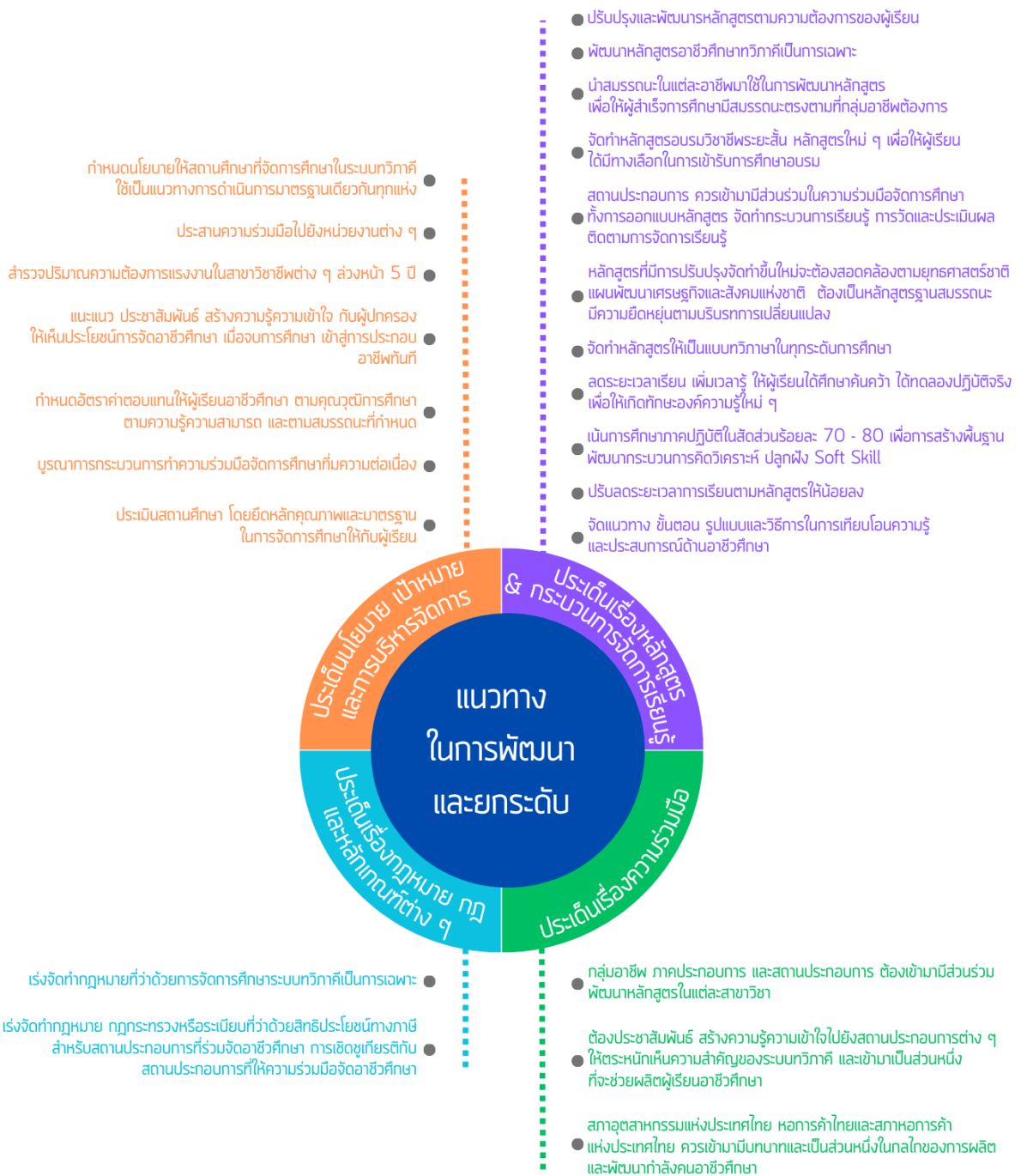
โดยสรุปการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ ของประเทศในภาพรวม เนื่องจากการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นการผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่ การทำงานและการประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้ มีงานทำเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และการมีงานทำของคน ในประเทศเป็นดัชนีชี้วัดระบบเศรษฐกิจฐานรากของสังคมที่มีความเข้มแข็ง ประกอบกับสถานการณ์ ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้น อย่างต่อเนื่องควบคู่กันไป ดังนั้น การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาหลากหลาย ๆ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ทั้งในเรื่อง

หลักสูตรการเรียนการสอนที่ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องและรองรับอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น กระบวนการจัดการศึกษาที่จะต้องนำศาสตร์และองค์ความรู้ที่หลากหลายมาบูรณาการให้เกิดเป็น องค์ความรู้ใหม่ ๆ เน้นการสอนให้ผู้เรียนได้คิดนอกกรอบของหลักสูตร ไม่ยึดติดกับระยะเวลาการศึกษา ตามหลักสูตรกำหนด อาจมีการจัดทำหลักสูตรระยะสั้นออกมาเพื่อตอบสนองโจทย์การเรียนรู้ที่ใช้ระยะเวลา ที่สั้นลง แต่เน้นการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติเป็นหลักที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะและองค์ความรู้เพียงพอที่สามารถ เข้าทำงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา หรือประกอบอาชีพอิสระได้ตามต้องการ ซึ่งหลักการดังกล่าว สอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาในการสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม และด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ทั้งการยกระดับ คุณภาพของการจัดการศึกษา (enhance quality of education) ครอบคลุมผลลัพธ์ทางการศึกษาและ การเรียนรู้ (learning outcomes) ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้องในการศึกษา เพื่อจัดการ ในเรื่องการดำรงชีวิตของตนเองและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู หลักสูตรและกระบวนการจัด การศึกษาและการเรียนรู้ (educational core processes) ที่ยืดหยุ่น หลากหลาย ถูกต้อง ทันสมัย ทันเวลา และมุ่งเน้นการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมทางสังคมที่ถูกต้อง มีระบบสนับสนุน (educational institutions and support systems) ที่ตอบสนองความต้องการของการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (reduce disparity in education) โดยการเพิ่มโอกาส ในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ (equity in access) โอกาสการได้รับ ทางเลือกในการศึกษาเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (equity in choosing appropriate process in education) และโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสม กับศักยภาพตามความถนัดของผู้เรียน (equity in benefiting from aptitude-based quality of education) โดยการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาต้องใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ และแนวทางการจัด การเรียนรู้เชิงและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน เพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาในสาขาที่สอดคล้อง กับความต้องการของภาคเอกชนและประเทศชาติ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีความรู้ ทักษะ เก่งปฏิบัติ และมีสมรรถนะเป็นที่ยอมรับ หรือผ่านการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการอย่างเข้มข้น ที่ทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาที่สำเร็จการศึกษา สามารถเข้าสู่การทำงานในสถานประกอบการได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษาและมีความสามารถที่จะก้าว ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการได้เอง

ในการศึกษา เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีเป้าหมายสำคัญเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบการจัดการอาชีวศึกษา ของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ที่ใช้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนระบบ เศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในส่วนของแนวนโยบายการขับเคลื่อน เป้าหมาย หลักสูตรการจัดเรียนการสอน ความร่วมมือ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง จุดเด่น จุดด้อย โอกาสในการพัฒนา และภัยคุกคามหรือปัญหาที่เกิดขึ้น ต่อการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา นำเสนอไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานและ จัดการเรียนรู้อาชีวศึกษา โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลทางด้านนโยบายได้นำหลักการแนวคิดและข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษา ครั้งนี้ไปศึกษาทำความเข้าใจ ทบทวนและปรับปรุงกลไกต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน ที่นำไปสู่การแก้ปัญหา

การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทการเกิดขึ้นของงานและอาชีพใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสเทคโนโลยีอย่างเป็นพลวัตร

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ในคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ได้ตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว ซึ่งระบบการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของประเทศไทย ควรจะต้องมีการทบทวนกระบวนการจัดการศึกษาทั้งระบบในภาพรวมโดยเป้าหมายเพื่อสร้างทักษะและองค์ความรู้ให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จริงหลังสำเร็จการศึกษา โดยมีประเด็นข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่ต้องการสะท้อนไปยังสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อการบูรณาการแก้ไขปัญหาให้เกิดอย่างยั่งยืน และสร้างความเข้มแข็ง สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียนอาชีวศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑) ประเด็นในเรื่องนโยบาย เป้าหมาย และการบริหารจัดการ

๑.๑) ต้องกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่งจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีเพียงระบบเดียวในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อการมีงานทำอย่างแท้จริง การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจะต้องมีความต่อเนื่องและไม่เปลี่ยนแปลงไปตามวาระของผู้บริหารองค์กร

๑.๒) หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ต้องหารือแนวทางร่วมกันเพื่อสำรวจแนวโน้มผู้ตกงาน และผู้ว่างงานอันเนื่องมาจากการถูกเลิกจ้างหรือการปิดกิจการ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อรองรับกลุ่มผู้สนใจที่จะเข้ารับการศึกษาอาชีวศึกษาในระดับต่าง ๆ หรือฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นเพื่อการมีงานทำ

๑.๓) ต้องสำรวจปริมาณความต้องการกำลังคนอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ล่วงหน้าอย่างน้อย ๕ ปี โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนในการผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาออกสู่ภาคแรงงานที่มีทักษะ สมรรถนะและมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของภาคแรงงาน สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็แนวทางสำคัญในการป้องกันปัญหาการว่างงานตามมา

๑.๔) ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาและเข้าสู่ระบบการทำงานในระบบราชการมีจำนวนน้อย และส่วนใหญ่จะทำงานในภาคประกอบการที่สอดคล้องตามสาขาวิชาชีพที่มีความรู้ ดังนั้น การกำหนดอัตราค่าตอบแทนหรือเงินเดือนของคนกลุ่มนี้จึงไม่ควรใช้หลักการกำหนดอัตราเงินเดือนสำหรับคุณวุฒิที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) กำหนด แต่ควรมีการกำหนดอัตราเงินเดือนให้กับที่สำเร็จการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาที่สอดคล้องตามคุณวุฒิการศึกษาตามความรู้ความสามารถ และตามสมรรถนะที่กำหนดควบคู่กันไป เพื่อสร้างแรงจูงใจให้มีผู้สนใจเข้าเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น

๑.๕) นโยบายที่สำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คือ การทำความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงควรมอบอำนาจหน้าที่ดังกล่าวให้กับสถาบันการอาชีวศึกษา เป็นผู้มื่ออำนาจในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้เกิดความสะดวกและเกิดความรวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรทำหน้าที่เป็นผู้กำกับและติดตามการดำเนินงานในภาพรวมทั้งหมด พร้อมทั้งต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานในทุกโครงการ

๑.๖) ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กับผูปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ได้มีโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง ในรูปแบบของการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และมีระบบการสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิต เพื่อให้ได้รับคุณวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น

๒) ประเด็นในเรื่องหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้

๒.๑) ต้องจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาทวิภาคีเป็นการเฉพาะ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหรือจัดทำหลักสูตรใหม่ ๆ ที่มีความท้าทายและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนที่ทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป มีความยืดหยุ่นในการจัดเรียนรู้ ในบางหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ควรมีการยกเลิกและจัดทำหลักสูตรใหม่ ๆ ตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อการประกอบอาชีพจริง

๒.๒) ในการจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาคควรต้องนำสมรรถนะในแต่ละอาชีพ มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะตรงตามที่กลุ่มอาชีพต้องการ และในบางหลักสูตรควรต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับวิถีของชุมชนและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยหลักสูตรดังกล่าวจะต้องช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถปรับและประยุกต์องค์ความรู้ ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจรายย่อย (SME) หรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระได้

๒.๓) เพื่อให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ก้าวทันต่ออาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ควรเร่งจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรใหม่ ๆ ออกมาเพื่อให้ผู้เรียนได้มีทางเลือก ในการเข้ารับการศึกษาอบรม และมีช่องทางในการเข้าถึงระบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามแต่สภาพ ของบุคคล

๒.๔) หลักสูตรที่มีการจัดทำขึ้นใหม่จะต้องสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หลักสูตรต้องเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะมีความ ทันสมัย มีความยืดหยุ่นตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของประเทศและความต้องการแรงงานวิชาชีพ ในช่วงเวลานั้น ตอบสนองต่อการมีงานทำของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเข้าปฏิบัติงานได้ทันทีหลังสำเร็จ การศึกษา

๒.๕) หลักสูตรการศึกษาต้องจัดให้เป็นหลักสูตรในระบบทวิภาคีแบบทวิภาษา ในทุกระดับการศึกษา โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการจัดการศึกษาควบคู่ไปกับการใช้ภาษาไทย พร้อมกันไป รวมทั้งภาษาที่สามเพิ่มเติม โดยให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐนำร่องในเรื่องดังกล่าว ในทุกภูมิภาค และต้องมีการติดตาม ประเมินผล และขยายผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ ผู้เรียนได้มีองค์ความรู้ มีทักษะติดต่อดสื่อสารได้ จะสามารถสร้างความเข้มแข็งและสร้างความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศได้เป็นอย่างดี

๒.๖) หลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีจะต้องเน้นการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการในสัดส่วนร้อยละ ๗๐ - ๘๐ เพื่อการสร้างพื้นฐาน ทักษะ และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาระบวนการคิด วิเคราะห์ ทักษะการใช้ชีวิต การทำงาน การวางแผนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากการปฏิบัติงานจริงได้อย่างทันการณ์ รวมทั้ง การปลูกฝังในเรื่อง Soft Skill ที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่วนอีกร้อยละ ๒๐ - ๓๐ เป็นการจัด การศึกษาในภาคทฤษฎี

๒.๗) กระบวนการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาคควรจัดใน ๒ รูปแบบ ดังนี้

๒.๗.๑) รูปแบบโมดูล (Module) ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่จัด ให้กับผู้เรียนเพื่อให้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย หรือเป็นการจัดกลุ่ม การเรียนรู้แบบประสบการณ์ การเรียนแบบโมดูลต้องระบุนิยามพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน การเรียนการสอนแบบโมดูลเป็นการเรียน ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่มีระเบียบแบบแผน แต่หลากหลายวิธีแห่งการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ทราบความสามารถและความก้าวหน้า ของตนในการเรียนรู้ทุกระยะ และผู้เรียนที่เรียนรู้ซ้ำได้มีโอกาสเรียนซ้ำ ในกระบวนการจัดการเรียนนั้น จะมีการประเมินผลก่อนเรียน (Pre-Assessment) เพื่อตรวจสอบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน สมรรถนะ ของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมเองตามความสนใจ มีการประเมินผล (Post-Assessment) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนประเมินผลตนเอง

๒.๗.๒) รูปแบบบล็อกคอร์ส (Block Course) เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบต่อเนื่อง โดยใช้ระยะเวลาที่สั้น เป็นรูปแบบการศึกษาแบบเรียนครั้งละ ๑ รายวิชา (Block Course System) และเรียนไปจนจบกระบวนวิชานั้นแล้วทำการวัดผล จึงจะเรียนวิชาถัดไปจนกว่าจะครบตามหลักสูตรกำหนด

ทั้งนี้ ในการจัดการเรียนการสอนนั้นจะเลือกใช้รูปแบบใดในการจัดกระบวนกรจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใดนั้น จะต้องพิจารณาความเหมาะสมและสิ่งที่คุณเรียนได้รับจากการศึกษาตามหลักสูตรในสาขาวิชาชีพนั้นเป็นหลัก

๒.๘) สถานประกอบการ และภาคประกอบการที่เกี่ยวข้องตามแต่ละกลุ่มอาชีพ ควรเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในความร่วมมือจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งการออกแบบหลักสูตรร่วมกัน จัดทำกระบวนกรเรียนรู้ร่วมกัน การฝึกปฏิบัติทางด้านวิชาชีพ การวัดและประเมินผล รวมทั้งติดตามการจัดการเรียนรู้เพื่อสำรวจข้อบกพร่องและนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

๒.๙) ต้องเร่งดำเนินการจัดทำแนวทาง ขั้นตอน รูปแบบและวิธีการในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ด้านอาชีวศึกษา และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ หรือจัดการศึกษาในรูปแบบของการสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) ให้กับผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว แต่มีความต้องการที่จะยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา และเพิ่มคุณวุฒิให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้นำไปใช้ในการยกระดับตำแหน่งและปรับอัตราค่าตอบแทน

๓) ประเด็นในเรื่องความร่วมมือ

๓.๑) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา หอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน ผู้แทนสถานประกอบการ และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) จะต้องประชุมหารือร่วมกันในการสำรวจปริมาณความต้องการกำลังคนอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อผลักดันระบบการผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาให้มีปริมาณที่เพียงพอตามความต้องการ มีคุณสมบัติ มีสมรรถนะและทักษะตามที่ภาคประกอบการต้องการ

๓.๒) องค์กรวิชาชีพ กลุ่มอาชีพ ภาคประกอบการ และสถานประกอบการ ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในแต่ละสาขาวิชาในระบบทวิภาคี หรือจัดทำหลักสูตรใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อการมีงานทำและการประกอบอาชีพของผู้เรียนหลังสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากสถานประกอบการจะสามารถสะท้อนถึงความต้องการได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในการกำหนดมาตรฐานอาชีพและสมรรถนะของผู้เรียนว่าต้องการผู้เรียนในลักษณะใด มีคุณสมบัติอย่างไร เพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจะได้พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะและสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา โดยสถานประกอบการต้องนำสมรรถนะของผู้เรียนมาเป็นเงื่อนไขในการกำหนดอัตราค่าตอบแทนตามสมรรถนะ ซึ่งก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น

๓.๓) ต้องประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจไปยังสถานประกอบการต่าง ๆ ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยผลิตผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมีทักษะองค์ความรู้ ความชำนาญในงานวิชาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของภาคประกอบการ โดยต้องมีเงื่อนไขในเรื่องของการให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษี

กับภาคประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษา การเชิดชูเกียรติในความร่วมมือจัดการศึกษา รวมทั้งสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการได้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการอาชีวศึกษา

๔) ประเด็นในเรื่องกฎหมาย กฎ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

๔.๑) ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือทิศทางในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งภารกิจบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่แตกต่างไปจากเดิมที่เคยปฏิบัติ และแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ให้มีความต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพตามมา

๔.๒) ควรเร่งจัดทำกฎหมายที่ว่าด้วยการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการเฉพาะ เพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถาบันการอาชีวศึกษา ได้นำไปใช้ในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรู้และให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ลดความซ้ำซ้อนการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นเหมือนการดำเนินการที่ผ่านมา

๔.๓) เร่งจัดทำกฎหมาย กฎกระทรวงหรือระเบียบที่ว่าด้วยสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับสถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษา รวมทั้งหลักเกณฑ์หรือแนวทางการเชิดชูเกียรติกับสถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๔.๔) เร่งจัดทำกฎหมาย กฎกระทรวงหรือระเบียบที่ว่าด้วยการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต โดยควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

หลักการสำคัญในการจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ต้องมีนโยบายในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น และต้องเร่งรัดในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ จึงจะสามารถทำให้เกิดแรงจูงใจให้กับผู้สนใจที่จะมาเรียนทางสายอาชีพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่พิจารณาเฉพาะแต่ผู้เรียนในระบบเพียงอย่างเดียว แต่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นการส่งเสริมเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย

ใบแทรก

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ (เพิ่มเติม) จากที่ประชุมวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๖๗
ประกอบในรายงานการพิจารณาศึกษา
ของ คณะกรรมาธิการการศึกษา วุฒิสภา
เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

---

๑) ควรมีการฝึกอบรมและพัฒนาครูอาชีวศึกษา โดยการส่งครูอาชีวศึกษาให้เข้าเรียนรู้และศึกษาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในสถานประกอบการ เพื่อศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับระบบงานและความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการที่จะสามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจมีทักษะสมรรถนะ และมีคุณสมบัติเพียงพอตามความต้องการของสถานประกอบการ ทั้งนี้ การส่งครูอาชีวศึกษาไปฝึกอบรมในสถานประกอบการนั้น ควรต้องมีกำหนดระยะเวลาในการฝึกอบรมให้เหมาะสม เพื่อที่จะให้ครูที่เข้ารับฝึกอบรมได้มีทักษะและพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างเต็มรูปแบบและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรืออาจจัดให้ครูผู้สอนได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาดูงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

๒) หลักสูตรอาชีวศึกษาในปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่ผลิตกำลังคนออกมาเพื่อใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาให้มีความก้าวหน้าและทันสมัยสอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป หรือสอนให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ รวมทั้งต่อยอดความคิดนั้นกับสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาสู่การประกอบอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการอิสระ หรือเป็นเจ้าของอาชีพ

๓) หลักสูตรอาชีวศึกษาไม่ควรออกแบบหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของภาคประกอบการอุตสาหกรรมเท่านั้น แต่ควรต้องคำนึงถึงภาคประกอบการอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงความต้องการของกลุ่มอาชีพในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีบริบทความต้องการอาชีพที่ต่างกันประกอบกันไปด้วย และในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษาก็ควรจะต้องเป็นไปตามความต้องการกำลังคนของในระดับประเทศและในระดับสากลด้วยเช่นกัน

๔) ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ความร่วมมือในการจัดการศึกษา และกลไกการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ครูผู้สอนอาชีวศึกษาจะต้องมีการบูรณาการนำ Soft Skill คือ ทักษะเกี่ยวกับอารมณ์และการเข้าสังคมที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับสายงานหรือสายอาชีพโดยตรง แต่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อทำให้สามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้เหมาะสมยิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับ Hard Skills ซึ่งหมายถึงทักษะความสามารถในเชิงเทคนิค จะทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษามีความเป็นเลิศได้

๕) ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ควรเป็นความร่วมมือในรูปแบบสหภาคี โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประกอบการต่าง ๆ ภาควิชาชีพ และภาคอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๖) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรต้องนำระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนจีนมาเป็นส่วนหนึ่งเพื่อประกอบการศึกษาและวิเคราะห์เพิ่มเติม เพื่อหาจุดด้อยที่เกิดขึ้นและสร้างจุดเด่นให้การอาชีวศึกษาของไทยได้รับการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ตอบโจทย์การพัฒนากำลังคนของประเทศ และสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญในนโยบายของรัฐ ซึ่งได้กำหนดให้มีการสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคผลิต และการบริการ และเร่งรัดในการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ และยกระดับความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศในสาขาต่าง ๆ ด้วยความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่าง สถานประกอบการ สถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา และสถาบันเฉพาะทาง อย่างไรก็ตาม สภาพการณ์และสถานการณ์ของประเทศและของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การผลิตและ พัฒนากำลังคนของประเทศและบริบทโลก ย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนและหรือเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเชิงอนาคตอย่างเป็นระบบที่เหมาะสม จึงมีความจำเป็นอย่างมา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจัดทำแผนเพื่อพัฒนากำลังคนอย่างเหมาะสม กับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ในคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา เล็งเห็นว่า “ การพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ” มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัด การอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยนำเสนอบทสรุปในประเด็นที่เกี่ยวข้อง พร้อมข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการอาชีวศึกษาไทย ให้สอดคล้องและเหมาะสมต่อ สภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงต่อไป

ขอขอบคุณอนุกรรมการและที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษาทุกท่าน ที่ได้ช่วยระดมความคิดเห็น และเสียสละเวลาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำรายงานฉบับนี้ โดยเฉพาะฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษาที่ได้พยายามค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย ศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ทุ่มเท เสียสละและมีความอุตสาหะเป็นที่ตั้ง อันส่งผลให้การจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายอย่างดียิ่ง

(รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร)

ประธานคณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา

ในคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(๑) - (๙)
คำนำ	(๑๑)
สารบัญ	(๑๓)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๓
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา	๓
๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษา	๔
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ	๔
บทที่ ๒ ยุทธศาสตร์ แผน นโยบาย กฎหมาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐	๗
๒.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓	๘
๒.๓ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา	๑๗
๒.๔ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙	๒๓
๒.๕ นโยบายของรัฐบาล (นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี)	๒๖
๒.๖ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ)	๒๘
๒.๗ นโยบายการพัฒนาการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗	๓๑
๒.๘ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑	๓๒
๒.๙ ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๙)	๓๘
๒.๑๐ ทักษะที่จำเป็นในการทำงานยุคดิจิทัล	๔๐
๒.๑๑ แนวคิดเกี่ยวกับการ Re-Skills การ Up-Skills และการ New-Skills	๔๙
๒.๑๒ บทความทางวิชาการและแนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาในสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลง	๕๒
๒.๑๓ ระบบการจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของ ประเทศต่าง ๆ	๗๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓ การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	๘๙
๓.๑ สถานการณ์การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของไทย	๘๙
๓.๒ บทวิเคราะห์ความสำคัญของการจัดอาชีวศึกษา	๙๑
๓.๓ บทวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดอาชีวศึกษา	๙๓
๓.๔ บทวิเคราะห์แนวโน้มและโอกาสในการจัดการอาชีวศึกษาของไทย	๙๕
๓.๕ บทวิเคราะห์สถานการณ์การมีงานทำของผู้เรียนอาชีวศึกษา	๙๗
๓.๖ บทวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษากับต่างประเทศ	๑๐๐
๓.๗ บทวิเคราะห์การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	๑๑๐
บทที่ ๔ สรุปผลการพิจารณาศึกษา ข้อเสนอแนะและข้อสังเกต	๑๑๕
๔.๑ สรุปผลการพิจารณาศึกษา	๑๑๕
๔.๒ ข้อเสนอแนะและข้อสังเกต	๑๑๘
บรรณานุกรม	๑๒๕
ภาคผนวก	๑๒๙

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา

“การศึกษา” เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลหรือจากสื่อใด ๆ ไปสู่บุคคล เพื่อให้ได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งความรู้เหล่านี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาให้มนุษย์ได้เติบโตทั้งทางด้านสมอง สติปัญญา ควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษายังเป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมเพื่อนำมาเป็นเรื่องกำกับการใช้ความรู้ความสามารถให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมโดยรวม การศึกษาเป็นการพัฒนาคนให้มียึดมั่นความรู้ ความสามารถ มีวิชาวินิจฉัย และนำความรู้ที่มีอยู่นั้นไปปรับและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและประเทศชาติ

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงในช่วงปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการแข่งขันในเรื่องต่าง ๆ รอบด้าน ทั้งระบบเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ แม้กระทั่งในระบบการศึกษาด้านอาชีพที่เป็นการผลิตและพัฒนากำลังคนทางด้านวิชาชีพเข้าสู่ภาคแรงงาน ซึ่งสถานประกอบการต่างต้องการแรงงานที่มีคุณภาพและมีสมรรถนะทางวิชาชีพเฉพาะด้าน ความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถดังกล่าวก็เพื่อสร้างโอกาสต่าง ๆ ทั้งโอกาสในระบบการผลิตของภาคอุตสาหกรรมที่เป็นไปตามเป้าหมาย โอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเพื่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันของหน่วยงานหรือองค์กรในการแข่งขันชิงความได้เปรียบในเชิงธุรกิจที่ดำเนินอยู่ ดังนั้น การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาก็ต้องตอบโจทย์ต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในช่วงปัจจุบันอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมด้วย

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อฝึกอาชีพให้ผู้เรียนได้มีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ โดยจะต้องจัดการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติควบคู่กันไป เพื่อเสริมทักษะให้ผู้เรียนได้มีพื้นฐานสำคัญ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ในการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมกำลังคนในระดับต้นและระดับกลางทางเทคนิคในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน เพื่อพัฒนาประเทศไปสู่การพึ่งพาตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องทันสมัยสอดคล้องกับบริบทในการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖ ที่บัญญัติว่า “การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้”

เมื่อพิจารณาหลักการข้างต้นนั้นดูเหมือนว่าการจัดการศึกษาอาชีวศึกษานั้น เป็นการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การมีงานทำ แต่บริบทและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน การจัดการศึกษาอาชีวศึกษากลับไม่สามารถที่จะผลิตกำลังคนให้มีความรู้และสมรรถนะในการทำงานได้ตามที่คาดหวัง ประสบปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งในเชิงปริมาณนั้น สถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่สามารถผลิตปริมาณกำลังคนทางด้านวิชาชีพเพื่อเข้าสู่ภาคประกอบการได้เพียงพอกับความต้องการ ทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม การโรงแรมและการท่องเที่ยว และอื่น ๆ ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานเรียนเพื่อได้ปริญญา ได้รับค่าตอบแทนที่สูง ได้งานทำที่ดี ปัญหาอีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะภาพลักษณ์ของการอาชีวศึกษาที่เป็นไปในทางลบ ส่งผลให้มีผู้สนใจเข้าเรียนมีจำนวนลดลงในทุกปี นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนอาชีวศึกษาจำนวนหนึ่งที่มีอย่างต่อเนื่องในทุกสถานศึกษา เกิดการสูญเปล่าของระบบการศึกษาอย่างมาก สำหรับปัญหาในเชิงคุณภาพนั้น สถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่สามารถผลิตกำลังคนให้มีทักษะและองค์ความรู้ในสาขาวิชาชีพได้เพียงพอเพื่อออกไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้จริง อีกทั้งการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่จะมีสมรรถนะไม่ตรงตามความต้องการของภาคประกอบการ ผู้ที่จบการศึกษาส่วนหนึ่งทำงานในภาคประกอบการจะไปอยู่ในระบบผลิตและไม่ได้ใช้ความรู้และทักษะตามที่เรียนมา ทำงานไม่ตรงกับทักษะที่มี ได้รับค่าตอบแทนที่ต่ำกว่าคุณวุฒิการศึกษา ปัญหาส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะหลักสูตรการเรียนการสอนที่ไม่มีการปรับปรุงให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จึงไม่สามารถจูงใจผู้เรียนให้เข้าสู่การเรียนในระบบอาชีวศึกษาได้ อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นภาคทฤษฎีมากเกินไปทำให้ผู้เรียนไม่มีทักษะในทางวิชาชีพในภาคปฏิบัติเท่าที่ควรจะเป็น อีกทั้งการเรียนอาชีวศึกษาในระบบปกติจะต้องใช้เวลาในการเรียนค่อนข้างนานและเน้นการเรียนรายวิชาการศึกษาทั่วไปหรือรายวิชาสามัญมากกว่าวิชาชีพ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและต้องหยุดเรียนหรือหลุดออกจากระบบการเรียนไปในที่สุด นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังไม่ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยีเพื่อบูรณาการจัดการศึกษาให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป จึงไม่สามารถสร้างแรงจูงใจหรือบูรณาการจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะสมัยใหม่ต่าง ๆ ให้เกิดความน่าสนใจได้

ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาบริบทการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศชั้นนำที่ใช้บุคลากรอาชีวศึกษาเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนประเทศ ทั้งเยอรมนี อเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น หรือแม้กระทั่งประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศสิงคโปร์ที่จัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาเช่นเดียวกัน แต่มีบริบทการจัดการศึกษาและวิธีการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่ต่างกัน คณะอนุกรรมการการศึกษา ในคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา พิจารณาแล้วเห็นว่า กระบวนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก ระบบการจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์การทำงานภายใต้สถานการณ์และบริบทของความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัตนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อให้กระบวนการจัดการศึกษามีคุณภาพ หลักสูตรการเรียนการสอนจะต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถที่จะปรับเปลี่ยนหรือบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ตามบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาเข้าสู่การมีงานทำได้จริง ดังนั้น **“การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง”** จึงเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาเปรียบเทียบระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่เป็นผู้นำและใช้ระบบการจัดการเรียนรู้

อาชีวศึกษาในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศที่ต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เพื่อให้เห็นบริบทความแตกต่างของการจัดอาชีวศึกษารูปแบบต่าง ๆ ของแต่ละประเทศ และหาแนวทางในการพัฒนาและยกระดับการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาในประเทศไทยให้มีคุณภาพ และเพื่อสร้างแรงจูงใจให้มีผู้สนใจเข้าเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น การศึกษาข้อดี ข้อดีของการจัดอาชีวศึกษาเปรียบเทียบกับบริบทการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศไทยนั้น จะทำให้เห็นช่องว่างในการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น และต้องหาแนวทางในการปิดช่องว่างดังกล่าวโดยเร็ว

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน แนวคิด ที่มา สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของไทย

๑.๒.๒ เพื่อศึกษากฎหมาย กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาอาชีวศึกษา

๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุ และเปรียบเทียบระบบการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของไทยกับต่างประเทศ

๑.๒.๔ เพื่อจัดทำวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สำหรับนำไปขับเคลื่อนหรือพัฒนาภาคต่าง ๆ อันนำไปสู่การยกระดับการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ

๑.๒.๕ เพื่อหาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับนำไปกำหนดเป็นแนวนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๒.๖ นำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาศึกษา สรุปผล วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลพร้อมจัดทำความเห็น ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะ และยกย่องเพื่อจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อเสนอต่อวุฒิสภา และหน่วยงานทางด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

การพิจารณาศึกษาเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงครั้งนี้ เป็นการพิจารณาศึกษาแนวคิด ที่มา สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของไทย ภายใต้กฎหมาย กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาอาชีวศึกษา โดยดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูล เปรียบเทียบระบบการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศไทยกับประเทศชั้นนำที่ใช้ระบบการอาชีวศึกษาในการพัฒนาประเทศ วิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุระบบการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของไทยกับต่างประเทศ ทั้งหลักสูตรการศึกษา ระบบ รูปแบบ กระบวนการจัดการศึกษา ความร่วมมือและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางต่าง ๆ เพื่อจัดทำเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับเสนอต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษานำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาของไทยต่อไป

๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษา

๑.๔.๑ ศึกษาเอกสารเผยแพร่และข้อมูลต่าง ๆ ศึกษาเอกสารงานวิจัย บทความกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรายงานการพิจารณาศึกษาในเรื่องที่สอดคล้องกัน

๑.๔.๒ ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๓ เชิญผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม เพื่อนำเสนอข้อมูลเอกสาร และให้ความเห็นในประเด็นที่พิจารณาศึกษา

๑.๔.๔ การศึกษาดูงาน และประชุมร่วมกันโดยการเชิญผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล เอกสารเพิ่มเติม และให้ความเห็นในประเด็นที่พิจารณาศึกษา

๑.๔.๕ การเชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังสภาพปัญหาและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์และอุปสรรคต่าง ๆ ในประเด็นที่พิจารณาศึกษา

๑.๔.๖ นำข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการวิจัยเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลผล และสรุปประเด็นความเห็นในส่วนต่าง ๆ พร้อมดำเนินการจัดทำและยก่างรายงานการพิจารณาศึกษา เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ รับทราบสถานการณ์ปัจจุบัน สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของไทย

๑.๕.๒ รับทราบข้อมูลกฎหมาย กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาอาชีวศึกษา

๑.๕.๓ รับทราบสภาพปัญหา สาเหตุ และผลการเปรียบเทียบข้อมูลระบบการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของไทยกับต่างประเทศ

๑.๕.๔ ได้วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สำหรับนำไปขับเคลื่อนหรือพัฒนาภาคต่าง ๆ อันนำไปสู่การยกระดับการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ

๑.๕.๕ ได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับนำไปใช้เป็นแนวทางและมาตรการในการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยกำหนดเป็นแนวนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ

สอศ.	หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
สคช.	หมายถึง สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)
ปวช.	หมายถึง ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ปวส.	หมายถึง ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
ทล.บ	หมายถึง ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีและปฏิบัติการ
หลักสูตร	หมายถึง ประมวลรายวิชาและกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องศึกษา ให้เป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ในศึกษานั้น

หลักสูตรอาชีวศึกษา	หมายถึง ประมวลรายวิชาและกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ มีผลสัมฤทธิ์ คือ สมรรถนะที่จะต้องใช้ในการประกอบอาชีพ
การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา	หมายถึง กระบวนการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและทักษะที่สอดคล้องตามความต้องการของอาชีพ
การวัดและประเมินสมรรถนะ	หมายถึง การประเมินผู้เรียนให้มีความรู้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีเจตคติที่ดี
สมรรถนะ	หมายถึง Competence หรือ ความสามารถในการปฏิบัติ (Performance) ภายใต้เงื่อนไข (Condition) โดยใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ระบุไว้ ให้ได้มาตรฐาน (Standard) ตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) และมีหลักฐานการปฏิบัติ (Evidence) ให้ประเมินผลและตรวจสอบได้
ทวิภาคี	หมายถึง Dual Vocational Training คือ การจัดการศึกษาวิชาชีพในรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการ เหมือนเป็นพนักงาน ได้รับค่าเบี้ยเลี้ยง และ สวัสดิการอื่น ๆ ตามข้อตกลง โดยสถานศึกษา จะรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสามัญ วิชาวิชาชีพพื้นฐาน และการฝึกปฏิบัติเบื้องต้น
การฝึกงาน	หมายถึง Apprentice คือ การเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน โดยที่ผู้เรียนเข้าไปฝึกงานในสถานประกอบการในระยะเวลายาวสั้น ๆ
สถานประกอบการ	หมายถึง บริษัท ห้างหุ้นส่วน ร้าน รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐ และเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และให้รวมถึง ธุรกิจ SME ที่ร่วมกับสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในการจัดการศึกษา ระบบ WIL

บทที่ ๒

ยุทธศาสตร์ แผน นโยบาย กฎหมาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทย บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ด้วยวิสัยทัศน์ประเทศดังกล่าว เป้าหมายการพัฒนาประเทศที่สำคัญ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนา อย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยประเมินผล การพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ อาทิ ๑) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย ๒) ชีตความสามารถ ในการแข่งขัน ๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ๔) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม ๕) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และ ๖) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ การพัฒนาประเทศช่วงเวลา ของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยที่ ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามี ๕ ยุทธศาสตร์สำคัญ ดังนี้ ๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ๓) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ๔) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และ ๕) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๑) **ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง** มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติ มั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับ ภัยคุกคามและ ภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะ เกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

๒) **ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน** มีเป้าหมายการพัฒนา ที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (๑) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราเก่งทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศ ในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจ และสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล การปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (๓) “สร้าง

คุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่กับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี การเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในชาติได้ในคราวเดียว

๓) **ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์** มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ตีรอบด้าน มีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม เป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สูการเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัด

๔) **ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม** มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนเพื่อส่วนรวม กระจายอำนาจ และความรับผิดชอบต่อสังคมไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การเตรียมความพร้อมของประชากรทั้งในมิติสุขภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม ให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ พึ่งพาตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๕) **ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ** มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับหรือในการให้บริการ ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์ และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า ปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส โดยทุกภาคส่วนต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเท่าที่จำเป็น ทันสมัย เป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและอำนวยความยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

๒.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ มีจุดมุ่งหมายสูงสุดเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ โดยมุ่งหวังให้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ทำหน้าที่เป็นกลไกในการชี้ประเด็นที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพัฒนาประเทศในระยะ ๕ ปี และเพื่อผลักดันให้ประเทศก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนสู่

ความเจริญเติบโตที่ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ได้กำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาบนพื้นฐานของหลักการและแนวคิดสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่

๑) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บนพื้นฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีควบคู่กับการใช้เงื่อนไข ๒ ประการ คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาและใช้องค์ความรู้ทางวิชาการที่โดยยึดถือประโยชน์ของประชาชนและความเป็นธรรมในทุกมิติของสังคม

๒) แนวคิด Resilience เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการลดความเปราะบางต่อความเปลี่ยนแปลงอันประกอบด้วยการพัฒนาความสามารถใน ๓ ระดับ ได้แก่ (๑) การพร้อมรับ (Cope) หมายถึงความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้สภาวะวิกฤติ ให้สามารถยืนหยัดและต้านทานความยากลำบาก รวมถึงฟื้นคืนกลับสู่สภาวะปกติอย่างรวดเร็ว (๒) การปรับตัว (Adapt) หมายถึง การปรับทิศทาง รูปแบบ และแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง พร้อมกระจายความเสี่ยงและปรับตัวอย่างเท่าทันเพื่อแสวงหาประโยชน์จากสิ่งที่เกิดขึ้น และ (๓) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Transform) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง

๓) เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” โดยมุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งในมิติของการมีปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ การมีสภาพแวดล้อมที่ดี การมีปัจจัยสนับสนุนให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีโอกาสที่จะใช้ศักยภาพของตนในการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี รวมถึงการมุ่งส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป

๔) โมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจใน ๓ รูปแบบควบคู่กัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว โดยอาศัยฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของประเทศอันประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม พร้อมการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อผลักดันให้ประเทศเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสามารถกระจายรายได้ โอกาส และความมั่งคั่งได้อย่างทั่วถึง

วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนา การวางกรอบการพัฒนาประเทศในระยะ ๕ ปี ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ มีความมุ่งหมายที่จะเร่งเพิ่มศักยภาพของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงและเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ พลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งหมายถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้าง นโยบาย และกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวทันพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูง และคำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

โดยที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ ได้กำหนดเป้าหมายหลัก ๕ ประการ ประกอบด้วย

๑) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม โดยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการสำคัญให้สูงขึ้น และสามารถตอบโจทย์พัฒนาการของเทคโนโลยีและสังคมยุคใหม่ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่นและผู้ประกอบการรายย่อยกับห่วงโซ่มูลค่าของภาคการผลิตและบริการ รวมถึงพัฒนาระบบนิเวศที่ส่งเสริมการค้าการลงทุนและนวัตกรรม

๒) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ โดยพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม เตรียมพร้อมกำลังคนที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพและผลิตภาพสูง ขึ้นรวมทั้งพัฒนาหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต

๓) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม โดยลดความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงรายได้ ความมั่งคั่ง และโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจ สนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาสเลื่อนขั้นทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงจัดให้มีบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

๔) การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน โดยปรับปรุงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิต และบริโภคให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ แก้ไขปัญหามลพิษสำคัญด้วยวิธีการที่ยั่งยืน โดยเฉพาะมลพิษทางอากาศ ขยะ และมลพิษทางน้ำ และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อมุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon neutrality)

๕) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ โดยการสร้างความพร้อมในการรับมือและแสวงหาโอกาสจากการเป็นสังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยโรคระบาด และภัยคุกคามทางไซเบอร์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกลไกทางสถาบันที่เอื้อต่อการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารงานของภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีได้อย่างทันเวลา มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล

หมุดหมายการพัฒนา เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายหลักไปสู่ภาพของการขับเคลื่อนที่ชัดเจนในลักษณะของวาระการพัฒนา (Agenda) ที่เอื้อให้เกิดการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงานและหลายภาคส่วนในการผลักดันการพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงได้กำหนดหมุดหมายการพัฒนา จำนวน ๑๓ ประการ ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ ‘เป็น’ มุ่งหวังจะ ‘มี’ หรือต้องการจะ ‘จัด’ เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” และการบรรลุเป้าหมายหลักในช่วงเวลา ๕ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ โดยหมุดหมายการพัฒนาทั้ง ๑๓ ประการ มีที่มาจาก การประเมินโอกาสและความเสี่ยงของไทยในการพัฒนาประเทศภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งได้มีการพิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระดับโลก สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 รวมถึงผลการพัฒนาในประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมา

หมุดหมายการพัฒนาที่กำหนดขึ้นเป็นประเด็นเชิงบูรณาการ สามารถนำไปสู่การพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน ทำให้หมุดหมายแต่ละประการสามารถสนับสนุนเป้าหมายหลักได้มากกว่าหนึ่งข้อ โดยหมุดหมายทั้ง ๑๓ ประการ แบ่งเป็น ๔ มิติ ดังนี้

๑) มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย

หมุดหมายที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

หมุดหมายที่ ๒ ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน

หมุดหมายที่ ๓ ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก

หมุดหมายที่ ๔ ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง

หมวดหมู่ที่ ๕ ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญ
ของภูมิภาค

หมวดหมู่ที่ ๖ ไทยเป็นฐานการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรม
ดิจิทัลของอาเซียน

๒) มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม

หมวดหมู่ที่ ๗ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง
และสามารถแข่งขันได้

หมวดหมู่ที่ ๘ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เด็ดขาดได้อย่างยั่งยืน

หมวดหมู่ที่ ๙ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครอง
ทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม

๓) มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมวดหมู่ที่ ๑๐ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

หมวดหมู่ที่ ๑๑ ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔) มิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศ

หมวดหมู่ที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนา
แห่งอนาคต

หมวดหมู่ที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

แผนภาพความเชื่อมโยงระหว่างหมวดหมู่การพัฒนา กับเป้าหมายหลัก

ทั้งนี้ หมายความว่าเกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษานี้ คือ หมายความว่า ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

เป้าหมายการพัฒนา

๑) ความเชื่อมโยงของหมุดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ และ ยุทธศาสตร์ชาติ หมายความว่า ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนา แห่งอนาคต ๒ เป้าหมาย ได้แก่ การพัฒนาคนสำหรับยุคใหม่ โดยพัฒนาคนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนา ในทุกมิติ การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิต สามารถสร้างงาน อนาคต และสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งการมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการพัฒนา ระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถ เรียนในระบบการศึกษาปกติ โดยหมายความว่า ๑๒ ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติใน ๓ ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เป้าหมาย ประเทศไทยมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันสูงขึ้น ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป้าหมาย คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและ สนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เป้าหมาย สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และกระจายศูนย์กลางความเจริญ ทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

๒) เป้าหมายและผลลัพธ์ของการพัฒนาระดับหมุดหมาย

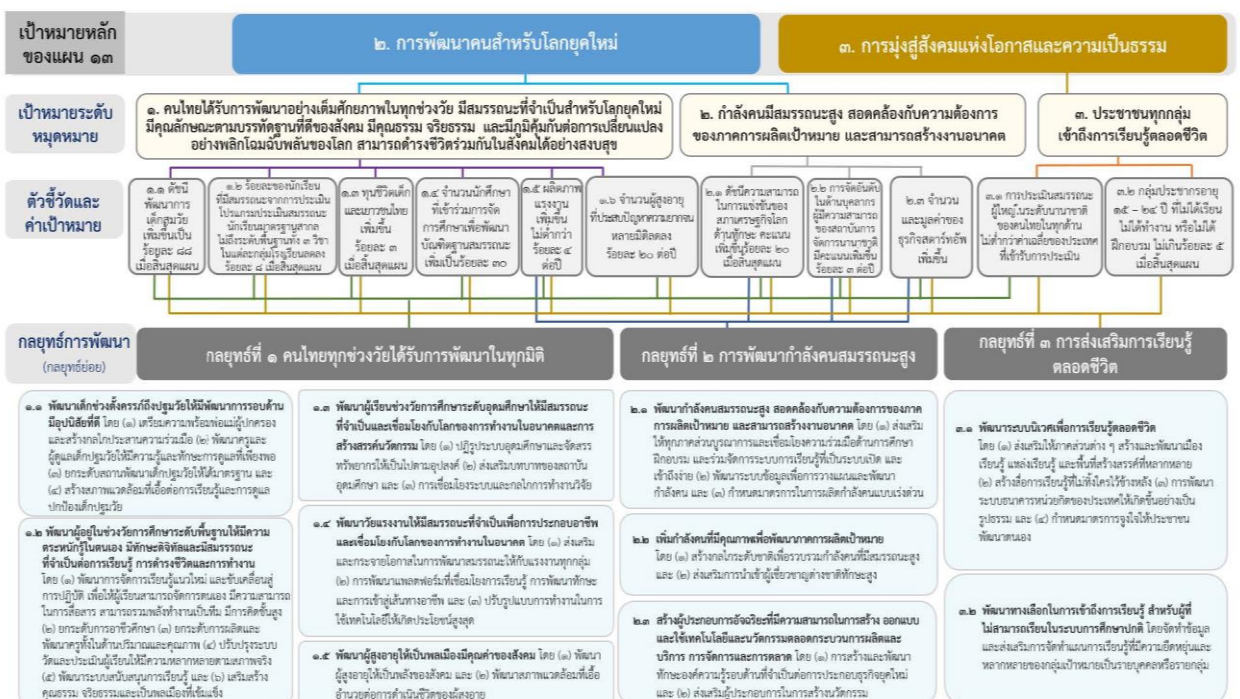
เป้าหมายที่ ๑ คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะ ที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

เป้าหมายที่ ๒ กำลังคนมีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต

เป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต

เป้าหมายที่ ๓ ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๓) แผนที่กลยุทธ์

๔) กลยุทธ์การพัฒนา

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยในทุกมิติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ พัฒนาเด็กช่วงตั้งครรภ์ถึงปฐมวัย ให้มีพัฒนาการรอบด้าน มีอุปนิสัยที่ดี โดยการเตรียมความพร้อมพ่อแม่ผู้ปกครองและสร้างกลไกประสานความร่วมมือ เพื่อดูแลหญิงตั้งครรภ์ให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพ และดูแลเด็กให้มีพัฒนาการสมวัย ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ - ๖ ปี การพัฒนาครูและผู้ดูแลเด็กปฐมวัยให้มีความรู้และทักษะการดูแลที่เพียงพอ มีจิตวิทยาการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย สามารถทำงานร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการสมวัยตามหลักการพัฒนาสมองและกระบวนการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับพัฒนาการด้านร่างกาย สาธารณสุขและโภชนาการ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีรอบด้านก่อนเข้าสู่วัยเรียน การยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้มาตรฐาน จัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นกลไกการพัฒนาเด็กปฐมวัยรายพื้นที่ที่มีคุณภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการดูแลปกป้องเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการที่ดีรอบด้าน สติปัญญาสมวัย โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน รวมถึงพัฒนาระบบสารสนเทศเด็กรายบุคคลเพื่อการส่งต่อไปยังสถานศึกษาและการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ พัฒนาผู้เรียนระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน โดย

๑) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการตนเอง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถรวมพลังทำงานเป็นทีม มีการคิดขั้นสูงด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ โดยนาร่องกับสถานศึกษาที่มีความพร้อม และมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่สนับสนุนความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ

๒) การยกระดับการอาชีวศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มอาชีพ ผู้ประกอบการ และสถาบันอุดมศึกษาสายปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามความต้องการของตลาดงาน มีงานทำและมีรายได้ตามสมรรถนะ และเป็นผู้ประกอบการใหม่ได้

๓) การยกระดับการผลิตและพัฒนาครูทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวางแผนจำนวนความต้องการครูในแต่ละสาขา พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูที่มีการเตรียมความพร้อมด้านวิชาการและด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ พัฒนาระบบการคัดกรองที่สะท้อนสมรรถนะวิชาชีพครู ปรับบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” เป็น “โค้ช” ที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งสู่การยกระดับครูสู่วิชาชีพชั้นสูง

๔) การปรับปรุงระบบวัดและประเมินผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามสภาพจริง ตลอดจนมีการประเมินการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล

๕) การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ (๑) การแก้ไขภาวะการถดถอยของความรู้ในวัยเรียน โดยสถานศึกษาพัฒนาแนวปฏิบัติและระบบสนับสนุนที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และการเรียนรู้ที่บ้านในสถานการณ์ฉุกเฉิน (๒) การพัฒนาระบบแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาครูและผู้ประกอบอาชีพแนะแนวให้สามารถร่วมวางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจ ความถนัด (๓) พัฒนา

สถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้เรียนทุกคน โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน ถึงแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขบนหลักของการเคารพ ความหลากหลายทั้งทางความคิด มุมมองของคนระหว่างรุ่น และอัตลักษณ์ส่วนบุคคลเพื่อการวางอนาคตในการพัฒนาประเทศร่วมกัน การส่งเสริมการเรียนรู้วิชาชีวิตในโรงเรียน และมีแนวปฏิบัติในการคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะจากการถูกระงับโดยวิธีรุนแรงทั้งกายวาจา และการกลั่นแกล้ง (๔) การปรับปรุงระบบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ และอยู่บนหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและดิจิทัลให้มีความครอบคลุมในทุกพื้นที่ (๕) การกระจายอำนาจ ไปสู่สถานศึกษาและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการจัดการศึกษา โดยปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ที่เอื้อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารด้านการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร รวมทั้งขับเคลื่อนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาตามบริบทของโรงเรียนและพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมในการจัดการเรียนรู้ และการร่วมลงทุนเพื่อการศึกษา (๖) การส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ โดยพัฒนาระบบเสาะหาและกลไกการบริหารจัดการและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษตามแนวคิดพหุปัญญาอย่างเป็นระบบ อาทิ การสนับสนุนทุนการศึกษาต่อฝึกประสบการณ์ทำงานวิจัยในองค์กรชั้นนำ ตลอดจนส่งเสริมการทำงานที่ใช้ความสามารถพิเศษอย่างเต็มศักยภาพ (๗) ผู้มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสและเข้าถึงการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยสถานศึกษาจัดการศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสมเฉพาะกลุ่ม ให้เป็นทางเลือกแก่ผู้เรียนเพื่อยุติการออกกลางคัน พัฒนากลไกสนับสนุน และการปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรในการดูแลกลุ่มผู้มีความต้องการพิเศษ อาทิ การวางแนวทางให้เอกชนสามารถจัดตั้งสถานฝึกอบรมหรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาผู้ต้องคำพิพากษา

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ พัฒนาผู้เรียนระดับอุดมศึกษาให้มีสมรรถนะที่จำเป็นและเชื่อมโยงกับโลกของการทำงานในอนาคตและการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยปฏิรูประบบอุดมศึกษา และการจัดสรรทรัพยากรให้เป็นไปตามอุปสงค์ โดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน มีการปรับระบบประกันคุณภาพอุดมศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา ส่งเสริมบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการแก้ปัญหาภาวะการณ์ถดถอยของการเรียนรู้จากการแพร่ระบาดของ COVID-19 เชื่อมโยงโลกของการเรียนและการทำงานตลอดชีวิตด้วยการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจรายบุคคล สร้างและขยายความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างภาครัฐและเอกชนให้เข้มแข็งและส่งเสริมนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยกลไกนวัตกรรมการศึกษาขั้นสูงเพื่อผลิตกำลังคนตามความต้องการของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาบุคลากร รองรับการพัฒนาที่เข้าใจบริบทสังคมและชุมชนในท้องถิ่น การเชื่อมโยงระบบและกลไกการทำงานวิจัย ของเครือข่ายวิจัยกับศูนย์ความเป็นเลิศทั้งในต่างประเทศ เพื่อรวมนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าในระดับโลกทำงานพัฒนาและต่อยอดงานวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาทำงานร่วมกับนักวิจัยและผู้ประกอบการสตาร์ทอัพในรูปแบบบริษัทโฮลดิ้งเพื่อการพัฒนาธุรกิจฐานนวัตกรรม รวมถึงผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาทำงานวิจัยร่วมกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการผลิตและบริการให้สามารถปรับสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ นวัตกรรม และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ พัฒนาวัยแรงงานให้มีสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อการประกอบอาชีพและเชื่อมโยงกับโลกของการทำงานในอนาคต โดยส่งเสริมและกระจายโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะให้กับแรงงานทุกกลุ่ม ทั้งการเพิ่มพูนและพัฒนาทักษะความรู้ใหม่ เพื่อให้มีทักษะตรงกับงานและอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป และการพัฒนาทักษะเดิมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน โดยให้สถาบันการศึกษาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานพัฒนาของรัฐ วางแผนสำรวจข้อมูลและจัดทำหลักสูตรระยะสั้น เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานและทักษะที่จำเป็น โดยมี การปรับกฎ ระเบียบให้มีความยืดหยุ่นเพื่อสนับสนุนการดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลายได้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและรูปแบบการทำงานในอนาคต และประชาชนควรได้รับเครดิตในทักษะอนาคต เพื่อใช้พัฒนาทักษะในหลักสูตรที่ได้รับการรับรองและสนับสนุนจากภาครัฐ การพัฒนาแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะและการเข้าสู่เส้นทางอาชีพเข้าด้วยกันอย่างเบ็ดเสร็จ และมีหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความสะดวแก่ผู้ที่ต้องการพัฒนาทักษะสามารถต่อยอดสู่การทำงานและเชื่อมโยงการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีการรับรองมาตรฐาน ปรับรูปแบบการทำงานในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความความคล่องตัวในการทำงานได้ทุกที่ และสร้างวัฒนธรรมการทำงานในทุกองค์กรที่ส่งเสริมให้คนเก่งได้แสดงความสามารถและแข่งขันอย่างเป็นธรรม เพื่อขจัดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันและเพิ่มขีดความสามารถขององค์กร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๕ พัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลเมืองมีคุณค่าของสังคม โดยพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลังของสังคม ให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ภูมิปัญญาที่สั่งสมมาตลอดช่วงชีวิตสู่คนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดการสืบสานและต่อยอดการพัฒนาสังคมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับคนต่างวัย และส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามศักยภาพ รวมทั้งพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย และหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาความรู้ สมรรถนะทางดิจิทัล และทักษะทางธุรกิจ และการใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุแก่คนวัยอื่น ๆ รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมรองรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ พัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนบูรณาการและเชื่อมโยงความร่วมมือด้านการศึกษาฝึกอบรม และร่วมจัดการเรียนรู้ตามโลกสมัยใหม่ที่ครอบคลุมทั้งความสามารถในงาน ทักษะในการใช้ชีวิต สมรรถนะดิจิทัลเพื่อการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน และการใช้สิทธิในการเข้าถึงบริการพื้นฐานภาครัฐและสินค้าบริการได้อย่างเท่าทัน การแก้ปัญหา การมีแนวคิดของผู้ประกอบการ รวมถึงความสามารถในการบริหารตัวเอง และการบริหารคนเพื่อนำทักษะของสมาชิกทีมที่หลากหลายมาประสานพลังรวมกัน ในการปฏิบัติงานได้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งกำหนดมาตรการจูงใจและกลไกการสนับสนุนการฝึกอบรมและร่วมจัดการเรียนรู้ พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผนและพัฒนากำลังคน ทั้งข้อมูลอุปสงค์ อุปทานของแรงงาน และการเชื่อมโยงกับสมรรถนะตลอดห่วงโซ่การผลิต และห่วงโซ่คุณค่าตามรายอุตสาหกรรมของการผลิตและบริการเป้าหมาย รวมถึงการเชื่อมโยงระบบสมรรถนะกับค่าจ้าง กำหนดมาตรการในการผลิตกำลังคนแบบเร่งด่วน โดยจัดการศึกษารูปแบบจำลองในสาขาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ ด้านปัญญาประดิษฐ์ และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ เพิ่มกำลังคนที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาภาคการผลิตเป้าหมาย
 โดยสร้างกลไกระดับชาติเพื่อรวบรวมกำลังคนที่มีสมรรถนะสูง ทั้งคนไทยและคนต่างชาติที่กำเนิดในประเทศไทย และสนับสนุนให้ได้แสดงศักยภาพและใช้ความสามารถในการทำประโยชน์ให้กับประเทศทั้งในภาครัฐและเอกชน มีรูปแบบการทำงานที่เอื้อให้ทำงานข้ามพรมแดนกับสถาบันชั้นนำทั้งภาครัฐและเอกชนในระดับโลกได้ ควบคู่กับสร้างวัฒนธรรมการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร และสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อให้กำลังคนคุณภาพทำงานหรือแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่และทำงานอย่างมีความสุข ส่งเสริมการนำเข้าผู้เชี่ยวชาญต่างชาติทักษะสูง โดยกำหนดมาตรการจูงใจเพื่อดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติให้เข้ามาทำงานด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงการดึงนักศึกษาต่างชาติที่จบการศึกษาในไทยให้สามารถอยู่ต่อในประเทศเพื่อพัฒนานวัตกรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมตลอดกระบวนการผลิตและบริการ การจัดการและการตลาด โดยการสร้างและพัฒนาทักษะองค์ความรู้รอบด้านที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจยุคใหม่ โดยการสร้างความเชื่อมั่นที่ส่งผลต่อการปรับพฤติกรรม ให้ตระหนักรู้ รับรู้องค์ความรู้ใหม่ ฝึกทักษะ สามารถนำไปวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อการวางแผนธุรกิจ และสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงทางธุรกิจได้ โดยมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ง่าย กระชับ และรวดเร็ว ตอบสนองการเรียนรู้ที่แตกต่างของแต่ละบุคคลผ่านการเรียนรู้ในระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ด้วยเทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นเรื่องง่าย รวมถึงการสร้างชุมชนผู้ประกอบการแบ่งปันการเรียนรู้และแรงบันดาลใจเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมผู้ประกอบการในการสร้างนวัตกรรม เพื่อต่อยอดสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมในอนาคต โดยการสร้างพื้นที่ให้ผู้ประกอบการได้แข่งขันทดลองความคิด ส่งเสริมการลงทุนสำหรับการสร้างนวัตกรรม การจับคู่ทางธุรกิจ รวมถึงสนับสนุนด้านเงินทุน

กลยุทธ์ที่ ๓ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ พัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยกำหนดมาตรการจูงใจที่เหมาะสม เพื่อให้สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชนโดยเฉพาะผู้ประกอบการ startup สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีสาระที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่ม ครอบคลุมทุกพื้นที่ เข้าถึงได้ง่ายทั้งพื้นที่กายภาพและพื้นที่เสมือนจริง สร้างสื่อการเรียนรู้ที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยการสร้างสื่อที่ใช้ภาษาถิ่นเพื่อให้ประชาชนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลักเข้าถึงได้ สื่อทางเลือกสำหรับผู้พิการทางสายตาและผู้พิการทางการได้ยิน รวมถึงสนับสนุนกลุ่มประชากรที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจให้เข้าถึงสื่อในราคาที่สามารถเข้าถึงได้ การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภททั้งในระบบสายสามัญ สายอาชีพ การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ตั้งแต่มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา และนอกระบบ เพื่อสร้างความคล่องตัว และเปิดทางเลือกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทุกระดับ กำหนดมาตรการจูงใจให้ประชาชนพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยจัดให้มีแหล่งเงินทุนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ การพัฒนาเครดิตการฝึกอบรมสำหรับคนทุกกลุ่ม การจัดสรรสิทธิพิเศษในการเข้ารับบริการฝึกอบรม การเข้าชมแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งเสริมให้เอกชนที่ผลิตนวัตกรรมทางการศึกษา จัดทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร โดยกำหนดเงื่อนไขการให้ใช้ผลิตภัณฑ์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ พัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ โดยจัดทำข้อมูลและส่งเสริมการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ของกลุ่มเป้าหมายเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางเส้นทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายในอนาคตของตนเอง และสามารถเทียบโอนประสบการณ์ได้ ทั้งนี้ ให้มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับให้มีความเข้าใจและมีสมรรถนะในการพัฒนาผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษที่มีความต้องการที่ซับซ้อน

๒.๓ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๘ จ. บัญญัติให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ครอบคลุมให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณ ความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถ สมรรถนะ และประสิทธิภาพในการสอน มีกลไกสร้างระบบคุณธรรมการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู ให้มีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด ปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ การปฏิรูปการศึกษายังเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุตามยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ เนื่องด้วยการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้น แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม และด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและกระจายรายได้ โดยวัตถุประสงค์การปฏิรูปการศึกษา มีดังนี้

๑) ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (enhance quality of education) ครอบคลุม

๑.๑) ผลลัพธ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ (learning outcomes) ทั้งด้านความรู้ ทักษะเจตคติที่ถูกต้อง และรู้จักดูแลสุขภาพ เพื่อการจัดการในเรื่องการดำรงชีวิตของตนเองและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๔ วรรค ๔

๑.๒) ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ครุมีจิตวิญญาณของความเป็นครู

๑.๓) หลักสูตรและกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ (educational core processes) ที่ยืดหยุ่น หลากหลาย ถูกต้อง ทันสมัย ทันเวลา และมุ่งเน้นการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมทางสังคมที่ถูกต้อง

๑.๔) สถานศึกษาและระบบสนับสนุน (educational institutions and support systems) ที่ตอบสนองต่อความต้องการของการจัดการศึกษา ตลอดจนทรัพยากรด้านการศึกษา ที่มีคุณภาพ ได้แก่ งบประมาณและเทคโนโลยี

๒) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (reduce disparity in education) เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา (equity in education) ประกอบด้วย

๒.๑) โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ (equity in access)

๒.๒) โอกาสในการได้รับทางเลือกในการศึกษาและการเรียนรู้พัฒนาที่เหมาะสมกับ ศักยภาพของผู้เรียน (equity in choosing Appropriate process in education)

๒.๓) โอกาสในการได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในการประกอบ อาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพตามความถนัดของผู้เรียน (equity in benefiting from aptitude-based quality of education) ทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

๓) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (leverage excellence and competitiveness) หมายถึง การสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนที่มี ศักยภาพสูง มีความเป็นผู้นำ ริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และการผลิตนักวิจัยและนักเทคโนโลยี ชั้นแนวหน้าให้สามารถต่อยอดงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การสร้างความร่วมมือ และเชื่อมต่อกับสถาบันวิจัยอื่น ๆ ทั่วโลก สอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อมของประเทศ อีกทั้งสถาบันการศึกษาของไทยและระบบการศึกษาไทยต้องได้รับการยอมรับ ว่าเทียบเคียงได้กับประเทศชั้นนำอื่น ๆ

๔) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัว ในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (improve Efficiency, agility and good governance) โดยเฉพาะการส่งเสริมและสร้างสมดุลของความคุ้มค่า ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ คุณธรรมและจริยธรรม ทั้งนี้ ระบบการศึกษาของประเทศไทยที่มีธรรมาภิบาลจะเอื้อต่อ การบรรลุวัตถุประสงค์ข้อ ๑) – ๓) อย่างครอบคลุมและสมดุล (balanced and inclusive achievement)

ทั้งนี้ การศึกษาที่จะได้รับการปฏิรูปตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ จะครอบคลุม ถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต มิได้จำกัดเฉพาะการจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับเท่านั้น และเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษาข้างต้น จึงได้มีการกำหนดประเด็นการปฏิรูปไว้ ๗ เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ ๑ การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

๑) ประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็นกลไกสำคัญ ต่อการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....

๒) ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนมีความร่วมมือในการจัด การศึกษาอย่างสมดุลและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

๓) คนไทยทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ตามความต้องการผ่านการจัด การศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้เป็น คนไทยที่มีศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัด และสามารถเทียบมาตรฐาน สมรรถนะได้ตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ

๔) การศึกษาไทยมีทิศทางและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และสามารถแข่งขันได้

๕) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับสูง เพื่อการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่กำหนดไว้ ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ....

เรื่องที่ ๒ การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

๑) เด็กปฐมวัย ทั้งเด็กกลุ่มทั่วไป และกลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สามารถเข้าถึง และได้รับการดูแลและการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ ทัวถึง และเท่าเทียมกัน รวมถึงมีระบบคัดเลือกเด็กเข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย มีระบบฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการดูแลที่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน และมีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องของ มีกลไกขับเคลื่อนและบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นเอกภาพ

๒) พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิด (Mindset) เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรรค์ การเลี้ยงดูดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย

เรื่องที่ ๓ การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

๑) เด็ก เยาวชน และประชาชน ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ทุกคน มีความเสมอภาคในโอกาสพัฒนาตนเองตามศักยภาพและเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมถึงเสริมสร้างพัฒนาครูและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ตลอดจนวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่นำไปใช้ได้จริงเพื่อยกระดับความสามารถของคนไทยได้อย่างยั่งยืน

๒) บุคคลพิการ บุคคลที่มีความสามารถพิเศษ และบุคคลที่มีความต้องการ การดูแลเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึงเต็มศักยภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรี

๓) โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลและโรงเรียนขนาดกลางที่ต้องการ การยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างเร่งด่วน ได้รับการแก้ไขปัญหอย่างเป็นระบบ

๔) ครู บุคลากรทางการศึกษาได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์ที่ทัดเทียมที่เหมาะสม โดยให้คำนึงถึงการปฏิบัติงานที่มีความยากลำบาก หรือการปฏิบัติงาน ในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยหรือห่างไกล

๕) ครูและผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลและโรงเรียนขนาดกลาง ที่ต้องการการยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างเร่งด่วนสามารถเข้าถึงการสนับสนุน ทางวิชาการได้อย่างเพียงพอ

เรื่องที่ ๔ การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพ ครู และอาจารย์ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

๑) มีแผนการผลิตและพัฒนาครูตามความต้องการของประเทศ (demand-side financing) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดกรองผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สนับสนุนทุนการศึกษา คัดเลือก สถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพในการผลิตครูเพื่อให้ผู้รับทุนเข้ารับการศึกษา เพื่อให้ได้ครูที่มีสมรรถนะ ตรงกับความต้องการของประเทศ

๒) ได้ครูสมรรถนะสูงและตรงตามความต้องการของประเทศ ที่จบการศึกษา จากสถาบันที่ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่ให้นิสิตนักศึกษาครูมีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณ ของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับประสบการณ์ด้านวิชาชีพครูและการนิเทศ ที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตร

๓) ได้ครูอาชีพศึกษาที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีสมรรถนะสูง มีความเชี่ยวชาญ ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ

๔) ครู บุคลากรทางการศึกษา มีการพัฒนาความรู้และทักษะ และสมรรถนะ ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างต่อเนื่อง เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพด้วยระบบและวิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสมในการพัฒนาแต่ละกลุ่ม โดยคำนึงถึงการปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกล เสี่ยงภัย ยากลำบาก และทุรกันดารให้ได้รับความสะดวกในการพัฒนา

๕) ครู บุคลากรทางการศึกษา มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ได้รับ ค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถ ประสิทธิภาพในการสอน และผลลัพธ์ในการพัฒนาผู้เรียน โดยคำนึงถึงผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกล เสี่ยงภัย ยากลำบาก และทุรกันดาร

๖) ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณสมบัติ สมรรถนะ และความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสพการณ์และจัดหรือสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ สมรรถนะ และ ประสพการณ์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ รวมไปถึงการพัฒนาผู้ที่มีโอกาสจะได้รับการคัดเลือกหรือ สรรหาเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่ไม่ผ่านการประเมิน

๗) ให้ครูสภาเป็นองค์กรวิชาชีพครูที่มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและ จรรยาบรรณของวิชาชีพ ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน ยกย่อง และผดุงเกียรติผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

๘) ให้ระบบงานในการบริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ เป็นระบบ ที่มีการดำเนินการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีความคล่องตัว มีการกระจายอำนาจที่เหมาะสม เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระ

เรื่องที่ ๕ การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

๑) การจัดการศึกษาทุกระดับใช้หลักสูตรที่เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ และ แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

๒) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นคนดีของสังคม มีวินัย และภูมิใจในชาติ

๓) มีระบบทดสอบทางการศึกษาระดับชาติที่ได้รับการปรับปรุงให้สามารถ ประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างมีสัมฤทธิ์ผล และมีแนวทางในการคัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาต่อด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา

๔) สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ มีธรรมาภิบาล โดยมีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องและได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมกับบริบท เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทุกระดับตามปรัชญาและเป้าหมายของสถานศึกษาและมีระบบ ความรับผิดชอบทางการศึกษา (Educational Accountability) บนพื้นฐานสมรรถนะหลักของผู้เรียน

๕) สถานศึกษาระดับต่าง ๆ มีระบบคุ้มครองด้านความปลอดภัย สุขภาพ และ สวัสดิภาพอย่างเหมาะสม

๖) เพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการ ของภาคเอกชนและประเทศ และผู้จบอาชีวศึกษามีงานทำ

๗) ผู้เรียนอาชีวศึกษามีความรู้ ทักษะ เก่งปฏิบัติ มีสมรรถนะเป็นที่ยอมรับ หรือ ผ่านการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และการฝึกงานในสถานประกอบการ

- ๘) ผู้เรียนที่จบการศึกษาอาชีวศึกษามีความสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบการได้เอง
- ๙) บัณฑิตระดับอุดมศึกษามีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพิ่มการผลิตในสาขาที่ประเทศต้องการ และลดการผลิตในสาขาที่ไม่ตรงกับความต้องการ
- ๑๐) สถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถตอบสนองความต้องการของประเทศในอนาคต ทั้งด้านการพัฒนาคน การวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรม ตลอดจนทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยสามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในโลก เป็นสถาบันที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๑๑) ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับอุดมศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสามารถในการเรียนในระดับอุดมศึกษา สามารถที่จะเข้าเรียนในสาขาที่ตนถนัดได้อย่างเต็มศักยภาพ
- ๑๒) เพิ่มประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณของรัฐในการสนับสนุนการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศ รวมถึงปรับปรุงธรรมาภิบาลในการจัดการระบบอุดมศึกษา และธรรมาภิบาลภายในสถาบันอุดมศึกษา ให้การจัดการมีความรับผิดชอบต่อสังคม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม
- ๑๓) มีสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น เป็นหน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไร ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางในการพัฒนาหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งการจัดทำ ส่งเสริม สนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนติดตามผล

เรื่องที่ ๖ การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา มีเป้าหมาย คือ

- ๑) สถานศึกษาของรัฐมีความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษาครอบคลุมด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคลากร ด้านบริหารงานทั่วไป และมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา
- ๒) ผู้เรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เหมาะสม สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนและพื้นที่
- ๓) มีการเรียนรู้และขยายผลของนวัตกรรมที่ได้จากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสู่การจัดการศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ
- ๔) กระทรวงศึกษาธิการมีโครงสร้างที่แบ่งแยกหน้าที่และอำนาจเพื่อรองรับรูปแบบใหม่ที่แยกความรับผิดชอบในด้านนโยบาย (Policy) ด้านกำกับดูแลส่งเสริม (Regulator) ด้านการสนับสนุน (Supporter) และด้านการดำเนินการหรือการปฏิบัติการ (Operator) มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ ธรรมาภิบาล รับผิดชอบต่อการสนับสนุนสถานศึกษาและมีบทบาท หน้าที่และอำนาจสอดคล้องกับบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

เรื่องที่ ๗ การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform) โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ

- ๑) เพื่อพัฒนาระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform) ในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา สร้างคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้ก้าวกระโดดทันกับพัฒนาการในโลก ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายจำเพาะ ดังนี้

๑.๑) เพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่และจะมีการสร้างขึ้นต่อไป ทั้งในประเทศและต่างประเทศให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง ทั้งเป็นที่รวบรวมข้อมูลสื่อการเรียนรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว

๑.๒) เป็นกลไกในการรวบรวม คัดกรอง พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึง ตลอดจนมีกลไกในการเข้าถึงและ คัดเลือกสิ่งที่ต้องการได้โดยง่าย

๑.๓) เป็นเวทีที่มีการเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะชุมชน นำไปสู่ การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามาเรียนซึ่งจะลดความเหลื่อมล้ำ และนำแหล่งข้อมูลสื่อการเรียนรู้ใหม่ เข้ามาได้ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันตลอด ตลอดจนเป็นเวทีที่ให้บริการเพื่อการเรียนรู้ (service) ต่าง ๆ

๑.๔) เพื่อเร่งรัดแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล หรือผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ที่มีความจำเป็นพิเศษอันเป็นการสร้างพลังให้กับผู้เรียน ครู และโรงเรียน

๑.๕) เพื่อพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถปรับ บทบาทให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (facilitator) โดยเน้นให้ผู้เรียนมีวิธืหาความรู้ในโลกแห่งความรู้ อันมากมายมหาศาลให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัลในศตวรรษที่ ๒๑

๒) มีระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการระบบการศึกษา ครอบคลุม การจัดทำข้อมูลรายบุคคลของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา หน่วยงาน และกระบวนการ ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับการศึกษาและทุกระบบการศึกษา

๓) คนไทยมีความฉลาดรู้ มีความเข้าใจ สามารถตัดสินใจและตอบสนองต่อ การใช้สื่อและระบบดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย

การบรรลุผลของการปฏิรูปการศึกษาตามแผนข้างต้น จะแบ่งเป็น ๓ ระยะ คือ (๑) ระยะ เร่งด่วน (๒) ระยะสั้น หรือภายใน ๓ ปี และ (๓) ระยะกลาง-ระยะยาว หรือภายใน ๕ - ๑๐ ปี ทั้งนี้ ประเด็น ปฏิรูปที่มีลำดับสำคัญสูงสุดและต้องดำเนินการให้บรรลุผลให้ได้ในระยะเร่งด่วน มี ๖ ประเด็น ได้แก่

๑) ยกเครื่องระบบการศึกษาโดยการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่รวมถึงกฎหมายสำคัญอื่น ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติ การพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติ การอุดมศึกษา พ.ศ. .... และการจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติ

๒) บุกเบิกนวัตกรรมของการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน หรือการจัดการ ระดับพื้นที่โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการยกระดับคุณภาพของการศึกษา ผ่านการขับเคลื่อน เรื่องสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ และระบบนิเวศที่สนับสนุนการดำเนินการ ของสถานศึกษา

๓) นำเสนอแนวทางการปรับหลักสูตรการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะและรูปแบบการปรับหลักสูตรในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ จัดตั้งสถาบัน หลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติเพื่อเป็นเสมือนศูนย์กลางความเป็นเลิศในการวิจัย พัฒนาและปรับปรุง หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ

๔) สร้าง “ดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ” ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล นำความรู้และวิธีการเรียนรู้ไปสู่โรงเรียน นักเรียน และครูทั่วประเทศ โดยเฉพาะในท้องถิ่นห่างไกล

๕) จัดระบบการผลิตครูให้มีคุณภาพและสมรรถนะความเป็นครู ผ่านการจัดตั้งกองทุนหรือแผนงานเพื่อการผลิตและพัฒนาครูสำหรับครูรุ่นใหม่ และพัฒนาบัณฑิตครูที่มีอยู่ให้ตรงตามความจำเป็นของประเทศ ในระยะแรกเน้นครูปฐมวัย และครูประถมศึกษา สำหรับท้องถิ่นขาดแคลน

๖) ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ เพื่อเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติและการปฏิรูปการศึกษาให้เริ่มดำเนินการได้ และมีความต่อเนื่องในระยะยาว

๒.๔ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ

วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จากแนวคิดการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑”

โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ๔ ประการ คือ ๑) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ๒) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ๓) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ๔) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ ๒ ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้

✦ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics)

✦ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding)

ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) ๕ ประการ ประกอบด้วย

- ๑) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access)
- ๒) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (Equity)
- ๓) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Quality)
- ๔) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency)
- ๕) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy)

แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาภายใต้ ๖ ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมายวิสัยทัศน์ และแนวคิดการจัดการศึกษาข้างต้น ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีเป้าหมาย ดังนี้

๑.๑ คนทุกช่วงวัยมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.๒ คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

๑.๓ คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ทั้งที่เป็นพื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดนและพื้นที่เกาะแก่ง ชายฝั่งทะเล ทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการจัดระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมาย ดังนี้

๒.๑ กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

๒.๒ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน

๒.๓ การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในสาขาที่ตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ มีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำแผนผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดงานในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ : การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมาย ดังนี้

๓.๑ ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

๓.๒ คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษา และมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ

๓.๓ สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน

๓.๔ แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

๓.๕ ระบบและกลไกการวัด การติดตาม และประเมินผลมีประสิทธิภาพ

๓.๖ ระบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้มาตรฐานระดับสากล

๓.๗ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียนและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพัฒนาระบบและกลไกการติดตาม การวัด และประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และมีแผนงานและโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา มีเป้าหมาย ดังนี้

๔.๑ ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

๔.๒ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย

๔.๓ ระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้องเป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตามประเมิน และรายงานผล

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนาระบบข้อมูล

ด้านการศึกษามีมาตรฐาน เชื่อมโยงและเข้าถึงได้ มีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการจัดทำฐานข้อมูลรายบุคคลทุกช่วงวัย ทั้งด้านสาธารณสุข สังคม ภูมิสารสนเทศแรงงาน และการศึกษา เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ : การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
มีเป้าหมาย ดังนี้

๕.๑ คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

๕.๒ หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

๕.๓ การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และพัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพคนทุกช่วงวัย โครงการโรงเรียนคุณธรรม โครงการโรงเรียนสีเขียว เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ : การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มีเป้าหมาย ดังนี้

๖.๑ โครงสร้าง บทบาทและระบบการบริหารจัดการมีความคล่องตัว ชัดเจน ตรวจสอบได้

๖.๒ ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

๖.๓ ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่

๖.๔ กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ

๖.๕ ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเงินเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โครงการพัฒนาระบบจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา และโครงการทดลองนำร่องระบบการจัดสรรเงินผ่านด้านอุปสงค์และอุปทาน เป็นต้น

๒.๕ นโยบายของรัฐบาล (นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี)

นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๖ ในส่วนของนโยบายด้านการศึกษา โดยสรุปเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้ รัฐบาลจะดำเนินนโยบายปฏิรูปการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ

รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้ กระจายอำนาจ การศึกษา ให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียนแต่ละวัย และใช้ระบบเทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่ จัดทำหลักสูตรและให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความรู้ ความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาทั้งในด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) และการวิจัยขั้นแนวหน้า (Frontier Research) เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยไม่ละเลยการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศ และการปลูกฝัง ความรักในสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองของโลกสมัยใหม่อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

รัฐบาลจะให้ความสำคัญต่อความมีคุณภาพของครูทั่วประเทศ รวมไปถึงครูแนะแนว เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับคำแนะนำด้านเนื้อหาของวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อ การตัดสินใจเลือกเรียนและประกอบอาชีพ รวมไปถึงการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจของนักเรียนทุกคน นอกจากนี้ รัฐบาลจะส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ทั้งสายวิชาการและสายอาชีพให้มี รายได้จากวิชาที่เรียน โอกาสฝึกงานระหว่างเรียน เพื่อสร้างบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถตรงต่อ ความต้องการของการจ้างงาน และที่สำคัญที่สุด รัฐบาลจะดำเนินการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

โดยที่นโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี มีความสอดคล้องกับ บทบัญญัติในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐและแนวนโยบายแห่งรัฐของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ ยุทธศาสตร์ชาติ ในมาตราต่าง ๆ ดังนี้ มาตรา ๕๒ ในส่วนของการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา ของประเทศ และการปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ มาตรา ๕๔ ในส่วนของการปฏิรูปการศึกษา และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ รวมทั้งเสริมสร้าง ศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้ กระจายอำนาจการศึกษา ให้ผู้เรียน ได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียนแต่ละวัย และใช้ระบบเทคโนโลยี การศึกษาสมัยใหม่ จัดทำหลักสูตรและให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความรู้ความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริม งานวิจัยและพัฒนา ทั้งในด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) และการวิจัยขั้น แนวหน้า (Frontier Research) เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยไม่ละเลยการศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของประเทศ และการปลูกฝังความรักในสถาบันหลัก ของชาติ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของโลกสมัยใหม่ อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม และมาตรา ๗๑ ในส่วนของการปฏิรูปการศึกษา และสร้างสังคมแห่ง การเรียนรู้ตลอดชีวิต

สำหรับความสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาตินั้น จะเป็นในส่วนของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ทั้งในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา และสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งส่งเสริม ให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ การให้ผู้เรียนได้เข้าถึง การเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมต่อผู้เรียนแต่ละวัย และใช้ระบบเทคโนโลยี การศึกษาสมัยใหม่ความมีคุณภาพของครูทั่วประเทศ รวมไปถึงครูแนะแนวเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับ คำแนะนำด้านเนื้อหาของวิชาการและการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกเรียนและ ประกอบอาชีพ และการกระจายอำนาจการศึกษาให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง

๒.๖ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ)

พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เข้ารับตำแหน่งอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๖ และนำเสนอแนวนโยบายในการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๔ ภายใต้แนวคิด “เรียนดี มีความสุข” การศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ และการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชีวิต โดยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ดังนี้

ลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา

- ๑) ปรับวิธีการประเมินวิทยฐานะครูและบุคลากรทางการศึกษา ลดขั้นตอน มุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน
- ๒) ครูและบุคลากรทางการศึกษาคืนถิ่น
- ๓) แก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๔) จัดหาอุปกรณ์การสอนและสวัสดิการ (๑ ครู ๑ Tablet)

ลดภาระนักเรียนและผู้ปกครอง

๑) **เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anywhere Anytime)** เรียนฟรี มีงานทำ “ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” มีระบบหรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ โดยผู้เรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (๑ นักเรียน ๑ Tablet)

๑.๑) ส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและจัดการศึกษา และการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมในระหว่างการเรียนรู้หรือฝึกอาชีพ สร้างโอกาสการมีงานทำ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันแรงงานเข้าสู่ตลาดได้เร็วยิ่งขึ้น

๑.๒) ส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างจริงจัง ออกแบบระบบการเรียนการสอนในแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เรียนที่ไหนก็ได้ และร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ รวมทั้งสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น สถานประกอบการ ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน นักศึกษา ให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๑.๓) สนับสนุน จัดหาอุปกรณ์ ในการช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

๑.๔) สนับสนุนจัดหาแท็บเล็ต (Tablet) ที่มีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงระบบออนไลน์รองรับการใช้งานให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ ๑-๓ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของโลกยุคดิจิทัล

๑.๕) บูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน (ผู้เป็นเจ้าของสัมปทานสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และภาครัฐ ในการพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่)

๑.๖) พัฒนาแอปพลิเคชัน เพื่อการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ โดยจัดทำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมหลักสูตรการเรียนรู้และวิธีการจัดการเรียนการสอน

๑.๗) จัดทำระบบหรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถเข้าสู่แหล่งความรู้ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ นำแพลตฟอร์มการเรียนรู้แห่งชาติ มาผสมผสานการเรียนการสอนแบบเดิมในห้องเรียนกับการเรียนการสอนออนไลน์ (Hybrid Education) ผู้เรียนจะมีโอกาส

เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ และขยายการเรียนรู้ ไปถึงประชาชนทุกช่วงวัยทั่วประเทศ ให้มีโอกาสด้านการศึกษา เข้าถึงเนื้อหาสาระ ที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ อันจะนำไปสู่การเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาพรวมของประเทศ

๑.๘) พัฒนาการศึกษาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและประชาชนได้เรียนและทำงานไปในเวลาเดียวกัน สามารถวางแผนการเรียนรู้ ได้ตามความต้องการของผู้เรียน ตามเวลา สถานที่ที่เหมาะสมกับสภาพและความสนใจ โดยสามารถนำ ความรู้หรือความสามารถที่ได้จากทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม หรือการเรียนรู้ ทั้งจาก สถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษา การเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเทียบโอนเป็นหน่วยกิตมาสะสมไว้สำหรับ เทียบคุณวุฒิหรือความสามารถในการทำงานทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาได้

๑.๙) ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนสาขาที่เรียนในขณะที่เข้ารับการศึกษแล้ว เพื่อให้ตรงกับ ความถนัดและความต้องการของผู้เรียน และตรงตามตลาดแรงงานที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม โดยอิสระ

๒) ๑) ๑) ๑) โรงเรียนคุณภาพ

๒.๑) จัดให้มีการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพต้นแบบอย่างน้อย ๑ โรงเรียนในแต่ละอำเภอ หรือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำร่องการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพ สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สื่อ อุปกรณ์ และงบประมาณในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม และบริบทของโรงเรียนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ปัจจุบัน เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เช่น บ้าน (ครอบครัว) ผู้นำทางศาสนา และโรงเรียนเพื่อร่วมกันพัฒนา คุณภาพผู้เรียน

๒.๒) จัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่องทุกปีงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินงานและการวางแผนเกิดความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

๒.๓) จัดสรรครูและบุคลากรทางการศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้เกณฑ์พิเศษหรือมี งบประมาณครูอัตราจ้างเพิ่มเติมในวิชาเอกที่ขาดแคลน

๒.๔) สร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอน

๓) ระบบแนะแนวการเรียน (Coaching) และเป้าหมายชีวิต

๓.๑) พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโลก โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกระดับการศึกษาให้มีทักษะที่เหมาะสมและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และมีหลักสูตร ที่ตอบสนองต่อความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

๓.๒) จัดให้มีระบบแนะแนวทางการศึกษาสำหรับผู้เรียน (Coaching) ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบแนวทางการเรียนและเป้าหมายชีวิต ที่ตนเองชอบ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดระยะเวลาการเรียน

๓.๓) เน้นนวัตกรรมการเรียนรู้อย่าง STEAM Education (วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์) ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น มุ่งเน้นทักษะจากการปฏิบัติจริง และเสริม ความสามารถด้าน Soft Skill ควบคู่กับการพัฒนา

๓.๔) ประสานความร่วมมือกับกรมสุขภาพจิตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหา สุขภาพจิตของผู้เรียน เพื่อให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนให้สามารถอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข

๔) การจัดทำระบบวัดผลรับรองมาตรฐานวิชาชีพ (Skill Certificate) ผู้เรียนสามารถเรียนเพิ่ม เพื่อรับประกาศนียบัตรในการประกอบอาชีพ

๔.๑) ผู้เรียนและประชาชนสามารถนำหน่วยกิตที่สะสมมาใช้สำหรับเทียบคุณวุฒิรับรองมาตรฐานวิชาชีพเพื่อรับประกาศนียบัตรในการประกอบอาชีพนำไปใช้ต่อยอดในการเรียนและความก้าวหน้าในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยื่นข้อเสนอขอรับเงินเดือนที่เหมาะสมกับประสบการณ์ที่มี

๔.๒) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสายอาชีวศึกษา สามารถขอการรับรองมาตรฐานวิชาชีพได้ในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีทางเลือกที่จะมีรายได้ระหว่างเรียนควบคู่กับการทำงานไปพร้อมกัน และสามารถที่จะขอการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อยกระดับศักยภาพของตนเอง รวมทั้งการลดระยะเวลาในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และเปิดโอกาสทางการศึกษาที่ยืดหยุ่นต่อการประกอบอาชีพ

๕) การจัดทำระบบวัดผลเทียบระดับการศึกษา และประเมินผลการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความสามารถเป็นเลิศ ไม่ต้องเสียเวลาเรียนในระบบ ประหยัดเวลาประหยัดค่าใช้จ่าย

๕.๑) จัดทำระบบการเทียบเคียงหรือเทียบโอนผลการเรียน ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ หรือสมรรถนะจากระบบเดียวกันแต่ต่างสถานศึกษาหรือจากระบบหนึ่งไปสู่อีกระบบหนึ่ง หรือจากต่างประเทศ เพื่อใช้ประโยชน์ในการเข้าศึกษา หรือการรับรองระดับการศึกษาต่างสถานศึกษาหรือต่างระบบได้ หรือไปสะสมเพื่อประโยชน์ในการได้รับการรับรองคุณวุฒิ หรือเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และผู้เรียนที่มีความสามารถเป็นเลิศ สามารถเรียนในระดับที่สูงขึ้นโดยไม่ยึดติดกับระยะเวลาในการศึกษา

๕.๒) จัดระบบวัดแววและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยสามารถปรับเปลี่ยนแผนการเรียนในระหว่างเรียนได้ รวมทั้งการแนะแนวเลือกเรียนตามเส้นทางอาชีพ ความถนัดและความสนใจ เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในอนาคต

๖) มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn)

๖.๑) การจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ต่อเนื่อง) เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนระดับเทคนิค โดยมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ตรงความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ ด้วยความร่วมมืออย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องกับภาคประกอบการ องค์กรวิชาชีพ และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นรูปแบบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ให้ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพได้ทันต่อความต้องการกำลังคนของประเทศ และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

๖.๒) จัดหาเงินกองทุน เพิ่มนักเรียนสายอาชีวศึกษานำเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยประสานกับกระทรวงแรงงาน เพื่อให้ให้นักเรียนนักศึกษาที่จบมา มีตลาดรองรับ สามารถประกอบอาชีพได้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

๖.๓) จัดให้มีการเชื่อมโยงหลักสูตรของสายอาชีวศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นการเสริมศักยภาพแก่ผู้เรียน (Upskill) หรือเพิ่มพูนทักษะใหม่ (Reskill) โดยได้รับการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ และผู้เรียนจะได้รับใบประกาศนียบัตรตามสมรรถนะอาชีพ เพื่อนำไปใช้ประกอบการสมัครงานและการขอขึ้นเงินเดือนและการประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้ผู้เรียนอาจเป็นผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษาหรือนอกระบบการศึกษาก็ได้

๖.๔) จัดให้มีการอบรมอาชีพเสริมในชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะใหม่ (New Skill) เพิ่มสมรรถนะ (Upskill) หรือทบทวนทักษะ (Reskill) ให้แก่ผู้เรียนและประชาชนทั่วไป เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างประปา ช่างแอร์ การค้าขาย การเกษตร ฯลฯ เพื่อเป็นเครื่องมือในการช่วยผู้เรียนและประชาชนลดรายจ่ายในครัวเรือน และอาจสร้างเป็นอาชีพเสริมให้แก่ครอบครัวได้

๒.๗ นโยบายการพัฒนาการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดแนวนโยบายการพัฒนาการอาชีวศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ใน ๘ วาระงานพัฒนา ด้านอาชีวศึกษา (8 Agenda) ภายใต้นโยบายการศึกษา “เรียนดี มีความสุข” ของกระทรวงศึกษาธิการ และกรอบนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่เน้นการผลิตและพัฒนากำลังคน อาชีวศึกษาสมรรถนะสูง เพื่อการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

๑) ส่งเสริมการเรียนรู้อาชีวศึกษาทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime)

- ๑.๑) พัฒนาแพลตฟอร์มและสื่อการเรียนรู้อาชีวศึกษา
- ๑.๒) ขยายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษา (Vocational for All)

๒) พัฒนาทักษะวิชาชีพเพื่อลดภาระของผู้เรียนและผู้ปกครอง (Skill Certificate)

- ๒.๑) พัฒนาทักษะและสมรรถนะวิชาชีพ (Up-Skill, Re-Skill)
- ๒.๒) พัฒนาระบบวัดผลรับรองมาตรฐานวิชาชีพ
- ๒.๓) พัฒนาหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเฉพาะ (ปวพ.)
- ๒.๔) ส่งเสริมการมีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn)

๓) ยกกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาสมรรถนะสูง

- ๓.๑) ขยายและยกระดับอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (DVE for All)
- ๓.๒) ยกกระดับการขับเคลื่อนความร่วมมือกับภาคเอกชน (Active MOU / MOA)
- ๓.๓) พัฒนาคุณภาพและทักษะชีวิตผู้เรียนอาชีวศึกษาในทุกมิติ
- ๓.๔) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning
- ๓.๕) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม การวิจัย และสิ่งประดิษฐ์

๔) พัฒนาระบบการเทียบระดับการศึกษาและคลังหน่วยกิตอาชีวศึกษา (Credit Bank)

- ๔.๑) พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร ปวช./ปวส./ป.ตรี
- ๔.๒) พัฒนาระบบการวัดผล เทียบระดับการศึกษาและประเมินผลการศึกษา
- ๔.๓) พัฒนาระบบคลังหน่วยกิตอาชีวศึกษา
- ๔.๔) ตั้งศูนย์เทียบโอนผลการเรียนในระดับจังหวัด (๗๗ ศูนย์)
- ๔.๕) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรทวิศึกษา

๕) พัฒนาทักษะทางภาษาเพื่อการศึกษาและทำงาน (Language Skills)

- ๕.๑) พัฒนาทักษะด้านภาษาให้กับผู้เรียน
- ๕.๒) ส่งเสริมทักษะด้านภาษาเพื่อการทำงานให้กับประชาชน
- ๕.๓) พัฒนาหลักสูตร ๒ ภาษา (อังกฤษ/จีน)

๖) สร้างช่างชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีอาชีพเสริม (๑ วิทยาลัย ๑ ศูนย์ช่างชุมชน)

- ๖.๑) สร้างศูนย์ช่างชุมชน ๔๓๓ แห่ง
- ๖.๒) พัฒนาทักษะอาชีพช่างและสร้างอาชีพเสริม (หลักสูตรช่างชุมชน)
- ๖.๓) พัฒนา Application ช่างชุมชน

๗) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลและการบริหารจัดการ

- ๗.๑) แก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ๗.๒) แก้ไขปัญหาความบาดหมางครูผู้สอนอาชีวศึกษา (จัดหาครูอัตราจ้าง)
- ๗.๓) ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานในภูมิภาคของตนเองตามแนวทางของ ก.ค.ศ.
- ๗.๔) พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรอาชีวศึกษาสมรรถนะสูง
- ๗.๕) ส่งเสริมข้าราชการครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีวิทยฐานะและตำแหน่งทางวิชาการที่สูงขึ้น
- ๗.๖) ขับเคลื่อนและบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)
- ๗.๗) ป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๗.๘) นำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ
- ๗.๙) ปรับปรุงกฎ ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ ค่าสิ่ง

๘) เสริมสร้างภาพลักษณ์อาชีวศึกษายุคใหม่

- ๘.๑) เสริมสร้างสถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งความสุขและปลอดภัย
- ๘.๒) ยกกระตือรือร้นประชาสัมพันธ์และการสื่อสารองค์กร
- ๘.๓) เชิดชูเกียรติศิษย์เก่าดีเด่น / สร้างต้นแบบรุ่นพี่อาชีวะ (Senior Idol)
- ๘.๔) ส่งเสริม Soft Power อาชีวศึกษา (๑ วิทยาลัย ๑ Soft Power/อัตลักษณ์)

๒.๘ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจของประเทศ ในภาพรวม เนื่องจากการอาชีวศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพและมีสมรรถนะ เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคการท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นผู้ดำเนินการกิจดังกล่าว โดยจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๒๐ บัญญัติความตอนหนึ่งว่า การอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษา ของรัฐ สถานศึกษา ของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้มีการบัญญัติรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวไว้ในส่วนต่าง ๆ ดังนี้

มาตรา ๔ กำหนดความหมายของการอาชีวศึกษา หมายถึง กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี

มาตรา ๖ บัญญัติเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนา

กำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษา วิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากล และภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะ จนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือผู้ประกอบการอาชีพโดยอิสระได้

มาตรา ๘ บัญญัติเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยให้จัดการศึกษาได้ ๓ รูปแบบ ดังต่อไปนี้

๑) การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลักโดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายวิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัด และการประเมินผล ที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่น ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไข ของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

๓) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลง ระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่อง การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ

เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนาากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ สถาบันสามารถจัดการศึกษาในหลายรูปแบบรวมกันได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้น ต้องมุ่งเน้นจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ

มาตรา ๙ บัญญัติเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ซึ่งให้จัดได้ ตามหลักสูตรที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด ดังต่อไปนี้

๑) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ

๒) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

๓) ปริญญาตรีสาขาสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

โดยที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษาอาจกำหนดหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มเติมความรู้ หรือทักษะในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ ซึ่งจัดขึ้นเป็นโครงการหรือสำหรับเป้าหมายเฉพาะได้

มาตรา ๑๐ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๖ การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องคำนึงถึง

๑) การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติโดยมีการ กระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบัน

๒) การศึกษาในด้านวิชาชีพสำหรับประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัด และความสนใจอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องจนถึงระดับปริญญาตรี

๓) การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม และสถานประกอบการในการกำหนด นโยบายการผลิตและพัฒนาากำลังคน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา

๔) การศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลายและมีระบบเทียบโอนผลการเรียนและระบบเทียบประสบการณ์การทำงานของบุคคลเพื่อเข้ารับการศึกษและการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

๕) การมีระบบจูงใจให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

๖) การระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

๗) การมีระบบการพัฒนาครูและคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

มาตรา ๑๑ บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใน (๔) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะของสถานประกอบการที่จะเข้าร่วมจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ หลักสูตรการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในสถานประกอบการ ตลอดจนหลักเกณฑ์การฝึกงาน และการเทียบโอนผลการเรียนหรือประสบการณ์ทำงานในสถานประกอบการ เพื่อขอรับคุณวุฒิการศึกษาจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และใน (๖) บัญญัติเกี่ยวกับเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับสถานประกอบการที่ร่วมจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการได้รับสิทธิประโยชน์และการเชิดชูเกียรติแก่สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพหรือองค์กรอื่น ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบัน และสถานประกอบการ

มาตรา ๑๓ บัญญัติเกี่ยวกับการรวมตัวของสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อจัดตั้งเป็นสถาบันการอาชีวศึกษา โดยที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถรวมกันเป็นสถาบันได้ การรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อจัดตั้งเป็นสถาบันให้กระทำได้โดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และคำนึงถึงการประสานความร่วมมือให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ถ้ามีความเหมาะสมหรือมีความจำเป็นจะแยกสถานศึกษาอาชีวศึกษาส่วนหนึ่งส่วนใดมารวมกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาอีกแห่งหนึ่งเพื่อจัดตั้งเป็นสถาบันก็ได้

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีความเหมาะสมหรือมีความจำเป็น จะจัดตั้งสถาบันเพื่อดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ ทั้งนี้ โดยให้ออกเป็นกฎกระทรวง

มาตรา ๑๕ ให้สถาบันตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๔ เป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการแบ่งส่วนราชการของสถาบันการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๖ ให้สถาบันตามมาตรา ๑๕ เป็นสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่ชำนาญการปฏิบัติการสอน การวิจัย การถ่ายทอดวิทยาการและเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรวมทั้งให้บริการวิชาการและวิชาชีพแก่สังคม

มาตรา ๑๗ สถาบันอาจแบ่งส่วนราชการ ดังต่อไปนี้ (๑) สำนักงานผู้อำนวยการสถาบัน (๒) วิทยาลัย (๓) สำนัก (๔) ศูนย์ โดยที่สถาบันอาจให้มีส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าวิทยาลัยเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในมาตรา ๑๖ เป็นส่วนราชการของสถาบันอีกก็ได้ ฯลฯ

มาตรา ๑๘ การจัดตั้ง การรวม และการยุบเลิกสำนักงานผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัย สำนัก ศูนย์หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าวิทยาลัย ให้ทำเป็นประกาศกระทรวง

ศึกษาธิการและประกาศในราชกิจจานุเบกษา การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานผู้อำนวยการสถาบันวิทยาลัย สำนัก ศูนย์ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าวิทยาลัย ให้ทำเป็นข้อบังคับของสถาบัน

มาตรา ๑๙ สถาบันจะรับสถานศึกษาอื่นหรือสถานประกอบการเข้าสมทบในสถาบันเพื่อประโยชน์ในการวิจัยและพัฒนามาตรฐานการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพได้และมีอำนาจให้ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือปริญญาตรีแก่ผู้ที่ศึกษาจากสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ และสำเร็จการศึกษาตามหลักเกณฑ์ของสถาบันได้การรับเข้าสมทบ และการยกเลิกการเข้าสมทบของสถานศึกษาอื่นหรือสถานประกอบการให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบันและประกาศในราชกิจจานุเบกษา การควบคุมสถานศึกษาอื่นหรือสถานประกอบการที่เข้าสมทบในสถาบันให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบัน

มาตรา ๒๐ สถาบันอาจมีรายได้ อาทิ (๑) เงินผลประโยชน์ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของสถาบัน (๒) เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่สถาบัน (๓) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการลงทุนและจากทรัพย์สินของสถาบัน (๔) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ที่ราชพัสดุซึ่งสถาบันปกครอง ดูแลหรือใช้ประโยชน์ (๕) เงินอุดหนุนจากราชการส่วนท้องถิ่นหรือเอกชน หรือองค์กรระหว่างประเทศหรือเงินอุดหนุนอื่นที่สถาบันได้รับเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการของสถาบัน (๖) รายได้หรือผลประโยชน์อื่นให้สถาบันมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถาบัน ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งการจัดหารายได้จากการให้บริการและการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาของส่วนราชการในสถาบัน ฯลฯ

มาตรา ๒๑ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มา โดยการซื้อหรือการแลกเปลี่ยนจากเงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่สถาบันตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุและให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสถาบัน

มาตรา ๒๒ บรรดารายได้และทรัพย์สินของสถาบันจะต้องจัดการเพื่อประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่สถาบัน จะต้องจัดการตามเงื่อนไขที่ผู้อุทิศได้กำหนดไว้และจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขดังกล่าวสถาบันต้องได้รับความยินยอมจากผู้อุทิศให้หรือทายาท หากไม่มีทายาทหรือทายาทไม่ปรากฏจะต้องได้รับอนุมัติจากสภา

มาตรา ๒๓ บัญญัติเกี่ยวกับการให้มีคณะกรรมการสภาสถาบันในสถาบันแต่ละแห่ง จำนวนไม่เกินสิบสี่คน ประกอบด้วย นายกสภาสถาบัน กรรมการสภาสถาบันโดยตำแหน่ง กรรมการสภาสถาบัน กรรมการสภาสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา ๒๔ บัญญัติเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งของนายกสภาสถาบันและกรรมการสภาสถาบัน

มาตรา ๒๕ บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของสภาสถาบัน โดยที่สภาสถาบันมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของสถาบัน และมีอำนาจและหน้าที่ อาทิ (๑) อนุมัติแผนพัฒนาของสถาบันเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของสถาบันให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ (๒) ออกข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของสถาบันเกี่ยวกับการดำเนินการของสถาบัน (๓) พิจารณาการจัดตั้ง การรวม และการยุบเลิกส่วนราชการภายใน (๔) อนุมัติการรับสถานศึกษาหรือสถานประกอบการเข้าสมทบและการยกเลิกการสมทบ (๕) พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรการศึกษาของสถาบันให้

สอดคล้องกับมาตรฐานที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด (๖) อนุมัติการให้ปริญญา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (๗) พิจารณาและให้ความเห็นชอบในการเข้าร่วมดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิจัย ห้องทดลองหรือห้องปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ฯลฯ

มาตรา ๒๖ การประชุมสภาสถาบัน ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบัน

มาตรา ๒๗ ให้มีผู้อำนวยการสถาบันเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของสถาบัน และให้มีรองผู้อำนวยการสถาบันอย่างน้อยหนึ่งคน กับทั้งอาจมีผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันหนึ่งคนหรือหลายคนก็ได้ ทั้งนี้ ตามจำนวนที่สภาสถาบันกำหนดเพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่ผู้อำนวยการสถาบันมอบหมาย

มาตรา ๒๘ บัญญัติให้สภาสถาบันสรรหาบุคคลเสนอรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบัน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของคณาจารย์และข้าราชการของสถาบัน ให้สภาสถาบันแต่งตั้งรองผู้อำนวยการสถาบันและผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบัน โดยคำแนะนำของผู้อำนวยการสถาบัน จากครูหรือคณาจารย์ผู้มีคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้เป็นผู้บริหารสถาบัน รองผู้อำนวยการสถาบัน และผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบัน ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบัน

มาตรา ๒๙ บัญญัติเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถาบันมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้ ฯลฯ

มาตรา ๓๐ บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้อำนวยการสถาบันและรองผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษา

มาตรา ๓๑ บัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของผู้อำนวยการสถาบันเป็นผู้แทนของสถาบันในกิจการทั่วไป และให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) บริหารกิจการของสถาบันให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของทางราชการและของสถาบัน จรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถาบัน (๒) ควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถาบันให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศ ของทางราชการและของสถาบัน (๓) จัดทำแผนการดำเนินงาน แผนพัฒนาของสถาบัน งบประมาณประจำปี และตลอดจนติดตามการประเมินผลการดำเนินงานของสถาบัน เป็นต้น

มาตรา ๓๒ บัญญัติเกี่ยวกับการรักษาข้าราชการแทนในกรณีต่าง ๆ

มาตรา ๓๓ บัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของรองผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษา

มาตรา ๓๔ บัญญัติเกี่ยวกับการเทียบเคียงตำแหน่งของผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ ผู้อำนวยการหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าวิทยาลัย ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

มาตรา ๓๕ บัญญัติเกี่ยวกับการเทียบเคียงตำแหน่งของผู้อำนวยการสถาบันและตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถาบันเป็นตำแหน่งที่เทียบเท่าตำแหน่งอธิการบดีและตำแหน่งรองอธิการบดีในหน่วยงานการศึกษาที่สอนระดับปริญญาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

มาตรา ๓๖ บัญญัติเกี่ยวกับรักษาราชการแทนตำแหน่งอื่น

มาตรา ๓๗ ในวิทยาลัยแต่ละแห่งให้มีคณะกรรมการวิทยาลัยคณะหนึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของวิทยาลัย ประกอบด้วยผู้แทนครูหรือคณาจารย์ ผู้แทนผู้ปกครอง

ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของวิทยาลัยแห่งนี้ ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ ผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจากกรรมการตามวรรคหนึ่งแล้ว คณะกรรมการวิทยาลัยอาจมีผู้แทนสถานประกอบการด้านธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร หรืออุตสาหกรรม ผู้แทนหอการค้าจังหวัด และผู้แทนองค์กรด้านอาชีวศึกษาในพื้นที่ เป็นกรรมการเพิ่มขึ้นได้

มาตรา ๕๑ ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและสถานประกอบการ ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบันและสถานประกอบการ

มาตรา ๕๒ สถานประกอบการใดที่ประสงค์จะดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยื่นคำขอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อให้ได้รับการรับรองประโยชน์ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้ถือว่าไม่เป็นการขัดหรือแย้งกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานรูปแบบศูนย์การเรียน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ การยื่นคำขอและการพิจารณา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการอาชีวศึกษาในสถานประกอบการ ให้จัดการสอนตามหลักสูตรการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพหรือจัดการสอนตามหลักสูตรที่สถานประกอบการร่วมกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันจัดทำขึ้นโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

หลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินการตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

มาตรา ๕๓ สถานประกอบการหรือภาคเอกชนอาจเข้าร่วมดำเนินการจัดตั้งศูนย์วิจัย ห้องทดลองหรือห้องปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันของรัฐหรือเอกชนได้ตามความตกลงของสถานศึกษาหรือสถาบันและสถานประกอบการนั้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ด้านความร่วมมือในการพัฒนากำลังคน การวิจัยและพัฒนา เพื่อเสริมสร้างมาตรฐานการอาชีวศึกษาและเพิ่มพูนประสบการณ์ของครูคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาหรือสถาบันให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี รายได้และทรัพย์สินที่เกิดจากการดำเนินการของสถานประกอบการตามวรรคหนึ่งให้เป็นรายได้ของสถานศึกษาหรือสถาบันนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าร่วมดำเนินการของสถานประกอบการหรือภาคเอกชนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของสถาบัน

มาตรา ๕๔ สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพหรือองค์กรอื่นที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพอาจได้รับสิทธิและประโยชน์ ดังต่อไปนี้

(๑) การสนับสนุนด้านวิชาการและทรัพยากรตามสมควรแก่กรณี

(๒) การเชิดชูเกียรติแก่สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพหรือองค์กรอื่นที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

มาตรา ๕๕ ครูฝึกในสถานประกอบการตามมาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาและผ่านการศึกษา หรือฝึกอบรมวิชาการศึกษาด้านอาชีพ

(๒) เป็นผู้ชำนาญการด้านอาชีพโดยสำเร็จการศึกษาวิชาชีพไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติหรือมาตรฐานอื่นตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

(๓) เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพเฉพาะสาขาซึ่งสำเร็จการศึกษาวิชาชีพไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในสาขาอาชีพนั้น ไม่น้อยกว่าห้าปีหรือสำเร็จการศึกษาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีประสบการณ์ในสาขาอาชีพนั้นไม่น้อยกว่าสามปีหรือผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติและมีประสบการณ์ในการทำงานในสาขาอาชีพนั้นไม่น้อยกว่าห้าปี

(๔) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในอาชีพเฉพาะสาขามีผลงานเป็นที่ยอมรับในสังคมและท้องถิ่นและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ หลักเกณฑ์ในการแต่งตั้ง การทดสอบ การฝึกอบรมและการออกใบรับรองการเป็นครูฝึกในสถานประกอบการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

ภายใต้บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีหลักการสำคัญในการสร้างความมั่นคงและสร้างความเข้มแข็งให้การอาชีวศึกษา และการบริหารจัดการสถาบันการอาชีวศึกษา โดยที่มีเป้าหมายสำคัญที่จะยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการอาชีวศึกษาไทย เพื่อเพิ่มผลผลิตและพัฒนาบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาศักยภาพการอาชีวศึกษาในการสร้างความรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๒.๙ ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๙)

สำหรับยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๙) นั้น สาระสำคัญอยู่ที่การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมายการผลิตและแผนพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ให้ความสำคัญกับคุณภาพผู้สำเร็จอาชีวศึกษาเป็นสำคัญ โดยมุ่งปรับปรุงปัจจัยสนับสนุนและกระบวนการจัดอาชีวศึกษาให้เกิดคุณภาพ ทั้งในด้าน

๑) สารสนเทศสำคัญที่จะเป็นตัวบ่งชี้แนวทางการพัฒนากำลังคนในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับจังหวัด

๒) ให้ความสำคัญกับครู และผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยมุ่งเพิ่มพูนขีดความสามารถของครูในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับสถานประกอบการโดยเน้นความร่วมมือในการจัดอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี และการฝึกงาน

๔) เตรียมความพร้อมกำลังคนรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในส่วนของ การตั้งรับและเชิงรุก ได้แก่ การเพิ่มขีดความสามารถทางภาษา และสมรรถนะกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีความมาตรฐานในระดับสากล

โดยมีประเด็นนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

นโยบายที่ ๑ : มุ่งสร้าง/ผลิตกำลังคนอาชีวศึกษา ให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาภายใต้บริบทความร่วมมือกับสถานประกอบการให้ได้ตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองและฝึกอบรมวิชาชีพกำลังคนอาชีวศึกษาที่อยู่นอกระบบให้เพิ่มขึ้น มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ มุ่งพัฒนาคุณภาพและปริมาณผู้เรียนให้สัมพันธ์กับความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศและระดับสากล ผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานและสังคม ทั้งในประเทศ ภูมิภาคอาเซียน และระดับสากล รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาการจัดอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาระบบทวิภาคี ส่งเสริม สนับสนุน และเร่งรัดการจัดอาชีวศึกษาด้านความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยเฉพาะการศึกษาระบบทวิภาคี และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามสาขาวิชาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน และสิ่งสำคัญของการอาชีวศึกษาคือการปรับภาพลักษณ์ ทัศนคติ และสร้างการยอมรับของสังคมที่มีต่อการเรียนสายอาชีพด้วยกระบวนการเชิงคุณภาพให้กับนักเรียนกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน ยุทธศาสตร์ต่อมาคือการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้และการฝึกอบรมวิชาชีพอาชีวศึกษาให้กับกลุ่มผู้นอกระบบ โดยการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้ผู้นอกระบบการศึกษาให้สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ การส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพตลอดชีวิตให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการและผู้นอกระบบ ส่งเสริม สนับสนุน อบรมวิชาชีพเพื่อการพัฒนาต่อยอดอาชีพเดิมหรือสร้างอาชีพใหม่สำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ และยุทธศาสตร์ที่สำคัญอีกประเด็น คือ พัฒนาระบบการประเมินมาตรฐานวิชาชีพตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพ มีกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ การพัฒนาหลักสูตรให้มีผลลัพธ์การเรียนรู้ เป็นไปตามสมรรถนะของกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาระบบประเมินมาตรฐานวิชาชีพตรงตามคุณวุฒิวิชาชีพ

นโยบายที่ ๒ : พัฒนาปริมาณและคุณภาพของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา มีเป้าหมายสำคัญ คือ มีปริมาณครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาพอเพียงต่อการจัดการศึกษาระดับ ปวช. ระดับ ปวส. และระดับปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการและการฝึกอบรมวิชาชีพ รวมถึงการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ มียุทธศาสตร์ที่สำคัญทั้งยุทธศาสตร์ในการสร้างเสริมปริมาณครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา ยุทธศาสตร์ในการสร้างเสริมสมรรถนะและประสบการณ์เพื่อคุณภาพของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา การส่งเสริมการศึกษาต่อ การฝึกอบรมและการปฏิบัติงาน

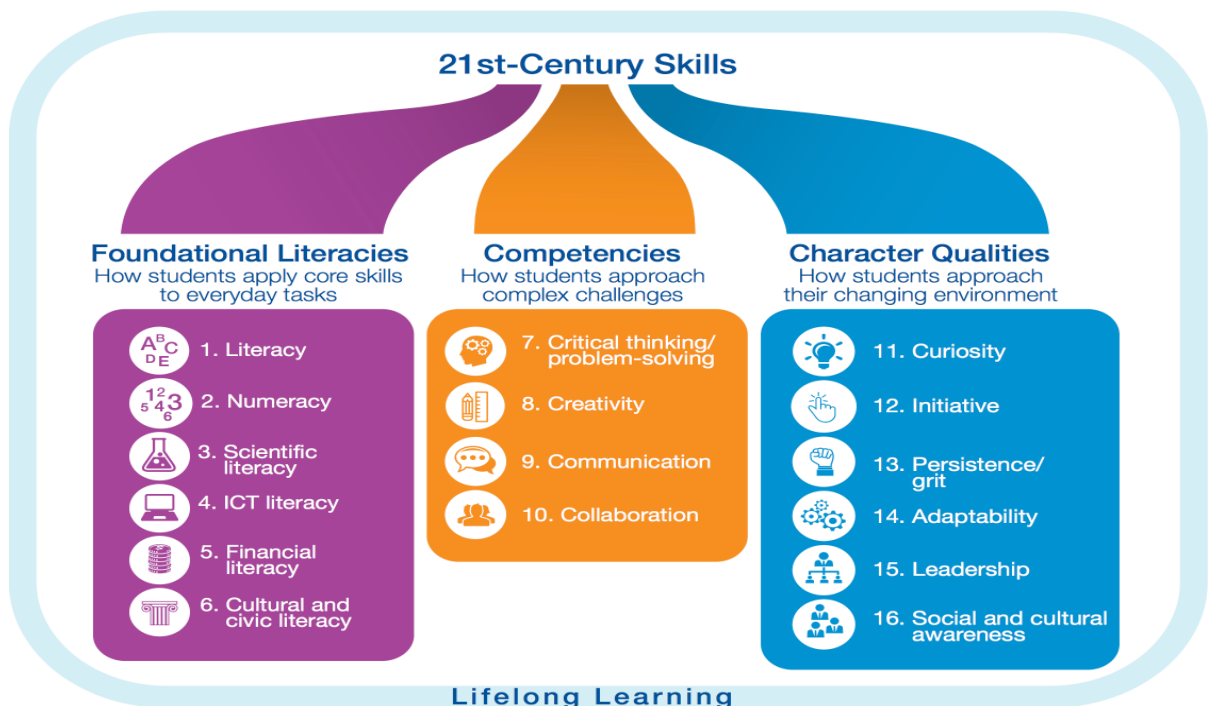
นโยบายที่ ๓ : พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ใหม่ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ สถานศึกษาของอาชีวศึกษามีมาตรฐานในด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับ ปวช., ปวส. และปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการและเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน โดยความร่วมมือทางวิชาการระหว่างหน่วยงาน สถานศึกษา สถานประกอบการทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ในการยกระดับมาตรฐานสถานศึกษาของอาชีวศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการและเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งเรียนรู้ วิชาชีพและฝึกอบรมวิชาชีพของชุมชน ยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับสถานประกอบการในการเปิดสอนระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

นโยบายที่ ๔ : การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ เป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษามีทักษะการบริหารอย่างมีคุณภาพโดยการมีส่วนร่วม ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผู้บริหาร

ยุทธศาสตร์ แผน นโยบาย กฎหมาย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นเป็นหลักการและแนวปฏิบัติที่เป็นกลไกสำคัญในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมในแต่ละบริบทของพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการควบคู่กันไปด้วย

๒.๑๐ ทักษะที่จำเป็นในการทำงานยุคดิจิทัล

21st-Century Skill ก็คือ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑” ซึ่งก็คือ รูปแบบใหม่ของการศึกษาที่ไม่ได้มีจุดหมายปลายทางเพื่อการสอบ แต่เป็นการเรียนรู้ทักษะเพื่อความอยู่รอดในยุคที่เกรตเฉลี่ยวหรือเกียรตินิยมไม่ได้รับประกันอนาคตอันสดใสอีกต่อไป ความรู้เพียงอย่างเดียวไม่น่าเพียงพอต่อการอยู่รอดในศตวรรษที่ ๒๑ หากปราศจากทักษะ โดยที่ World Economic Forum (WEF) ได้ทำการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งแนวโน้มของเทคโนโลยีในองค์กรใหญ่ ๆ ทั่วโลก ผลการศึกษาได้สรุปทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ (21st-Century Skill) ออกมาเป็น ๑๖ ทักษะ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่มใหญ่

ภาพที่ ๒.๑ ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ (๒๑st-Century Skill)

๑) **Foundational Literacies** กลุ่มทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งแปลงง่าย ๆ ก็คือ อยู่ที่ไหนแล้วต้องใช้อะไรบ้าง นั่นเองเพราะเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ ๆ ได้ก่อให้เกิดบริบทการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งทักษะเหล่านี้ได้แก่ การใช้ภาษา (Literacy) การคำนวณ (Numeracy) การใช้เทคโนโลยี (ICT Literacy) การใช้วิทยาศาสตร์กับสิ่งรอบตัว (Scientific Literacy) การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม (Cultural & Civic Literacy)

หรือแม้กระทั่งการจัดการด้านการเงิน (Financial Literacy) ที่รวมไปถึงวิธีการเป็นผู้ประกอบการ หรือ entrepreneurship ก็นับเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตเช่นกัน

๒) Competencies กลุ่มทักษะที่ต้องนำมาใช้ในการจัดการกับปัญหาหรือความท้าทายที่ต้องเจอในชีวิต ซึ่งความท้าทายเหล่านั้นจะมีความซับซ้อนขึ้นกว่าเมื่อเทียบกับความท้าทายในโลกเก่า โดยกลุ่มทักษะนี้จะเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ร่วมกันในการวิเคราะห์ปัญหาให้ถูกจุด (Critical Thinking) สร้างวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creativity) รวมทั้งสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น (Communication & Collaboration) เพื่อแก้ปัญหาให้ได้ กลุ่มทักษะนี้มีมักถูกเรียกรวม ๆ ว่า “4C” จัดได้ว่าเป็นทักษะหลักที่ทำให้มนุษย์เราเหนือกว่าคอมพิวเตอร์ หรือพุดง่าย ๆ ก็คือ เป็นสิ่งที่คอมพิวเตอร์ยังทำไม่ได้ในเร็ว ๆ นี้แน่นอน

๓) Character Qualities กลุ่มทักษะที่ใช้ในการจัดการตัวเองกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) การริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) ความพยายามในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Persistence/Grit) ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อม (Adaptability) ความเป็นผู้นำ (Leadership) และ ความตระหนักถึงสังคมและวัฒนธรรม (Social & Cultural Awareness) ด้วยเหตุว่าความรวดเร็วของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เด็กยุคใหม่ต้องก้าวตามให้ทัน ทักษะเหล่านี้จึงมีความสำคัญมากขึ้น เพื่อที่จะได้ไม่เป็นคนที่ตามหลังคนอื่นอยู่เสมอ และเป็นคนที่มีคุณภาพ (Character Qualities) นั่นเอง

เราจะสร้างทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างไร

“ทักษะ” ไม่ใช่ “ความรู้” จึงเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการสร้างโดยการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ผ่านการลงมือทำจริง ด้วยเหตุนี้เองวิธีการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบเก่าที่มีครูเป็นคนสอนอยู่ฝ่ายเดียว จึงไม่ตอบโจทย์อีกต่อไป บทบาทของครูที่เป็น “ผู้ถ่ายทอดความรู้” (Lecturer) จึงต้องถูกเปลี่ยนเป็น “ผู้สร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้” (Facilitator) โดยหน้าที่ของครูนั้นจะไม่ใช่การเพียงแต่การมาสอนหน้าห้องอีกต่อไป แต่จำเป็นต้องใช้กระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนผ่านการลงมือทำจริง โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและแนะแนวทางแทน สิ่งที่น่าสนใจของทักษะเหล่านี้ก็คือ ควรสร้างให้เด็กตั้งแต่นั้น ๆ ยิ่งเร็วยิ่งดี หากเริ่มได้ตั้งแต่เด็กเล็กยิ่งได้เปรียบและสร้างได้ถาวรกว่า ส่วนเด็กโตนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องสอนชัดเจน และขาดไม่ได้เช่นกัน

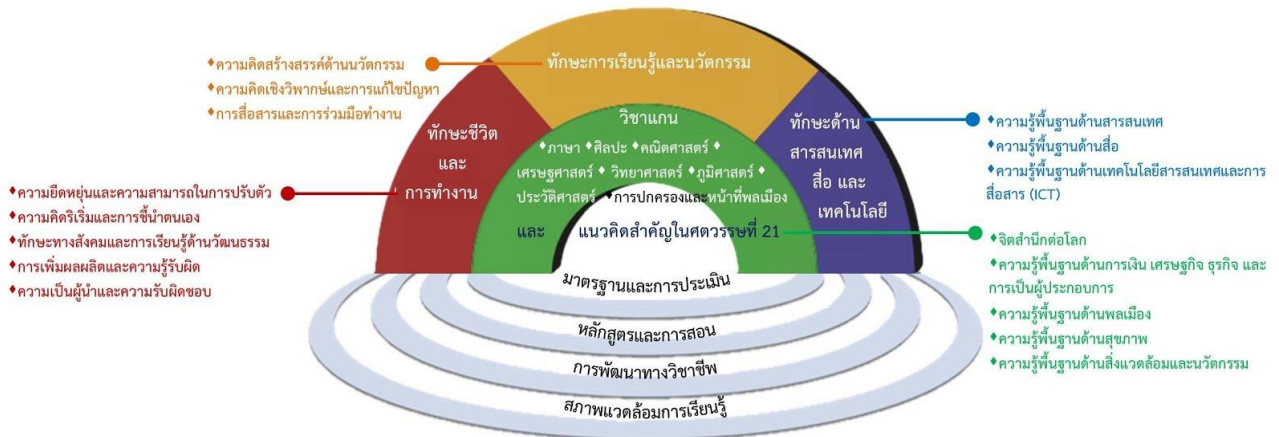
WEF ได้ทำการวิเคราะห์ต่อด้วยว่า จะต้องเป็น กระบวนการ หรือ สื่อการเรียนการสอนแบบไหน ถึงจะสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการสร้าง social & emotional skill ที่นำไปสู่การสร้างทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ โดยตรงได้ ผลที่ได้ออกมาชี้ว่ากระบวนการที่มีรูปแบบ (features) ๓ รูปแบบหลัก ๆ ต่อไปนี้ เป็นรูปแบบที่จะใช้ได้ผลดี

๑) รูปแบบกระบวนการที่มี “Structure of Interactions” เป็นกระบวนการที่สร้างการมีส่วนร่วม หรือ มีกลไกที่ผู้เรียนสามารถเล่นหรือผลัดกันเล่นกับบทเรียนได้อย่างซ้ำ ๆ และต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการฝึกซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นทักษะได้

๒) รูปแบบกระบวนการที่มี “Elements of Play” เป็นกระบวนการที่มีกลไกของการเล่นที่สามารถตอบสนองและปรับเปลี่ยนผลที่เกิดขึ้นไปได้ตามการตัดสินใจที่แตกต่างกันของผู้เรียนทำให้เห็นผลจากการตัดสินใจและเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ทำลงไปได้เดี๋ยวนั้นจริง ๆ

๓) รูปแบบกระบวนการที่มี “Assessment and Reinforcement” เป็นรูปแบบของกระบวนการที่มีการให้ feedback การวัดผล รวมทั้งการแนะนำและโค้ชให้กับผู้เรียนจากครูหรือผู้รู้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้แนวทางที่ถูกต้อง และสามารถปรับแก้ในแนวทางที่ผิดได้ทันที

ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ จะต้องเรียนรู้บริบทความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างทันเหตุการณ์ อาทิ ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic Literacy) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy)

ภาพที่ ๒.๒ แนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑

โดยสาระวิชาหลัก (Core Subjects) จะต้องเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ ซึ่งวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้

๑) **ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม** จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ (๑) ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม (๒) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และ (๓) การสื่อสารและการร่วมมือ

๒) **ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี** เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้ (๑) ความรู้ด้านสารสนเทศ (๒) ความรู้เกี่ยวกับสื่อ และ (๓) ความรู้ด้านเทคโนโลยี

๓) **ด้านชีวิตและอาชีพ** ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ (๑) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (๒) การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง (๓) ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม (๔) การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบต่อผู้อื่น (Accountability) และ (๕) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

ทั้งนี้ ทักษะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ ๓R x ๗C โดยที่ ๓R คือ ๑) Reading (อ่านออก) ๒) (W)riting (เขียนได้) และ ๓) (A)rithmetics (คิดเลขเป็น) ส่วน ๗C ได้แก่ ๑) Critical Thinking and Problem Solving ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

๒) Creativity and Innovation ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

๓) Cross-cultural Understanding ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์

๔) Collaboration, Teamwork and Leadership ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ

๕) Communications, Information, and Media Literacy ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ

๖) Computing and ICT Literacy ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) และ

๗) Career and Learning Skills ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ และสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างอิงถึงรูปแบบ (Model) ที่พัฒนาจากเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (Partnership For 21st Century Skills) (www.p21.org) ที่มีชื่อย่อว่า เครือข่าย P21 ซึ่งได้พัฒนารอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต

ภาพที่ ๒.๓ คุณสมบัติ ๕ ประการ ทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม

ที่สำคัญ ต่อให้มนุษย์จากพัฒนาด้านเทคโนโลยีไปมากแค่ไหน ธรรมชาติที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ก็มีได้เปลี่ยนแปลงไปเลย นั่นคือ ความจริงที่ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” มนุษย์เรายังต้องการสิ่งพื้นฐานเดิม ๆ ด้านสุขภาพและด้านจิตวิทยาสังคม เช่น มนุษย์ยังต้องการสัมพันธ์ภาพ (ทั้ง Physical และ Virtual) มนุษย์ยังต้องมีความสัมพันธ์กับตนเอง คือต้องการความเข้าใจจิตใจตนเองเสมอมาไม่ว่าจะอยู่ในยุคไหน ในช่วง ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมานี้ ได้มีการศึกษาวิจัยกระบวนการเกี่ยวกับวิธีการสร้างทักษะเกี่ยวกับการจัดการตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานของสมองส่วนหน้า ซึ่งทำหน้าที่ให้เกิด กระบวนการรู้คิดหรือ Executive function (EF) การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning : SEL) คือ กระบวนการที่เด็กๆ สามารถเข้าใจและจัดการอารมณ์ของตน การตั้งเป้าหมายและการบรรลุเป้าหมาย เข้าใจและแสดง ความเห็นใจผู้อื่น สร้างและการรักษาความสัมพันธ์ ตัดสินใจอย่างรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์นั้น SEL จึงเป็นความสามารถที่อยู่โดยรอบแกนของการเรียนรู้ เช่น การอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ เป็นทักษะที่ช่วยในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และเป็นหัวใจของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้น SEL จึงมีความหมายที่ครอบคลุมถึงความฉลาดทางอารมณ์ (emotional quotient: EQ) ด้วย

โดยที่คุณสมบัติ ๕ ประการ ทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมประกอบด้วยนี้ คือ

๑) การตระหนักรู้ในตัวเอง (Self Awareness) : เข้าใจและระบุได้ว่า ความคิดและอารมณ์ที่เกิดขึ้นคืออะไร ส่งผลต่อพฤติกรรมอย่างไร รวมทั้งรู้ข้อจำกัดในการควบคุมอารมณ์ของตัวเอง มีความมั่นใจและมองโลกในแง่ดี

๒) การรู้จักบริหารจัดการอารมณ์ (Self Management) : ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงสามารถจัดการความเครียด ควบคุมและจงใจตนเอง ตลอดจนสามารถตั้งเป้าหมายและลงมือปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้

๓) ความเข้าใจหรือตระหนักรู้ด้านสังคม (Social Awareness) : ความสามารถในการเข้าใจและเอาใจใส่ผู้อื่นที่มีพื้นฐานแตกต่างไปจากตนเองได้ รวมไปถึงสามารถทำความเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากสังคม ค่านิยม และจริยธรรมที่แตกต่างและสามารถรับรู้เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ที่ได้รับจากครอบครัว โรงเรียน และสังคม

๔) มีทักษะด้านความสัมพันธ์ (Relationship Skills) : ความสามารถในการสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลและกลุ่มคนได้ รวมไปถึงสามารถสื่อสารได้ชัดเจน ร่วมมือกับผู้อื่น ต่อต้าน ความไม่ถูกต้องของสังคม เจรจาต่อรองเพื่อจัดการความขัดแย้ง ร้องขอและให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็นได้ ทักษะด้านการสื่อสาร รับฟัง เชื่อมประสาน เป็นมิตร ประนีประนอม รู้ว่าเมื่อไรและอย่างไรจึงจะเป็นส่วนหนึ่งของทีมหรือกลุ่ม และเป็นผู้นำได้

๕) รับผิดชอบในสิ่งที่ตัดสินใจได้ (Responsible Decision Making) : ความสามารถในการสร้างทางเลือกของการแสดงออกและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมบนพื้นฐานของมาตรฐานทางจริยธรรม การคำนึงถึงความปลอดภัย และบรรทัดฐานทางสังคม รวมไปถึงสามารถในการพิจารณาถึงสุขภาพของตนเองและผู้อื่นได้

ท่ามกลางความก้าวหน้าของการสื่อสารแบบไร้พรมแดน และความก้าวหน้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่พัฒนาไปอย่างก้าวกระโดดและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยการพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์และนำหุ่นยนต์มาทำงานแทนคนมากขึ้น ส่งผลกระทบกับคนที่อยู่ในตลาดแรงงานหลายอาชีพมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกเลิกจ้าง ดังนั้น การเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ เพื่อความอยู่รอด

เป็นสิ่งสำคัญ และเพื่อพัฒนาทักษะให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ซึ่งโดยปัจจุบันทักษะ Hard Skills อย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ การมีทักษะ Soft Skills จึงเป็นสิ่งจำเป็นในยุคดิจิทัล ไม่ว่าทุกคนกำลังมองหางานใหม่หรือปรับปรุงประสิทธิภาพในงานที่ทำอยู่ก็ตาม และทักษะที่จำเป็นในการทำงานยุคดิจิทัลเป็นทักษะแห่งอนาคตที่สำคัญที่จะช่วยให้คุณประสบความสำเร็จในเส้นทางอาชีพ อาทิ

๑) **Communication Skill** หรือ ทักษะการสื่อสาร เป็นทักษะสำคัญที่ต้องใช้อยู่เสมอ เนื่องจากการทำงานในองค์กรต้องติดต่อกับผู้อื่นตลอดเวลา เช่น หัวหน้า ลูกน้อง ผู้ร่วมงานในทีม ซัพพลายเออร์ รวมถึงติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ข้อมูลถูกต้องชัดเจน ตรงประเด็น ครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่ตกหล่น รวมถึงรู้จักเลือกใช้คำพูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ นอกเหนือจากการพูดแล้ว การฟังก็เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ การเป็นผู้ฟังที่ดีจะทำให้เข้าใจสิ่งที่ผู้พูดต้องการอย่างแท้จริง ขณะรับฟัง ไม่ควรรีบด่วนสรุป หรือไม่อดทนฟังจนจบ ทำให้ไม่เข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้พูด และเป็นสาเหตุให้เกิดความล้มเหลวในการติดต่อสื่อสาร

๒) **Creative thinking** หรือ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นทักษะที่สร้างแนวคิดใหม่ ๆ พัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ที่ช่วยให้การทำงานดีขึ้น ทางเลือกใหม่ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าเดิม วิธีการที่จะช่วยพัฒนาทักษะนี้คือ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อ่านข่าว อ่านหนังสือ อบรมสัมมนาความรู้ใหม่ ๆ ที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาการทำงานของכםให้ดีขึ้น พูดคุยกับผู้คนต่าง ๆ เพิ่มเกิดไอเดียใหม่ ๆ เหล่านี้ จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้

๓) **Complex Problem Solving** หรือ ทักษะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน จำเป็นต้องอาศัยทักษะหลายอย่างประกอบกัน เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้เข้าใจถึงรากของปัญหา การตั้งคำถาม การหาเหตุผล ประเมินทางเลือกและตัดสินใจ นักแก้ปัญหาที่ดีไม่เพียงแต่หาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังคาดการณ์ถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและหาทางป้องกันไว้ล่วงหน้าอีกด้วย

๔) **Teamwork and Collaboration** หรือ ทักษะการทำงานเป็นทีม การทำงานในองค์กรให้เกิดความสำเร็จต้องอาศัยการร่วมมือกันระหว่างหลาย ๆ ฝ่าย ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork) และความร่วมมือกัน (Collaboration) จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ทั้งภายในทีมและระหว่างแผนกต่าง ๆ ในองค์กร ความสำคัญของการทำงานเป็นทีม การทำงานร่วมกันเป็นการท้าทายให้คนในทีมเกิดความคิดใหม่ ๆ มากกว่าคิดคนเดียว ดังคำกล่าวที่ว่าหลายหัวดีกว่าหัวเดียว ทำให้คนในทีมมองเห็นภาพใหญ่ของปัญหาหรือเป้าหมายที่ต้องการ เนื่องจากแต่ละคนในทีมอาจมีพื้นฐานความรู้ความสามารถแตกต่างกัน การทำงานเป็นทีมจะช่วยทำให้เกิดการแบ่งปันสิ่งที่ต่างคนต่างไม่รู้ เป็นการสอดประสานทำให้มองเห็นภาพใหญ่ของเป้าหมายที่จะมุ่งไปก่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ระหว่างกัน เนื่องจากการสร้างวัฒนธรรมในการช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาไปด้วยกัน ทั้งนี้ ประโยชน์ของการทำงานเป็นทีมเป็นการรวมพลังของความคิดและสามารถเข้าด้วยกัน เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมแบ่งปันมุมมองและหาทางออกที่ดีที่สุดในแต่ละปัญหาที่ช่วยกันแก้ไข สิ่งนี้ช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายมากขึ้นโดยใช้เวลาน้อยลงกว่าเดิมก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะในการทำงานของคนในทีม เมื่อทำงานร่วมกัน แชร์แบ่งปันไอเดียร่วมกัน เราจะเรียนรู้วิธีการใหม่ๆที่ผู้อื่นใช้แก้ปัญหา และเป็นไอเดียในการประยุกต์ใช้กับตัวเองในอนาคต เป็นการเปิดมุมมองใหม่ๆในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของแต่ละคน แก้ปัญหาได้รวดเร็วขึ้น การทำงานร่วมกันช่วยทำให้แก้ปัญหาที่ซับซ้อน ปัญหาใหญ่ที่ใช้เวลานาน ยากจะแก้ไขโดยลำพัง โดยเกิดการแบ่งปันมุมมอง เกิดทางเลือกหลายๆทางที่แก้ปัญหาได้สำเร็จรวดเร็วขึ้น

๕) Time management หรือ การบริหารเวลา เวลาเป็นทรัพยากรที่มีจำกัด ดังนั้น การบริหารเวลาอย่างชาญฉลาดจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน คนที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จะเข้าใจข้อจำกัดของเวลาในงานที่ต้องทำ และสามารถทำงานให้เสร็จลุล่วงภายใต้ข้อจำกัดเหล่านั้น รู้จักวางแผน ควบคุมระยะเวลา และจัดลำดับความสำคัญของงานให้ชัดเจน เพื่อให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย ในเวลาที่กำหนด แต่ปัญหาที่พบเห็นคือ บางคนในองค์กรที่ทำงานเสร็จไม่ทันกำหนดเส้นตายบ่อย ๆ ประเมินระยะเวลาที่จะทำงานให้เสร็จผิดพลาด หรือไม่ใส่ใจต่อการบริหารเวลา มีนิสัยผัดวันประกันพรุ่ง ย่อมส่งผลเสียหายอย่างมากต่อทีมหรือองค์กร

๖) Flexibility and Adaptability หรือ ความสามารถในการปรับตัวและความยืดหยุ่น คือ ทักษะหรือความสามารถที่คนจะปรับเปลี่ยนการกระทำ วิธีการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีสามารถทำงานแทนคนได้ คนที่จะรักษา ตำแหน่งงานไว้ได้จึงต้องเป็นคนที่สามารถทำงานได้หลากหลาย ปรับตัวได้ดี มีทักษะที่เทคโนโลยีทำแทน ไม่ได้หรือทำแทนได้ไม่ค่อยดี ธุรกิจที่มีคนเก่ง มีความสามารถในการปรับตัวดีย่อมสามารถเข้าหาโอกาส ทางการตลาดได้ง่ายและรวดเร็วกว่า หากต้องการเป็นผู้ที่มีทักษะการปรับตัวได้ดีต่อไปนี้เป็นเทคนิคที่จะ นำไปพัฒนาตัวเองได้ หมั่นสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงรอบตัว เช่น แนวโน้มตลาด การเปลี่ยนแปลง ของคู่แข่ง ความพึงพอใจของลูกค้า เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานที่ทำ เต็มใจที่จะเรียนรู้สิ่ง ใหม่เพื่อปรับตัวให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ เหล่านี้ก็จะช่วยให้คุณพัฒนาทักษะในการปรับตัวให้ทันต่อ สถานการณ์ได้

๗) Leadership หรือ ภาวะผู้นำ การเป็นผู้นำที่ดีต้องสามารถสื่อสารกับผู้ตามให้มองเห็น เป้าหมายเดียวกันและนำไปสู่เป้าหมายได้ มีความรับผิดชอบสูง สามารถเป็นทั้งผู้สอนและพี่เลี้ยง สร้างแรงจูงใจให้ทุกคนเกิดความร่วมมือกัน ทำงานเป็นทีม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รักการเรียนรู้ เปิดใจรับ ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความยุติธรรมไม่เอินเอียงไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สามารถสร้างความไว้วางใจ ให้กับผู้ตามเกิดความเชื่อถือ ถ้าทำให้สิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รับความกดดันได้ดี มีสติ ควบคุมอารมณ์ ได้ดี มีความสามารถบริหารคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็น Soft Skills สำหรับผู้บริหารจำเป็นต้องมี

๘) Positive Attitude หรือ ทศนคติเชิงบวก ทศนคติของคนเป็นเหมือนพลัง ในการขับเคลื่อนชีวิตของคนคนนั้น คนที่มีทัศนคติในแง่บวกกับเรื่องชีวิตหรือการทำงานก็จะนำไปสู่ ทิศทางในแง่บวก แม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางอุปสรรค ปัญหาในชีวิตที่ต้องเจอ การรักษาทัศนคติในแง่บวก จะช่วยเพิ่มพลังให้กับตัวเราและคนรอบข้าง ประโยชน์ของการมองโลกในแง่บวก คือ ลดความเครียด บริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้ดีขึ้น เทคนิคดี ๆ ที่ช่วยพัฒนาทัศนคติเชิงบวก ปรับมุมมองในแง่บวกกับทุกเรื่อง ที่เกิดขึ้น กับเหตุการณ์หรืออุปสรรคในชีวิต เช่น หากมีแผนจะไปเที่ยวแล้วโครงการถูกล้มเลิก แง่มุมบวก อีกด้านคือคุณก็จะมีเวลาเหลือมากขึ้นที่จะไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ต้องการได้ หรือถ้าเป็นเรื่องการทำงาน เปลี่ยนการเน้นสิ่งที่ทำผิดพลาดเป็นการได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆจากความผิดพลาดเพื่อที่ป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก ฝึกฝนที่จะใช้คำพูดเชิงบวก ฝึกพูดกับตัวเองในแง่บวกทุกวันจะช่วยเปลี่ยนทัศนคติของคุณได้ จดบันทึก เรื่องราวดี ๆ ในแต่ละวัน ไม่ว่าจะเป็เป้าหมายเล็ก ๆ ที่ทำได้สำเร็จแต่ละวัน ย่อมสร้างพลังบวกให้กับ ตัวเอง หาเพื่อนร่วมงานที่มีทัศนคติเชิงบวก เมื่อรอบตัวแวดล้อมด้วยเพื่อนที่มีทัศนคติเชิงบวก ก็จะได้ยิน ได้ฟังแต่เรื่องที่มีทัศนคติเชิงบวก คำพูดเชิงบวกจะฝังเข้าไปในจิตใจได้สำนึกเป็นการเติมพลังให้กับชีวิต มองวันใหม่เป็นโอกาสใหม่ ๆ ที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น การเริ่มต้นวันใหม่หมายถึงโอกาสที่จะได้ทำสิ่ง ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าให้กับตัวเอง เรียนรู้และพัฒนาให้ดีขึ้น

๙) Emotional Intelligence (EQ) หรือ ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง ทั้งสังเกตและเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นด้วย มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ ความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นทักษะที่สำคัญอย่างมาก เพราะการทำงานในองค์กรล้วนต้องอาศัยการติดต่อประสานงานกับผู้คนจำนวนมาก

๑๐) Critical Thinking หรือ การคิดเชิงวิพากษ์ หมายถึง ทักษะการคิดเพื่อตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องเห็นคล้อยตามข้อมูลที่นำเสนอ สามารถโต้แย้งข้ออ้างนั้นเพื่อนำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่เหมาะสมกว่าเดิมได้ ประโยชน์ของการคิดเชิงวิพากษ์ช่วยให้เกิดการสังเกต ไม่รีบด่วนสรุปต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รู้จักตั้งคำถามต่อสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผล ไม่ถูกหลอกง่าย ๆ ช่วยให้ตัดสินเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยข้อเท็จจริง ไม่ใช่ใช้อารมณ์ความรู้สึก หรือความเชื่อที่มีต่อ ๆ กันมา ช่วยให้คิดถี่ถ้วน รอบคอบ ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิดในสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิม

โดยสรุปในยุคที่ปัญญาประดิษฐ์และระบบอัตโนมัติกำลังเข้าแทนที่มนุษย์ขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะงานด้านเทคนิคและงานที่ต้องซ้ำ ๆ ซึ่งทำได้รวดเร็วและแม่นยำกว่ามนุษย์มากส่งผลให้ทักษะด้าน Hard Skills มีความสำคัญลดลงไปค่อนข้างมาก และทำให้ Soft Skills มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ Soft Skills นั้น ครอบคลุมทักษะที่จำเป็นในอนาคตในหลายด้าน เช่น การทำงานเป็นทีม การบริหารเวลา การเอาใจใส่ความรู้สึกผู้อื่น เป็นต้น โดยทักษะเหล่านี้ช่วยสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานได้ดีขึ้น สร้างความไว้วางใจ ทั้งยังเป็นส่วนสำคัญให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

สำหรับทักษะทางด้าน IT ที่จำเป็นในการทำงานยุคดิจิทัล เมื่อโลกกำลังเคลื่อนที่ไปอย่างรวดเร็วสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ ๔ หรืออุตสาหกรรม ๔.๐ การเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านกำลังเกิดขึ้นอยู่ทุกวินาที ทั้งในเรื่องเล็ก ๆ ไปจนถึงเรื่องใหญ่ ๆ ที่จะเปลี่ยนวิถีชีวิตผู้คนไปตลอดการ และสิ่งหนึ่งที่จะเปลี่ยนไปด้วยคือความต้องการของตลาดแรงงาน โดย Randstad Sourceright ผู้ให้บริการด้านทรัพยากรบุคคลระดับโลก ได้สรุปรายงานเรื่องทักษะที่มาแรงในปี ๒๐๒๒ โดยการศึกษาข้อมูลจากตลาดแรงงานกว่า ๒๖ ประเทศ และได้สังเกตความเปลี่ยนแปลงความต้องการในตลาดแรงงาน บนเว็บไซต์จัดหางานขึ้นชื่ออย่าง LinkedIn, World Economic Forum, Gartner และ ZDnet ความเปลี่ยนแปลงในรายงานเป็นตัวบ่งบอกที่ชัดเจนว่า ทักษะที่เรามองว่า “ใหม่” และ “เป็นเอกลักษณ์” เมื่อหลายปีก่อนกลายมาเป็นความต้องการพื้นฐาน และทักษะรอบ ๆ ด้าน จะเป็นที่ต้องการมากในโลกอนาคตที่จะผสมผสานความเป็นดิจิทัลมากขึ้น โดยที่ทักษะที่ต้องมีและควรต้องมีเพื่อให้ตัวเองรวมถึงองค์กรหรือหน่วยงานอยู่รอดได้ในโลกอนาคตนั้นประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ ดังนี้

๑) ทักษะด้าน Artificial Intelligence ตลาดของ AI และ NLP Engineer จะเติบโตขึ้น เพราะปัจจุบันหลายองค์กรได้เริ่มพัฒนาด้านความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Engagement) โดยการหันมาใช้แชทบอท หากความต้องการแรงงานที่เชี่ยวชาญทักษะเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นตาม ประกอบกับปัจจุบัน หลายอุตสาหกรรมมีการนำเทคโนโลยีมาใช้มากขึ้น และมีแผนที่จะเปิดใช้งานโดยเทคโนโลยีอย่างสมบูรณ์ (Tech-enabled Sectors)

๒) ทักษะที่เกี่ยวข้องกับ IoT Technology ปัจจุบันอุปกรณ์หลายอย่างไม่ว่าจะเป็น โทรศัพท์ รถยนต์ หรือแม้กระทั่งหลอดไฟต่างเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตทั้งนั้น ด้วยเหตุนี้ IoT (Internet of Things) จึงถูกขนานนามว่าเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ต่อไป (The Next Big Thing) ตามรายงานของ Accenture มีการคาดการณ์ว่าภายในปี ๒๐๒๔ นั้น จะมีตัวเลขของอุปกรณ์ต่างๆ ที่เชื่อมต่อกันได้ถึง ๔ หมื่นล้าน

อุปกรณ์ และตามรายงานของ Statista ตัวเลขนี้จะสูงถึง ๗ หมื่นล้านภายในปี ๒๐๒๕ สายงานที่เกี่ยวข้องกับ IoT ตั้งแต่วิศวกรไปจนถึงนักพัฒนาจึงเป็นที่ต้องการในตลาด โดยผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ต้องมีทักษะหลากหลายที่จะช่วยในการพัฒนาและรักษาโครงสร้างพื้นฐานของ IoT ไว้ได้ในทุกขนาดและทุกระดับของชุดเทคโนโลยีองค์กร ตั้งแต่ AI, Machine Learning, ไปจนถึง API Automation Advertisements

๓) ทักษะที่เกี่ยวข้องกับ Machine Learning เพราะ AI ได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันเรา วิศวกรด้าน Machine Learning จึงเป็นอาชีพที่เป็นที่ต้องการด้วย โดยทักษะสำคัญที่วิศวกรด้านนี้ควรมีคือทักษะด้าน Machine Learning, Software Engineering, และ Data Science และนอกจากภาษาที่ใช้หลัก ๆ อย่าง Python, SQL, Java และ C++ แล้ว วิศวกร Machine Learning หลายคนยังมีความเชี่ยวชาญในโปรแกรมและเครื่องมืออื่น ๆ เช่น Tensor Flow, R Programming และ Apache Kafka เป็นต้น

๔) ทักษะด้าน Data Science หากจบการศึกษาทางด้าน Data Science (วิทยาการข้อมูล) จะมีงานรองรับแน่นอน เพราะไม่ว่าจะอุตสาหกรรมใด สายงานที่เกี่ยวข้องกับ Data Science ก็ล้วนเป็นที่ต้องการ อาชีพด้าน Data Science นอกจากจะต้องมีความรู้ด้านภาษาโปรแกรมอย่าง Python, R Programming และ SQL เป็นหลักแล้ว ทักษะด้านการทำ Data Visualization และความเข้าใจด้านธุรกิจก็สำคัญเช่นกัน

๕) ทักษะที่เกี่ยวข้องกับ Mobile Application Development ปัจจุบันโทรศัพท์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของทุกคน ทักษะจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับ Mobile Application Development ได้แก่ทักษะการออกแบบ UI, ความรู้ด้านการพัฒนาแอปพลิเคชัน ข้ามแพลตฟอร์ม, Backend Computing, ภาษาโปรแกรม และความเข้าใจด้านธุรกิจ Advertisements

๖) ทักษะที่เกี่ยวข้องกับ Cloud Computing ซึ่ง Cloud Computing ไม่ใช่แค่เพียงระบบคลาวด์ที่คนเอาไปใช้ในการเก็บรูปหรือวิดีโอเท่านั้น แต่เป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจที่ได้เปลี่ยนโลกไปทั้งใบ เพราะ Cloud Computing ได้เปลี่ยนวิธีที่ธุรกิจต่าง ๆ จัดเก็บและเข้าถึงข้อมูล พร้อมทั้งเปลี่ยนวิธีการทำงานของหลายธุรกิจไปโดยสิ้นเชิง โดยการมอบความยืดหยุ่นในการทำงานแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน ทำให้การกู้คืนข้อมูลเป็นไปได้ ดูแลรักษาไม่ยาก เข้าถึงง่าย แถมยังมีความปลอดภัยสูงอีก ทักษะที่เกี่ยวข้องกับ Cloud Computing ได้แก่ความเข้าใจด้าน Cloud Technology ความปลอดภัยของระบบ (Cloud Security), Machine Learning , AI, และ DevOps เป็นต้น

๗) ทักษะที่เกี่ยวข้องกับ Blockchain หรือเทคโนโลยีการเก็บข้อมูลแบบไม่มีตัวกลาง ได้กลายมาเป็นทางเลือกใหม่ขององค์กรทั่วโลก ด้วยความสามารถในการแก้ปัญหาด้านความไม่โปร่งใสและความต้องอาศัยคนกลางในธุรกรรมการเงิน ประกอบกับกระแสการลงทุนด้าน Cryptocurrency เทคโนโลยี Blockchain จึงมีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบันและจะมากยิ่งขึ้นในอนาคต ผู้เชี่ยวชาญด้าน Blockchain จึงเป็นที่ต้องการในตลาดแรงงาน ทักษะที่ Blockchain Developer ต้องมี ได้แก่ความรู้ด้าน Data Structure, Smart Contracts, Cryptography, Blockchain Architecture, และความสามารถในการทำงานข้ามแพลตฟอร์ม

๘) ทักษะด้าน AR/VR การใกล้เข้ามาถึงของโลก Metaverse ทำให้เทคโนโลยีด้าน AR/VR มีความสำคัญอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน หลายบริษัทต่างหันมาลงทุนทั้งซอฟต์แวร์และอุปกรณ์ AR/VR มากขึ้น เพื่อเตรียมตัวเข้าไปเป็นผู้เล่นสำคัญในโลกเสมือนจริงในอนาคต สายงาน AR/VR Developer ต้องมีทักษะจำเป็นมากมาย เช่น การเขียนโปรแกรม การพัฒนาซอฟต์แวร์ Machine Learning และ XR SDKs เป็นต้น

๙) **ทักษะด้าน Cyber Security Analytics** ทุกวันนี้ บริษัทมากมายต่างต้องสูญเสียเงินหลายพันล้านเหรียญ เพราะต้องจ่ายค่าปรับในการทำข้อมูลหลุด การโจรกรรมข้อมูลกลายเป็นเรื่องที่เราเห็นได้บ่อยมากขึ้น ทำให้หลาย ๆ บริษัททุ่มเงินจำนวนมากในการลงทุนด้าน Cyber Security เพื่อป้องกันระบบและข้อมูลจากแฮกเกอร์ การเรียกค่าไถ่ (ransomware) และ ไวรัส นี่เป็นเหตุผลว่าทำไมวิศวกร Cyber Security กำลังเป็นที่ต้องการอย่างมาก ทักษะที่สายงานนี้ต้องการได้แก่ Reverse Engineering, Application Design, และ Firewall Administration

๑๐) **ทักษะด้าน Social Media Marketing** สำหรับหลาย ๆ บริษัทในปัจจุบัน การตลาดได้เปลี่ยนมาเป็นด้านออนไลน์เกือบหมดแล้ว ดังนั้น การตามหาผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดออนไลน์ SEO, SEM จึงเป็นเรื่องสำคัญ และที่สำคัญผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดเหล่านี้ยังเป็นตัวการสำคัญในการสร้างแบรนด์และการทำ Lead Generation อีกด้วย

๒.๑๑ แนวคิดเกี่ยวกับการ Re-Skills การ Up-Skills และการ New-Skills

ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าในยุคของดิจิทัลและเทคโนโลยี เกือบทุกองค์กรจะต้องมีการปรับตัวหรือปรับการทำงานเพื่อให้อยู่รอด และด้วยสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์กรต้องมี Up-skills และ Re-skills เพื่อปรับเปลี่ยนการทำงานและพัฒนาทักษะพนักงานเพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถที่เท่าทันกับอนาคตที่จะเกิดขึ้น ซึ่ง The World Economic Forum ได้คาดการณ์ไว้ว่า ในอนาคตจะมีการโยกย้ายงาน หรืองานอย่างอื่นเข้ามาแทนที่ ๗๕ ล้าน ตำแหน่งภายในปี ๒๕๖๕ ใน ๒๐ ประเทศเศรษฐกิจหลัก และในขณะเดียวกันคาดว่าจะมีการสร้างหรือเพิ่ม ๑๓๓ ล้าน บทบาทหรือตำแหน่งใหม่ที่ถูกขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีและดิจิทัล (The World Economic Forum, 2018) ทั้ง ๒ เหตุผลนี้เองทำให้เกิดคำว่า ทำไมต้องมีการ Up-skills การ Re-skills และ New-Skills

Up-skills คือ เป็นการเสริมและพัฒนาทักษะของพนักงานจากงานเดิม เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำงาน และส่วนใหญ่เป็นการนำเทคโนโลยีหรือดิจิทัลมาปรับใช้ให้เข้ากับการทำงาน เช่น เรียนรู้เทคโนโลยีเพิ่มเติม เมื่อบริษัทนั้นนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานใหม่

Re-skills คือ การสร้างทักษะใหม่ที่แตกต่างไปจากงานเดิมที่ทำอยู่ เป็นการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้กับบริบทอื่นของตำแหน่งงาน และเพื่อให้สามารถตอบโจทย์กับการทำงานในยุคที่เทคโนโลยีและดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

New-Skills คือ การสร้างทักษะใหม่ที่จำเป็นในโลกอนาคต และสามารถพัฒนา หรือยกระดับไปสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้

ทำไมต้อง Up-skills Re-skills และ New-Skills

๑) **การทำงานที่เปลี่ยนไป** (หมดยุคกระดาษอย่างชัดเจน) องค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในเรื่องของการนำเทคโนโลยีมาใช้กับกระบวนการทำงานเดิม เช่น จากเดิมคุณอาจจะต้องบันทึกข้อมูลลงกระดาษและส่งต่อให้หน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ แต่เมื่อโลกเปลี่ยนไปสิ่งใหม่ ๆ ก็สามารถเข้ามาแทนที่ได้ อย่างเช่น การจัดทำแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google form หรือการทำเอกสาร Google Workspace ที่สามารถสร้างเอกสารออนไลน์และแชร์ให้กับคนอื่น ๆ ในองค์กรหรือเครือข่ายที่ทำงานร่วมกันได้โดยไม่ต้องพิมพ์เอกสารออกมาเพื่อนำไปวางไว้ที่โต๊ะแผนกอื่น ๆ ความจำเป็นที่ต้องใช้กระดาษหรือแฟลชไดรฟ์ ก็ลดน้อยลงไป การเรียนรู้ในเรื่องของการใช้เทคโนโลยี

และคลาวด์ก็จะเข้ามาแทนที่ ซึ่งก็ถือว่าเป็นทักษะใหม่ที่ต้อง Up-skills Re-skills และสร้าง New-Skills ให้กับบุคลากรผององค์กรแทบทุกคน

๒) เพิ่มคุณค่าในพนักงานและองค์กร สร้างโอกาสในการทำงานใหม่ ๆ และพัฒนาทุกคนในองค์กรให้เท่าทันโลกและคู่แข่ง การ Up-skills Re-skills และ New-Skills เป็นการพัฒนาการทำงานของบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานให้เชี่ยวชาญมากขึ้น องค์กรไม่จำเป็นจะต้องจ้างคนเพิ่มเพื่อมาทำงาน แต่เป็นการสร้างหรือเสริมทักษะใหม่ให้บุคลากรในองค์กรให้ทำงานได้อย่างหลากหลาย ตอบโจทย์การทำงานในบริษัทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะพนักงานที่ทำงานมานานแล้วนั้นย่อมรู้ถึงข้อดี ข้อเสียในกระบวนการทำงาน ทำให้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ตรงจุด และต่อยอดให้องค์กรได้ก้าวหน้าขึ้นไปอีกด้วย

๓) ตอบโจทย์ในอนาคต ในอนาคตงานในลักษณะเดิมที่ทำอยู่นั้นอาจจะไม่เป็นที่ต้องการของโลกแล้ว ยิ่งด้วยการพัฒนาของเทคโนโลยีและดิจิทัลในปัจจุบันที่ตอนนี้เกือบจะ ๑๐๐ % ของทุกหน่วยงานต้องนำมาใช้ เพื่อพัฒนาหรือลดต้นทุนอะไรก็ตามแต่ เมื่อพนักงานหรือองค์กรไม่มีการปรับตัว แน่นนอนสิ่งที่เกิดขึ้นคือ บุคลากรบางคนอาจจะไม่ได้ไปต่อ การ Up-skills Re-skills และ New-Skills แต่เนิ่น ๆ จะทำให้บุคลากรในหน่วยงานมีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงและมีโอกาสที่เหนือกว่าคู่แข่งทั้งทางด้านธุรกิจและตำแหน่ง สิ่งสำคัญ คือ องค์กรพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนและบุคลากรเองก็ต้องพร้อมเปิดใจรับ นั่นจะทำให้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

สำหรับในเรื่องของ**หลักสูตร Up-Skills และ Re-Skills** นั้น

ธัชรินทร์ วุฒิชชาติ (๒๕๖๑) นักวิชาการเพิ่มผลผลิต สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันเครือข่าย ของกระทรวงอุตสาหกรรม นำเสนอ แนวทางพัฒนาขององค์กรยุคใหม่ใน ๓ ด้านหลักสูตร คือ Product Process และ People เพื่อให้สอดคล้องกับกลยุทธ์การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของบุคลากร เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของกระทรวงอุตสาหกรรม

๑) Product เน้นลูกค้าเป็นศูนย์กลาง มอง Customer Lifecycle, Customer Value และ Customer Experience มีการพัฒนาโมเดลธุรกิจใหม่ให้สอดคล้องกับเทรนด์ หรือ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมถึงปรับให้เข้ากับ Lifestyle ของคนในยุคปัจจุบัน โดยการนำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้วิเคราะห์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒) Process เมื่อเทคโนโลยีมีความสามารถเพิ่มมากขึ้นโดยที่ราคาต่ำลงกระบวนการผลิตในยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ จึงมีแนวโน้มนำเทคโนโลยีมาใช้มากขึ้น มีการนำหุ่นยนต์มาทำงานแทนที่คนในการผลิต เครื่องจักรคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์เป็นหัวใจในการจัดการข้อมูลและบริหารองค์กร ดังนั้นจึงเป็นโอกาสในการปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งต้องพิจารณาถึงผลกระทบจากการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยี และเตรียมพร้อมคนให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะด้านดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น

๓) People เมื่อโลกเปลี่ยน องค์กรและคนก็ต้องปรับ การดำเนินชีวิต การเรียนรู้ การทำงานก็จะปรับเปลี่ยน ใช้ Digital ในชีวิตประจำวันมากขึ้น รูปแบบการเรียนรู้ ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ งานบางประเภทก็ถูกเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่ หรือเข้ามาช่วยแก้ปัญหาเพื่อความแม่นยำ อาทิ ระบบ Sensor หรือ การวัดค่าต่าง ๆ แต่ทั้งนี้ งานที่ต้องใช้ทักษะ Soft Skill ในการบริหารจัดการคนก็ยังคงต้องใช้คนเป็นคนทำ

The Future of Jobs Report โดย World Economic Forum พบว่าแรงขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในด้านประชากรและสิ่งแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ร้อยละ ๔๔ ต้องการ

เปลี่ยนแปลงบรรยากาศหรือสถานที่ทำงานให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น Work at Home หรือรูปแบบการจ้างงานก็จะเปลี่ยนไป เช่น อาจไม่มีการจ้างพนักงานประจำ แต่จ้าง Freelance ในการทำงานมากขึ้น เป็นต้น ส่วนแรงขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยี พบว่า ร้อยละ ๓๔ อินเทอร์เน็ต และ Cloud Technology จะเข้ามามีบทบาทสำคัญ

สถาบันเพิ่มผลผลิต (๒๕๖๑) ได้นำเสนอไว้ในบทความ โฟนอลคอล! ปรับเปลี่ยนเพิ่มทักษะแรงงานในอนาคต สำหรับคำว่า Skill หรือ ทักษะ หมายถึง ความชำนาญ หรือความสามารถในการกระทำหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจแบ่งกลุ่มทักษะสำคัญได้เป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

- ๑) กลุ่มทักษะที่เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ เช่น การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์
- ๒) กลุ่มทักษะที่เกี่ยวกับ ลักษณะการทำงาน เช่น ทักษะด้านดิจิทัล การบริการ
- ๓) กลุ่มทักษะที่เกี่ยวกับคน เช่น การร่วมมือกับผู้อื่น การบริหารคน

แนวทางการพัฒนาและเพิ่มทักษะ สามารถทำได้หลายรูปแบบผ่านการฝึกอบรมและการให้คำปรึกษาแนะนำ อาทิ

- ๑) Up-skilling พัฒนาระดับทักษะและความเป็นมืออาชีพ
- ๒) Re-skilling พัฒนาทักษะใหม่ให้เหมาะสมกับงานที่เปลี่ยนจากเดิม
- ๓) New-skilling พัฒนาทักษะใหม่กับตำแหน่งงานใหม่
- ๔) Un-skilling ทบทวนระดับทักษะที่ไม่จำเป็นต้องพัฒนา

ในขณะที่ ศุภชัย ศรีสุชาติ (๒๕๖๓) ผู้อำนวยการสถาบันเสริมศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บอกว่า ทุกวันนี้ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงอายุ ซึ่งสัดส่วนของวัยแรงงานจะลดน้อยลงเรื่อย ๆ ขณะเดียวกันเมื่อนำมูลค่าทางเศรษฐกิจไปหารด้วยจำนวนแรงงาน จะพบว่าเรามีผลิตภาพ หรือ Productivity ที่ค่อนข้างต่ำ และสุดท้ายคือเรากำลังเผชิญกับ Digital Disruption ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนว่าหากยังอยู่กับแบบเดิม ไม่ว่าจะเราหรือประเทศก็คงไปต่อไม่ได้ นี่คือเหตุผลที่ต้องมีการพัฒนาทักษะ ทั้งทักษะพื้นฐานในการทำงาน (Hard Skill) และทักษะที่ช่วยให้การทำงานไหลลื่นขึ้น (Soft Skill) ดังนี้ ๑) Hard Skill ที่จำเป็นในปัจจุบัน ประกอบด้วย ความสามารถในการทำงานร่วมกับปัญญาประดิษฐ์ (AI) การคิดการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ (Thinking) การบริหารจัดการคน (Team Management) ตลอดจนทักษะการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เสริมด้วยเรื่องของทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล (Big Data) ๒) Soft Skill ที่สำคัญ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ (Creative) ทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ (Persuasive – Negotiate) การทำงานเป็นทีม (Team Leading and Following) ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามได้ในเวลาเดียวกัน รวมถึงความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา (Adaptive) และการจัดการเวลา (Time Management) นอกจากนี้ ยังได้กล่าวว่า Re-Skill คือการสร้างทักษะใหม่ที่เข้ากับโลกปัจจุบันได้ ซึ่งอาจเป็นได้หลายแนวทางขึ้นอยู่กับโจทย์ของภาคธุรกิจว่าต้องการคนที่มีลักษณะแบบใด และ Up-Skills เป็นการพัฒนาทักษะเดิมให้ทันกับโลกยุคปัจจุบันมักจะเป็นเรื่องการทำให้คนใช้เทคโนโลยีเป็น เช่น เรียนรู้การควบคุมเครื่องจักรที่ใช้ AI เพิ่มเข้ามาได้ ดังนั้น ภาครัฐต้องเข้ามาสนับสนุนและลงทุนให้เกิดการ Re-Skills และ Up-Skills อาทิ การสร้างแพลตฟอร์มของวิชาบางอย่างให้คนเข้าถึงได้ เช่น ถ้าต้องการให้คนเรียนรู้เรื่อง AI ก็ต้องทำหลักสูตรเบื้องต้นและเปิดอบรมฟรี จัดหาโครงสร้างขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับ ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูง อุปกรณ์เทคโนโลยี ฯลฯ สำหรับสถาบันการศึกษาก็ต้องปรับการเรียนการสอน และควร

ให้บริการวิชาการที่ครอบคลุมทุกกลุ่มคน รวมทั้งให้บริการสังคมแบบที่ไม่หวังผลกำไร พร้อมกับเป็นที่ปรึกษาองค์กรด้านทรัพยากรมนุษย์

บุญเจริญ ศิริเนาวกุล (๒๕๖๒) ประธานเจ้าหน้าที่บริหารสำนักเคเอกซ์ (Knowledge XCHANGE for Innovation) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) และผู้ดูแลหลักสูตรพัฒนา AI ด้วยหลักการเลียนแบบและระบบอัตโนมัติ ได้กล่าวถึงภารกิจด้านการออกแบบหลักสูตร Re-Skills & Up-Skills ของ มจธ. ว่า ภารกิจในการ Re-skills & Up-skills ต้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อก้าวตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงให้ทันยุคที่เรียนจบมาแล้วใช้ความรู้ที่ทำมาหากิน ทำงานต่อไปได้ ๓๐ – ๔๐ ปี คงไม่มีอีกแล้ว แต่เทรนด์ในตอนนี้ต้องเปลี่ยนกระบวนการจัดการศึกษาเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องกระตุ้นให้ทั้งภาคสถานประกอบการและคนทำงานเห็นความสำคัญของการ Re-Skills & Up-Skills ยกตัวอย่าง ทักษะด้านการทำงานร่วมกับเครื่องจักรที่ควบคุมด้วยโปรแกรม AI หรือที่เรียกว่า Machine Learning ซึ่งทักษะในรูปแบบที่กล่าวมานี้ คนทำงานที่อยู่ในระบบการทำงานแบบเดิมมานานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการ Re-Skills & Up-Skills ซึ่งถูกมองสำคัญที่เป็นเงื่อนไขไปสู่ความสำเร็จทางด้านพัฒนาบุคลากรนั้น จะต้องสร้างหลักสูตร Re-Skills & Up-Skills เพื่อคนทำงานอย่างจริงจัง “ในตอนนี้ หลักสูตร Re-Skills & Up-Skills กลายเป็นเทรนด์การศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ตอบโจทย์ความต้องการของคนยุคนี้ที่สุดแล้ว โดยการ Re-Skills จะเป็นการสร้างทักษะใหม่ที่เป็นประโยชน์กับการทำงาน เช่น ทักษะการควบคุมหุ่นยนต์ และการ Up-Skills คือ การพัฒนาทักษะเพิ่มเติม หรือ Top up ให้คนทำงานทำอย่างไรให้เขาได้รับรู้เทคโนโลยีใหม่ สร้างสิ่งที่มีมูลค่าเพิ่มจากเทคโนโลยีใหม่ให้กับงานที่ทำได้”

๒.๑๒ บทความทางวิชาการและแนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

๑) สมพร ปานคำ ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีวศึกษาช่างอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้เสนอบทความทางวิชาการ เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ได้กล่าว ถึงสาเหตุที่ทำให้ประเทศไทยต้องมีการปรับตัวให้พร้อม สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการของประเทศ ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ โดยการเตรียมความพร้อมด้าน โครงสร้างพื้นฐาน เครื่องจักร เทคโนโลยีและกำลังคนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะ เพื่อเข้าสู่สังคม งานและอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี โดยเฉพาะการผลิตกำลังคนให้ตรงตามความต้องการกำลังคนในภาคอุตสาหกรรมและบริการ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมสมัยใหม่ ปัจจุบันนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีการพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง ส่งผลให้เกิดอุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ขึ้น มาเป็นจำนวนมากเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงของโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้ง ทางด้านวิทยาการความก้าวหน้าทางสหศาสตร์ สังคมและการเมือง มีแนวโน้มที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง แบบพลิกผัน (Disruptive Change) ยิ่งขึ้น สภาวะการณ์ เปลี่ยนแปลงนี้ของโลกเรียกว่า โลกยุคคว่ำ หรือ VUCA World โดยคำว่า VUCA เป็นคำที่เกิดจากอักษรตัวแรกของคำ ๔ คำในภาษาอังกฤษ ซึ่งสะท้อนถึงสภาวะการณ์ ที่มีลักษณะพิเศษ ๔ อย่าง ดังนี้ ความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) เดิมเป็นคำที่กองทัพสหรัฐอเมริกาใช้เรียกสถานการณ์ในสงครามแอฟริกาและอิรักที่สับสนและผันผวน

แต่ตอนนี้ถูกนำมาใช้อธิบายโลกปัจจุบันที่มีแต่ความสับสนและผันผวน รวากับอยู่ในสงครามและสภาวะแวดล้อมเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากสถานการณ์ ดังกล่าวของ WCA World ส่งผลให้นักวิทยาศาสตร์และผู้นำโลกไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในโลกอนาคต โดยมีการเปลี่ยนแปลงของ ๒ ด้านที่สำคัญ คือ ๑) ในด้านที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ๑.๑) มีความผันผวนแบบสุดขั้ว เช่น แล้งจัด น้ำท่วมรุนแรง ๑.๒) มีสิ่งเล็ก ๆ ที่มีพลังมหาศาลและส่งผลให้เกิดผลกระทบ ที่รุนแรงและกว้างขวางได้ ดังที่พบเห็นอยู่ในปัจจุบัน คือ เชื้อ COVID-19 ที่ส่งผลกระทบต่อทุกระบบทั่วทั้งโลก และยังไม่แน่ชัดว่าจะยุติสถานการณ์นี้ได้อย่างไร ๒) ในด้านพลังของการขับเคลื่อนสังคม ปัจจุบันโลกสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นพลังเล็ก ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ สังคมอย่างมหาศาลเกิดการเผยแพร่วัฒนธรรมและการกระจายข้อมูลต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ซึ่งทุกภาคส่วนได้รับผลกระทบ รวมถึงภาคการศึกษาที่ต้องรับมือกับกระแสโลกที่ผันผวนนี้ด้วย นอกจากนี้ ยังพบว่าความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI (Artificial Intelligence) รวมทั้งหุ่นยนต์ที่มีคุณสมบัติและความสามารถคล้ายมนุษย์และยังสามารถทำงานหลายอย่างได้ดีกว่ามนุษย์ โดยในปัจจุบัน AI ได้เข้ามาแทนที่มนุษย์ในเกือบทุกอุตสาหกรรม ทำให้มนุษย์สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต

จากผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าจะต้องมีระบบการเรียนรู้แบบใหม่ เพื่อให้เกิดคนแบบใหม่โดยเฉพาะคนไทย ๔.๐ ซึ่งที่ผ่านมากการศึกษาของไทยเป็นการศึกษาที่การตอบสนองการเรียนรู้ด้วยความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับปัจจุบันที่ความรู้เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ไม่แน่นอน ซับซ้อนและ คลุมเครือ สิ่งเหล่านี้จะยิ่งเพิ่มความท้าทายให้การจัดการศึกษาที่ความคาดหวังในการเตรียมทรัพยากรมนุษย์ในระดับต่าง ๆ ให้มีความสามารถในการปรับตัว และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมากยิ่งขึ้นตามลำดับ สำหรับทิศทางการพัฒนาด้านการศึกษาจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก มีการวางแผนระยะยาวด้านการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ภายใต้แผนย่อยการปฏิรูปกระบวนการศึกษาและการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ในเป้าหมายที่ ๔ การศึกษาที่เท่าเทียมการรับรองการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน การเตรียมตัวและการพัฒนาระบบการศึกษาที่จะตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีความคุณภาพที่พึงประสงค์ในการสร้างสรรค์คนและสังคมใหม่ตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ที่มุ่งพัฒนาประเทศไทย “สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ต่อไป

โลกที่เปลี่ยนไปแบบปกติใหม่ โดยที่ World Economic Forum (WEF) ได้เผยแพร่รายงาน เรื่อง The Future of Jobs 2020 โดยสำรวจข้อมูลเชิง ลึกจาก ๑๕ ภาคอุตสาหกรรมใน ๒๖ ประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศตลาดเกิดใหม่ ซึ่งรวมถึงประเทศในภูมิภาคอาเซียน เช่น ไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย นำเสนอ มุมมองจากผู้นำทางธุรกิจในระดับบริหาร ฝ่ายกลยุทธ์ และฝ่ายบุคคล ซึ่งล้วนเป็นแนวหน้าในการตัดสินใจเรื่องต้นทุนมนุษย์จนได้บทสรุปที่มีประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่น่าสนใจดังนี้

๑) การปรับใช้เทคโนโลยียังคงรวดเร็ว การใช้ระบบคอมพิวเตอร์คลาวด์ บิ๊กดาต้าและอีคอมเมิร์ซ ยังเป็นสิ่งสำคัญอันดับต้น ๆ สำหรับบรรดาธุรกิจชั้นนำเช่นเดียว กับปีก่อน ๆ ไม่เพียงเท่านั้น

หลายภาคธุรกิจยังสนใจนำระบบการเข้ารหัสข้อมูลหุ่นยนต์ Non-humanoid Robot และปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาปรับใช้ในงานมากขึ้น

๒) ยุค Automation และเศรษฐกิจถดถอย คือ Double-Disruption นอกเหนือจากการดิ้นรนทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ที่เป็นผลจากมาตรการล็อกดาวน์ เพราะการระบาดของ COVID-19 แล้ว การปรับใช้เทคโนโลยีของบริษัทต่าง ๆ จะเปลี่ยนโฉมหน้าของงานลักษณะการทำงานและทักษะต่าง ๆ ภายในปี ค.ศ. ๒๐๒๕ ผลการสำรวจพบว่า ธุรกิจ ๔๓ % ตั้งเป้าลดจำนวนพนักงานลง เนื่องจากการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้งานมากขึ้นขณะที่ ๔๑ % วางแผนเพิ่มการจ้างผู้รับเหมาสำหรับงานเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และ ๓๔ % จะเพิ่มพนักงานจากการปรับใช้ เทคโนโลยี WEF ระบุว่าภายในปี ค.ศ. ๒๐๒๕ งานที่ทำโดยมนุษย์และเครื่องจักรจะใช้เวลาเท่ากันและหลายบริษัท คาดว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงาน ห่วงโซ่คุณค่าในการตลาดและจำนวนพนักงาน เนื่องจากผลพวงทางเทคโนโลยีด้วย

๓) อาชีพที่จะเกิดใหม่โตช้ากว่าอาชีพที่จะหายไป กลุ่มนายจ้างคาดว่าภายในปี ค.ศ. ๒๐๒๕ อัตราการเลิกจ้าง จะลดลงจาก ๑๕.๔ % เหลือ ๙ % ลดลง ๖.๔ % และอาชีพใหม่ ๆ จะเติบโตขึ้นจาก ๗.๘ % เป็น ๑๓.๕ % เพิ่มขึ้น ๕.๗ % จากสถิติดังกล่าวนี้จะเห็นว่า แม้งานเกิดใหม่จะมีจำนวนมากกว่างานที่จะหายไปแต่อัตราการเพิ่มกลับช้ากว่า ซึ่งประเมินได้ว่าจะมีงานหายไป ๘๕ ล้านตำแหน่ง โดยอาจถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรและจะมีงานใหม่ ๙๗ ล้านตำแหน่ง ซึ่งจะมีการปรับตัวให้เข้ากับแรงงานรูปแบบใหม่ที่ผสมผสานระหว่างแรงงานมนุษย์ เครื่องจักรและอัลกอริทึมมากขึ้น

๔) ช่องว่างทักษะยังห่าง เมื่อนายจ้างเรียกร้อง Reskill กลุ่มทักษะที่นายจ้างต้องการเป็นอันดับต้น ๆ ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) การวิเคราะห์ (Analysis) การแก้ปัญหา (Problem Solving) ทักษะการจัดการตนเอง (Self-management) เช่น การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ความสามารถในการปรับตัว ความอดทนต่อสภาวะความเครียดและความยืดหยุ่น โดย บริษัทประเมินว่า ลูกจ้างราว ๔๐ % จำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ (Reskill) ภายใน ๖ เดือนหรือน้อยกว่าและ ๙๔ % ของผู้นำทางธุรกิจ (สูงขึ้นมาจาก ๖๕ % ในปี ค.ศ. ๒๐๑๘) คาดหวังให้พนักงานเสริมทักษะใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานของตนเอง

๕) มนุษย์ออฟฟิศออนไลน์คือด่านหน้า WEF ระบุว่า อนาคตของงานที่จะเป็นการปรับให้เข้าสู่ระบบดิจิทัลนั้น จะเกิดขึ้นกับเหล่ามนุษย์ออฟฟิศ (White-collar) ที่ทำงาน ออนไลน์ก่อน โดยนายจ้าง ๘๔ % เตรียมปรับกระบวนการทำงานให้เป็นระบบดิจิทัลอย่างรวดเร็ว รวมถึงขยายขอบเขตของงานที่สามารถทำนอกสถานที่ให้เพิ่มขึ้น โดยมีแนวโน้มเปลี่ยนไปให้พนักงาน ๔๔ % ทำงานจากที่ไหนก็ได้ (Remote Work) ส่วนข้อกังวลในเรื่องของผลิตภาพและสวัสดิการความอยู่ดีมีสุขนั้น นายจ้าง ๑ ใน ๓ ต้องการสร้างความรู้สึกผูกพันกับองค์กร ความเชื่อมโยง การเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันระหว่างพนักงาน ผ่านเครื่องมือ ดิจิทัล รวมทั้งรับมือกับความท้าทายเรื่องความอยู่ดีมีสุข ของพนักงานที่เกิดจากการทำงานที่หนักก็ได้ควบคู่ไปด้วย

๖) เทคโนโลยีและเศรษฐกิจถดถอย ยังมีความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้น ลูกจ้างรายได้น้อย ลูกจ้างผู้หญิงและลูกจ้างอายุน้อย ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากภาวะเศรษฐกิจหดตัว ในช่วงแรกของการระบาดของ COVID-19 หากเปรียบกับ ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ กลุ่มคนที่มีการศึกษาน้อยได้รับผลกระทบจากวิกฤต COVID-19 มากกว่าด้วยซ้ำ และยังทำให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่แล้วทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

๗) คอร์สออนไลน์เพิ่มขึ้น แต่คนทำงานกับคนว่างงานเห็นต่างกัน คนทั่วไปชวนขวยหา คอร์สออนไลน์เรียนด้วย ตนเองเพิ่มขึ้น ๔ เท่า ในขณะที่นายจ้างจัดหาคอร์สเรียนออนไลน์ให้พนักงาน

ของตนเองเพิ่มขึ้น ๕ เท่า และจำนวนผู้สมัครคอร์สเรียนออนไลน์จากโปรแกรมของภาครัฐสูงขึ้น ๙ เท่า ผู้มีงานทำเน้นเรียนคอร์สการพัฒนาตัวเอง ซึ่งเติบโตขึ้นถึง ๘๘% ส่วนผู้ว่างงานจะเน้นเรียนคอร์สที่เกี่ยวกับทักษะดิจิทัลมากกว่า เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล วิทยาการคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

๘) ตลาดแรงงานที่มีข้อจำกัดมากขึ้น ฤดูโอกาส Reskill & Upskill น้อยลง ตลาดแรงงานที่มีข้อจำกัดนี้ หมายถึงกลุ่มลูกจ้างที่มีแนวโน้มทำงานในตำแหน่งเดิม ๆ และลูกจ้างที่เสี่ยงตกงานจากพิษเศรษฐกิจและไม่มีโอกาสยกระดับหรือฝึกอบรมทักษะที่ทำอยู่อีกครั้ง ทั้งนี้ลูกจ้างตำแหน่งเดิมต้องเผชิญกับทักษะพื้นฐานที่จะเปลี่ยนไปมากถึง ๔๐% ในอีก ๕ ปี และลูกจ้าง ๕๐% จำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ (เพิ่มขึ้น ๔%)

๙) นายจ้างยังมุ่งลงทุนกับคนแม่เศรษฐกิจขาด ผลการสำรวจพบว่า นายจ้าง ๖๖% คาดหวังจะได้รับผลตอบแทนการลงทุนในด้านเสริมทักษะเดิม (Upskill) และเพิ่มทักษะใหม่ (Reskill) ให้ลูกจ้างภายใน ๑ ปี อย่างไรก็ตามระยะเวลา ๑ ปี ก็ยังจัดว่านานไปสำหรับนายจ้างจำนวนมากท่ามกลางเศรษฐกิจเช่นนี้ นายจ้างเกือบ ๑๗% รู้สึกไม่แน่ใจว่าจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนด้านต้นทุนมนุษย์ดังกล่าวหรือไม่ โดยเฉลี่ยคาดว่านายจ้างจะเสนอ การจัดการเรียนรู้ทักษะใหม่และเสริมสร้างทักษะเดิมให้ ลูกจ้างจำนวนกว่า ๗๐% ภายในปี ค.ศ. ๒๐๒๕ อย่างไรก็ตามลูกจ้างที่ได้เข้าคอร์สดังกล่าวมีจำนวนน้อย โดยมีเพียง ๔๒% ที่เข้าคอร์สเรียนรู้ทักษะใหม่และเสริมสร้าง ทักษะเดิมที่ได้รับการสนับสนุนจากนายจ้าง

๑๐) ภาคธุรกิจต้องลงทุนด้านทุนมนุษย์และสังคมให้มากขึ้น WEF เห็นว่ามาตรการวัดผลตอบแทนทุนมนุษย์และทางสังคมผ่านการปรับใช้มาตรวัดด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและธรรมาภิบาล (ESG) ผู้นำธุรกิจจำนวนมากตระหนักดีว่าการให้พนักงานได้เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมและความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐและเอกชน ส่วนส่งผลดีด้านการใช้ทรัพยากรอย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า และยังประโยชน์ให้ ทั้งองค์กร สังคม และธุรกิจในวงกว้าง ทั้งในระยะปานกลางและระยะยาว องค์กรต่าง ๆ หวังที่จะหาตำแหน่งงานภายในใหม่ที่เหมาะสมให้แก่ผู้สูญเสียตำแหน่งงานที่ทำอยู่ไป อันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ และเทคโนโลยีเพิ่มประสบการณ์การรับรู้แทนที่จะดำเนินมาตรการเลิกจ้างพนักงานและลดจำนวนพนักงาน เป็นกลยุทธ์หลักในการบริหารกำลังคน

๑๑) ภาครัฐต้องสนับสนุน Reskill & Upskill กลุ่ม ผู้เสี่ยง/ผู้ตกงาน ปัจจุบันธุรกิจเพียง ๒๑% ใช้ประโยชน์ จากทุนของภาครัฐเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทักษะใหม่ และเสริมสร้างทักษะเดิมให้แก่พนักงาน ภาครัฐต้องสร้างแรงจูงใจเพื่อดึงดูดการลงทุนในตลาดและการสร้างงานใหม่ ๆ แห่งอนาคตมากขึ้น สร้างระบบรองรับคนตกงานที่แข็งแกร่งกว่านี้ในช่วงที่มีการเปลี่ยนผ่านงาน รวมทั้งแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการพัฒนาระบบการอบรมและการศึกษา นอกจากนี้ การพิจารณาใช้มาตรการต่าง ๆ ในการช่วยเหลือตลาดแรงงานในระยะยาวเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับภาครัฐไม่ว่าจะเป็น การคงไว้ การลดทอน หรือการใช้แผนรองรับวิกฤต COVID-19 อย่างต่อเนื่อง เพื่อเยียวยาเรื่องค่าจ้างและคงการจ้างงานในประเทศส่วนใหญ่ที่มี เศรษฐกิจก้าวหน้า

คุณลักษณะที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เด็กไทย ๔.๐ ซึ่งอนาคตจะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทยให้พัฒนาอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนและพ้นจากกับดักการเป็นประเทศรายได้ปานกลางด้วยความสามารถในการสร้างนวัตกรรมที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพและมาตรฐานคุณภาพชีวิตของคนไทย

ได้นั้นจำเป็นต้องมีการสร้างระบบการศึกษา ที่จะต้องช่วยพัฒนาทักษะต่างที่สำคัญที่จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ดังต่อไปนี้

๑) ทักษะความสามารถทางการสร้างนวัตกรรม ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมมีส่วนสำคัญที่ทำให้ประเทศพัฒนาแล้วมีความได้เปรียบเชิงเศรษฐกิจ ผลผลิตเชิงนวัตกรรมมีมูลค่าสูงเนื่องจากมีความแตกต่างจากผลผลิตทั่วไปและเป็นที่ต้องการของตลาดเนื่องจากสามารถช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันได้ เด็กไทย ๔.๐ คือ เด็กไทยที่สามารถสร้างผลงานในเชิงนวัตกรรมได้เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งพัฒนามาจากการสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ของเด็กไทย ๓.๐ โดยการใช้เทคโนโลยีและความรู้และทักษะที่จำเป็น สำหรับศตวรรษที่ ๒๑ ทางด้านทักษะทางภาษาและการคำนวณ ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยบูรณาการองค์ความรู้จากหลายสาขาวิชา และภูมิปัญญาท้องถิ่นและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมตามที่ตนเองสนใจจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และเรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากการลงมือทำจริงโดยการทำโครงการ (Project-based Learning) จะทำให้ผู้เรียนได้ลองถูกลองผิดและเรียนรู้จากการแก้ปัญหา (Problem-based Learning) เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ของตนเองและนำองค์ความรู้ที่สนองความต้องการของสังคมและสามารถทำให้สังคมดีขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น เด็กไทยร่วมมือกันสร้างเครื่องมือทางการเกษตรใหม่ ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ชาวนา โดยใช้บูรณาการความรู้เรื่องวัสดุและเครื่องกล พื้นฐานของวิชาวิทยาศาสตร์กับความรู้ในเรื่องการคำนวณ ปริมาตรและรูปทรงเรขาคณิตซึ่งเป็นความรู้ทางคณิตศาสตร์ รวมทั้งสาระการเรียนรู้การงาน พื้นฐานและเทคโนโลยีซึ่งเกี่ยวกับการประดิษฐ์สิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตมนุษย์

๒) ทักษะในการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ หลักการ Leapfrog (Leapfrog Principles) ของ Arthur M. Harkins [8] จากมหาวิทยาลัย Minnesota ที่กล่าวว่า ในยุค Education ๒.๐ เกิด Open Source ที่นำไปสู่อิสระในการเรียนรู้ ลดการเรียนรู้แบบท่องจำของ Education 1.0 และมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการสร้างองค์ ความรู้ในยุค Education 3.0 อันจะนำไปสู่ Education 4.0 หรือการศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรม เด็กไทยในศตวรรษที่ ๒๑ มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีมาตั้งแต่อายุน้อยและเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็กไทยคุ้นชิน เด็กไทย ๔.๐ สามารถใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น งานวิจัยและความรู้ใหม่จากทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ เพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างผลงานและองค์ความรู้ของตัวเอง นอกจากนี้ เทคโนโลยียังเป็นสื่อกลางที่สำคัญที่จะช่วยเผยแพร่องค์ความรู้ต่าง ๆ อันจะส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

๓) ทักษะการเป็นผู้ประกอบการจากแนวคิดสำคัญ ของศตวรรษที่ ๒๑ (21st Themes) ของกลุ่ม P21 ข้อหนึ่ง ที่กล่าวถึงความเข้าใจและปฏิบัติเป็นในด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ว่าเป็นความรู้ และทักษะที่จำเป็นอีกด้านหนึ่ง ที่คนยุคใหม่พึงมีความรู้ทางการเงิน ทั้งการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการออมเงินเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างวินัยทางการเงิน ใช้เงินอย่างมีวิจารณญาณเพื่อไม่ใช้เงินอย่างสุรุ่ยสุร่ายและก่อหนี้สินมีเงินออมไว้ใช้ทั้งยามจำเป็นและเพื่อลงทุนในอนาคตเพื่อทำให้ผลผลิตเชิงนวัตกรรมที่คิดค้นขึ้นมาได้ถูกนำไปผลิตและจำหน่าย ได้จริงเพื่อสนองความต้องการของสังคม ภาวะ

ผู้นำ การกล้าเสี่ยงและกล้าตัดสินใจและความสามารถในการมองเห็นโอกาสทางธุรกิจเป็นคุณสมบัติสำคัญของการเป็นผู้ประกอบการที่เด็กไทย ๔.๐ จำเป็นต้องมี

๔) ความสามารถปรับตัวได้ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเด็กไทย ๔.๐ ซึ่งต้องมีทักษะในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งความรู้ 3Rs คือ อ่านออก เขียนได้และคิดเลขเป็น ซึ่งจะช่วยในการแสวงหาความรู้ใหม่จากหลายสาขาวิชาและช่วยในการเผยแพร่และสื่อสารความรู้และบอกความต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจได้ นอกจากนี้ ทักษะทางอาชีพ (Career Skill) ก็เป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากการอยู่ในสังคมยุคใหม่ต้องอาศัยการติดต่อและความร่วมมือกับนานาชาติ รวมทั้งทักษะด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Communication Skill) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อทำให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล เด็กไทย ๔.๐ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมไทย เพื่อที่จะได้ปฏิบัติต่อชาวต่างชาติได้อย่างเหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งอันจะเป็นอุปสรรคในการทำงานร่วมกันต่อไปในอนาคต

๕) มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม การมีความรู้และทักษะนั้นไม่เพียงพอที่เด็กไทยจะใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม การจะอยู่ร่วมกับคนส่วนใหญ่ในสังคมอย่างสงบสุขนั้น เด็กไทยจำเป็นต้องมีคุณธรรมมีระเบียบวินัย มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ เมตตากรุณาผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน คนเก่งช่วยเหลือคนไม่เก่ง คนรวยช่วยเหลือคนยากจน ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและปัญหาสังคมลดลง ทำให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข ซึ่งตรงกับทักษะ 8C5 ข้อสุดท้าย คือ Compassion การมีความเมตตา กรุณาและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

การขับเคลื่อนศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการด้านการอาชีวศึกษา โดยมุ่งจัดการศึกษาเพื่อผลิตกำลังแรงงานที่มีคุณภาพ ตามความเป็นเลิศของแต่ละสถานศึกษาและตามบริบทของพื้นที่ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศทั้งใน ปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนมีการจัดการเรียนการสอน ด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยสอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสาร ภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาครูอาชีวศึกษาให้มีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติ (Hand-on Experience) มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยการพัฒนาแบบเข้มข้นรวมทั้งการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลฯ เพื่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เล็งเห็นถึงศักยภาพของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาตามบริบทที่แตกต่างกันตามพื้นที่การพัฒนาของภูมิภาค จึงกำหนดนโยบายในการพัฒนาอาชีวศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษา (Excellent Center) ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตและพัฒนาในระดับกลางในสาขาที่เป็นความต้องการของประเทศตามโมเดลประเทศไทย ๔.๐ โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการอย่างเข้มแข็ง เพิ่มกำลังคนในกลุ่มนักเทคโนโลยีและนวัตกรรม เข้าสู่กลุ่มอุตสาหกรรมเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นผลจาก Digital Disruption เร่งยกระดับคุณภาพกำลังคนในกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ผู้อยู่ในภาคแรงงานให้มีสมรรถนะใหม่ ทักษะใหม่ โดยกระบวนการสร้าง New Skill, Up Skill ทั้งการจัดตั้งศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคล เพื่อความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Human Capital บริบท Excellence Center : HCEC) โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะและสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ รวมถึงทักษะใหม่ที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี

และนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สู่การผลิตนวัตกรรมที่จะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับชาติ และนานาชาติ

ฟันเฟืองขับเคลื่อนประเทศอาชีวศึกษากำลังสอง ศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคล เพื่อความเป็นเลิศของอาชีวศึกษาเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อน อาชีวศึกษากำลังสอง เพื่อผลิตและพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital สู่ความเป็นเลิศและยั่งยืนสอดคล้องกับแผนงานการปฏิรูป การศึกษากำลังสอง โดยมุ่งเน้นให้กระบวนการทำงานของกระทรวงศึกษาธิการ และสถาบัน อาชีวศึกษา ซึ่งจำเป็นต้อง “ปลดล็อก” จากการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมที่ไม่ตอบโจทย์การทำงาน ที่ก่อให้เกิด Skill Gap หรือปัญหาช่องว่างทางทักษะที่ไม่เพียงพอต่อการทำงานจริง โดยต้อง “ปรับเปลี่ยน” เชื่อมโยง ความรู้และทักษะที่จำเป็นและสอดคล้องเข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อให้ตอบโจทย์ กับความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศและ “เปิดกว้าง” ด้วยการผนึกกำลังระหว่างภาครัฐและ ภาคเอกชน ในการเตรียมความพร้อม การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนกำลังคนในทุกมิติ สู่ความเป็นเลิศในแต่ละด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่ภาคเอกชนและภาค อุตสาหกรรมต้องการ ตลอดจนเป็นการเพิ่มพูนทักษะกับมืออาชีพในสถานที่จริง เพื่อให้ได้ศักยภาพ แรงงานที่ตรงกับความต้องการและมีความเป็นเลิศอย่างแท้จริง โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มอบนโยบาย ในการสนับสนุนให้สถาบันอาชีวศึกษาผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพตามความเป็นเลิศของสถานศึกษาและ ตามบริบทของพื้นที่ โดยต้องสอดคล้องกับความต้องการด้านแรงงานของประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วน โดยเฉพาะหน่วยงานภาคเอกชน สถานประกอบการ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและตั้งศูนย์ HCEC อาชีวศึกษา ให้เป็นอาชีวศึกษาเฉพาะทางตามบริบท ของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อบริหารจัดการการเรียนรู้ตามแนวทาง Constructionism, Project Based Learning Authentic Assessment ผ่านองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนการเพิ่มพูนทักษะ ประสบการณ์จากการเรียนในสถานที่จริงหรือสถานการณ์จริงเพื่อยกระดับความสามารถของผู้เรียนและ ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอาชีวศึกษาให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้ง Hard Skills ทักษะ ความเชี่ยวชาญที่ทำงานได้ทันที และมี Soft Skills ทักษะด้านความคิดและอารมณ์ที่สอดคล้องกับโลก ของการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในอนาคต

การพัฒนาทุนมนุษย์ด้านอาชีวศึกษาผ่านศูนย์ HCEC โดยที่ HCEC (Human Capital Excellence Center) เป็นศูนย์ในการเพิ่มขีดความสามารถของทุนมนุษย์ ที่มีเป้าหมายหลักในการช่วย ให้ระบบการศึกษาดีขึ้นร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ที่มีความเข้าใจบริบทของสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ด้วยการพัฒนาวิชาชีพครูและทำงานร่วมกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาในการพัฒนา วิชาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด โดยทำงานเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาครู นักเรียนและบุคลากร ทางการศึกษาตามสมรรถนะวิชาชีพและสมรรถนะ ในศตวรรษที่ ๒๑ อ้างอิงตามแผนพัฒนารายบุคคล เพื่อความเป็นเลิศ (Excellence Individual Development Plan) หรือ EIDP รวมถึงเป็นศูนย์กลาง ในการทดสอบทักษะที่จำเป็นและสำคัญสำหรับวิชาชีพครู ให้บริการผ่านแพลตฟอร์มด้านการศึกษา เพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform) หรือ DEEP ซึ่งจะเก็บบันทึกข้อมูล การอบรมพัฒนาทุกครั้งลงใน Big Data ของกระทรวงศึกษาธิการ แสดงแผนผัง ดังภาพที่ ๒.๔

ภาพที่ ๒.๔ กลไกการศึกษาที่กำลังสอง

การพัฒนาระดับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจากระดับมาตรฐาน

- ระดับ Standard

- ๑) สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภายใต้มาตรฐานการอาชีวศึกษา
- ๒) ครูในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ
- ๓) สถานศึกษามีโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมต่อการจากระดับมาตรฐานจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ
- ๔) สถานศึกษาจัดการอาชีวศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน
- ๕) สถานศึกษาได้รับรองคุณภาพจากหน่วยงานต้นสังกัด

- ระดับ Expert

- ๑) สถานศึกษามีความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาทวิภาคีในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ
- ๒) ครูในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะมีจำนวนที่เพียงพอต่อการจัดการอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพและได้รับการพัฒนาให้มีทักษะประสบการณ์จริงในสถานประกอบการ
- ๓) สถานศึกษาต้องมีโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มีครุภัณฑ์และอุปกรณ์ที่เพียงพอ
- ๔) สถานศึกษาจัดการอาชีวศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อความต้องการของชุมชน
- ๕) สถานศึกษามีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในประเทศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพของครูและผู้เรียน

๖) สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการอย่างต่อเนื่องในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ

- ๗) สถานศึกษามีบริบททางการศึกษาและบริบทเชิงพื้นที่ที่เอื้อต่อการจัดการอาชีวศึกษา
- ๘) สถานศึกษาได้รับรองคุณภาพจากหน่วยงานต้นสังกัด

- ระดับ Excellence

๑) สถานศึกษามีความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาทวิภาคีอย่างเข้มข้นในสาขาวิชาที่มีความเป็นเลิศและเชี่ยวชาญเฉพาะ

๒) ครูในสาขาวิชาที่มีจำนวนที่เพียงพอต่อการจัดการอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ และได้รับรองมาตรฐานอาชีพจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ

๓) สถานศึกษาต้องมีโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มีครุภัณฑ์และอุปกรณ์ที่เพียงพอ

๔) สถานศึกษาจัดการอาชีวศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาวิชาที่ตรงกับทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ (S-Curve)

๕) สถานศึกษามีความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศหรือต่างประเทศ

๖) สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพร่วมกับสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง

๗) สถานศึกษามีบริบททางการศึกษาและบริบทเชิงพื้นที่ที่เอื้อต่อการจัดการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ

๘) สถานศึกษาได้รับรองคุณภาพจากหน่วยงานต้น สังกัด

๙) สถานศึกษาเสริมสร้างให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะและคุณลักษณะตามความต้องการของ สถานประกอบการและจบแล้วต้องมียานทำ

- ระดับ HCEC

๑) สถานศึกษามีความร่วมมือกับสถานประกอบการ ทั้งในประเทศหรือต่างประเทศอย่างเข้มข้นในการจัดการ อาชีวศึกษาทวิภาคีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

๒) ครูมีจำนวนที่เพียงพอต่อการจัดการอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ มีใบรับรองมาตรฐานอาชีพจากสถาบันคุณวุฒิ หรือใบอนุญาตประกอบอาชีพ (License)

๓) สถานศึกษาต้องมีโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเป็น SMART College

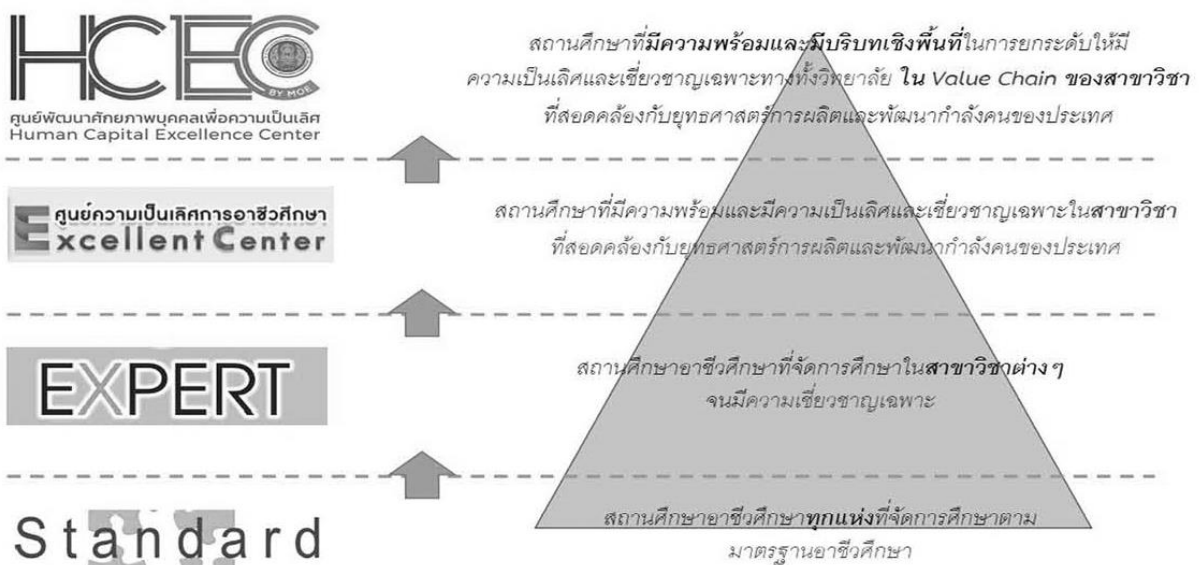
๔) สถานศึกษาจัดการอาชีวศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาวิชาเฉพาะตาม Value Chain ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ (S-Curve) โดยมีความพร้อมในการยกระดับให้เป็นวิทยาลัยเฉพาะทาง

๕) สถานศึกษามีความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศและได้ Dual Degree

๖) สถานศึกษามีหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพ Modular System และเชื่อมโยงระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank)

๗) สถานศึกษามีบริบททางการศึกษาและบริบทเชิงพื้นที่ที่เอื้อต่อการจัดการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ

- ๘) สถานศึกษาได้รับรองคุณภาพจากหน่วยงานต้นสังกัด
- ๙) สถานศึกษาเสริมสร้างให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาที่มีสมรรถนะและคุณลักษณะตามความต้องการของสถานประกอบการทั้งในหรือต่างประเทศและจบแล้วต้องมียังงานทำ
- ๑๐) เป็นศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาครู
- ๑๑) เป็นศูนย์ประเมินสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพหรือศูนย์ทดสอบอื่น ๆ
- ๑๒) เป็นศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้นให้กับภาคแรงงาน Up Skill, Re Skill, New Skill
- ๑๓) สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาแบบประจำ (Boarding School) โดยมีหอพักภายในสถานศึกษาหรือเครือข่ายหอพักเอกชนที่มีคุณภาพ
- ๑๔) สถานศึกษาต้องมีวิสาหกิจเพื่อการเรียนรู้และปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา

ภาพที่ ๒.๕ การพัฒนาระดับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจากระดับมาตรฐาน

ห้องเรียนอาชีพ โครงการห้องเรียนอาชีพ เป็นนโยบายที่ต้องการเพิ่มผู้เรียนสายอาชีพ และต้องการค้นหาความถนัดของผู้เรียนในอนาคตเพราะการศึกษาจะต้องทำให้ผู้เรียนมีอาชีพ และมีรายได้เมื่อสำเร็จการศึกษา โดยโครงการห้องเรียนอาชีพจะมีหลายรูปแบบ เช่น (๑) หลักสูตรอาชีพระยะสั้น เช่น การทำขนมเบเกอรี่ การเรียนรู้วิธีทำหมม เป็นต้น และ (๒) จัดหลักสูตรวิชาชีพในรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจะให้มีการเรียนเก็บหน่วยกิตที่เป็นวิชาชีพสะสมเป็นธนาคารหน่วยกิต ซึ่งผู้เรียนสามารถนำหน่วยกิตนี้ไปต่อยอดการเรียนต่อสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ได้โดยไม่ต้องไปลงเรียนในรายวิชานั้นเพิ่มเติมอีก ทั้งนี้ โครงการห้องเรียนสายอาชีพจะเป็นการจัดหลักสูตรวิชาชีพที่หลากหลายตามบริบทของโรงเรียนโดยเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นจะเรียนวิชาชีพเพื่อแสวงหาความถนัด ขณะที่เด็กมัธยมศึกษาตอนปลายจะเลือกเรียนวิชาชีพที่ตัวเองอยากเป็นในอนาคต ซึ่งถือเป็นการเตรียมความพร้อมเด็กสู่เส้นทางอาชีพ โดยมี ๓ รูปแบบในการดำเนินการ ประกอบไปด้วย

รูปแบบที่ ๑ อบรมวิชาชีพพระยะสั้น สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น จากมาตรฐานอาชีพ ระดับ ๑ (มัธยมศึกษาต้น) ระดับ ๒ (มัธยมศึกษาปลาย) และจัดการเรียนการสอนตามความสนใจของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ Block Course ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบที่ ๒ สะสมผลการเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ร่วมกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำรายวิชาในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ไปจัดการเรียนการสอนล่วงหน้าให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank)

รูปแบบที่ ๓ ร่วมพัฒนารายวิชา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา (โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้) ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ เพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน โดยมีการบูรณาการการสอนร่วมกันระหว่างครูและห้องเรียน/ปฏิบัติการของทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

โดยสรุป การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัว ปรับรูปแบบและพัฒนายกระดับการศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป โดยต้องสร้างและพัฒนากำลังคนให้มีความสามารถผสมผสานวิชาการด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมควบคู่กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และจากวิกฤต COVID-19 ที่กระตุ้นให้ทุกองค์กรและทุกคน ต้องเร่งปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ทั้งเรื่องการเพิ่มและพัฒนาทักษะต่าง ๆ (Re Skills, Up Skills, New Skills) พร้อมรับมือวิถีชีวิตแบบปกติใหม่ (New Normal) ได้สร้างความท้าทายในด้านการศึกษา ที่จะต้องเตรียมพร้อมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อให้เป็นเด็กไทย ๔.๐ ควรจะต้องมีทักษะต่าง ๆ เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต ดังนี้

- ๑) ทักษะความสามารถทางด้านการสร้างนวัตกรรม
- ๒) ทักษะในการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ๓) ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ
- ๔) ความสามารถปรับตัวได้ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
- ๕) มีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวนโยบายสำคัญสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้เตรียมพร้อมรองรับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ คือ รูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ HCEC อาชีวศึกษา ที่เป็นการเชื่อมโยง Supply หรือนักศึกษาที่มีคุณภาพเข้ากับ Demand ของตลาดที่มีความต้องการบุคลากรคุณภาพผ่านความร่วมมือในระดับต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดงานอย่างถูกต้อง ความร่วมมือดังกล่าวจะทำให้ช่องว่างของทักษะ (Skill Gap) ลดลง ซึ่งนั่นหมายถึงอาชีวศึกษาสามารถผลิตบุคลากรได้ตรงตามความต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น นักเรียนนักศึกษาจะได้เรียนกับมืออาชีพเพื่อให้มีศักยภาพแรงงานที่เป็นเลิศ ซึ่งจะตอบโจทย์ความต้องการของตลาดงาน ทั้งในเรื่องของทักษะและปริมาณแรงงานที่ภาคเอกชนต้องการ สำหรับรูปแบบที่เป็นเรื่องท้าทายและน่าจะเกิดผลกระทบต่อวงการการศึกษา คือ แผนบูรณาการการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพลิกการศึกษาทุกตารางนิ้วของประเทศด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเชื่อมโยงทั้งองค์กร อิงตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์ประเทศ ๒๐ ปี เน้นความสอดคล้องกับบริบทของแต่ละจังหวัด โดยแนวทางการพัฒนาโรงเรียนได้วางเป็น ๓ แนวทางหลัก คือ

แนวทางที่ ๑ โรงเรียนคุณภาพชุมชนระดับประถม ศึกษาแนวทางที่ ๒ เพิ่มคุณภาพให้โรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ (Stand Alone) และแนวทางที่ ๓ ยกกระดับคุณภาพให้โรงเรียนมัธยมดีสี่มุมเมือง

ห้องเรียนอาชีพ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถเชื่อมโยงวิชาการกับวิชาชีพเข้าไปด้วยกัน เป็นส่วนสำคัญที่จะเกิดการบูรณาการการศึกษาได้อย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพ เป็นห้องเรียนที่จะสร้างทักษะทางด้านอาชีพให้ติดตัวไปกับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเรียนวิชาชีพแล้วสามารถนำไปประกอบอาชีพ หรือเรียนต่อในสาขาที่ต้องการ สาขาที่เกี่ยวข้องได้ตามความต้องการ เป็นการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ศึกษาและเรียนรู้ตามความสนใจและสร้างอาชีพในอนาคต เป็นการสร้างทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพและสามารถเป็นกำลังที่สำคัญในการขับเคลื่อนของประเทศ ด้วยการบูรณาการการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาในทุกตารางนิ้วของประเทศไทยได้อย่างแท้จริง

การศึกษาจึงถือเป็นเครื่องมือชี้วัดคุณภาพและศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่มีความสามารถในการแข่งขันเท่าเทียมกับนานาอารยประเทศและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของศตวรรษที่ ๒๑ การจัดการศึกษาที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงของ โลกอนาคตการ มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในโลกยุคเปลี่ยนผัน

๒) อรรถพล สังขวาสี, พา อักษรเสื่อ และชัยยุทธ ศิริสุทธิ ได้เสนอบทความทางวิชาการ เรื่อง **อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๕- ๒๕๗๔)** โดยสรุปสาระสำคัญ ดังนี้ บทบาทของการอาชีวศึกษา คือ การที่ต้องเตรียมคนเพื่อให้ได้ประกอบอาชีพเฉพาะทาง และเป็นการทำงานเพื่อชีวิตตลอดชีวิต เป็นการเสริมพลังให้ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในสังคม และเป็นพลเมืองที่ทรงพลังรับผิดชอบและกล้า เผชิญกับสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือยุติธรรม ต้องเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและสำเร็จได้ตามแรงปรารถนาอันสูงสุดในชีวิตการจัดการอาชีวศึกษาจะต้องจัดหาทางเลือกไว้ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจตามความสามารถและตามฐานะภาพ การที่สามารถจัดหาทางเลือกไว้ได้มากพอและเหมาะสมจะเป็นผลดีต่อผู้เรียนต่ออุตสาหกรรม เศรษฐกิจและประเทศชาติ โดยรวม (Foster, 2021) รวมทั้งต้องพัฒนาทักษะที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถของมนุษย์ที่สำคัญ ต้องมีสำหรับผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ คือ การทำงานเป็นทีม ความเข้าใจเห็นใจ ความสามารถในการสื่อสาร การเข้าใจวัฒนธรรมและความแตกต่างของคนและสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องเอาไปผูกติดไว้เป็นฐานหลักในการจัดการเรียนรู้และการศึกษาในทุกกระดับ (Rampersaud, 2020)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีบทบาทและภารกิจหลักในการจัดการอาชีวศึกษาให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการอาชีวศึกษา และการ ฝึกอบรมวิชาชีพ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการ อาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ กล่าวคือ การจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานโดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมา พัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ มีสมรรถนะสามารถนำไปประกอบ อาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, ๒๕๕๒)

การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมา ยังคงมีประเด็นที่ควรพัฒนาหลายประการ อาจส่งผลทำให้ไม่สามารถสนองตอบภารกิจของสถานศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษาได้อย่างครบถ้วนทุกประเด็น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๕๘) ได้ระบุถึงสภาพปัญหาในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในประเทศไทย มีดังนี้

๑) ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น

๒) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ขาดแคลนครู ผู้สอนทั้งในสาขาวิชาหลักและวิชาสามัญพื้นฐาน โดยครูที่มีอยู่ขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จริงในสถานประกอบการจึงไม่สามารถถ่ายทอด ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่สอดคล้องกับ สภาพการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการให้ แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการศึกษา พบว่า ครูนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนน้อยเนื่องจากทรัพยากรในด้านดังกล่าวมีไม่เพียงพอ อีกทั้งยังขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อการศึกษาที่มีอยู่เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน

๔) ด้านการสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษายังขาดความอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะต้องบริหารจัดการให้เป็นไปตามกฎระเบียบของทางราชการ

๕) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วนในสังคม พบว่า การส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น องค์กรชุมชน และสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษายังทำได้น้อยเนื่องจาก ขาดกลไกจูงใจในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๖) ด้านการจัดระบบการศึกษาที่ส่งผล ต่อคุณภาพการศึกษา พบว่า การจัดอาชีวศึกษาหลายสาขาวิชาไม่เน้นการฝึกปฏิบัติและสมรรถนะวิชาชีพ อีกทั้งในส่วนการจัดการเรียนการสอนยังขาดการเชื่อมโยงกับสถานประกอบการ

นอกจากนั้น ในการจัดการอาชีวศึกษา โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการ ยังพบปัญหาหลายด้าน เช่น การจัดการความร่วมมือด้านอาชีวศึกษากับภาคประกอบการยังมีปัญหาในเรื่องของรูปแบบและแนวทางการดำเนินการที่ยังขาดความยั่งยืน ขาดแรงจูงใจในการร่วมมือเพียงแต่ยังให้ความร่วมมือในด้านประเด็นการฝึกอาชีพ ไม่ได้ ฉายภาพถึงการจ้างงานในอนาคตของผู้สำเร็จการศึกษา (สาโรจน์ ขจรจันทน์, ๒๕๖๒)

จากสภาพปัญหาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการอาชีวศึกษายังคงมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ อาจส่งผลให้ไม่สามารถสนองตอบภารกิจของสถานศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษาได้อย่างครบถ้วนทุกประเด็นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการผลิตและพัฒนากำลังคนในฐานะที่เป็น “ทุนมนุษย์” และเป็น “ขุมพลัง” ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศอย่างยั่งยืน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนในศตวรรษ ที่ ๒๑ เป็นบุคคลที่ควรมีคุณลักษณะสำคัญ ๔ ประการ คือ มีความรู้พื้นฐาน คิดเป็น ทำได้และมีจิตใจดีงาม (อดุลย์ วังศรีคุณ, ๒๕๕๗) เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการอาชีวศึกษาให้สามารถสนองตอบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างแท้จริง กระบวนทัศน์ของการจัดการอาชีวศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้อง จึงจะสามารถผลิตและพัฒนาคุณภาพกำลังคนในทุกมิติอย่างสมดุล

ทั้งในด้านสมรรถนะวิชาชีพ สมรรถนะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สมรรถนะเพื่อการเรียนรู้ และสมรรถนะเพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๔) เพื่อขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการศึกษาวินิจฉัยข้างต้นสามารถสรุปผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑) ผลการศึกษาสภาพการจัดการอาชีวศึกษาไทยของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๒๑ คน แบ่งเป็น ๓ ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้าน กระบวนการ และด้านผลผลิต เป็นผลการวิจัย เฉพาะส่วนที่เป็นประเด็นสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญเห็น สอดคล้องกันมาก ในแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

๑.๑) ด้านปัจจัยนำเข้า นโยบายด้าน การศึกษาไม่ต่อเนื่องขาดการบูรณาการของทุกหน่วย งานที่จัดการศึกษาให้เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ขาดการเชื่อมโยงกับหลักสูตรกับของสถาบันอุดมศึกษาอื่น ภารกิจของหน่วยงานที่จัดการศึกษาทับซ้อนกันเกินความจำเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาขาดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้อัตโนมัติ บุคลากรสายสนับสนุน ครูพิเศษสอนขาดความ มั่นคงทางด้านอาชีพ สถานศึกษาขาดแคลนครูวิชาชีพในสาขาวิชาที่เป็นอาชีพใหม่ในปัจจุบันและในอนาคต ครูต้องทำหน้าที่สอนและต้องปฏิบัติงานอื่น นอกเหนือการสอนจำนวนมาก หลักสูตรไม่พัฒนาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ไม่ตอบสนองการผลิตและพัฒนากำลังคนตามยุทธศาสตร์ชาติ ไม่ยืดหยุ่น และไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ของคนวัยทำงาน ครอบครัวของผู้เรียนอาชีวศึกษาจำนวนมากมีฐานะยากจนทำให้สนับสนุนผู้เรียนได้ไม่เต็มที่ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสภาวะการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งความร่วมมือในการสนับสนุนด้านงบประมาณจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ในระดับน้อย

๑.๒) ด้านกระบวนการ อัตราส่วนของครูต่อผู้เรียนไม่เหมาะสม ครูไม่ได้จัดทำแผนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรและไม่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น การสอนในสาขาวิชาช่างที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่สำคัญไม่เพียงพอการจัดการการศึกษาไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานและไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอาชีพปัจจุบัน ขาดความยืดหยุ่นไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน กระบวนการสอนของครูไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี การวิจัยในชั้นเรียนของครูไม่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ ไม่เทียบโอนความรู้และประสบการณ์และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จำนวนผู้เรียนที่ลดลงส่งผลกระทบต่อบริหารจัดการสถานศึกษา ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาไม่สะท้อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจับคู่ระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษายังต่ำ การสอนด้านอาชีวศึกษาในสภาวะปกติใหม่ประสบปัญหาในการฝึกทักษะวิชาชีพให้กับผู้เรียน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอาชีพ คุณวุฒิอาชีวศึกษาที่จัดทำขึ้นไม่เชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ มาตรฐานอาชีพไม่มุ่งเน้นด้านทักษะในการปฏิบัติงานควบคู่กับจริยธรรมทางวิชาชีพ มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำองค์กรทุกระดับบ่อยทำให้การจัดการศึกษาขาดความต่อเนื่อง ผู้บริหารทุกระดับขาดระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว การติดตามและประเมินผลเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย และขาดการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๑.๓) ด้านผลผลิตคุณภาพการศึกษา แต่ละสถานศึกษาแตกต่างกัน ผู้เรียนขาดความรู้และทักษะพื้นฐานด้านวิชาชีพ ผู้เรียนขาดทักษะในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ภาพลักษณ์ของผู้เรียนอาชีวศึกษาตามทัศนคติของสังคมเป็นเชิงลบ และจำนวนผู้เรียนที่มีแฟ้มสะสมผลงานอยู่ในระดับต่ำไม่ต่อเนื่อง ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ไม่บ่งชี้สมรรถนะวิชาชีพของผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ มักศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมากกว่ามุ่งทำงาน ในขณะที่ตลาดแรงงานมีความต้องการรับผู้สำเร็จการศึกษา ปวช. และ ปวส. เข้าทำงาน และมีสมรรถนะไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทำงานไม่ตรงตามสาขาที่เรียน ระบบการติดตามผลการปฏิบัติงานและความพึงพอใจของนายจ้างต่อผู้สำเร็จการศึกษาที่ปฏิบัติงานไม่ทันสมัย ส่งผลทำให้ได้ข้อมูลมาใช้ในพัฒนาการจัดการศึกษาน้อย บุคลากรฝ่ายสนับสนุนขาดความเข้าใจและขาดทักษะในการปฏิบัติงานด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผู้เรียนออกกลางคันเนื่องจากขาดความเชื่อมั่นต่อสถานศึกษาในการดูแลผู้เรียนจากเหตุทะเลาะวิวาทและการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาด้านการเงินของผู้เรียนและผู้ปกครองส่งผลให้ผู้เรียนต้องออกกลางคัน สถานประกอบการขาดแรงจูงใจในการร่วมมือในจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา สมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาเท่าที่ควร

๒) ผลการศึกษาอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๔) ดังนี้

๒.๑) ด้านปัจจัยนำเข้า มีแนวโน้มหลัก จำนวน ๖ องค์ประกอบ มีแนวโน้มย่อยที่เป็นไปได้ จำนวน ๓๙ แนวโน้ม ผู้วิจัยได้เลือกแนวโน้มที่เป็นไปได้ซึ่งมีค่าร้อยละของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสูงสุดไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๐ ของแต่ละประเด็นมานำเสนอ ดังนี้

(๑) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ

(๒) หน่วยงานทางการศึกษาต้องนำยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีมาเป็นกรอบในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(๓) ครูจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการบูรณาการเรียนรู้ออกไปเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ให้แก่ผู้เรียน

(๔) หน่วยงานต้นสังกัดเปิดโอกาสให้กับครูที่มีประสบการณ์การจัดการสอนมีความเชี่ยวชาญในการสอนได้บรรจุเข้ารับราชการ

(๕) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายตามสาขาที่เป็นความต้องการเร่งด่วนและเป็นเลิศทางวิชาชีพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยไม่ยึดโยงกับรายหัวของผู้เรียน

(๖) มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ยืดหยุ่น โดยการเรียนรู้แบบสะสมหน่วยกิตหรือหลักสูตรระยะสั้นที่สามารถนำมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนในหลักสูตรแต่ละระดับได้ เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(๗) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีระบบการคัดเลือกผู้เรียนที่มีความสามารถและมีความสนใจทางด้านวิชาชีพเข้าศึกษาต่อด้านอาชีวศึกษา

(๘) เพิ่มงบประมาณในการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ตามสภาวการณ์ปัจจุบันเพื่อการฝึกทักษะผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะวิชาชีพตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

๒.๒) ด้านกระบวนการ มีแนวโน้มหลัก จำนวน ๑๔ องค์ประกอบ มีแนวโน้มย่อยที่เป็นไปได้ จำนวน ๖๓ แนวโน้ม ผู้วิจัยได้เลือกแนวโน้มที่เป็นไปได้ซึ่งมีค่าร้อยละของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สูงสุดไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๐ มานำเสนอ ดังนี้

(๑) ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ใหม่ให้เท่าทันกับสภาวการณ์ปัจจุบันและมีทักษะต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

(๒) สถานศึกษาใช้เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางและครูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวิชาชีพมาถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนครู

(๓) ครูต้องจัดทำแผนการเรียนรู้ส่วนบุคคลทุกรายวิชา

(๔) ครูจัดทำแผนพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล (Individual Planning: ID PLAN) เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาที่สนใจ

(๕) การประเมินคุณภาพการศึกษาต้องเน้น กระบวนการในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและต่อเนื่อง

(๖) สถานศึกษาส่งเสริมสิทธิประโยชน์ให้กับสถานประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างแรงจูงใจการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา

(๗) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจัดตั้งกองทุนความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถานศึกษา และสถานประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษาทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์และแนวโน้มการจัดการศึกษอนาคต

(๘) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสถานศึกษาจัดทำดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการแบ่งปันความรู้ โดยมีผู้เชี่ยวชาญจากภาคการศึกษาและสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ถ่ายทอด

(๙) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องเร่งพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของโลกอาชีพ

(๑๐) สถานศึกษาต้องจัดการฝึกอบรมให้แก่ครูผู้สอนในรายวิชาชีพให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของแต่ละอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีทางอาชีพในการ ปฏิบัติงานได้

(๑๑) สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษาจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์ให้กับสถานศึกษา

(๑๒) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพบูรณาการการทำงานร่วมกันในการจัดทำคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับให้เชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ

(๑๓) กระทรวงศึกษาธิการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวในการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อให้สามารถผลิตกำลังคนได้เพียงพอทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

(๑๔) กระทรวงศึกษาธิการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในสภาวการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการอาชีวศึกษา

(๑๕) สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อสะท้อนคุณภาพในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งนำผลการประเมินคุณภาพมาปรับปรุงพัฒนางาน

๒.๓) ด้านผลผลิต มีแนวโน้มหลัก จำนวน ๖ องค์ประกอบ มีแนวโน้มย่อยที่เป็นไปได้จำนวน ๒๒ แนวโน้ม ผู้วิจัยได้เลือกแนวโน้มที่เป็นไปได้ซึ่งมีค่าร้อยละของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสูงสุดไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๐ มานำเสนอ ดังนี้

- (๑) สถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมผลงานเพื่อประโยชน์ในการสมัครงาน หรือศึกษาต่อ
- (๒) สถานประกอบการสร้างแรงจูงใจในการเข้าสู่โลกอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา
- (๓) สถานศึกษาใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือดิจิทัลแพลตฟอร์มต่างๆ ในการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา
- (๔) สถานศึกษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการติดตามและประเมินความพึงพอใจผู้สำเร็จการศึกษา
- (๕) สถานศึกษานำข้อมูลการติดตาม ผู้สำเร็จการศึกษามาวางแผนการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
- (๖) บุคลากรฝ่ายสนับสนุนควรมุ่งพัฒนาแสวงหาความรู้ในงาน
- (๗) สถานศึกษากำหนดให้การพัฒนาตนเองเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรฝ่ายสนับสนุน
- (๘) สถานศึกษาพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้าถึงผู้เรียนอย่างแท้จริงและครบกระบวนการ
- (๙) สถานศึกษาเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการช่วยเหลือร่วมมือจัดการศึกษาอาชีวศึกษา
- (๑๐) คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาควรครอบคลุม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม

จากผลการวิจัยเรื่อง อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๔) มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไทยควร ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑ มีสมรรถนะเป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษา ต้องร่วมมือ กันอย่างแท้จริงภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การสร้างผู้สำเร็จการศึกษาให้มีสมรรถนะเป็นไปตามความต้องการของสถาน ประกอบการสู่มาตรฐานสากล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (๒๕๕๘) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการจัดการศึกษาจะต้องเน้นทุกภาคส่วนภาคีเครือข่ายร่วมกันจัดการอาชีวศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับสถานประกอบการที่ต้องการอย่าง แท้จริง

๒) ปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ คือ นโยบายและ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ที่กำหนดในการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความสำคัญอย่างเร่งด่วนในการ ดำเนินการตามนโยบาย Thailand ๔.๐ โดยให้ภาคอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการร่วมจัดการศึกษา วัดและประเมินผลผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้บริหารมืออาชีพในการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนในส่วนของคุณครู และบุคลากรทางการศึกษาให้จัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ สร้างนวัตกรรม การดำเนินการดังกล่าวจะเป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจงสภาพร ดาวเรือง (๒๕๖๐) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากร

ในสถานศึกษาและ สถานประกอบการที่มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นจะส่งผลถึงความสำเร็จในการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะตามความต้องการของสถาน ประกอบการ และสอดคล้องกับฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, ๒๐๑๓) ที่ได้เสนอรูปแบบระบบ สังคมโรงเรียน (Social System Model for School) ว่าโรงเรียนเป็นระบบสังคมที่มีปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย แรงผลักดันจากสภาพแวดล้อมทรัพยากรมนุษย์และเงินทุน ภารกิจและนโยบายของคณะกรรมการสถานศึกษา วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และวิธีการ ภายใต้การดำเนินงานการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา

๓) กระบวนการจัดการอาชีวศึกษาให้มีคุณลักษณะเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ ด้านทักษะและด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ซึ่งประกอบไปด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีอัตราส่วนที่เหมาะสมของครูต่อผู้เรียนภายใต้การจัดห้องเรียนขนาดเล็ก หลักสูตรมีความเชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพระดับชาติหรือระดับสากล โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการ มีผู้เชี่ยวชาญและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน ตามแผนการเรียนรู้ กำกับ ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและยืดหยุ่น โดยนำผลการประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐาน โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจิราภรณ์ ปกรณ์ (๒๕๕๗) ที่ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การดำเนินงานในยุคปัจจุบันต้องนำเทคโนโลยีเสมือนจริง (Augmented Reality: AR) มาประยุกต์ใช้ในการทำงาน นอกจากนี้ การสร้างแรงจูงใจของ บุคลากรทั้งองค์กรในสถานศึกษา ยังเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับโอเวนส์ (Owens, ๑๙๙๘) ที่กล่าวว่า กระบวนการ (Process) ที่เกิดขึ้นภายในระบบสังคมที่เรียกว่าโรงเรียน (School) หรือสถานศึกษา มีระบบย่อย ๔ ระบบ คือ โครงสร้าง บุคลากร เทคโนโลยีและภารกิจขององค์กร

๔) คุณภาพของผลผลิต คือ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำ สามารถสำเร็จ การศึกษาตามเกณฑ์ระยะเวลาที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการรับรองสมรรถนะบุคคลตามมาตรฐาน อาชีพ หรือผ่านการประเมินมาตรฐานสากล นอกจากนี้ คุณภาพของผลผลิตอีกประการหนึ่งคือ สถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์ (Lunenburg & Ornstein, 2021) ที่ได้กล่าวถึง การบริหารโรงเรียนในเชิงระบบด้านผลผลิตว่า ผลผลิต ที่มีคุณภาพประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนผลการปฏิบัติงานของครู การพัฒนาการของผู้เรียน อัตรา การออกกลางคัน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยผ่านมาตรฐานการรับรองจากหน่วยงาน ที่มีมาตรฐาน เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำและมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับหน่วยงานหรือสถาน ประกอบการกำหนด

ทั้งนี้ ผลการวิจัย เรื่อง อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๗๔) ดังกล่าว มีข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหา ดังนี้

๑) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑) ควรกำหนดความต้องการกำลัง คน (Demand) ในแต่ละสาขาวิชาชีพ เพื่อผลิต และพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงานอย่างแท้จริงในระดับประเทศ

๑.๒) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรนำภาพอนาคตศึกษาไทย ใน ทศวรรษหน้าไปใช้ในสถานศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนได้อย่างเหมาะสมและเกิดคุณภาพ ต่อการจัดการแบบใหม่ ให้มีความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีตามเป้าหมายอนาคตประเทศไทย ปี ๒๕๗๙

๒) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑) ควรศึกษาเน้นที่สภาพการจัดการเรียนสอนอาชีวศึกษา ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ประเภทวิชาเกษตรกรรม ประเภทวิชาพาณิชยกรรม และสาขาที่มีความต้องการสูงคือดิจิทัล เช่น การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทักษะปัญญาประดิษฐ์ทางเทคโนโลยีดิจิทัลและคอมพิวเตอร์

๒.๒) ควรวิจัยเพื่อยกระดับองค์ความรู้ ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สถานประกอบการ แหล่งเรียนรู้ ศิษย์เก่าในการสร้างสถานศึกษาอาชีวศึกษาแนวใหม่เพิ่มมากขึ้นทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกให้มากขึ้น

โดยที่บทความทางวิชาการและรายงานการศึกษาวิจัยข้างต้นนั้น สะท้อนภาพลักษณ์การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของไทยในช่วงปัจจุบัน โดยเฉพาะสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและไม่ได้รับการแก้ไขจนเป็นปัญหาเรื้อรังมายาวนาน การศึกษาเปรียบเทียบ**บริบทการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ**ของประเทศต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาระบบของประเทศต่าง ๆ ให้เข้าใจผนวกกับการสะท้อนสภาพปัญหาต่าง ๆ ออกมาที่สอดคล้องกันที่จะนำไปสู่การแก้ไขการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาได้ทั้งระบบที่มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพต่อไป

๒.๑๓ ระบบการจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศต่าง ๆ

การศึกษารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับสังคมไทยนั้น เป็นการศึกษาและทำความเข้าใจระบบการจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศต่าง ๆ ชั้นนำของโลก ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพ ทั้งเยอรมนี สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น หรือแม้กระทั่งประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศสิงคโปร์ที่จัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาเช่นเดียวกัน แต่มีบริบทการจัดการศึกษาและวิธีการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละประเทศ จึงเป็นประเด็นที่ควรจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจ เพื่อให้เห็นความแตกต่างของการจัดอาชีวศึกษาแต่ละระบบ และหาแนวทางในการพัฒนาและยกระดับการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาในประเทศไทยให้มีคุณภาพมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้สนใจเข้าเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น การศึกษาจุดเด่นและจุดด้อยในการจัดอาชีวศึกษาของประเทศชั้นนำเปรียบเทียบกับบริบทการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศไทยนั้น จะทำให้เห็นช่องว่างหรือปัญหาในการจัดการอาชีวศึกษาที่เกิดขึ้น และต้องหาแนวทางและวิธีการเพื่อที่จะปิดช่องว่างดังกล่าวนี้โดยเร็ว โดยสรุประบบการจัดการอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑๒.๑ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หรือ เยอรมันนับได้ว่าเป็นต้นแบบในการจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพที่ประสบผลสำเร็จ และมีการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในหลายรูปแบบ ทั้งที่ดำเนินการในสถานประกอบการ สถานศึกษา ศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพของสมาคม มูลนิธิ องค์กรวิชาชีพ หรือเป็นการร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ โดยแต่ละรูปแบบมีรายละเอียด ดังนี้

๑) การฝึกอบรมวิชาชีพระบบทวิภาคี เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วถ้าเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาสายทั่วไป นักเรียนจะแยกย้ายกันเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาที่ตนชอบและมีความถนัด นักเรียนประมาณสามในสี่จะเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพระบบทวิภาคี (Dual System) ซึ่งเป็นการฝึกอบรม

วิชาชีพที่นิยมกันมากในหมู่เยาวชน โดยที่การฝึกอบรมวิชาชีพพระบับนี้เยาวชนจะต้องไปสมัครเป็นช่างฝึกหัด (Trainee) ในสถานประกอบการ ซึ่งอาจเป็นสถานประกอบการขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดเล็กที่เปิดรับสมัครช่างฝึกหัด หลักการสำคัญคือมีการทำสัญญากันระหว่างผู้ประกอบการและสถานประกอบการ การฝึกวิชาชีพจะเริ่มขึ้นโดยการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานประกอบการนั้น ๆ ประมาณ ๓ - ๔ วันต่อสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลืออีก ๑ - ๒ วัน สถานประกอบการจะส่งช่างฝึกหัดไปเข้าเรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่อยู่บริเวณใกล้กับสถานประกอบการ สำหรับสถานประกอบการขนาดเล็กที่ไม่สามารถจัดฝึกอบรมวิชาชีพหรือจัดฝึกภาคปฏิบัติให้ช่างฝึกหัด ได้ครบตามหลักสูตร จะมีทางออกโดยการส่งช่างฝึกหัดเข้ารับการฝึกภาคปฏิบัติดังกล่าวในศูนย์ฝึกร่วม (Inter-company Training Center) โดยที่ศูนย์ฝึกร่วมนี้เป็นการร่วมมือกันระหว่างสถานประกอบการขนาดเล็กด้วยการสนับสนุนจากหอการค้าและอุตสาหกรรม รวมทั้งการสนับสนุนจากรัฐ การฝึกอบรมวิชาชีพพระบับทวิภาคีในลักษณะนี้กระทำโดยมีกฎหมายรองรับกล่าวคือ เฉพาะการฝึกภาคปฏิบัติในสถานประกอบการจะเป็นไปตามกฎหมายของรัฐบาลสหพันธ์รัฐ (รัฐบาลกลาง) ซึ่งทุกรัฐจะต้องปฏิบัติตาม ส่วนการเรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจะเป็นไปตามกฎหมายการศึกษาของแต่ละรัฐ ซึ่งอาจจะแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด การฝึกอบรมวิชาชีพพระบับทวิภาคีดังกล่าวใช้เวลาประมาณ ๓ ปีถึง ๓ ปีครึ่ง ขึ้นอยู่กับแต่ละสาขาอาชีพผู้จบการศึกษาสามารถทำงานได้ประกอบอาชีพได้โดยอิสระ

ผู้ที่จบมัธยมศึกษาสายทั่วไปอีกส่วนหนึ่งอาจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพพื้นฐานเฉพาะปีแรกในสถานศึกษาอาชีวศึกษา (Basic Vocational Training Year) แล้วจึงไปฝึกวิชาชีพเฉพาะสาขาในชั้นปีที่ ๒ - ๓ ในสถานประกอบการ ส่วนผู้ที่จบจากมัธยมศึกษาสายกลางและผู้ที่ย้ายจากมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญส่วนหนึ่งอาจกลับเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในระบบทวิภาคีเช่นเดียวกับผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นสายทั่วไป ทั้งนี้ เพราะการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในระบบทวิภาคีไม่มีข้อกำหนดว่าจะต้องจบการศึกษาในระดับใด ดังนั้น สำหรับผู้ที่เรียนไม่จบในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจึงมีสิทธิ์ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพได้เช่นเดียวกับผู้ที่จบการศึกษาในระดับอื่น ๆ

ข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการและวิจัย ระบุว่าผู้ที่เข้ารับการอบรมวิชาชีพพระบับทวิภาคีทั่วประเทศมีคุณวุฒิที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ร้อยละ ๒.๔ เป็นผู้ที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาทั่วไปแต่เรียนไม่จบ (ไม่ได้รับประกาศนียบัตร) และจากโรงเรียนพิเศษ ร้อยละ ๓๒ เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาทั่วไป ร้อยละ ๓๖.๖ เรียนจบจากชั้นมัธยมศึกษาสายกลาง ร้อยละ ๑๕.๘ เรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ (ซึ่งมีสิทธิเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา) และร้อยละ ๑๓.๒ เรียนจบจากสถานศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งรวมทั้งผู้ที่จบการศึกษาจากหลักสูตรฝึกหัดเบื้องต้น หลักสูตรเตรียมอาชีพ และหลักสูตรเรียนเต็มเวลา ๑ ปี สังเกตได้ว่าจำนวนเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในระบบทวิภาคีมีหลายกลุ่มตามคุณวุฒิเดิม โดยที่สัดส่วนของเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีแนวโน้มที่แตกต่างจากในอดีตที่ผู้เข้าฝึกอบรมวิชาชีพส่วนใหญ่จบการศึกษาจากระดับชั้นมัธยมศึกษาสายทั่วไป ดังนั้น ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึก อบรมวิชาชีพในระบบทวิภาคีสำหรับเยาวชนเหล่านี้จะแตกต่างกันไปด้วย

กล่าวได้ว่าการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual System) เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในกลุ่มเยาวชนของทุกรัฐ และเป็นรูปแบบที่รัฐบาลสหพันธ์รัฐให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง มีการจัดตั้งสถาบันที่เรียกว่า “สถาบันแห่งชาติว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาชีพ (BIBB)” เพื่อทำ

หน้าที่ทางด้านวิชาการและการวิจัยที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาชีพหรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ

การจัดการฝึกอบรมวิชาชีพในระบบทวิภาคี เป็นการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพด้วยความสมัครใจ ในจำนวนนี้มีสถานประกอบการหลายขนาดที่เข้าร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ทั้งในส่วนของสถานประกอบการขนาดใหญ่ (ซึ่งมีพนักงานมากกว่า ๕๐๐ คน) สถานประกอบการขนาดกลาง รวมทั้งสถานประกอบการขนาดเล็กและขนาดย่อม โดยการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพระบบนี้รัฐบาลจะมีมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการจัดการฝึกอบรม เช่น การสนับสนุนทางด้านวิชาการ การจัดสรรเงินอุดหนุนเบี้ยต่ำสำหรับสถานประกอบการขนาดเล็กและขนาดย่อม เป็นต้น

ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๗ ที่ผ่านมา รัฐบาลสหพันธ์รัฐได้เสนอร่างกฎหมายเพื่อปฏิรูปการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ (BerbiRefG) เข้าสู่สภา ซึ่งได้ประกาศเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๘ ส่งผลให้กฎหมายการการฝึกอบรมวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๑๒ (BBiG) และกฎหมายส่งเสริมการฝึกอบรมวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๒๔ (BerBiFG) ได้รับการปรับปรุงแก้ไขและรวมเป็นฉบับเดียวกัน โดยที่จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพครั้งนี้ เพื่อให้เยาวชนของประเทศได้มีโอกาสที่จะเข้าสู่โลกของการทำงานด้านอาชีพด้วยความสำเร็จให้มากยิ่งขึ้นและมีคุณภาพ และลดเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการประกอบอาชีพในบางของประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียังคงรักษาตำแหน่งของการเป็นประเทศที่มีคุณภาพระดับสูงในด้านอุตสาหกรรมและธุรกิจของโลก ประเด็นหลักส่วนหนึ่งของการปรับปรุงกฎหมายเป็นเรื่องของการสอบขั้นสุดท้ายเพื่อรับประกาศนียบัตร การให้สิทธิครูในสถาบันอาชีวศึกษา การเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและสถาบันอาชีวศึกษา รวมทั้งการลดจำนวนกรรมการอาชีวศึกษาระดับชาติลง การจัดตั้งสถาบันวิจัย (Research Council) ทางอาชีวศึกษา เป็นต้น

๒) อาชีวศึกษาระบบอื่น ๆ นอกจากเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในระบบทวิภาคีแล้ว ผู้ที่จบในระดับมัธยมศึกษาสายทั่วไปอีกส่วนหนึ่งซึ่งมีจำนวนไม่มาก (แต่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น) อาจเข้าเรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาแบบเต็มเวลา (full-Time Vocational School) ในสาขาอาชีพต่าง ๆ โดยใช้เวลา ๑ - ๓ ปี บางส่วนอาจเข้าเรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเฉพาะด้าน (Vocational Extension School) ซึ่งจะใช้เวลาที่แตกต่างกันออกไป โดยถ้าเป็นการเรียนแบบเต็มเวลาจะใช้เวลาเรียน ๑ ปี ถึง ๑ ปีครึ่ง แต่ถ้าเรียนแบบไม่เต็มเวลาอาจใช้เวลามากถึง ๓ ปี ถึง ๓ ปีครึ่ง ประกาศนียบัตรที่ได้รับจะเทียบเท่ากับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายกลาง ซึ่งพร้อมที่จะเข้าทำงานหรือเรียนต่อในสถาบันเทคโนโลยี นอกจากนี้ เยาวชนบางส่วนอาจเข้าเรียนทางด้านพยาบาล การบริการทางด้านสุขภาพ และอื่น ๆ (School for Nurse, Midwives, ect.) ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการร่วมกับโรงพยาบาล โดยเป็นสถานที่สำหรับสอนในภาคทฤษฎีและทั้งฝึกในภาคปฏิบัติพร้อมกันไปด้วย ผู้ที่จบการศึกษาจากมัธยมศึกษาสายกลาง ส่วนใหญ่จะเข้าศึกษาต่อแบบเต็มเวลา ในสถาบันการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาขั้นสูง (Upper Secondary Vocational School) หรือที่เรียกว่า Fachoberschule (FO) โดยใช้เวลา ๑ - ๒ ปี เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาแล้วสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทันทีหรือผู้เรียนอีกส่วนหนึ่งอาจเข้าศึกษาต่อในสถาบันเทคโนโลยีต่อไป อย่างไรก็ตามเยาวชนส่วนหนึ่งที่จบจากระดับมัธยมศึกษาสายกลางอาจเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในระบบทวิภาคีดังกล่าวนี้ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสายกลางอีกส่วนหนึ่งอาจเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายเทคนิค (Specialized Grammar School) ที่เน้นการเรียนทางด้านวิชาการเป็นเวลา ๓ ปี ประกาศนียบัตร Fachabitur ที่ได้รับจาก

การศึกษาในหลักสูตรนี้ ทำให้เยาวชนเหล่านี้สามารถเข้าทำงานในสถานประกอบการได้ หรืออาจเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาที่สูงขึ้นได้เช่นกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ระบบการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ หลักจากเรียนจบจากชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่ว่าจะ เป็นสายสามัญหรือสายกลางก็ตามจะมีกระบวนการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างกันของแต่ละรัฐ เว้นเฉพาะการฝึกอบรมวิชาชีพในระบบทวิภาคีเท่านั้นที่มีโครงสร้างและแนวทางการจัดการศึกษาที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งหมดในทุกรัฐ

๓) แนวโน้ม/ปัญหาในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ สำหรับแนวโน้มและประเด็นปัญหาที่สำคัญบางส่วนของจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

๓.๑) จำนวนเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพระบบทวิภาคีลดลง

๓.๒) ผู้เรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพพื้นฐาน และที่เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาแบบเต็มเวลามีจำนวนมากขึ้น

๓.๓) จำนวนสถานประกอบการที่จัดการฝึกอบรมวิชาชีพระบบทวิภาคีมีแนวโน้มลดลง

๓.๔) ช่องว่างของการฝึกอบรมวิชาชีพระบบทวิภาคีที่เพิ่มขึ้น

๓.๕) ความรู้และเจตคติของเยาวชนรุ่นใหม่

๓.๖) มาตรการสนับสนุนสถานประกอบการ

๓.๗) ประสิทธิภาพผลของความร่วมมือ

กล่าวโดยสรุป สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๖ รัฐ แต่ละรัฐต่างก็มีกฎหมายและคณะรัฐมนตรีเป็นของตนเอง ทำหน้าที่บริหารในแต่ละรัฐ โดยมีรัฐบาลสหพันธรัฐหรือรัฐบาลกลางทำหน้าที่บริหารประเทศในภาพรวม ดังนั้น ระบบการศึกษาของแต่ละรัฐ แม้จะมีโครงสร้างใกล้เคียงกัน แต่มีรายละเอียดในการดำเนินการที่แตกต่างกันไป ถึงแม้แนวโน้มของผู้เรียนทางด้านอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในระบบทวิภาคีที่ปรับเปลี่ยนไปจากเดิมค่อนข้างมาก แต่เยาวชนจำนวนมากยังนิยมเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพระบบทวิภาคี ซึ่งถือได้ว่าเป็นระบบที่ฝังรากลึกในการพัฒนากำลังคนทางด้านอาชีพในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศให้เป็นผู้ นำ ในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในอันดับต้น ๆ ของโลก อย่างไรก็ตามระบบการศึกษาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา และบางส่วนของระดับอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ กำลังได้รับอิทธิพลจากแนวโน้มจากภายนอกประเทศ ส่งผลให้ระบบการจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนไปจากระบบเดิมที่ได้เคยปฏิบัติและได้รับการยอมรับอย่างต่อเนื่องว่ามีสมรรถนะเป็นเลิศมาโดยตลอด ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่นับวันจะกว้างขวางมากขึ้น ส่งผลต่อ การพัฒนากำลังคนของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในอนาคตด้วย

๒.๑๒.๒ สหรัฐอเมริกา การจัดการอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของสหรัฐอเมริกา การศึกษาทางด้านวิชาชีพนี้จะทำได้หลายรูปแบบในช่วงชั้นที่แตกต่างกัน ดังนี้

๑) การจัดการอาชีวศึกษาทางด้านวิชาชีพของสหรัฐอเมริกา มีการดำเนินการ ดังนี้

๑.๑) การจัดการศึกษาอาชีพนวกไว้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นอุดมศึกษาในส่วนที่เรียกว่า “อาชีพศึกษา” (Career Education) ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกไว้เป็น ๔ ขั้นตอน ได้แก่

(๑) ชั้นตระหนักรู้ในอาชีพ (Career Awareness) เริ่มตั้งแต่อนุบาลถึงชั้นประถมศึกษา

(๒) ชั้นแนะนำอาชีพและการแบ่งหน้าที่ของแรงงานในสังคม (Career Orientation Systematization) เป็นการจัดการในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น

(๓) ชั้นการสำรวจบทบาทอาชีพที่สำคัญกับแนวคิดของตน (Career Experimentation) เป็นการจัดการในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

(๔) ชั้นเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ (Employability) เป็นการจัดการศึกษาในช่วงท้ายของระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อเนื่องไปถึงระดับอุดมศึกษา

๑.๒) จัดไว้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในแผนการเรียนที่เรียกว่า “เตรียมเทคนิค” (Technical Preparation) ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกเรียนได้

๑.๓) แผนการศึกษาอาชีพที่ผสมผสานในลักษณะแนวทางการเรียนรู้การทำงาน (School-to-work Transitions) เป็นการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอีกลักษณะหนึ่งที่มีการจัดให้ผู้เรียนเข้าฝึกงาน หรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการด้วย

๑.๔) แผนการจัดอาชีวศึกษาในลักษณะสหกิจอาชีวศึกษา (Vocational Cooperative Education) สำหรับผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ผ่านการเตรียมความรู้ทางด้านวิชาชีพมาระดับหนึ่งแล้วเข้าศึกษาในโปรแกรมนี้ ในลักษณะการเรียนภาคทฤษฎีและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการสลับกัน

๑.๕) การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในระดับหลังมัธยมศึกษา เช่น ในวิทยาลัยชุมชน วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยเทคโนโลยี และวิทยาลัยเฉพาะทางต่าง ๆ ซึ่งมีหลักสูตรการศึกษาทั้งหลักสูตร ๒ ปี และหลักสูตร ๔ ปี

สหรัฐอเมริกาตื่นตัวพัฒนาการศึกษาและปฏิรูปการศึกษาเรื่อยมา โดยเฉพาะในปี ๒๕๓๗ รัฐสภาได้ผ่านกฎหมายสำคัญ คือ กฎหมายเป้าหมาย ๒๐๐๐ : การให้การศึกษาแก่อเมริกา (Goals ๒๐๐๐ : Educate America Act of ๑๙๙๔) กฎหมายการเรียนรู้การทำงาน (Schools-to-Work Opportunities Act of ๑๙๙๔) และกฎหมายการประถมและมัธยมศึกษา (Elementary and Secondary Act) โดยที่กฎหมายทั้ง ๓ ฉบับ ทำให้สหรัฐอเมริกาปฏิรูปการศึกษาในด้านต่าง ๆ และระดับต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานสูงขึ้น สามารถแข่งขันกับชาติอื่นได้

ในส่วนของการจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพโดยตรง ในปี ๒๕๓๓ รัฐบาลกลางได้ออกกฎหมายที่เรียกว่า กฎหมายคาร์ล ดี เพอร์กินส์ อาชีวะและประยุกต์เทคนิคศึกษา (Carl D. Perkins Vocational and Applied Technical Education Act) ซึ่งเป็นกฎหมายการอาชีวศึกษาที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องการเตรียมเทคนิค (Technical Preparation-Tech Prep) เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความถนัดและความสนใจทางเทคนิคศึกษาได้เข้าสู่การเรียนเตรียมเทคนิคตั้งแต่ชั้นมัธยมต้น (เกรด ๙) หรือมัธยมปลาย (เกรด ๑๐ หรือเกรด ๑๑) เมื่อเรียนจบมัธยมปลาย (เกรด ๑๒) ซึ่งก็คืนจบเตรียมเทคนิคศึกษา จะสามารถเข้าศึกษาต่อด้านเทคนิคในวิทยาลัยชุมชน หรือวิทยาลัยเทคนิคอีก ๒ ปี หรือเข้าสู่โปรแกรมการฝึกงานอีกอย่างน้อย ๒ ปี

นอกจากนี้ อาจเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาเฉพาะทางหลักสูตร ๔ ปีได้เช่นกัน นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายคาร์ล ดี เพอร์กินส์ อาชีวะและเทคนิคศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๑ (Carl D. Perkins Vocational and Technical Education Act of ๑๙๙๘) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ปรับปรุงจากกฎหมายคาร์ล ดี เพอร์กินส์ อาชีวะและประยุกต์เทคนิคศึกษา เพื่อเป็นการสนับสนุนการลงทุนทางอาชีวศึกษาของรัฐบาลกลาง สหรัฐอเมริกาได้ให้ความสนใจต่อการจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรม

วิชาชีพมาก ก็เพราะต้องแข่งขันในเศรษฐกิจโลกใหม่ จึงต้องเตรียมแรงงานฝีมือที่มีความรู้ ความสามารถ ทั้งทางด้านวิชาการและด้านปฏิบัติให้มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก ในด้านความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับสถานประกอบการนั้น เป็นไปด้วยดีในทุกระดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากจิตสำนึกของ ประชาชนอเมริกันได้ถูกปลูกฝังเรื่องความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ระบบโครงสร้างขององค์กรต่าง ๆ ที่ เชื่อมโยงประสานกันการเกิดประโยชน์ร่วมกัน และการให้สิทธิประโยชน์บางอย่างแก่สถานประกอบการ เช่น การยกเว้นภาษีอากร การให้ความดีความชอบ และความร่วมมือที่เกิดขึ้นตามกฎหมายการ อาชีวศึกษาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

๒) แนวโน้ม /ปัญหาในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรม วิชาชีพ สำหรับแนวโน้มและประเด็นปัญหาที่สำคัญบางส่วนของจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพของสหรัฐอเมริกา ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑) อาชีพศึกษา (Career Education) แตกต่างจากอาชีวศึกษาในส่วนที่อาชีพศึกษา ได้เน้นการมีงานทำ และทักษะที่สามารถปรับได้สำหรับทุกอาชีพ ในขณะที่อาชีวศึกษาเน้นด้านการฝึก ทักษะอาชีพสำหรับอาชีพต่าง ๆ เป็นการเฉพาะ ซึ่งคำว่าอาชีพศึกษายังเป็นคำที่เหมาะสมจนถึงปัจจุบัน

๒.๒) จำนวนสถานศึกษาทางวิชาชีพ โปรแกรมเทคนิคศึกษาและอาชีพ เปิดสอน ในชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนแบบผสม และในโรงเรียนอาชีวะเทคนิคศึกษา รวมทั้งในศูนย์ฝึกอาชีวะ เทคนิคศึกษา โรงเรียนมัธยมตอนต้นหลายแห่งในบางมลรัฐ เปิดสอนหลักสูตรทางเทคนิคศึกษาและ อาชีพด้วย ขณะเดียวกันสถาบันการศึกษาหลังมัธยมศึกษา อาทิ วิทยาลัยชุมชน วิทยาลัยเทคนิค ศูนย์ฝึก อาชีพ และวิทยาลัย ๒ ปี และ ๔ ปี ทั้งของรัฐและเอกชน ได้เปิดสอนโปรแกรมทางเทคนิค

๒.๓) ประเภทวิชาที่เปิดสอน ประเภทวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในหลักสูตรเทคนิคศึกษา และอาชีพมีหลากหลาย เช่น ธุรกิจ ช่างและอุตสาหกรรม สุขภาพและอนามัย เกษตรกรรม เคหศาสตร์ และครอบครัว การตลาด และเทคโนโลยี เป็นต้น

๒.๔) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โปรแกรมเทคนิคศึกษาและอาชีพโดยทั่วไปจะเปิดสอน โดยมีการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพด้วย เช่น การฝึกงานก่อนจบหลักสูตร (Internships) หรือ การฝึกงาน ในลักษณะช่างฝึกหัด (Apprenticeships) ซึ่งการฝึกประสบการณ์ทางอาชีพ ถือเป็นจุดเด่นของโปรแกรม การเรียนเทคนิคศึกษาและอาชีพ

๒.๕) ทักษะที่สถานประกอบการต้องการ สถานประกอบการใหม่ ๆ ล้วนต้องการแรงงาน ที่มีทักษะแบบกว้าง ๆ มากกว่าทักษะที่เคยมีมาเฉพาะทางเช่นในอดีต ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้สถานศึกษา ทั้งหลายได้เตรียมพัฒนากำลังคนดังกล่าว เพื่อให้มีการแข่งขันในด้านแรงงานของประเทศ

กล่าวโดยสรุป สหรัฐอเมริกาประกอบด้วย ๕๐ มลรัฐ ซึ่งแต่ละมลรัฐต่างก็เป็นอิสระ ดังนั้น การจัดการศึกษาทุกระดับจึงขึ้นอยู่กับรัฐบาลแต่ละมลรัฐจะเป็นผู้ดำเนินการ เพราะถือว่าเป็น ความรับผิดชอบของแต่ละมลรัฐ แต่มีกระทรวงศึกษาของประเทศทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ชี้นำ เสนอแนะ และให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและวิชาการแก่รัฐบาลมลรัฐในโครงการศึกษาเฉพาะ การศึกษาด้านชีพในสหรัฐอเมริกาจะเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นอุดมศึกษา ในลักษณะที่เหมาะสมกับวัย และการเรียนการสอนในแต่ละระดับ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นจะมีโปรแกรมการเรียนให้ เลือกเรียน ทั้งสายสามัญเพื่อมุ่งสู่มหาวิทยาลัย หรือสายประสมประสานกับอาชีพในลักษณะต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และอีกระดับหนึ่ง คือ อาชีวศึกษาที่จัดในระดับหลังชั้นมัธยมศึกษา (Post-Secondary Education) ซึ่งจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพในวิทยาลัยชุมชน สถาบัน

เทคโนโลยีเฉพาะทางต่าง ๆ ในระดับอนุปริญญา ผู้เรียนส่วนหนึ่งสามารถเทียบโอนหน่วยกิตการเรียน เพื่อไปเรียนในระดับมหาวิทยาลัยได้ แต่ต้องมีข้อตกลงกันระหว่างวิทยาลัยนั้น ๆ กับมหาวิทยาลัยที่ร่วมมือในโครงการ

๒.๑๒.๓ ประเทศออสเตรเลีย

๑) การจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพในประเทศออสเตรเลีย

การจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพในประเทศออสเตรเลียจะมีทั้งที่ดำเนินโดยรัฐ และดำเนินการโดยเอกชน ที่ดำเนินการโดยรัฐ ส่วนใหญ่จัดในวิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (Technical and Further Education : TAFE) ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐ กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เป็นหน่วยงานการศึกษาวิชาชีพที่ใหญ่ที่สุด ในส่วนของเอกชนจัดให้วิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งมีหลากหลายระดับและสาขาอาชีพ ส่วนการฝึกอบรมวิชาชีพจัดให้สถานประกอบการ สมาคม และองค์กรอื่น สำหรับการอาชีวศึกษาจำแนกหลากหลาย เช่น ช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม คหกรรม เกษตรกรรม โดยเปิดสอนหลักสูตรระดับต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (Certificate) เป็นหลักสูตรระยะสั้น โดยทั่วไปใช้เวลาเรียนประมาณ ๖ เดือน ถึง ๑ ปี เป็นหลักสูตรวิชาชีพเพิ่มเติม เน้นความรู้ทักษะในระดับปฏิบัติงาน

๑.๒) ประกาศนียบัตรวิชาชีพสูง (Advanced Certificate) ระยะเวลาเรียนตามหลักสูตรประมาณ ๑ ปี แล้วแต่สาขาวิชาและคุณสมบัติของผู้เรียน เน้นความรู้วิชาเทคนิค

๑.๓) อนุปริญญา (Diploma) ระยะเวลาเรียนตามหลักสูตรประมาณ ๒ ปี เป็นหลักสูตรครอบคลุมระดับปฏิบัติการวางแผนเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการก้าวหน้าไปสู่ตำแหน่งหัวหน้างาน

๑.๔) อนุปริญญาชั้นสูง (Advanced Diploma) ระยะเวลาเรียนตามหลักสูตรประมาณ ๒-๓ ปี ซึ่งเป็นหลักสูตรขั้นสูงสุดที่เปิดสอนใน TAFE

วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง เป็นสถาบันที่ผลิตบุคลากรระดับปฏิบัติการและระดับฝีมือให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในสาขาต่าง ๆ จึงนับว่าเป็นสถาบันที่มีความสำคัญมากที่สุดในการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ สนองความต้องการตลาดแรงงาน ดังนั้น ใน การเรียนการสอนจึงเป็นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญาและอนุปริญญาชั้นสูงที่ต้องการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย สามารถโอนหน่วยกิต ไปศึกษาต่อได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของ TAFE และมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งที่ได้ทำความตกลงกันไว้ นอกจากนี้ TAFE ยังสามารถจัดหลักสูตรระยะสั้นตามความต้องการของหน่วยงาน รวมทั้งจัดการศึกษาให้กับผู้ใหญ่ในหลักสูตรสามัญแบบเร่งรัดที่เรียกว่า Matriculation เป็นหลักสูตร ๑ ปี จัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอายุเกิน ๑๘ ปีขึ้นไปที่ยังไม่จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และต้องการสอบให้ได้วุฒิการศึกษาดังกล่าว เพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา

การจัดการศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการมีงานทำ การศึกษา การฝึกอบรม และกิจการเยาวชน (DEETYA) การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมมีกองอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยมีภารกิจสำคัญ ๒ ด้าน คือ การพามานำกำลังแรงงานให้มีทักษะและความชำนาญงานสูง ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม อีกด้านหนึ่ง คือ การพัฒนาระดับการศึกษาและการฝึกอบรมในระดับชาติ ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรอิสระที่มีชื่อว่าสำนักงานการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลีย (Australian National Training Authority : ANTA) ซึ่งเป็นองค์กรประสานงานนโยบายด้านการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพระหว่างรัฐให้มีเอกภาพ สำนักงานการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลียทำหน้าที่ต่าง ๆ

อาทิ จัดทำและพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติ พัฒนา บริการ ส่งเสริมโครงสร้างการฝึกอบรมแห่งชาติ ให้ข้อเสนอแนะ งบประมาณ การเงิน และการวางแผน นำเสนอข้อมูลสถิติที่ทันสมัย และจัดทำรายงาน ประจำปี ทบทวนนโยบาย ประสานงานแนวความคิดเชิงสร้างสรรค์ วิจัย และประเมินผล รวมทั้งการบริหาร โครงการระดับชาติ

การจัดการศึกษาที่มีลักษณะโดยเด่นจากวิธีการปกติ คือ การเรียนแบบเปิด (Open Learning Australia : OLA) เป็นการจัดการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษาให้แก่ชาวออสเตรเลียทุกคน อย่างแท้จริง ที่พัฒนามาจากการศึกษาทางไกล (Distance Education) เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษา ให้กับประชาชนทุกคน ตามเวลา สถานที่ และวิธีการที่ต้องการ โดยมีค่าใช้จ่ายต่ำ มีความยืดหยุ่นได้มาก และมีการใช้นวัตกรรมต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่ดำเนินการร่วมกันในลักษณะเสมือน หนึ่งของสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะ TAFE และดำเนินการในลักษณะนายหน้าสำหรับการจัดและขยาย โปรแกรมหรือหลักสูตรการศึกษา การฝึกอบรมที่หลากหลายให้กับรัฐและตลาดแรงงาน ซึ่งผู้เรียน สามารถเรียนรู้ในชั้นเรียนตามปกติหรือเรียนแบบทางไกล หรือวิธีการที่ยืดหยุ่นได้ โดยอาศัยนวัตกรรม ทางการศึกษา ผู้เรียนสามารถเข้าเรียน ณ ที่ใดก็ได้ตามความสมัครใจและเหมาะสมกับสภาพแต่ละบุคคล นอกจากนี้แล้ว ที่ถือว่าเป็นความก้าวหน้าอีกส่วนหนึ่งก็คือ ในปี ๒๕๔๘ รัฐบาลออสเตรเลียได้เริ่มจัดตั้ง วิทยาลัยเทคนิค (Australian Technical Colleges) เพื่อฝึกอบรมวิชาชีพระดับเกรด ๑๑ - ๑๒ โดยใช้ School-based Apprenticeship ซึ่งวิทยาลัยเทคนิคเหล่านี้จะกระจายอยู่ทั่วประเทศในท้องที่ ที่ขาดแคลนกำลังคน เพื่อป้องกันให้กับตลาดแรงงานที่มีความต้องการสูง

๒) แนวโน้ม /ปัญหาในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรม วิชาชีพ สำหรับแนวโน้มและประเด็นปัญหาที่สำคัญบางส่วนของจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพของออสเตรเลีย ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑) การกำหนดคุณวุฒิ และการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพร่วมกันในระดับชาติ เนื่องจากรัฐธรรมนูญประเทศออสเตรเลีย กำหนดให้แต่ละรัฐเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาและฝึกอบรม (ที่เป็นส่วนหนึ่งของระดับอุดมศึกษา) ดังนั้น ก่อนที่จะมีการปฏิรูปการศึกษา แต่ละรัฐจึงพัฒนาระบบ โครงสร้าง การดำเนินงาน และการกำหนดคุณวุฒิเป็นของตนเอง จึงเป็นการยากที่จะจัดให้การ อาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพเป็นระบบของชาติร่วมกัน

๒.๒) การประกันให้การฝึกอบรมวิชาชีพ นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะ การฝึกอบรม วิชาชีพได้มีการจัดโครงสร้างโดยกำหนดเป็นกฎหมายมาก่อนแล้ว ซึ่งเป็นการประกันการเข้าสู่แรงงาน ของเยาวชนได้เป็นอย่างดี แต่ระบบดังกล่าวไม่ได้เป็นการประกันอย่างเพียงพอว่า ได้มีการเปิดโอกาสให้มี การฝึกปฏิบัติที่สอดคล้องกับสาขาที่ฝึก เพื่อให้มีสมรรถนะทางอาชีพหรือไม่ ดังนั้น จึงได้มีการพัฒนา การฝึกแบบฐานสมรรถนะ

๒.๓) การขยายการฝึกอบรมวิชาชีพให้กว้างขวางมากขึ้น

๒.๔) การปรับปรุงเพื่อขยายให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ

๒.๕) การรับรองทักษะที่เพิ่มขึ้น ที่นอกเหนือจากการเข้ารับการศึกษอาชีวศึกษาในระบบ

๒.๖) การประสมประสานที่ใกล้ชิดกันระหว่างการทำงานกับการเรียนรู้

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาไม่มีความเชื่อมโยงกับระบบการอาชีวศึกษาและ การฝึกอบรมวิชาชีพ ในขณะที่ทางโรงเรียนมักเน้นด้านวิชาการ และนักเรียนสาสามัญมีความเกี่ยวข้อง

กับวิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่องน้อยมา มักปรากฏว่าบ่อยครั้งที่นักเรียนเหล่านี้ต้องออกจากโรงเรียน โดยไม่ได้รับการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่โลกของการทำงานมาก่อน

การให้แนวคิดกับสถานประกอบการ (โดยเฉพาะสถานประกอบการขนาดเล็ก) ซึ่งแต่เดิมเคยคิดว่าการฝึกเป็นเรื่องของระบบการศึกษาเท่านั้น ให้หันกลับมาให้ความร่วมมือในการจัดเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น โดยกำหนดมาตรการจูงใจต่าง ๆ ในอดีตที่ผ่านมาการให้สถานประกอบการเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และการฝึกอบรมวิชาชีพไม่กว้างขวางมากเท่าที่ควร อาจทำให้หลักสูตรเหล่านั้นล้าสมัย ก้าวไม่ทันกับเทคโนโลยีและการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ

กล่าวโดยสรุป การจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพในประเทศ ออสเตรเลีย อาจแตกต่างกันบ้างขึ้นอยู่กับรัฐบาลแต่ละรัฐ วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (TAFE) ซึ่งเป็นของรัฐบาลกลางที่มีกระจายอยู่ทั่วประเทศ เป็นสถาบันหลักที่จัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้กับทั้งเยาวชนและประชาชนทั่วไปอย่างแพร่หลาย หลักสูตรแบ่งเป็น ๔ ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อนุปริญญา และอนุปริญญาชั้นสูง นอกจากนี้ ยังมีสถาบันอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาในหลายสาขาวิชาและหลายระดับเช่นกัน

๒.๑๒.๔ ประเทศญี่ปุ่น

๑) การจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ ระบบการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบัน การอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ ดำเนินการโดย ๒ กระทรวงหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงาน

๑.๑) การจัดการอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่าง ๆ ตามหลักสูตรต่าง ๆ เช่น

(๑) รายวิชาศิลปะอุตสาหกรรม ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาและวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เทคนิคพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การจัดการเรียนการสอนเน้นการทดลองและการปฏิบัติ

(๒) หลักสูตรสายอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นหลักสูตรสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เลือกเรียนสายอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และเทคนิคที่จำเป็นในการเป็นช่างเทคนิคระดับกลางในแต่ละสาขา มีความเข้าใจวิทยาศาสตร์พื้นฐานของเทคโนโลยีทางอุตสาหกรรม และพัฒนาความสามารถ และความตั้งใจในการพัฒนาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เข้าใจความสำคัญของอุตสาหกรรมในสังคมและเศรษฐกิจ และพัฒนาความสามารถและความตั้งใจในการพัฒนาอุตสาหกรรม

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนสายอาชีพจะเรียนเกี่ยวกับสังคมศาสตร์และทิศทางเศรษฐกิจของสาขาอาชีพ รวมทั้งข่าวสารด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเข้าสู่อาชีพต่าง ๆ รายวิชาต่าง ๆ ถูกจัดเป็นกลุ่มสาขาวิชา แต่ละโรงเรียนมีอิสระในการจัดหลักสูตร การศึกษาภายใต้กรอบข้อกำหนด สาขาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอน เช่น เกษตรศาสตร์ อุตสาหกรรม ธุรกิจ การประมง คหกรรม พยาบาล วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

(๓) หลักสูตรของโรงเรียนฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะ (Special Training School) จัดหลักสูตรด้านอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษาที่เน้นการปฏิบัติ ข้อกำหนดในการจัดตั้งสถานศึกษาประเภทนี้ค่อนข้างกว้างและยืดหยุ่นกว่าสถานศึกษาในระบบ บทบาทสำคัญของสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพ

เฉพาะทางจึงเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักสูตรของโรงเรียนเหล่านี้มีทั้งด้านเทคนิค อาชีวศึกษา และวิชาสามัญ

(๔) หลักสูตรของวิทยาลัยเฉพาะทาง (Special Training College) เป็นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา รับนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าศึกษาในหลักสูตร ๒ ปี ในสาขาเฉพาะทางที่เกี่ยวกับศิลปะและทักษะ เป็นสถานศึกษาที่รับรองโดยรัฐบาลท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จัดการศึกษาโดยเน้นการปฏิบัติ

(๕) หลักสูตรของวิทยาลัยเทคโนโลยี (College of Technology) รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน ๕ ปี และบางแห่งจัดการเรียนการสอนถึงระดับปริญญาตรี

โดยที่วิทยาลัยเทคโนโลยีของญี่ปุ่น เรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า Kosen เป็นระบบการศึกษาที่ใช้เวลาในการศึกษา ๕ ปี รับผู้สนใจที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าศึกษา โดยการสอบคัดเลือกเข้าศึกษา อย่างไรก็ตามมีผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายบางคนเข้าศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยี โดยจะเข้าศึกษาในชั้นปีที่ ๔ จุดเด่นของวิทยาลัยเทคโนโลยี คือ การจัดการศึกษาจะเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง ๕ ปี หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้ผู้ที่เข้าศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีสำเร็จการศึกษา ก่อนผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ๒ ปี

วิทยาลัยเทคโนโลยีในประเทศญี่ปุ่น ผลิตกำลังคนที่ได้รับการฝึกมาอย่างดีเพื่อตอบสนองการเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นวิทยาลัยของรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และเอกชน วิทยาลัยซึ่งเป็นของรัฐบาลกลางสอนด้านพาณิชยน์าวี โดยด้านวิศวกรรมศาสตร์ใช้เวลาเรียน ๕ ปี ในขณะที่ด้านพาณิชยน์าวีใช้เวลาเรียน ๕ ปีครึ่ง ในการศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์มีสาขาวิชาให้เลือกหลายสาขาวิชา เช่น วิศวกรรม เคมี วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมเครื่องกล วิศวกรรมระบบสารสนเทศ และเทคโนโลยีการควบคุม วิทยาลัยเทคโนโลยีหลายแห่งเปิดสอนหลักสูตรขั้นสูงต่อเนื่องอีก ๑ ปี หรือ ๒ ปี ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรขั้นสูงเหล่านี้อาจได้รับปริญญาตรีในสาขาที่ศึกษา ถ้าผ่านการรับรองจาก National Institute for Academic Degrees and University Evaluation

ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเทคโนโลยีเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในการรับเข้าทำงาน ผู้สำเร็จการศึกษามีอัตราการได้งานสูง นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเข้าศึกษาต่อ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ออกไปทำงาน ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น นอกจากการจัดการศึกษาตามหลักสูตรปกติซึ่งเป็นหลักสูตรที่เรียนเต็มเวลาแล้ว วิทยาลัยเทคโนโลยีบางแห่งยังมีการจัดการศึกษาแบบนอกเวลา และแบบตามอัธยาศัยสำหรับผู้ทำงานแล้วที่ต้องการยกระดับการศึกษาของตนด้วย

หลักสูตรการศึกษาในแต่ละสาขาของวิทยาลัยเทคโนโลยีประกอบด้วยวิชาพื้นฐานทั่วไป และวิชาเฉพาะสาขา โดยมีวิชาบังคับที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนเหมือนผู้เรียนระดับหลังมัธยมศึกษา ในสถานศึกษาประเภทอื่น ๆ คือ วิชาภาษาญี่ปุ่น คณิตศาสตร์ พลศึกษา การเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการทดลองและการปฏิบัติจริงมากกว่าครึ่งหนึ่งของระยะเวลาในชั้นเรียนในด้านวิชาชีพอาชีวศึกษา จะเป็นการทดลอง การฝึกปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งที่เรียนในห้องเรียนและการปฏิบัติในงานจริง หลักสูตรแต่ละวิชาจะเป็นไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โครงสร้างของอุตสาหกรรม และระบบการจ้างงาน โดยที่ทุกสาขาวิชาจะมีรายวิชาโครงการที่ผู้เรียนทุกคนต้องศึกษา และอีกวิชาที่เป็นวิชา

บังคับสำหรับผู้เรียนทุกคน คือ Home Economic เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีทักษะในการครองชีวิตในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

หลักสูตรการศึกษาในสถานศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา (หลังมัธยมศึกษาตอนต้น) ของประเทศญี่ปุ่นนั้นจะแบ่งรายวิชาต่าง ๆ ออกเป็น ๒ ประเภท คือ วิชาพื้นฐานทั่วไป และวิชาเฉพาะสาขา ในกลุ่มวิชาเฉพาะสาขายังแบ่งเป็นวิชาทางด้านเทคนิคสำหรับแต่ละอุตสาหกรรมและวิชาเฉพาะอื่น ๆ เช่น วิชาที่เกี่ยวกับดนตรี ศิลปะ และพลศึกษา การจัดรายวิชาต่าง ๆ จัดเป็นกลุ่มแบบ Integrate Course นอกจากวิชาบังคับผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาอื่น ๆ ได้อย่างอิสระตามต้องการ และแผนการศึกษาของตน จากการเรียนรู้อย่างอิสระและกระตือรือร้น ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนความสามารถในการเรียนรู้อย่างอิสระซึ่งมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ลักษณะสำคัญของหลักสูตรแบบ Integrate Course คือ การแนะแนวอาชีพ การเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมในอุตสาหกรรมและสังคมมนุษย์ เป็นการนำไปสู่การประกอบอาชีพ การเรียนรู้ที่เน้นการฝึกความสามารถและความถนัดของผู้เรียนในการประกอบอาชีพ สถานศึกษาที่จัดหลักสูตรแบบ Integrate Course จึงต้องจัดรายวิชาด้านอาชีวศึกษาให้ผู้เรียนเลือกศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจงานอาชีพ ทำให้ผู้เรียนสามารถค้นหาอาชีพที่ต้องการทำในอนาคตได้

ปัญหาหนึ่งของการอาชีวศึกษาของญี่ปุ่นประสบ คือ ทศนคติของเยาวชนเกี่ยวกับผู้ที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในส่วนของภาคการผลิตว่าเป็นผู้ที่ทำงานในส่วนที่อันตราย สกปรก และเป็นงานที่หนัก จึงมีผู้สนใจเรียนอาชีวศึกษาในจำนวนที่น้อย รัฐบาลญี่ปุ่นจึงมีการส่งเสริมการอาชีวศึกษาและโน้มน้าวให้เยาวชนสนใจการศึกษาด้านอาชีวศึกษา เพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพตามความต้องการของกลุ่มอุตสาหกรรม มีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันทางวิชาการ สถานประกอบการ และสถานศึกษาทางอาชีวศึกษาในการจัดเตรียมเครื่องมือให้สถานศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร

(๖) หลักสูตรของ Junior Collage เป็นการจัดการศึกษาเฉพาะทางเพื่อให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพได้ โดยมีสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์เปิดสอนใน Junior Collage

(๗) ระดับปริญญา ญี่ปุ่นมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่จัดการศึกษาทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ เช่น Tokyo Institute of Technology, Kyushu Institute of Technology และ Nagoya Institute of Technology เป็นต้น

๑.๒ การจัดฝึกอบรมวิชาชีพโดยกระทรวงแรงงาน

ประเทศญี่ปุ่นยังมีกระทรวงแรงงาน ซึ่งเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ทำเนิกรฝึกอบรมวิชาชีพให้กับแรงงาน โดยมีการฝึกอบรมขั้นพื้นฐาน เป็นการให้ความรู้และฝึกทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การฝึกอบรมยกระดับเพื่อเพิ่มทักษะความสามารถในการปฏิบัติ เป็นการฝึกอบรมที่ให้ความรู้และทักษะสำหรับการทำงานของช่างฝีมือให้มีความสามารถสูงขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน เป็นการฝึกอบรมความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน และการฝึกอบรมสำหรับผู้ว่างงานหรือผู้ที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ การฝึกอบรมวิชาชีพเหล่านี้จัดอยู่ในศูนย์ฝึกอบรมอาชีพ ศูนย์พัฒนาทักษะ และสถานฝึกอบรมวิชาชีพ

นอกจากนี้ ภาคเอกชนหรือสถานประกอบการในประเทศญี่ปุ่นยังให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมสำหรับพนักงานตั้งแต่แรกเข้าจนตลอดการประกอบอาชีพ สถานประกอบการขนาดใหญ่จะมีศูนย์ฝึกอบรมของตนเอง ส่วนสถานประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กจะอาศัยศูนย์ฝึกทักษะ และวิทยาลัยเทคโนโลยี เป็นแหล่งในการฝึกอบรมพนักงาน ซึ่งแต่ละ

แห่งจะมีการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมโดยความร่วมมือกับสถานประกอบการ การจัดฝึกอบรมในสถานประกอบการ จะมีทั้งที่เป็นการสร้างและเพิ่มพูนทักษะเฉพาะเพื่อการปฏิบัติงาน และการฝึกอบรมเพื่อเปลี่ยนหรือเลื่อนระดับตำแหน่ง

๒) แนวโน้ม / ปัญหาในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

แนวโน้มและประเด็นปัญหาที่สำคัญบางส่วนของจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศไทย ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑) ทักษะคติของเยาวชนเกี่ยวกับผู้ที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในภาคการผลิตว่าเป็นผู้ที่ทำงานในส่วนที่อันตราย สกปรก และเป็นงานที่หนัก จึงมีผู้สนใจเรียนอาชีวศึกษาในจำนวนที่น้อย

๒.๒) ค่านิยมในสังคมญี่ปุ่นมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูงในการเข้าศึกษาต่อ โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัย ดังนั้น ผู้ปกครองจึงต้องสนับสนุน ส่งเสริม กวดขัน จนคล้ายจะเป็นการกดดันบุตรหลานของตนตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้เกิดความตึงเครียดและเป็นที่มาของเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ

๒.๓) ความยุ่งยากในการปรับเปลี่ยนหลักสูตร ช่วงเวลาในการปรับเปลี่ยนหลักสูตรแต่ละครั้งใช้เวลาค่อนข้างนานไม่สะท้อนต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัต

๒.๔) การขาดแคลนทรัพยากรสำหรับการเรียน การเรียนอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศไทย ยังขาดแคลนทรัพยากรทั้งทางด้านงบประมาณ และบุคลากร ทั้งนี้ เพราะการเรียนในเส้นทางดังกล่าวจำเป็นต้องมีงบประมาณที่ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อใช้ในการจัดหาวัสดุและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย อีกทั้งครูผู้สอนจะต้องมีสมรรถนะสูงและมีจำนวนที่เพียงพอในการจัดการศึกษา ผู้ที่จบการศึกษาทางด้านวิศวกรรมและเทคโนโลยีส่วนใหญ่เข้าทำงานในสถานประกอบการ ผู้ที่จะเข้ามาเป็นครูอาชีวศึกษาจึงมีจำนวนลดลงและไม่เพียงพอ

กล่าวโดยสรุป การจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพในประเทศไทย คนญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเชื่อว่าความสำเร็จในการศึกษาเป็นเงื่อนไขและปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการทำงานและฐานะทางสังคม ญี่ปุ่นมีการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาในรายวิชาทางด้านอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับระดับ ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้เรียนรู้โดยตรง และเริ่มอย่างจริงจังในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับผู้เลือกเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ต้องการเรียนในสายวิชาชีพอาจเข้าศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยี หรือวิทยาลัยเฉพาะทาง ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอาจเข้าเรียนทางด้านวิชาชีพใน Junior Collage หรือในวิทยาลัยเฉพาะทาง ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ นอกจากนี้ ยังมีกระทรวงแรงงานที่จัดฝึกอบรมวิชาชีพให้กับพนักงานของตนด้วย การจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพในสถานศึกษาต่าง ๆ จะเน้นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ทักษะ และได้รับประสบการณ์จริง เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจงานอาชีพที่ต้องการทำในอนาคต นอกจากนั้น ผู้เรียนในแต่ละสถานศึกษาสามารถที่จะโอนย้ายไปในสถานศึกษาอื่นได้ด้วย

๒.๑๒.๕ สาธารณรัฐสิงคโปร์

๑) การจัดหาชีวิตศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ สาธารณรัฐสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการจัดหาชีวิตศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างมาก เนื่องจากเป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก มีทรัพยากรธรรมชาติที่จำกัด จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนของประเทศ เพื่อให้มีคุณภาพ โดยมีสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านอาชีพศึกษา และเทคนิคศึกษา ๒ ประเภท คือ วิทยาลัยโพลีเทคนิค และ Institute of Technical Education (ITE) ทั้งสองหน่วยงานอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และพร้อมที่จะเข้าทำงานทันทีหลังจบการศึกษา ดังนั้น การจัดการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในสถานศึกษาทั้ง ๒ ประเภท จึงเน้นภาคปฏิบัติเป็นหลัก โดยที่ผู้เรียนที่จบจากชั้นมัธยมศึกษาประมาณร้อยละ ๙๐ จะศึกษาต่อในระดับหลังมัธยมศึกษา และผู้เรียนที่มีความสามารถสูงประมาณร้อยละ ๒๕ จะเข้าศึกษาต่อใน Junior Collage เพื่อเตรียมศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถรองลงมาประมาณร้อยละ ๔๐ จะเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยโพลีเทคนิคในหลักสูตรที่หลากหลาย ที่เน้นในทางการปฏิบัติเพื่อเป็นกำลังคนในระดับกลาง และผู้จัดการ ส่วนผู้เรียนที่เหลืออีกร้อยละ ๒๕ ที่มีความสามารถรองลงมาจะเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในสถาบัน ITE

๑.๑) การจัดการศึกษาในวิทยาลัยโพลีเทคนิค วิทยาลัยโพลีเทคนิคตั้งขึ้นเพื่อพัฒนากำลังคนระดับกลางที่มีทักษะในการทำงาน โดยเฉพาะในภาคปฏิบัติและทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อเตรียมผู้สำเร็จการศึกษาให้สามารถทำงานได้ และสนับสนุนระบบเศรษฐกิจของประเทศไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ วิทยาลัยโพลีเทคนิคยังมีส่วนช่วยในการจัดการศึกษาต่อเนื่องแก่ผู้ที่ทำงานแล้วด้วย การจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยโพลีเทคนิคจะเน้นการเรียนการสอนในเชิงการปฏิบัติ มีสาขาที่เปิดสอน อาทิ วิศวกรรม บริหารธุรกิจ สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีชีวภาพ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น การจัดการศึกษาในวิทยาลัยโพลีเทคนิคเป็นระบบที่มีความทันสมัยเช่นเดียวกับในมหาวิทยาลัย มีหลักสูตรเฉพาะทางที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ การใช้ชีวิตของผู้เรียนจะคล้ายคลึงกับในมหาวิทยาลัย ซึ่งต่างจากผู้เรียนในระดับอายุเดียวกันที่ศึกษาใน Junior Collage ที่จะต้องสวมเครื่องแบบ และวิชาที่ศึกษาที่จะเป็นวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์โดยทั่วไป

วิทยาลัยโพลีเทคนิครับผู้จบมัธยมศึกษาที่ผ่านการสอบระดับ GCE (General Certificate of Education) "O" Level เข้าศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตร ๓ ปี หรือรับผู้จบมัธยมศึกษาที่ผ่านการสอบระดับ GCE "A" Level หรือผู้ผ่านการฝึกอบรมจาก ITE เข้าศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตร ๒ ปี ซึ่งมีการจัดการศึกษาทั้งแบบเต็มเวลา และบางเวลา สำหรับหลักสูตรที่ศึกษาบางเวลาใช้เวลาในการศึกษา ๔ - ๕ ปี วิทยาลัยโพลีเทคนิคบางแห่งจัดการศึกษาระบบช่างฝึกหัดร่วมกับสถานประกอบการอีกด้วย ทั้งนี้ ในปัจจุบันวิทยาลัยโพลีเทคนิคสามารถจัดการศึกษาในระดับปริญญาในสาขาวิชาเฉพาะ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะเฉพาะทางแต่ละสาขาอาชีพ และเอื้อให้ผู้สำเร็จการศึกษาทางอาชีพศึกษาและเทคนิคศึกษาที่มีความสามารถสูง สามารถศึกษาต่อในสาขาที่ตนสนใจถึงระดับปริญญา โดยปกติผู้ที่เข้าศึกษาตามหลักสูตรนี้ต้องมีประสบการณ์การทำงานในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย ๒ ปี การจัดการเรียนการสอนเป็นแบบโมดูล ใช้เวลาเรียน ๒ ปี เน้นการประยุกต์และปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในมหาวิทยาลัย

ปัจจุบันวิทยาลัยโพลีเทคนิคของสิงคโปร์ มี ๕ แห่ง ได้แก่

๑) Singapore Polytechnic เป็นวิทยาลัยอาชีวะแห่งแรกของสิงคโปร์ ที่เน้นการเรียนการสอนด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ การบัญชี และศิลปศาสตร์ สำหรับสาขาที่มีชื่อเสียงก็คือ สาขาวิศวกรรมศาสตร์ (Engineering Academy) หลักสูตรของที่เน้นการนำหลักวิชาทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มาสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาและตอบโจทย์ความต้องการในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมการเรียนรู้หลักการความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อนำองค์ความรู้ด้านวิศวกรรมไปต่อยอดประกอบธุรกิจในอนาคต ส่วนสาขาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ของทางสถาบันก็มีให้เลือกเรียนมากถึง ๑๖ สาขา เช่น วิศวกรรมอากาศยาน, วิศวกรรมชีวการแพทย์, วิศวกรรมเคมี, ธุรกิจวิศวกรรมโยธา ฯลฯ ก่อนที่จะเข้าสู่โลกของการทำงานจริง ผู้เรียนยังได้มีโอกาสฝึกงานกับบริษัทชั้นนำของโลกอีกด้วย

๒) Ngee Ann Polytechnic เป็นวิทยาลัยโพลีเทคนิคที่เก่าแก่อีกแห่งหนึ่งของสิงคโปร์ ช่วงแรกเริ่มสถาบันนี้เปิดสอน ๓ สาขา คือ ภาษา บัญชี และเทคโนโลยี จนปัจจุบันได้เปิดเป็นหลักสูตรวิชาชีพเต็มเวลาถึง ๓๖ สาขา ภายใต้ ๙ คณะวิชา แถมยังเปิดหลักสูตรนอกเวลาและคอร์สระยะสั้นที่ฮิตมากเช่นกัน สำหรับสาขาที่โด่งดังที่สุด คือ ธุรกิจและการจัดการ ภาพยนตร์ละเมิดดิจิทัล วิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยที่หลักสูตรจะเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจทักษะการบริหารและการทำธุรกิจในยุคที่เทคโนโลยีพัฒนาแบบก้าวกระโดด โดยมี ๗ สาขาให้เลือกเรียน คือ การบัญชี การเงินและการธนาคาร การจัดการธุรกิจทั่วไป การจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว การจัดการธุรกิจบันเทิงและการแสดง ธุรกิจศึกษา และธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ โดยจุดเด่นคือผู้เรียนนำความรู้มาปรับใช้ในการทำงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมโอกาสฝึกงานกับบริษัทที่ตั้งทั้งในและต่างประเทศ

๓) Temasek Polytechnic (TP) ปัจจุบันเปิดสอนหลักวิชาชีพกว่า ๓๗ สาขา และหลักสูตรนอกเวลา ๔๐ สาขา จากทั้งหมด ๖ คณะวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ประยุกต์, บริหารธุรกิจ, ออกแบบ วิศวกรรม, มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสุนทรศาสตร์ สถาบันนี้จะขึ้นชื่อด้านการสอนออกแบบ โดยหลักสูตรจะครอบคลุมการออกแบบทุกอย่าง ทั้งแฟชั่น ผลิตภัณฑ์ ออกแบบนิเทศศิลป์ ไปจนถึงสถาปัตยกรรมภายใน

๔) Nanyang Polytechnic มีความโดดเด่นในการจัดการเรียนการสอนด้านสารสนเทศ และสื่อดิจิทัลที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในสิงคโปร์ ส่วนสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ได้รับความนิยมเช่นกัน อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ การจัดการธุรกิจ และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งแรกในสิงคโปร์ที่เปิดสอนหลักสูตร Animation, Visual Effect, Game, Motion Graphic รวมถึงออกแบบ Interactive

๕) Republic Polytechnic เป็นสถาบันวิชาชีพแห่งแรกที่น่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ Problem-based learning (PBL) มาใช้ในการเรียนการสอนทั้งหมด เปิดสอนทั้งหมด ๗ คณะวิชาคือ การบริหารและการจัดการสื่อ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ วิศวกรรม การกีฬาและนันทนาการศาสตร์ การโรงแรม สาธารณสุขและการสื่อสาร และเทคโนโลยีเพื่อสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับสาขาวิชาที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับคือ การกีฬาและนันทนาการศาสตร์ เพราะที่นี้เน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ทางทฤษฎีมาพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาให้มีความพร้อมและสมบูรณ์สูงสุด และยังมุ่งสร้างกระบวนการการเรียนรู้จากการทำจริงอีกด้วย

เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพสูงและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน วิทยาลัยโพลีเทคนิคทั้งหลายได้มีความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในการจัดการศึกษา การวิจัยและ

พัฒนา เพื่อการพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ให้ผู้เรียนมรสชาวิชาชีพต่าง ๆ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามสภาพการทำงานจริงให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและแก้ปัญหาจริง เพื่อสร้างทักษะการเรียนรู้และการแก้ปัญหาเมื่อประสบพบเจอกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นจากการทำงาน

๑.๒ การจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพของสถาบันเทคนิคศึกษา (Institute of Technical Education : ITE) ITE ตั้งขึ้นเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อรองรับนักเรียนมัธยมศึกษาต้นสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถาบันศึกษามุ่งสร้างอาชีพด้านเทคนิค เป็นหน่วยงานสำคัญของรัฐในการพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพให้ได้มาตรฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถการแข่งขันด้านแรงงานให้แก่สิงคโปร์ เป็นสถาบันการศึกษาที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะ องค์ความรู้ให้สามารถทำงานได้ด้วยวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) คือ พันธกิจ ของ ITE และได้มุ่งกำหนดวิสัยทัศน์ตนเองไปสู่ “ผู้นำบุกเบิกในเรื่องการศึกษา ด้านอาชีพและเทคนิค” ด้วยค่านิยมองค์กร ความซื่อสัตย์การทำงานเป็นทีม ความเป็นเลิศ และการดูแลเอาใจใส่ ปัจจุบันมี ๓ วิทยาเขต คือ ITE College Central, ITE College East และ ITE College West โดยมีระบบการบริหารเป็นหนึ่งเดียวกัน การบริหารจัดการการศึกษาของ ITE มุ่งเน้นการลงมือภาคปฏิบัติ Workshop ร้อยละ ๗๐ ภายในห้องเรียนเพียงร้อยละ ๓๐ ผู้เรียนส่วนใหญ่จะลงมือทำกิจกรรมเรียนรู้กับอาจารย์และจะเชิญผู้เชี่ยวชาญที่เก่งในด้านนั้นมาสอนด้วยเพื่อพัฒนาเยาวชนของสิงคโปร์ให้เรียนรู้ภาคปฏิบัติให้เกิดความเชี่ยวชาญระดับมืออาชีพ การจัดการศึกษามีแบบเต็มเวลา โดยจะมีการเรียนการสอนที่สถาบัน ITE ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยจัดในเวลาทำงาน ๕ วัน รวมทั้งจัดการศึกษาแบบ Part-Time มีหลักสูตรให้เลือกอย่างหลากหลาย

๒) แนวโน้ม /ปัญหาในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับแนวโน้มและประเด็นปัญหาที่สำคัญบางส่วนของจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศสิงคโปร์ ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑) เน้นให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังพื้นฐานให้มากขึ้น

๒.๒) จัดให้ผู้เรียนมีทักษะภาคปฏิบัติตรงกับความต้องการของลักษณะงาน

๒.๓) จัดให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อรับทักษะใหม่ในอนาคต

๒.๔) ดำเนินการให้สถาบันอาชีวศึกษาเป็นสถานศึกษาที่ให้บริการการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๒.๑๒.๖ ประเทศไทย

๑) การจัดการอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ การจัดการอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพในประเทศไทย การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ (ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช.) ระดับเทคนิค (ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือ ปวส.) และระดับเทคโนโลยี (ระดับปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ หรือ ทล.บ.) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระยะยาวและการฝึกอบรมวิชาชีพ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระยะสั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชน ตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ การจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษานั้นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานอาชีพ ที่ได้กำหนดให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีทักษะ ความรู้และความสามารถ

ที่เข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมถึงมีระบบบริหารจัดการที่คล่องตัว ที่ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างกว้างขวาง การจัดการอาชีวศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ

ในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว หลักสูตรและการบริหารจัดการศึกษาตามหลักสูตรถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคน โดยต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ รวมทั้งมาตรฐานอาชีพตามระดับคุณวุฒิ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิมีคุณภาพทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพของประเภทวิชา สาขาวิชาและสาขางานที่ศึกษา สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สังคมมีความเชื่อมั่นต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาด้วย รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาสามารถจัดในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบรวมกัน ดังนี้

๑) การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตรระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

๓) การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดการหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษา และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ ในการจัดการอาชีวศึกษาได้กำหนดให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบันมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนได้ตรงความต้องการของสถานประกอบการ

การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องจัดตามหลักสูตรที่กำหนด ประกอบด้วย

๑) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ใช้ระยะเวลาในการศึกษา ๓ ปีการศึกษา โดยรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๓) หรือเทียบเท่า

๒) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ใช้ระยะเวลาในการศึกษา ๒ ปีการศึกษาสำหรับผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือเทียบเท่า ในประเภทวิชาและสาขาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนด ส่วนผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๖) หรือเทียบเท่า และผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าต่างประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด ใช้ระยะเวลาประมาณ ๓ ปีการศึกษา

๓) หลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ (ทล.บ.) รับผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในสาขาวิชาที่ตรงกับสาขาวิชาที่จะเข้าศึกษา ใช้ระยะเวลาในการศึกษา ๒ ปีการศึกษา

ในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ได้จัดแบ่งกลุ่มสายวิชาชีพ สำหรับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นประเภทวิชา ได้แก่ ประเภทวิชา อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม คหกรรม เกษตรกรรม ประมง อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรม สิ่งทอ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อุตสาหกรรมบันเทิงและดนตรี และพาณิชยกรรม ในแต่ละประเภทวิชา จะแบ่งเป็นสาขาวิชาและสาขางาน เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ เมื่อจบการศึกษาแล้วมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบเฉพาะทาง มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของอาชีพมีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาวิชาชีพของสาขาวิชาและสาขางานที่เรียน สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อได้

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ แหล่งวิทยากร ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการฝึกอาชีพและการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ ทั้งนี้ ในการบริหารการจัดการศึกษา ตามหลักสูตรที่เปิดสอน สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบันควรดำเนินการ ดังนี้

๑) จัดการศึกษาให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการดำรงชีวิตตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ท้องถิ่น วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการปฏิบัติงานจริงตามความพร้อมและศักยภาพ ของสถานศึกษา

๒) จัดการศึกษาโดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ทั้งในด้านการจัดการวิชาการ การใช้บุคลากรและทรัพยากรร่วมกัน

๓) จัดการศึกษาโดยการระดมทรัพยากรด้านการเงิน ทรัพย์สินและบุคลากร ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น รวมทั้งความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและ การจัดการทุนเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา

๔) จัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสมรรถนะทางวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพ เป็นพลเมืองดีของสังคม มีความสามารถในการคิด เรียนรู้ วางแผนและพัฒนาตนเอง

๕) เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและท้องถิ่น

๖) วิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

๗) ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ส่งเสริมการกีฬา พละนาถมายและอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม

๘) ส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงธุรกิจ การรับงานการค้า และการรับจัดทำ รับบริการ รับจ้างผลิตเพื่อจำหน่ายที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน

๒) แนวโน้ม /ปัญหาในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ สำหรับแนวโน้มและประเด็นปัญหาที่สำคัญบางส่วนของจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศไทย ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑) ผู้เรียนมีจำนวนลดน้อยลงในทุกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๒.๒) ขาดแคลนครูผู้สอนในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

๒.๓) ไม่ได้ได้รับความสนใจจากผู้เรียนที่จะเข้าศึกษาต่อสายอาชีพ เพราะใช้เวลาในการเรียนค่อนข้างนาน การจัดการศึกษาไม่ตอบโจทย์และสอดคล้องกับอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

๒.๔) ขาดการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป ผู้เรียนสำเร็จการศึกษามาแล้ว มีคุณสมบัติไม่ตรงตามความต้องการของภาคประกอบการ ทั้งทักษะและองค์ความรู้

๒.๕) วัสดุ และครุภัณฑ์ในการจัดการศึกษาไม่เพียงพอและใช้เทคโนโลยีรุ่นเก่าที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ทั้งนี้ หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศต่าง ๆ ทั้งเยอรมนี สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการศึกษาและจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษา ที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ที่จะต้องนำข้อมูลดังกล่าวเข้าสู่การศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบบริบทต่าง ๆ เพื่อให้เห็นความแตกต่าง และนำข้อดีหรือจุดเด่นมาบูรณาการและปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศไทย ส่วนที่เป็นจุดด้อยหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละระบบนั้นจะต้องหาแนวทางและมาตรการเตรียมการต่าง ๆ เพื่อรองรับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาด้วยเช่นกัน

บทที่ ๓

การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

๓.๑ สถานการณ์การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของไทย

สถานการณ์การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้ทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพ ในเชิงปริมาณนั้น สถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่สามารถผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อเข้าสู่ภาคประกอบการได้เพียงพอกับความต้องการกำลังแรงงาน ทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม การโรงแรมและการท่องเที่ยว และอื่น ๆ ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานเรียนเพื่อได้รับปริญญา ได้รับค่าตอบแทนที่สูง ได้งานทำที่ดี อีกส่วนหนึ่งเนื่องจากภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษาที่เป็นไปในทางลบส่งผลให้ผู้สนใจเข้าเรียนมีจำนวนลดน้อยลงทุกปี นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการออกกลางคันของผู้เรียนจำนวนหนึ่งที่เป็นปัญหามาอย่างต่อเนื่องในทุกสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดการสูญเปล่าของระบบการศึกษามาก

ส่วนในเชิงคุณภาพนั้น สถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่สามารถผลิตกำลังคนให้มีทักษะและองค์ความรู้ ในวิชาชีพได้เพียงพอเพื่อออกไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้จริง อีกทั้งการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาในปัจจุบันมีการผลิตกำลังคนออกมามีทักษะ สมรรถนะและองค์ความรู้ที่ไม่ตรงกับความต้องการของภาคประกอบการ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาส่วนหนึ่งและมีโอกาสได้เข้าทำงานในภาคประกอบการก็จะไปปฏิบัติงานอยู่ในระบบการผลิตและไม่ได้ใช้ความรู้และทักษะตามที่เรียนมา ทำงาน ไม่ตรงกับทักษะที่มีได้รับค่าตอบแทนที่ต่ำกว่าคุณวุฒิการศึกษา ปัญหาส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะหลักสูตรการเรียนการสอนที่ไม่มีการปรับปรุง เนื้อหาสาระให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จึงไม่สามารถจูงใจผู้เรียนให้เข้าเรียนในระบบอาชีวศึกษาได้ ประเด็นในเรื่องของเนื้อหาสาระที่ไม่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นต้องใช้ประกอบอาชีพ อาจเป็นเพราะหลักสูตรอาชีวศึกษาถูกออกแบบมาไม่เหมาะสมกับบริบทและความพร้อมของผู้เรียน และละเลยทักษะความรู้พื้นฐาน เนื้อหาสาระของบทเรียนในหลักสูตรไม่เชื่อมโยงกับทักษะที่ต้องใช้ในโลกรับการทำงานจริง อาทิ สถานศึกษาไม่เปิดสอนสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ซึ่งมีสาเหตุที่สำคัญ ๒ ประการที่ทำให้ระบบการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาไทยไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการ คือ

๑) สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถเลือกเปิดสอนสาขาใดก็ได้โดยไม่ต้องพิจารณาความต้องการของสถานประกอบการ กล่าวคือ สถานศึกษาอาชีวศึกษาเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรและสาขาวิชาตามความถนัดและความต้องการของสถานศึกษาเอง แต่ไม่คำนึงถึงความต้องการเรียนในหลักสูตรและสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งความต้องการกำลังแรงงานของสถานประกอบการ และ

๒) การขาดการปรับปรุงและพัฒนาระบบฐานข้อมูลความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงานที่จะสามารถนำมาช่วยวางแผนในการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ได้เพียงพอ กับความต้องการ นอกจากนี้ แม้ในกรณีที่เปิดสอนได้ตรงสาขาวิชาชีพ แต่เนื้อหาหลักสูตรก็ยังไม่ตรงกับทักษะและความรู้ความสามารถที่ภาคประกอบการต้องการ

โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระของหลักสูตรกับความต้องการของสถานประกอบการนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ อาทิ

๑) ระบบการจัดทำเนื้อหาสาระของหลักสูตรการเรียนรู้ที่ถูกกำหนดโดยครูผู้สอน
ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเป็นหลัก และ

๒) การที่ครูผู้สอนอาชีวศึกษารุ่นใหม่ ๆ เกือบทั้งหมดไม่มีประสบการณ์การทำงาน
ในภาคเอกชนหรือสถานประกอบการมาก่อน

เมื่อปัจจัยทั้ง ๒ อย่างข้างต้นมาประกอบกันก็จะทำให้หลักสูตรอาชีวศึกษาเต็มไปด้วย
เนื้อหาที่กำหนดโดยครูผู้สอนอาชีวศึกษาผู้ซึ่งไม่มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และความเข้าใจโลก
ของการทำงานจริงในสถานประกอบการ เนื้อหาของหลักสูตรที่ได้มา จึงมีลักษณะเป็น “เชิงวิชาการ”
มากกว่า “เชิงปฏิบัติการ” และไม่สามารถสนองตอบความต้องการกำลังแรงงานให้กับสถานประกอบการได้
ในขณะเดียวกันแม้หลักสูตรการเรียนการสอนจะเน้นสอนในทักษะความรู้ที่ภาคประกอบการต้องการ
ก็ตาม แต่ตัวผู้เรียนเองยังขาดความรู้ความเชี่ยวชาญและขาดทักษะวิชาชีพทำให้ขาดความมั่นใจและ
ไม่สามารถทำงานได้จริง

นอกจากนี้ ปัจจัยที่เป็นตัวบั่นทอนระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาอีกประการ คือ
การขาดแคลนทรัพยากร โดยเฉพาะครูผู้สอนในสาขาวิชาชีพเฉพาะทางที่มีจำนวนไม่เพียงพอในการจัด
การศึกษา และจำเป็นที่จะต้องมีการจ้างครูอัตราจ้างหรือพนักงานราชการในการจัดการเรียนการสอน
แทน โดยครูอัตราจ้างหรือพนักงานราชการที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ได้รับค่าตอบแทนต่ำ
กว่าคุณวุฒิการศึกษา ไม่มีความมั่นคงในอาชีพ เมื่อครูอัตราจ้างหรือพนักงานราชการจัดกระบวนการ
เรียนการสอนได้สักระยะก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายเนื่องจากครูผู้สอนที่ทำหน้าที่มีลาออกหรือ
เปลี่ยนงานใหม่ ทำให้ต้องเปลี่ยนครูผู้สอนใหม่อยู่ตลอดเวลาและเป็นระยะ ส่งผลให้กระบวนการจัด
การเรียนการสอนก็ไม่มีอย่างต่อเนื่อง และสถานการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบันจะเป็นลักษณะเช่นนี้
อยู่ตลอดเวลาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหลายแห่งทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ส่งผลต่อกระบวนการจัด
การศึกษาอาชีวศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกเหนือจากปัญหาดังกล่าวแล้วนั้นครูผู้สอนในปัจจุบันไม่ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้
และทักษะทางด้านเทคโนโลยีเพื่อบูรณาการจัดการศึกษาให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป จึงไม่สามารถ
สร้างแรงจูงใจหรือบูรณาการจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะสมัยใหม่ต่าง ๆ ให้เกิด ความน่าสนใจได้มีวัสดุ
ครุภัณฑ์ และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา อีกทั้งการเรียนอาชีวศึกษาในระบบ
ปกติจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาในการเรียนตามที่หลักสูตรกำหนดค่อนข้างนานและเน้นการเรียนการสอน
ในภาคทฤษฎีมากเกินไป ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและต้องหยุดเรียนหรือหลุดออกจากระบบ
การเรียนไปในที่สุด

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณากระบวนการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาแล้วนั้น
ผู้คนส่วนใหญ่เข้าใจว่า การจัดการศึกษาอาชีวศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาทางด้านอาชีพเพื่อผลิต
กำลังคนเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมเท่านั้น ซึ่งแท้ที่จริงแล้วการจัดการอาชีวศึกษาสามารถที่จะผลิต
บุคลากรในหลากหลายสาขาวิชาชีพเข้าสู่ภาคประกอบการมากมาย ทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม
ภาคพาณิชย์กรรม ภาคคหกรรม ศิลปะและหัตถกรรม ภาคการท่องเที่ยวและบริการ และภาคอื่น ๆ
ซึ่งทุกศาสตร์ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญ ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศอย่างมาก
ซึ่งจะต้องหาแนวทางแก้ไข และต้องมีวิธีการในการประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจให้ผู้เข้าเรียน
วิชาชีพอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น

๓.๒ บทวิเคราะห์ความสำคัญของการจัดอาชีวศึกษา

การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษามีผลต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมและบุคลากรภาควิชาชีพก็ยังคงเป็นที่ต้องการของภาคแรงงานอย่างมาก ซึ่งบุคลากรดังกล่าวจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ในขณะที่สถานศึกษาอาชีวศึกษา ยังไม่สามารถผลิตบุคลากรด้านวิชาชีพออกมาให้มีคุณภาพและเพียงพอกับความต้องการของภาคประกอบการ โดยที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ในหมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต มุ่งตอบสนองเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ใน ๒ เป้าหมาย ได้แก่ การพัฒนาคนสำหรับยุคใหม่ โดยการพัฒนาคนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ การพัฒนา กำลังคนสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย สามารถสร้างงานอนาคต และสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้ง การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักการข้างต้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ใน ๓ ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นเป้าหมาย ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นเป้าหมาย คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ โดยเฉพาะกลยุทธ์การพัฒนา กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนา คนไทยทุกช่วงวัยในทุกมิติ กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ พัฒนาผู้เรียนระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้การดำรงชีวิตและการทำงาน

ซึ่งเมื่อพิจารณาบริบทปัจจุบันในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ของประเทศ ได้รับการส่งเสริมและมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นพอสมควร และเนื่องจากการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจในอนาคตมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีด้วย จึงส่งผลให้แรงงานในระบบ เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมต้องมีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องตามที่ระบบ เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมนั้น ๆ ต้องการ ดังนั้น การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาทั้งด้าน ปริมาณและคุณภาพจึงต้องสอดคล้องกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้ต้องม ีความร่วมมือกับสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษา รวมทั้งการวัดประเมินผล เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอาชีพและหรือมาตรฐานสากลมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ ๒๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะ Soft Skill ซึ่งเป็นทักษะที่ช่วยในการเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันสามารถสนองความต้องการกำลังคน และความต้องการของผู้เรียนเอง ที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตามสาขาที่เรียน ตลอดจนเปิดโอกาสให้สามารถเข้าศึกษา ต่อ ในระดับที่สูงขึ้นได้เพื่อความก้าวหน้าตามเส้นทางอาชีพ

การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน ในระดับฝีมือ (ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช.) ระดับเทคนิค (ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง หรือ ปวส.) และระดับเทคโนโลยี(ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ หรือ ทล.บ.) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาในระยะยาว และการฝึกอบรมวิชาชีพ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระยะสั้น โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพและมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการ ของภาคประกอบการ ชุมชน ตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ โดยการจัดการศึกษาเพื่อผลิต

และพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานอาชีพที่ได้กำหนดให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีทักษะ ความรู้ ความสามารถและความชำนาญในอาชีพที่เข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมถึงมีระบบการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัว ที่ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างกว้างขวาง

สิ่งสำคัญในการจัดการเรียนรู้ทางด้านอาชีวศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาร่วมกัน เริ่มจากการจัดทำและการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติงานได้จริง ในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายดังกล่าว หลักสูตรการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษาตามหลักสูตรถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา โดยต้องสอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษา มาตรฐานการศึกษาของชาติ เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาในแต่ละระดับ และมาตรฐานอาชีพตามระดับคุณวุฒิ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ คุณวุฒิการศึกษา มีคุณภาพ และพร้อมไปด้วยคุณสมบัติ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งทางด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพของประเภทวิชา สาขาวิชา และสาขางาน ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สังคมมีความเชื่อมั่นต่อคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาด้วย

สำหรับความสำคัญของการอาชีวศึกษานั้น เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันเป็นยุคแห่งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะช่วยส่งผลให้การผลิตมีผลสูงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ แต่ประสิทธิภาพในผลผลิตและการบริการทั้งหลาย จะเป็นสิ่งที่พึงพอใจของทุกฝ่ายได้นั้นต้องอาศัยการดำเนินงานของผู้ที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญในงานสาขาต่าง ๆ อย่างมาก ผู้ชำนาญงานหรือผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้จะต้องได้รับความรู้โดยวิธีการที่ถูกต้องด้วยกระบวนการทางการศึกษาในหลายรูปแบบ หลากวิธีการ และการจัดการอาชีวศึกษานั้นว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ความรู้แก่ผู้ที่จะไปประกอบอาชีพด้วยความมั่นใจมีทักษะที่ดี หากประเทศไทยประสงค์ที่จะเพิ่มผลผลิตด้านต่าง ๆ และสามารถแข่งขันได้ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ มีความมุ่งหวังต้องการที่จะแก้ไขปัญหาค่าแรงงานของคนไทย และต้องการที่จะให้เยาวชนมีอิสระเสรีที่จะเลือกวิถีชีวิตของตนในการประกอบอาชีพตามความต้องการและตามความถนัดของตนแล้ว จะต้องมีการปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาและขยายการอาชีวศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมของประเทศที่ต้องแข่งกับเวลาโดยด่วน

หลักการจัดการศึกษาเพื่อการประหยัดงบประมาณให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม นั่นก็คือ การจัดการอาชีวศึกษาแบบครบวงจร โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนจากเดิมที่เป็นอยู่ไปสู่การเรียนที่ทำให้เกิดทักษะและองค์ความรู้ในการทำงานมากกว่าการเรียนรู้อันมุ่งการเรียนเพื่อจดจำ มุ่งการพัฒนาทักษะที่สะท้อนไปสู่การผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้น การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณค่าอย่างยิ่งที่จะสร้างพื้นฐานอาชีพ โดยการสร้างคนให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง ให้รู้จักนำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับและประยุกต์ใช้ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรของชาติเป็นไปอย่างคุ้มค่ามากที่สุด ถูกต้องและเหมาะสม รู้จักนำเทคโนโลยีไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของการสร้างชาติ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมอย่างมาก ตามปรัชญาในการจัด

การศึกษาด้านการอาชีวศึกษาเพื่อการสร้างคนให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง โดยการสร้างคน เพื่อการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างงาน และสร้างงานเพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็งอันจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับการพัฒนาสภาพสังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีความก้าวหน้าในภาพรวม

๓.๓ บทวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดอาชีวศึกษา

เป้าหมายสำคัญในการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษา คือ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพที่ส่งผลสำคัญให้ผู้เรียนทุกคนได้เข้าสู่ระบบการทำงาน ได้ประกอบอาชีพตามต้องการและตามที่มีความถนัดหรือการมีงานทำหลังสำเร็จการศึกษา หรือบางรายที่มีศักยภาพเพียงพอได้เข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการและเจ้าของธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดเล็ก โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จดังกล่าวคือ ความร่วมมือกับในการจัดการศึกษาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งสถานประกอบการ สถานศึกษา อาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง โดยระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่กล่าวถึงข้างต้น คือ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual system) เป็นระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในขับเคลื่อนและจัดการศึกษาอาชีวศึกษาดังกล่าวให้เดินหน้าไปได้ด้วยดี เป็นระบบการจัดการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเข้าสู่อาชีพทันทีภายหลังสำเร็จการศึกษา

การจัดการศึกษาระบบดังกล่าว เป็นความร่วมมือในการจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพ ทั้งในส่วนของการกำหนดหลักสูตร การคัดเลือกผู้เรียน การเข้าเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ การศึกษาระบบดังกล่าวผู้เรียนจะต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาเพื่อเรียนในรายวิชามัธยมศึกษาและวิชาชีพพื้นฐาน ส่วนการเรียนภาคปฏิบัติผู้เรียนจะต้องเรียนในสถานประกอบการ ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้สถานการณ์บริบทและสภาพการทำงานที่แท้จริงในสถานประกอบการ ได้รับการปลูกฝังทัศนคติและนิสัยการทำงานที่ดี มีความเข้าใจในระบบการทำงานในสถานประกอบการ มีความตรงต่อเวลา มีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสมกับงานที่ทำ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีวินัยในการทำงาน มีความรับผิดชอบสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเข้าใจผู้อื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

นอกจากนั้น ระบบทวิภาคียังเป็นการจัดการศึกษาที่สามารถผลิตผู้เรียนให้มีคุณสมบัติ มีทักษะและมีสมรรถนะได้ตรงตามความต้องการของภาคประกอบการหรือตลาดแรงงาน สร้างบุคลากรที่มีทักษะความชำนาญเฉพาะด้าน จากหลักการและแนวทางข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานและภาคประกอบการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ การทำความร่วมมือในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หรือการจัดทำ MOU หรือบันทึกความเข้าใจ (Memorandum Of Understanding) ในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีนั้น ความร่วมมือดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเพียงความร่วมมือเฉพาะสถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถานประกอบการเท่านั้น แต่ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นแรงเสริมในการผลักดัน เป็นแรงสนับสนุนให้ระบบการจัดการศึกษาดังกล่าวเดินหน้าไปได้ด้วยดี และยังเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญในการจัดการศึกษารูปแบบดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินนโยบาย คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมและขับเคลื่อน อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน หอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง และหน่วยงานอื่นที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนทั้งระดับกรมและระดับกระทรวง รวมถึงผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญคือ ภาคประกอบการ หรือสถานประกอบการ ทั้งสถานประกอบการขนาดใหญ่ ขนาดกลาง รวมไปถึงกลุ่มธุรกิจ SMEs ในการเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานประกอบการนั้น เป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาระบบดังกล่าวก็เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ผ่านการผลิตและพัฒนากำลังคนทางด้านเทคนิคและเทคโนโลยี (ระดับ ปวช. ปวส. และ ป.ตรี) ที่มีทักษะความรู้ ความสามารถและสมรรถนะตรงกับความต้องการของภาคประกอบการอย่างแท้จริง และที่สำคัญก็เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สอดคล้อง (Mismatch) ทางด้านการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษา ระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษา ซึ่งทุกฝ่ายโดยเฉพาะ “กำลังคน” ที่เข้าร่วมจัดการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวจะได้ประโยชน์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามรูปแบบของความร่วมมือในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะเป็นในลักษณะที่แต่ละสถานศึกษาอาชีวศึกษากำหนดแนวทางกันเองและมีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ทำให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาบางแห่งก็ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี แต่บางแห่งก็ยังไม่ตรงเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งในด้านการปฏิบัติการปฏิบัติงานประจำ ลักษณะงานบางอย่างที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน ยังเป็นไปในลักษณะที่แต่ละสถานศึกษา ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างทำ แนวใครแนวมัน ไม่มีการบูรณาการความร่วมมือและขับเคลื่อนในเรื่องเดียวกันให้เดินหน้าไปด้วยกันได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้กระบวนการในการขับเคลื่อนและความร่วมมือในเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่องจึงยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่งผลให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีผู้สนใจเข้าเรียนในจำนวนที่น้อย ส่วนใหญ่จะชอบเรียนในระบบปกติมากกว่า เพราะมีความรู้สึกว่าเรียนง่ายกว่า ไม่ต้องเหนื่อยหน่ายและเครียดกับการที่จะต้องทำงานไปด้วยและต้องเรียนไปด้วย โดยไม่คำนึงถึงการมีงานทำหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาทวิภาคีจะเป็นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตคนเข้าสู่การมีงานทำอย่างแท้จริง ในขณะที่เดียวกันกลับพบว่าสถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาก็ยังมีจำนวนไม่มากเท่าที่ควร

ดังนั้น เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาระบบดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จ ภาครัฐควรจะต้องมีกฎหมาย กฎ ระเบียบและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกลไกสำคัญที่จะสร้างแรงจูงใจให้หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคเอกชนและสถานประกอบการได้ตระหนัก เข้าใจ เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยผลิตผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมีทักษะองค์ความรู้ ความชำนาญในงานวิชาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของภาคประกอบการเพิ่มมากขึ้น โดยต้องมีเงื่อนไขการให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษีกับภาคประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษา การเชิดชูเกียรติในความร่วมมือจัดการศึกษา รวมทั้งสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่พึงจะได้รับ เพื่อขยายผล การทำความร่วมมือไปยังสถานประกอบการในทุกพื้นที่ทุกประเภทและทุกขนาดเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นผลดีกับระบบการจัดการอาชีวศึกษาดังกล่าวให้เดินหน้าไปได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

๓.๔ บทวิเคราะห์แนวโน้มและโอกาสในการจัดการอาชีวศึกษาของไทย

นอกเหนือจากเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศ ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงแล้ว สถานการณ์ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศในปัจจุบัน ที่พัฒนาและก้าวหน้าไปอย่างก้าวกระโดดก็เป็นประเด็นที่ผู้เกี่ยวข้องในแวดวงอาชีวศึกษาต้องหันกลับมา ทบทวนอย่างเร่งด่วน โดยเมื่อพิจารณาสถานการณ์การจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบันควบคู่กันไปภายใต้ บริบทของความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่นั้น จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาในช่วง ปัจจุบันประสบปัญหาในหลายเรื่อง โดยเฉพาะเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุและครุภัณฑ์ รวมถึงห้องปฏิบัติการ ทางเทคนิคที่ไม่ได้รับการจัดซื้อจัดหาครุภัณฑ์การศึกษาที่ทันสมัยมาประกอบการจัดการเรียนรู้ให้ทัน ต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

จากการเดินทางไปศึกษาดูงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ปัจจุบันสถานประกอบการขนาดใหญ่และขนาดกลางจำนวนมาก มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในระบบการผลิตของกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการนำหุ่นยนต์มาใช้เป็น ส่วนหนึ่งในขั้นตอนของกระบวนการผลิต โดยการควบคุมผ่าน AI (Artificial Intelligence) ซึ่งนับวัน สถานประกอบการต่าง ๆ จะนำระบบดังกล่าวมาใช้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ในระบบการผลิตของภาค ประกอบการต่าง ๆ มีการจ้างบุคลากรที่เป็นฝ่ายผลิตลดลงเป็นจำนวนมาก อีกทั้งบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ ในสถานประกอบการส่วนใหญ่จะมีทักษะและความรู้มากกว่าศาสตร์เพียงด้านเดียว กล่าวคือ จะมี ทั้ง ทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์และทักษะทางด้านช่างเทคนิคหรือวิศวกรรมควบคู่กันไปในบุคลากรเพียงคนเดียว การจ้างบุคลากรที่มีความรู้ในลักษณะนี้จะเกิดประโยชน์ต่อภาคประกอบการอย่างมาก เป็นการลดต้นทุน การจ้างงานและได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถรอบด้านมาปฏิบัติงาน

ดังนั้น การผลิตบุคลากรของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในช่วงปัจจุบันและต่อเนื่องไปสู่ อนาคตนั้นจำเป็นต้องมีวางแผน ปรับปรุงและบูรณาการหลักสูตรต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ในศาสตร์ต่าง ๆ มากกว่าศาสตร์เพียงด้านเดียว และเน้นการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติที่ได้ลงฝึกและปฏิบัติ รวมทั้งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเองได้อย่างทันที่ทั้งที่ ในกระบวนการผลิตบุคลากรที่เป็นผู้เรียนอาชีวศึกษานั้น หากยังไม่มีการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง ทันต่ออาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นแทบทุกวัน กระบวนการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาจะเกิดการสูญเปล่าตามมา อย่างแน่นอน ในขณะที่เดียวกันเมื่อพิจารณาแนวโน้มความต้องการกำลังคนอาชีวศึกษา และแนวโน้ม การจ้างงานที่สวนทางกับการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษา โดยเฉพาะกรณีที่ภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่มีการนำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในภาคการผลิตนั้น สถานศึกษาอาชีวศึกษาควรต้องให้ ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตรใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเพื่อให้ก้าวทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เพื่อให้การจัด การศึกษาระบบทวิภาคีนี้ เป็นการสร้างและผลิตกำลังคนเข้าสู่การมีงานทำได้จริง โดยอุตสาหกรรม เป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริม และมีความต้องการกำลังคนอาชีวศึกษาค่อนข้างสูงนั้น ซึ่งปัจจุบันมี ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีศักยภาพ จะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (New Growth Engine) ของประเทศไทย ซึ่งเป็นกลไกที่จะสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑) ๕ อุตสาหกรรมเดิม (First S-Curve) ประกอบด้วย

- (๑) อุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอนาคต
- (๒) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ

- (๓) อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ
- (๔) อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร และ
- (๕) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

๒) ๕ อุตสาหกรรมใหม่ (New S-Curve) ประกอบด้วย

- (๑) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์
- (๒) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์
- (๓) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร ทั้งในส่วนของ การให้บริการสมัยใหม่ การวิจัยและผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมทั้งการวิจัยยาและผลิตเวชภัณฑ์
- (๔) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ และ
- (๕) อุตสาหกรรมดิจิทัล

ประกอบกับประเทศไทยมีเป้าหมายสำคัญที่จะก้าวข้ามจากการที่เป็นประเทศที่มีกับดักรายได้ปานกลาง โดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมผ่านการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมที่เป็น New Growth Engine ในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศใน ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมายตามที่กล่าวข้างต้น ดังนั้น ทั้งสถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบันการศึกษา รวมทั้งภาคประกอบการจำเป็นต้องมีความร่วมมือกันในการจัดการศึกษาร่วมกัน เพื่อเป็นการจัดเตรียมบุคลากรที่มีทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

จากรายงานผลการศึกษาวิจัย เรื่อง อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๗๔) โดยอรธพล สังขวาสิ และคณะ มีประเด็นสำคัญที่ต้องนำมาทบทวนกระบวนการจัดการอาชีวศึกษาของไทยในยุคปัจจุบัน โดยสรุป ดังนี้

๑) การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของไทยต้องจัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ ๒๑ มีสมรรถนะเป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษา ต้องร่วมมือกันอย่างแท้จริงภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ การสร้างผู้สำเร็จการศึกษาให้มีสมรรถนะและมีทักษะต่าง ๆ ที่เป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการสู่มาตรฐานสากล

๒) ปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ คือ นโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ที่กำหนดในการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความสำคัญอย่างเร่งด่วนในการดำเนินการตามนโยบายประเทศไทย ๔.๐ โดยให้ภาคอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการร่วมจัดการศึกษา วัดและประเมินผลผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ผู้สำเร็จการศึกษา มีทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้บริหารมืออาชีพในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ในส่วนของครู และบุคลากรทางการศึกษาให้จัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิด วิเคราะห์ สร้างนวัตกรรม การดำเนินการดังกล่าวจะเป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา

๓) กระบวนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ ด้านทักษะและด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ซึ่งประกอบไปด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีอัตราส่วนที่เหมาะสมของ

ครูต่อผู้เรียนภายใต้การจัดห้องเรียนขนาดเล็ก หลักสูตรมีความเชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพระดับชาติ หรือระดับสากล โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการ มีผู้เชี่ยวชาญและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้ กำกับ ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและยืดหยุ่น โดยนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้มี มาตรฐาน โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ

๔) คุณภาพของผลผลิตที่สำคัญ คือ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำ สามารถ สำเร็จการศึกษาตามเกณฑ์ระยะเวลาที่สถานศึกษากำหนดและได้รับการรับรองสมรรถนะบุคคลตาม มาตรฐานอาชีพ หรือผ่านการประเมินมาตรฐานสากล นอกจากนี้ คุณภาพของผลผลิตที่สำคัญอีก ประการหนึ่ง คือ สถานประกอบการมีความพึงพอใจต่อผู้สำเร็จการศึกษา

ทั้งนี้ แนวโน้มและโอกาสในการจัดการอาชีวศึกษาของไทย ในการผลิตและพัฒนา กำลังคนอาชีวศึกษานั้น ความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาจะเป็นไปในทิศทางใดมีการพัฒนา มากน้อยอย่างไร มีแนวโน้มและทิศทางที่ดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร จะขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารที่มี วิสัยทัศน์ในการพัฒนาและแผนงานการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้จริง และที่สำคัญความ ต่อเนื่องของนโยบายที่ไม่ควรเป็นไปตามวาระของผู้บริหาร กล่าวคือ การจะพัฒนาระบบการจัด การศึกษาอาชีวศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริงนั้น นโยบายจะเป็นกลไกที่ใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้กระบวนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเดินหน้า ไปได้อย่างต่อเนื่อง หากมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหาร กระบวนการดังกล่าวก็ต้องคงอยู่และเดินหน้า ต่อไป ผู้บริหารคนใหม่ที่มารับตำแหน่งก็ต้องสานต่อนโยบายเดิมที่ได้เริ่มขับเคลื่อนการดำเนินการแล้ว ให้ประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดี พร้อมการสนับสนุนนโยบายการบริหารจัดการใหม่เพิ่มเติมเพื่อสร้าง ความเข้มแข็งในการอาชีวศึกษามีการพัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องด้วย

๓.๕ บทวิเคราะห์สถานการณ์การมีงานทำของผู้เรียนอาชีวศึกษา

บริบทการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในปัจจุบันประสบปัญหาทั้งในเรื่องคุณภาพ และปริมาณ ทางด้านปริมาณมีการผลิตผู้เรียนออกมาไม่เพียงพอตามความต้องการของภาคประกอบการ ส่วนในเรื่องคุณภาพเกิดจากสาเหตุสำคัญหลายประการ ทั้งกระบวนการจัดการศึกษาที่ไม่ตอบโจทย์ การทำงาน ส่วนหนึ่งเนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนที่ไม่มีการพัฒนาและปรับปรุงให้ทันสมัย และใช้เวลาเรียนในหลักสูตรค่อนข้างนาน อีกทั้งผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษายังมีสมรรถนะและ ทักษะไม่ตรงตามสายงาน ในขณะที่เดียวกันกลับที่มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกวัน แต่หลักสูตร การเรียนการสอนก็ยังคงเป็นเช่นเดิมและไม่มีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ทันสมัยและตอบโจทย์ต่อ การทำงานในอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถสรุปสาเหตุสำคัญที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

๑) เนื้อหาไม่สอดคล้องกับทักษะที่ใช้ประกอบอาชีพ โดยเฉพาะหลักสูตรการเรียน การสอนอาชีวศึกษาได้ถูกออกแบบมาไม่เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน ละเลยทักษะความรู้พื้นฐาน ที่จำเป็นในการสร้างและจูงใจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทักษะตามที่ต้องการ อีกทั้งเนื้อหาสาระของหลักสูตร การศึกษาไม่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทักษะที่ต้องใช้ในโลกรการทำงานจริง สถานศึกษาอาชีวศึกษา ไม่เปิดสอนสาขาวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ สาขาวิชาที่สถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวนมากเปิดสอนไม่ใช่เป็นสาขาวิชาชีพที่สถานประกอบการต้องการ หากจะพิจารณาข้อมูลผู้เรียน ในแต่ละสาขาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาต่าง ๆ พบว่า กำลังแรงงานที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาผลิตส่วนใหญ่

จะอยู่ในสาขาวิชาที่มีการจ้างงานน้อย ในขณะที่สาขาอาชีพที่มีการจ้างงานมากกลับมีการผลิตกำลังคนออกมาไม่เพียงพอ และไม่มีการจัดหลักสูตรเพื่อผลิตผู้เรียนสาขาใหม่ ๆ ออกมาให้สอดคล้องกับบริบทของงานใหม่ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ มีสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ ที่ทำให้ระบบการจัดอาชีวศึกษาไทยไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการ ประกอบด้วย (๑) สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถที่จะเลือกเปิดสอนในสาขาวิชาใดก็ได้ โดยไม่ต้องพิจารณาความต้องการของสถานประกอบการ และ (๒) การขาดระบบฐานข้อมูลของภาคแรงงานที่จะสามารถนำมาช่วยวางแผนในการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณสมบัติและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ

ในขณะเดียวกันแม้ในกรณีที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเปิดการสอนได้ตรงสาขา แต่เนื้อหาสาระในหลักสูตรไม่ตรงกับทักษะความรู้ที่สถานประกอบการต้องการ หรือหลักสูตรการศึกษาอาจตรงกับความจำเป็นแต่ล่าสมัยและไม่ทันต่อบริบทปัจจุบัน เนื่องจากมีการสอนหลักการและเทคนิคการผลิตที่ภาคประกอบการเลิกใช้งานไปแล้ว หรือหลักสูตรอาจจะไม่มีการผนวกทักษะที่จำเป็นและต้องใช้งานจริงหรือถึงแม้หลักสูตรจะผนวกเนื้อหาสาระและรายละเอียดต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาได้ครบถ้วน แต่การให้ความสำคัญของแต่ละเรื่องที่เกิดการเรียนการสอนอาจไม่สะท้อนต่อสภาพการทำงานที่เกิดขึ้นจริง โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาหลักสูตรกับความต้องการของสถานประกอบการนั้น เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับส่วนต่าง ๆ ดังนี้ (๑) ระบบการจัดทำเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่ถูกกำหนดโดยครูผู้สอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเป็นหลัก และ (๒) การที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกือบทั้งหมดไม่มีประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการ หรือการทำงานจริงของภาคเอกชน เมื่อปัจจัยทั้ง ๒ อย่มาประกอบกันก็จะทำให้การออกแบบและจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาเต็มไปด้วยเนื้อหาที่ถูกกำหนดโดยครูผู้สอนอาชีวศึกษา ซึ่งไม่มีความรู้ความเข้าใจในโลกของสถานประกอบการจริง เนื้อหา สาระสำคัญ และรายละเอียดในหลักสูตรที่ได้มาจึงมีลักษณะเป็น “เชิงวิชาการ” มากกว่า “เชิงปฏิบัติ” ส่งผลให้การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการได้ นอกจากนี้ แม้หลักสูตรการเรียนการสอนจะสอนทักษะความรู้ที่สอดคล้องตามความต้องการของสถานประกอบการต้องการก็ตาม แต่ผู้เรียนยังขาดความรู้ความเชี่ยวชาญจนไม่สามารถทำงานได้จริง แม้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจะเปิดสอนได้ตรงสาขาวิชา และเนื้อหาสาระของหลักสูตรการเรียนรู้อาจจะตรงกับความต้องการของสถานประกอบการก็ตาม แต่หากกระบวนการจัดการเรียนรู้อาจไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความเชี่ยวชาญได้จริง การเรียนการสอนก็จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด

๒) สถานอาชีวศึกษาขาดแคลนทรัพยากร การจัดอาชีวศึกษาของไทยยังขาดการส่งเสริมด้านทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะครูผู้สอนที่เป็นข้าราชการที่มีจำนวนไม่เพียงพอ ทำให้ต้องอาศัยการจ้างครูอัตราจ้างที่มีการทำสัญญาจ้างในระยะสั้นและได้รับค่าตอบแทนที่ต่ำไม่สอดคล้องตามคุณวุฒิการศึกษา ไม่มีความมั่นคงในอาชีพและการทำหน้าที่ในการจัดการศึกษา เกิดปัญหาในเรื่องขวัญกำลังใจในการทำงาน ส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่มีความต่อเนื่อง เพราะครูอัตราจ้างดังกล่าวออกกลางคัน เนื่องจากมีการสมัครเข้ารับการสอบแข่งขันได้ในตำแหน่งงานใหม่บ้าง เปลี่ยนแปลงโยกย้ายการทำงานบ้าง ที่ทำให้วิถีชีวิตดีขึ้นกว่าการเป็นครูอัตราจ้าง นอกจากนี้ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์หรือแม้แต่ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ปัจจุบันสถานศึกษาอาชีวศึกษาส่วนใหญ่มีวัสดุ ครุภัณฑ์ และห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอ ระบบการจัดการอาชีวศึกษาของไทยนั้นได้รับการลงทุนในเรื่องของครุภัณฑ์น้อยมาก ครุภัณฑ์ส่วนใหญ่จึงถูกใช้งานมานานและขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง เกิดการชำรุดและเสียหายตามระยะเวลาการใช้งานมาในเวลาที่ยาวนาน

๓) ปัญหาในระบบการประกันคุณภาพสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยที่ระบบอาชีวศึกษาภาครัฐของไทยมีกลไกด้านการประกันคุณภาพ ๒ ส่วน คือ การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก โดยที่ระบบการประกันคุณภาพภายนอกที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจะสร้างภาระและปัญหาให้แก่สถานศึกษาอาชีวศึกษาโดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ส่วนการประกันคุณภาพภายในไม่มีประสิทธิผลเพราะใช้กลไกการประเมินตนเอง โดยที่ผู้ประเมินที่ไม่มีกลไกความรับผิดชอบต่อผลการศึกษและผลการประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา ระบบประกันคุณภาพภายนอกไม่มีประสิทธิผลเพราะเน้นตัวชี้วัดที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับคุณภาพการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งนอกจากจะไม่ช่วยพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาได้แล้ว ยังจะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่สถานศึกษาอาชีวศึกษาและทำให้ปัญหาคุณภาพที่แท้จริงไม่ถูกค้นพบและไม่ได้รับการแก้ไข

จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาดังกล่าวข้างต้นประกอบกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดอาชีพในยุคดิจิทัลแนวใหม่ขึ้นมามากมาย บางอาชีพสามารถทำงานผ่านสื่อออนไลน์หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่ต้องใช้เงินลงทุน บางอาชีพเพียงใช้องค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับประเภทของงานก็สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ อย่างเป็นกอบเป็นกำ โดยสามารถแบ่งกลุ่มอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่และเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน ดังนี้

๑) กลุ่มอาชีพผ่านระบบออนไลน์ การทำงานผ่านระบบออนไลน์ในปัจจุบันเป็นที่นิยมและได้รับความสนใจจากผู้คนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีความเป็นอิสระ สามารถรับงานและทำงานได้ตามความเหมาะสมและตามที่ต้องการ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยียุคใหม่ที่มีการติดต่อสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ อย่างไม่รู้หมดส่งผลให้มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นตามมาเป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยอาชีพที่ทำงานผ่านระบบออนไลน์ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบอาชีพเหล่านี้และได้รับความสนใจเป็นจำนวนมาก อาทิ นักเขียนโค้ด (Coder), นักวางกลยุทธ์ (Strategist), นักออกแบบจากประสบการณ์ผู้ใช้งาน (User Experience Designer), นักพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Developer), นักพัฒนาและออกแบบเว็บไซต์ (Website Designer & Developer), Digital Copywriter, นักพัฒนาแอปพลิเคชัน (Application Developer), ขายของออนไลน์, Youtuber หรือ Vlogger, สตรีมเมอร์ (Streamer), นักการตลาดออนไลน์ (Digital Marketing), ครูสอนออนไลน์ หรือติวเตอร์ออนไลน์ (Online Educator), SEO Specialist, Trader, นักเขียนบทความออนไลน์ (Digital Content Creator), Content Creator, นักรีวิว (Reviewer), Influencer, นักวาดสติ๊กเกอร์ Line, ช่างถ่ายภาพออนไลน์ (Stock Photographer), เกมเมอร์ (Gamer), รับ Pre-order สินค้า,

๒) กลุ่มอาชีพที่ต้องปฏิบัติงานในที่ตั้ง เป็นกลุ่มอาชีพที่จำเป็นจะต้องใช้สถานที่ในการปฏิบัติงาน เนื่องจากจำเป็นที่จะต้องรับฟังข้อมูลความต้องการทางด้านต่าง ๆ ของลูกค้า และต้องมีการนัดแนะลูกค้าเพื่อเสนองาน อาทิ นักวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyst), นักวิเคราะห์ระบบคอมพิวเตอร์ (Computer Systems Analyst), ผู้จัดการฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Manager), นักวิเคราะห์ความปลอดภัยของข้อมูล (Information Security Analysts), สถาปนิกเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer Network Architect), ผู้เชี่ยวชาญด้านการสนับสนุนคอมพิวเตอร์ (Computer Support Specialist), วิศวกรหุ่นยนต์ (Robotics Engineer), START UP ธุรกิจคาเฟ่ ร้านอาหาร, นักถ่ายภาพอากาศยานไร้คนขับ (Drone Specialist), นักแปล (Translate), บาริสต้า, โกด์นำเที่ยว, นักวิจัยประสบการณ์ลูกค้า (User Experience (UX) Researcher), ผู้สร้างสรรค์งานด้านวิชวลเอฟเฟค (Visual Effects หรือ VFX), นักบริบาล (Care Worker หรือ Care Giver), ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจออนไลน์

(E-Commerce Specialist), รับดูแลผู้สูงอายุ, เพาะพันธุ์สัตว์เลี้ยง, ขายต้นไม้ออนไลน์, รับทำแพทเทิร์นเสื้อผ้าสัตว์เลี้ยง, รับทำของชำร่วยและแพ็คเกจของขวัญที่บ้าน เป็นต้น

จากอาชีพทั้งหมดข้างต้น เป็นอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลง และเป็นเพียงส่วนหนึ่งของอาชีพในยุคปัจจุบันที่ได้รับความนิยมอย่างมาก อาชีพดังกล่าวไม่มีหลักสูตรหรือการจัดการศึกษาแต่อย่างใด แต่เป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้อย่างงดงาม สามารถเลือกทำงานได้ตามความขยันและความสะดวก เห็นอย่างนี้แล้วไม่เชื่อว่าใครจะประสงค์ที่จะทำอาชีพไหนก็ทำได้เลย แต่ทุกอย่างจะต้องมาจากความต้องการที่จะทำจริง ๆ พร้อมไปกับเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นทักษะ ทั้งทางด้าน Digital Skill และ Soft Skill เพื่อนำไปพัฒนาและต่อยอดในสิ่งที่ตนเองอยากทำ ทั้งนี้ การพัฒนาย่อมต้องเกิดจากการมีแรงบันดาลใจอันเข้มแข็งนั่นเอง

๓.๖ บทวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษากับต่างประเทศ

ตามบทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญในมาตรา ๘ ของพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเอาไว้ว่า การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาสามารถจัดในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบรวมกัน ดังนี้

๑) การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตรระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และ

๓) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐในเรื่อง การของจัดหลักสูตรการเรียนรู้อ การวัดและการประเมินผล โดยที่ผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งเรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษา และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ ในการจัดการอาชีวศึกษาได้กำหนดให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบันมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนได้ตรงความต้องการของสถานประกอบการ แนวทางข้างต้นเป็นหลักการพื้นฐานการจัดการอาชีวศึกษาของไทย

จากหลักการข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา จะเน้นให้มีการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ โดยประเทศต้นแบบในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบดังกล่าวนี้ คงจะหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่ได้ โดยที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนับได้ว่าเป็นต้นแบบในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพที่ประสบผลสำเร็จและใช้อาชีวศึกษาขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศที่ได้วางระบบการจัดการศึกษาที่ดีและภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษารอบด้าน มีการออกกฎหมายที่ช่วยขับเคลื่อนระบบการจัดการศึกษาดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จอย่างต่อเนื่อง การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual System) ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในหมู่เยาวชนของทุกรัฐ และเป็นรูปแบบ

ที่รัฐบาลสหพันธรัฐให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง มีการจัดตั้งสถาบันที่เรียกว่า “สถาบันแห่งชาติว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาชีพ (BIBB)” เพื่อทำหน้าที่ทางด้านวิชาการและการวิจัย ที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพหรือการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพในสถานประกอบการ โดยการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพในระบบทวิภาคี เป็นการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพ ด้วยความสมัครใจในจำนวนนี้มีสถานประกอบการหลายขนาดที่เข้าร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ทั้งในส่วนของสถานประกอบการขนาดใหญ่ สถานประกอบการขนาดกลาง รวมทั้งสถานประกอบการ ขนาดเล็กและขนาดย่อม โดยการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพระบบนี้รัฐบาลจะมีมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้สถานประกอบการจัดการฝึกอบรม เช่น การสนับสนุนทางด้านวิชาการ การจัดสรรเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ สำหรับสถานประกอบการขนาดเล็กและขนาดย่อม เป็นต้น

เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา ที่มีการตื่นตัวพัฒนาการศึกษาและปฏิรูปการศึกษาเรื่อยมา โดยเฉพาะในปี ๒๕๓๗ รัฐสภาของสหรัฐอเมริกาได้ผ่านกฎหมายสำคัญ คือ กฎหมายเป้าหมาย ๒๐๐๐ : การให้การศึกษาแก่อเมริกา (Goals 2000 : Educate America Act of 1994) กฎหมายการเรียนรู้คู่ การทำงาน (Schools – to - Work Opportunities Act of 1994) และกฎหมายว่าด้วยการประถมและ มัธยมศึกษา (Elementary and Secondary Act) โดยที่กฎหมายทั้ง ๓ ฉบับข้างต้น ทำให้สหรัฐอเมริกา ปฏิรูปการศึกษาในด้านต่าง ๆ และระดับต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น สามารถแข่งขันกับชาติอื่นได้ ในส่วนของการจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพโดยตรง ในปี ๒๕๓๓ รัฐบาลกลาง ได้ออกกฎหมายที่เรียกว่า กฎหมายคาร์ล ดี เพอร์กินส์ อาชีวะและประยุกต์เทคนิคศึกษา (Carl D. Perkins Vocational and Applied Technical Education Act) ซึ่งเป็นกฎหมายด้านการอาชีวศึกษา ที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องการเตรียมเทคนิค (Technical Preparation-Tech Prep) เพื่อเปิดโอกาสให้ นักเรียนที่มีความถนัดและความสนใจทางเทคนิคศึกษาได้เข้าสู่การเรียนเตรียมเทคนิคตั้งแต่ชั้นมัธยมต้น (เกรด ๙) หรือมัธยมปลาย (เกรด ๑๐ หรือเกรด ๑๑) เมื่อเรียนจบมัธยมปลาย (เกรด ๑๒) ซึ่งก็คืนจบ เตรียมเทคนิคศึกษา จะสามารถเข้าศึกษาต่อด้านเทคนิคในวิทยาลัยชุมชน หรือวิทยาลัยเทคนิคอีก ๒ ปี หรือเข้าสู่โปรแกรมการฝึกงานอีกอย่างน้อย ๒ ปี นอกจากนี้ อาจเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาเฉพาะทาง หลักสูตร ๔ ปีได้เช่นกัน นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายคาร์ล ดี เพอร์กินส์ อาชีวะและเทคนิคศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๑ (Carl D. Perkins Vocational and Technical Education Act of 1998) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ปรับปรุงจาก กฎหมายคาร์ล ดี เพอร์กินส์ อาชีวะและประยุกต์เทคนิคศึกษา เพื่อเป็นการให้การสนับสนุนการลงทุน ทางอาชีวศึกษาของรัฐบาลกลาง โดยสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสนใจต่อการจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพมาก ก็เพราะต้องแข่งขันในเศรษฐกิจโลกใหม่ จึงต้องเตรียมแรงงานฝีมือที่มี ความรู้ความสามารถทั้งทางด้านวิชาการและด้านปฏิบัติให้มีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก ในด้าน ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการนั้นเป็นไปด้วยดีในทุกๆระดับ

ในขณะที่การจัดการศึกษาของประเทศออสเตรเลียจะอยู่ในความรับผิดชอบ ของกระทรวงการมีงานทำ การศึกษา การฝึกอบรม และกิจการเยาวชน (DEETYA) การอาชีวศึกษาและ การฝึกอบรมมีกองอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยมีภารกิจสำคัญ ๒ ด้าน คือ การพัฒนา กำลังแรงงานให้มีทักษะและความชำนาญงานสูง ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม อีกด้านหนึ่ง คือ การพัฒนาระดับการศึกษาและการฝึกอบรมในระดับชาติ ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรอิสระที่มี ชื่อว่าสำนักงานการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลีย (Australian National Training Authority : ANTA) ซึ่งเป็นองค์กรที่ประสานนโยบายทางการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพระหว่างรัฐให้มีเอกภาพ

สำนักงานการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลียทำหน้าที่ต่าง ๆ อาทิ จัดทำและพัฒนายุทธศาสตร์แห่งชาติ พัฒนา บริการ ส่งเสริมโครงสร้างการฝึกอบรมแห่งชาติ ให้ข้อเสนอแนะทั้งทางด้าน งบประมาณ การเงิน และการวางแผน นำเสนอข้อมูลสถิติที่ทันสมัย และจัดทำรายงานประจำปี ทบทวนนโยบาย ประสานงาน แนวความคิดเชิงสร้างสรรค์ วิจัย และประเมินผล รวมทั้งการบริหารโครงการระดับชาติและการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพร่วมกันในระดับชาติ และเนื่องจากรัฐธรรมนูญของออสเตรเลียได้มีบทบัญญัติ กำหนดให้แต่ละรัฐเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาและฝึกอบรม (ที่เป็นส่วนหนึ่งของระดับอุดมศึกษา) ดังนั้น ก่อนที่จะมีการปฏิรูปการศึกษา แต่ละรัฐจึงพัฒนาระบบ โครงสร้าง การดำเนินงาน และการกำหนด คุณวุฒิเป็นของตนเอง จึงเป็นการยากที่จะจัดการให้การศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นระบบของชาติร่วมกัน นอกจากนี้ การประกันให้การฝึกอบรมวิชาชีพ นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะ โดยที่การฝึกอบรมวิชาชีพได้มีการจัดโครงสร้างโดยกำหนดเป็นกฎหมายมาก่อนแล้ว ซึ่งเป็นการประกัน การเข้าสู่แรงงานของเยาวชนได้เป็นอย่างดี แต่ระบบดังกล่าวไม่ได้เป็นการประกันอย่างเพียงพอว่า ได้มีการเปิดโอกาสให้มีการฝึกปฏิบัติที่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่ฝึก เพื่อให้มีสมรรถนะทางอาชีพหรือไม่ ดังนั้น จึงได้มีการพัฒนาการฝึกแบบฐานสมรรถนะ การขยายการฝึกอบรมวิชาชีพให้กว้างขวางมากขึ้น การปรับปรุงเพื่อขยายให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ การรับรองทักษะที่เพิ่มขึ้น ที่นอกเหนือจากการเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในระบบ การประสานงานที่ใกล้ชิดกันระหว่างการทำงาน กับการเรียนรู้ นอกจากนี้ การให้แนวคิดกับสถานประกอบการ (โดยเฉพาะสถานประกอบการขนาดเล็ก) ซึ่งแต่เดิมเคยคิดว่าการฝึกเป็นเรื่องของระบบการศึกษาเท่านั้น ให้หันกลับมาให้ความร่วมมือในการจัดเรียน การสอน การฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น โดยมีกฎหมายที่กำหนดมาตรการจูงใจต่าง ๆ ในอดีตที่ผ่านมาทำให้ สถานประกอบการเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และการฝึกอบรมวิชาชีพ ไม่กว้างขวางมากเท่าที่ควร อาจทำให้หลักสูตรเหล่านั้นล้าสมัย ก้าวไม่ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปและ การปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ส่วนประเทศญี่ปุ่นก็ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งประเทศที่รับเอาหลักการและแนวคิดการจัดการ การศึกษาระบบทวิภาคีมาจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แต่มีการปรับใช้ให้สอดคล้องกับระบบ การศึกษาและการทำงานควบคู่กันไป สำหรับระบบการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นในปัจจุบันนั้น การจัดการอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ ดำเนินการโดย ๒ กระทรวงหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงาน โดยที่วิทยาลัยเทคโนโลยีของญี่ปุ่น ที่เรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า Kosen เป็นระบบการศึกษาที่ใช้เวลาในการศึกษา ๕ ปี รับผู้สนใจที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ที่จบการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นเข้าศึกษา โดยการสอบคัดเลือกเข้าศึกษา อย่างไรก็ตามมีผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายบางคนเข้าศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยี โดยจะเข้าศึกษาในชั้นปีที่ ๔ จุดเด่นของวิทยาลัย เทคโนโลยี คือ การจัดการศึกษาจะเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง ๕ ปี หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้ ผู้ที่เข้าศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีสำเร็จการศึกษาก่อนผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและเข้าศึกษาต่อ ในระดับมหาวิทยาลัย ๒ ปี ญี่ปุ่นจัดการอาชีวศึกษาทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการและมีการเรียน การสอนแบบ Cooperative Education ดังนั้น หลักสูตรอาชีวศึกษามีความหลากหลายและตอบสนอง ความต้องการของตลาดแรงงานและความต้องการของผู้เรียน แต่การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึก อบรมส่วนใหญ่ดำเนินการโดยภาคเอกชนในขณะที่รัฐบาลเป็นเพียงผู้ส่งเสริมและสนับสนุนผ่านกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง วิทยาลัยเทคโนโลยีในประเทศญี่ปุ่น ผลักกำลังคนที่ได้รับการฝึกมาอย่างดีเพื่อตอบสนอง การเติบโตอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นวิทยาลัยของรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และวิทยาลัยอาชีวศึกษาของเอกชน

สำหรับประเทศสิงคโปร์นั้น ประเทศสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างมาก เนื่องจากเป็นประเทศขนาดเล็ก มีทรัพยากรธรรมชาติที่จำกัด จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนของประเทศเพื่อให้มีคุณภาพ โดยมีสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนทางด้านอาชีวศึกษา และเทคนิคศึกษา ๒ ประเภท คือ วิทยาลัยโพลีเทคนิค และ Institute of Technical Education (ITE) ทั้งสองหน่วยงานอยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และพร้อมที่จะเข้าทำงานทันทีหลังจบการศึกษา ดังนั้น การจัดการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในสถานศึกษา ทั้ง ๒ ประเภท จึงเน้นภาคปฏิบัติเป็นหลัก โดยที่ผู้เรียนที่จบจากชั้นมัธยมศึกษาประมาณร้อยละ ๙๐ จะศึกษาต่อในระดับหลังมัธยมศึกษา และผู้เรียนที่มีความสามารถสูงประมาณร้อยละ ๒๕ จะเข้าศึกษาต่อใน Junior Collage เพื่อเตรียมศึกษา ต่อในระดับมหาวิทยาลัย ผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถรองลงมาประมาณร้อยละ ๔๐ จะเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยโพลีเทคนิคในหลักสูตรที่หลากหลาย ที่เน้นในทางการปฏิบัติเพื่อเป็นกำลังคนในระดับกลางและผู้จัดการ ส่วนผู้เรียนที่เหลืออีกร้อยละ ๒๕ ที่มีความสามารถรองลงมาจะเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพในสถาบัน ITE

ในส่วนของประเทศไทยนั้น การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับฝีมือ (ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช.) ระดับเทคนิค (ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือ ปวส.) และระดับเทคโนโลยี (ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยี หรือสายปฏิบัติการ หรือ ทล.บ.) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระยะยาวและการฝึกอบรมวิชาชีพ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระยะสั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชน ตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ การจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษานั้นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานอาชีพที่ได้กำหนดให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีทักษะ ความรู้และความสามารถที่เข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมถึงมีระบบบริหารจัดการที่คล่องตัวที่ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษาได้อย่างกว้างขวาง การจัดอาชีวศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ ถึงแม้หลักการจัดการอาชีวศึกษาของไทยจะมีวัตถุประสงค์ที่ดี และมีกฎหมายเป็นการเฉพาะ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบกลับไม่ดำเนินการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด ไม่มีการกระจายอำนาจ ไม่มีการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อขับเคลื่อนกลไกต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็ง ส่งผลให้การจัดการอาชีวศึกษาของไทยอ่อนแออย่างต่อเนื่อง

จากหลักการการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศต่าง ๆ ข้างต้น ซึ่งแต่ละประเทศใช้การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยแต่ละประเทศต่างก็มีหลักและแนวทางการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาที่มีบริบทการจัดการศึกษาที่ดีและสามารถนำมาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบจุดเด่น จุดด้อยเพื่อหารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยได้ ดังนั้น เพื่อความชัดเจนในการศึกษาและทำความเข้าใจระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของกลุ่มประเทศข้างต้น จึงได้จัดทำตารางเปรียบเทียบการจัดการศึกษาของไทยกับประเทศชั้นนำดังกล่าวที่ใช้ระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนากำลังคนและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้เห็นความแตกต่างในการจัดการอาชีวศึกษา ดังตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ เปรียบเทียบนโยบาย เป้าหมาย หลักสูตรการจัดเรียนการสอน ความร่วมมือ กฎหมาย จุดเด่น จุดด้อย โอกาสในการพัฒนา และภัยคุกคามต่อการจัดอาชีวศึกษา

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	อเมริกา	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	ไทย
นโยบาย/เป้าหมาย	- รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการฝึกอบรมวิชาชีพ ระบบทวิภาคี เพื่อเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศให้เป็นผู้นำทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในอันดับต้น ๆ ของโลก	- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการจัดอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างมาก เพราะต้องแข่งขันในเศรษฐกิจโลกใหม่ จึงต้องเตรียมแรงงานฝีมือที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาการและปฏิบัติให้มีศักยภาพเพียงพอเพื่อการแข่งขันในเวทีโลก	- รัฐบาลให้ความสำคัญกับการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนากำลังแรงงานให้มีทักษะและความชำนาญงานสูง มีสมรรถนะตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม	- รัฐบาลให้ความสำคัญในการผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพ เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อตอบสนองต่อการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี อยู่ตลอดเวลา เพื่อผลิตกำลังคนให้มีทักษะตามความต้องการของภาคประกอบการ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ	- รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะการอาชีวศึกษา เทคนิคศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ เนื่องจากเป็นประเทศขนาดเล็กมีข้อจำกัดทางด้านทรัพยากร จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ โดยเป้าหมายเพื่อการพัฒนา กำลังคนที่มีความรู้และทักษะที่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ โดยเน้นการยกระดับทักษะฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแข่งขัน ปรับตัว และเผชิญความท้าทายทางเศรษฐกิจโลกที่ผันแปรอย่างรวดเร็วตลอดเวลา	- รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคการผลิตและบริการและเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ด้วยการร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานประกอบการ สถาบันการศึกษา และสถาบันเฉพาะทางตลอดจนให้มีการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ มาตรฐานสากลที่เกี่ยวกับการผลิต และพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ มีทักษะและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ
หลักสูตร /เวลาเรียน	- ระบบทวิภาคี (Dual System) - ใช้เวลาเรียน ๓ ปี ถึง ๓ ปีครึ่ง ขึ้นอยู่กับสาขาวิชา	- ระบบสหกิจอาชีวศึกษา (Vocational Cooperative Education) - ใช้เวลาเรียน ๒ ปี ถึง ๔ ปี ขึ้นอยู่กับ คุณวุฒิ ที่ใช้ขณะเข้ารับการศึกษา	- ประกาศนียบัตรวิชาชีพ เรียน ๖ เดือน ถึง ๑ ปี - ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เรียน ๑ ปี แล้วแต่สาขาวิชา - อนุปริญญา หลักสูตร ๒ ปี - อนุปริญญาชั้นสูง เรียน ๒-๓ ปี	- ระบบ Kosen - ใช้เวลาเรียน ๕ ปี โดยรับผู้เรียนจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เข้ารับการศึกษาดูด้วยวิธีการสอบคัดเลือก - ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถเข้าศึกษาต่อในปีที่ ๔ ได้	- จัดการศึกษาในวิทยาลัยโพลีเทคนิค และสถาบันเทคนิคศึกษา (Institute for Technical Education : ITE) - รับผู้จบระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพตามหลักสูตรของ ITE ใช้เวลาเรียน ๒ ปี - มีหลักสูตรระยะสั้นเพื่อพัฒนาระบบการอาชีวศึกษาด้วย	- ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ใช้เวลาเรียน ๓ ปี - ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ใช้เวลาเรียน ๒ ปี - จัดการศึกษาในระบบปกติ และระบบทวิภาคี (Dual System) - รับผู้จบมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าศึกษาต่อในระดับ ปวช. และรับผู้จบการศึกษาระดับ ปวช. เข้าศึกษาต่อในระดับ ปวส. โดยมีทั้งระบบการสอบเข้าและระบบการจัดสรรโควตาพิเศษ

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	อเมริกา	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	ไทย
						- สถานศึกษาอาชีวศึกษาบางแห่ง มีหลักสูตรระยะสั้นหลายหลักสูตร สำหรับการเรียนและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อเข้าสู่การทำงาน
การจัดการเรียนการสอน	- ผู้เรียนต้องเข้าสมัครเป็นช่างฝึกหัดในสถานประกอบการ - เรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ ๓-๔ วัน/สัปดาห์ ส่วนอีก ๑-๒ วัน/สัปดาห์ สถานประกอบการจะส่งไปเรียนทฤษฎีในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้สถานประกอบการ - จัดการศึกษาในสถานประกอบการสถานศึกษา ศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพของสมาคม มูลนิธิ องค์กรวิชาชีพหรือเป็นความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ	- รับผู้เรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ต้องผ่านการเตรียมความรู้ทางวิชาชีพมาแล้วระดับหนึ่ง - เรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษาและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการสลับกันไป - มีการฝึกงานก่อนจบหลักสูตร (Internships) หรือฝึกงานในลักษณะช่างฝึกหัด (Apprenticeships)	- เน้นการเรียนภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี - ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบปกติ และสามารถเรียนรู้แบบทางไกลได้โดยอาศัยนวัตกรรมทางการศึกษา มีวิธีการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นและทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้	- เน้นการฝึกผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะ และประสบการณ์จริงเพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่แปรเปลี่ยนไปและอุตสาหกรรมต่าง ๆ - ผู้เรียนแต่ละสถานศึกษาสามารถที่จะโอนย้ายไปศึกษาในสถานศึกษาอื่น ๆ ได้ตามความต้องการ	- จัดการเรียนการสอนโดยเน้นภาคปฏิบัติเป็นหลัก เพื่อตอบสนองต่อความต้องการกำลังคนของภาคอุตสาหกรรมของประเทศ - เรียนภาคปฏิบัติในสัดส่วนร้อยละ ๗๐ ของระยะเวลาในหลักสูตร และอีกร้อยละ ๓๐ เป็นการเรียนในภาคทฤษฎี - การเรียนในสถาบันเทคนิคศึกษาหรือ ITE สามารถเรียนแบบเต็มเวลา ในศูนย์ของ ITE และการฝึกอบรมวิชาชีพแบบช่างฝึกหัด - นักศึกษาของวิทยาลัยโพลีเทคนิคไม่ต้องสวมเครื่องแบบ	- จัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยระดับปวช. นั้น จะมีการประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ ประมาณ ๙๐ วัน ส่วนในระดับปวส. จะมีการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานประกอบการ ประมาณ ๔-๖ เดือน แล้วแต่หลักสูตรกำหนด - จัดการเรียนการสอน โดยเน้นเรียนให้ครบถ้วนตามหลักสูตรกำหนด - ใช้ระยะเวลาเรียนตามหลักสูตรกำหนดค่อนข้างนาน
หน่วยงานที่จัดการศึกษา	- สถานประกอบการร่วมกับหอการค้าและสภาอุตสาหกรรม โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ	- หน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการศึกษาเฉพาะทางต่าง ๆ	- หน่วยงานภาครัฐ (TAFE) และภาคเอกชน	- หน่วยงานภาครัฐ รัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และภาคเอกชน	หน่วยงานของรัฐ	หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน
ความร่วมมือ / การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	- มีการทำสัญญาระหว่างผู้ประกอบการและสถานประกอบการ	- มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ	- มีการฝึกอบรมประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ สมาคม และองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง - มีการฝึกอบรมวิชาชีพแบบฐานสมรรถนะ เพื่อเป็นหลักประกันการเข้าสู่การทำงานได้อย่างมั่นใจ	- มีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันทางวิชาการ สถานประกอบการและสถานศึกษาอาชีวศึกษาในการจัดเตรียมเครื่องมือการเรียนการสอนให้สถานศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา	- มีการจัดการศึกษาระบบช่างฝึกหัดร่วมกับสถานประกอบการ - มีการทำความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในการจัดการศึกษา การวิจัยและการพัฒนาเพื่อพัฒนากำลังคนเฉพาะทาง - สถานประกอบการและภาคเอกชนมีบทบาทความร่วมมือในการสร้างและพัฒนากำลังคนทาง	- มีการทำความร่วมมือจัดการศึกษาและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องหาแนวทางและวิธีการในการทำความร่วมมือจัดการศึกษาด้วยตัวเอง และหากมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารนั้น จะส่งผลสำคัญในเรื่องของการส่ง

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	อเมริกา	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	ไทย
					อาชีวศึกษา โดยจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่ช่างฝึกหัด	ผู้เรียนเข้าไปประสบการณ์วิชาชีพที่ไม่มีความต่อเนื่อง
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	- มีกฎหมายรองรับการดำเนินการและทฤษฎีต้องปฏิบัติตาม	- มีกฎหมายรองรับการดำเนินการ	- มีกฎหมายรองรับการดำเนินการ	- มีกฎหมายรองรับการดำเนินการ	- มีกฎหมายรองรับการดำเนินการ	- มีกฎหมายรองรับการดำเนินการ
การศึกษาต่อ	- สามารถเข้ารับการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้	- สามารถเข้ารับการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยเฉพาะทางต่าง ๆ ได้	- ผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญาและอนุปริญญาชั้นสูง สามารถเทียบโอนหน่วยกิตเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้	- สามารถเข้าศึกษาต่อใน Junior College และสถาบันเทคโนโลยีหรือวิทยาลัยเฉพาะทางได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถาบันการศึกษาของรัฐ	- สามารถเข้ารับการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้นในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้	- สามารถเข้ารับการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้นในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งสถาบันการอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาได้
การมีงานทำ	- จบการศึกษาแล้วมีงานทำทุกคน - สถานประกอบการที่ทำความร่วมมือจัดฝึกอบรมวิชาชีพ จะรับเข้าทำงานเป็นพนักงานประจำ	- จบการศึกษาแล้วสามารถเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้	- จบการศึกษาแล้วสามารถเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้	- ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเทคโนโลยีเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในอัตราที่สูง จบการศึกษาแล้วสามารถเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้	- จบการศึกษาแล้วสามารถเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้	- จบการศึกษาแล้วผู้เรียนส่วนหนึ่งสามารถเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้ ซึ่งมีทั้งงานตรงกับสาขาที่เรียนมา และเป็นพนักงานฝ่ายผลิตที่ไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถตามที่เรียนมา - ทักษะและสมรรถนะที่ได้รับจากการศึกษาไม่ตอบโจทย์การมีงานทำและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง
สมรรถนะผู้เรียน	- ผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพ มีทักษะ และองค์ความรู้ที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ	- ผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพ มีทักษะ และองค์ความรู้ที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ	- ผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพ มีทักษะ และองค์ความรู้ที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ	- ผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพ มีทักษะ และองค์ความรู้ที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ	- ผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพ มีทักษะ และองค์ความรู้ที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ	- ผู้เรียนส่วนหนึ่งพอจะมีสมรรถนะทางวิชาชีพ มีทักษะ และองค์ความรู้ที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ แต่อีกส่วนหนึ่งยังมีปัญหาเรื่องสมรรถนะทางวิชาชีพและการทำงาน
ชื่อสถานศึกษา	- ดำเนินการโดยภาคประกอบการเป็นหลัก	- วิทยาลัยชุมชน - วิทยาลัยเทคนิค - วิทยาลัยเทคโนโลยี - วิทยาลัยเฉพาะทางต่าง ๆ	- วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (Technical and Further Education : TAFE) - วิทยาลัยเทคนิค	- วิทยาลัยเทคโนโลยี (Kozen)	- วิทยาลัยโพลีเทคนิค - สถาบันเทคนิคศึกษา (Institute for Technical Education : ITE)	- วิทยาลัยเทคนิค - วิทยาลัยอาชีวศึกษา - วิทยาลัยการอาชีพ - วิทยาลัยสารพัดช่าง - วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี - วิทยาลัยประมง - วิทยาลัยเทคโนโลยี - สถาบันการอาชีวศึกษา

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	อเมริกา	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	ไทย
จุดเด่น	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับการสนับสนุนจากหอการค้าและสภาอุตสาหกรรม รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ - มีการจัดตั้งสถาบันแห่งชาติว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาชีพ (BIBB) - รับผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาหลายกลุ่มเข้าศึกษาวิชาชีพ - กลุ่มผู้เรียนมีหลากหลายกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการผนวกการศึกษาด้านอาชีพไว้ในทุกระดับการศึกษา - จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็ยังสามารถเข้าเรียน “เตรียมเทคนิค” ได้ - การจัดอาชีวศึกษาและการจัดฝึกอบรมวิชาชีพวิทยาลัยชุมชน สถาบันเทคโนโลยีเฉพาะทางในระดับอนุปริญญา สามารถเทียบโอนหน่วยกิตไปยังสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและข้อตกลงร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีหลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้ใหญ่หลักสูตรสามัญแบบเร่งรัดหลักสูตร ๑ ปี สำหรับ ผู้ที่มีอายุเกิน ๑๘ ปี แต่ยังไม่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ต้องการคุณวุฒิการศึกษา เพื่อที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา - มีการจัดตั้งสำนักงานการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลีย เพื่อเป็นองค์กรประสานงานนโยบายและฝึกอบรมระหว่างรัฐให้มีเอกภาพ - ระบบการจัดการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเข้าเรียน ณ ที่ใดก็ได้ตามความสมัครใจและความเหมาะสมกับสภาพแต่ละบุคคล 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดการศึกษาเป็นหลักสูตร ๕ ปี หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้ผู้ที่เข้าเรียนในวิทยาลัยเทคโนโลยีสำเร็จ การศึกษา ก่อนผู้ที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ๒ ปี - มีการจัดการศึกษาแบบนอกเวลาและการศึกษาแบบตามอัธยาศัย สำหรับผู้ที่ทำงานแล้วแต่ต้องการที่จะยกระดับการศึกษาของตัวเองให้สูงขึ้น - จัดรายวิชา Home Economic เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีทักษะในการครองชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในทุกหลักสูตรการศึกษา - มีหลักสูตรแบบ Integrated Course คือ การแนะนำอาชีพ การเรียนรู้สังคมอุตสาหกรรม และสังคมมนุษย์ อันนำไปสู่การประกอบอาชีพได้ในอนาคต - สามารถเทียบโอนหน่วยกิตและเข้าเรียนในสถานศึกษาได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับระดับ ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตัวเองให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการบุคลากรและแรงงานที่มีฝีมือ มีทักษะ และมีความชำนาญงานจริง - มีหลักสูตรการศึกษาในลักษณะหลักสูตรเฉพาะทางที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ - การจัดการเรียน การสอนของ ITE มีลักษณะเป็นโมดูล เพื่อให้มีพื้นฐานที่เข้มแข็งในทักษะทางเทคนิค และมีความสามารถในการทำงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - เรียบครบสามารถจบการศึกษาตามหลักสูตรกำหนด เน้นการเรียนการสอนตามหลักสูตร - การส่งผู้เรียนเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาชีพอาชีวศึกษาในเวทีโลก - มีโครงการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนอาชีวศึกษาทางด้านวิชาชีพ โครงการต่าง ๆ อาทิ <ol style="list-style-type: none"> ๑) การพัฒนารูปแบบและยกระดับคุณภาพศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน (Fix it center) ๒) การผลิตอาชีวะพันธุ์ใหม่ (Premium Program) ๓) การส่งเสริมสถานศึกษาอาชีวศึกษาให้มีความเป็นเลิศเฉพาะทาง (Excellent Center) ๔) การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ในกลุ่มผู้เรียนอาชีวศึกษา (ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา) ๕) การฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นฐานสมรรถนะ (Education To Employment) - ความหลากหลายในประเภทของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่เปิดดำเนินการและตั้งกระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ ทำให้เยาวชนทุกคนที่มีความสนใจทางด้านอาชีวศึกษาสามารถสมัครเข้าสอบคัดเลือกเพื่อเข้ารับการศึกษาได้

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	อเมริกา	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	ไทย
จุดด้อย	- จำนวนสถานประกอบการในบางรัฐมีจำนวนน้อยและไม่ร่วมจัดการศึกษาระบบดังกล่าว	- ถึงแม้มีกฎหมายให้การส่งเสริมและสนับสนุน แต่การศึกษาในทุกระดับจะขึ้นอยู่กับรัฐบาลแต่ละมลรัฐเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาอาจแตกต่างกัน	- มีสาขาวิชาชีพให้เลือกศึกษาเป็นจำนวนน้อยและไม่ครอบคลุมกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย - การศึกษาระดับมัธยมศึกษาไม่เชื่อมโยงกับระบบอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ	- ทักษะของคนที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมที่ทำงานเสี่ยงอันตราย สกปรก และเป็นงานที่หนัก ส่งผลให้มีผู้สนใจเรียนอาชีวศึกษาในจำนวนที่น้อย	- ภูมิประเทศเป็นพื้นที่ขนาดเล็กและไม่มีทรัพยากรธรรมชาติที่มากมาย มีความหลากหลายของผู้คนที่มีหลายเชื้อชาติ ดังนั้นการจะขยายการจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพเป็นไปอย่างยากลำบากและจำกัด	- ค่านิยมของผู้ปกครองต่อการเรียนอาชีวศึกษาในทางลบและไม่ให้ความสำคัญกับการอาชีวศึกษา - สมรรถนะและทักษะของผู้เรียนที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของภาคประกอบการ - ค่าตอบแทนที่ได้รับต่ำกว่าคุณวุฒิการศึกษา ซึ่งควรได้ตามสมรรถนะและความสามารถ - การเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารจะขาดความต่อเนื่องในการทำความร่วมมือจัดการศึกษา - มีกฎหมายสำหรับใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเรื่องต่าง ๆ แต่ไม่ดำเนินการตามกฎหมายและไม่มี การออกกฎหมายลำดับรองเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษา - สถานประกอบการไม่เข้าใจบทบาท หน้าที่ เงื่อนไขและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่พึงได้รับ - สภาอุตสาหกรรม หอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ยังไม่มีบทบาทชัดเจนในการให้ความช่วยเหลือหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการทำความร่วมมือจัดการศึกษาอาชีวศึกษา
โอกาสในการพัฒนา	- รัฐบาลมีมาตรการและแรงจูงใจให้สถานประกอบการจัดฝึกอบรมการสนับสนุนทางวิชาการ จัดสรรเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับสถาน	- รัฐบาลกลางให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงินและด้านวิชาการแก่รัฐบาลมลรัฐในโครงการศึกษาเฉพาะ	- มีการขยายการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคไปในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ขาดแคลนกำลังคนเพื่อรองรับการผลิตกำลังคนให้	- การจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพมีหน่วยงานรับผิดชอบ ทั้ง กระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงแรงงาน นอกเหนือจาก	- มีหลักสูตรที่หลากหลาย ผนวกด้วยการเสริมทักษะใหม่ ๆ อาทิ หลักสูตร Fast Track เป็นหลักสูตรเร่งรัดสำหรับผู้ทำงานแล้วได้รับ	- การได้รับการสนับสนุนจากหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรม และภาคประกอบการ ในการทำ

ประเด็น/ประเทศ	เยอรมนี	อเมริกา	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	ไทย
	<p>ประกอบการขนาดเล็กที่ร่วมจัดการศึกษา ทำให้มีสถานประกอบการเข้าร่วมจัดการศึกษามากขึ้น</p>	<p>- สถานประกอบการต้องการแรงงานที่มีทักษะแบบกว้าง ๆ จึงเป็นแรงผลักดันให้สถานศึกษาต้องผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อการแข่งขันด้านแรงงานของประเทศ</p>	<p>ตลาดแรงงานที่มีความต้องการกำลังคนค่อนข้างสูง</p> <p>- การกำหนดมาตรการจูงใจให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา</p>	<p>การศึกษาในสถาบันการศึกษาแล้วนั้น การฝึกอบรมวิชาชีพก่อนที่จะเข้าสู่การทำงานจริงก็มีความสำคัญมากเช่นกัน</p> <p>- มีการส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และโน้มน้าวให้เยาวชนหันมาสนใจการศึกษา ด้านอาชีวศึกษา เพื่อเป้าหมายในการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ และเป็นไปตามความต้องการของภาคประกอบการ</p>	<p>การรับรองหรือมีคุณวุฒิในระยะเวลาดสั้น หากมีการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพเพิ่มมากขึ้นจะทำให้สามารถผลิตบุคลากรที่มีทักษะความรู้ในระยะเวลาดสั้นได้มากมาย ทั้งนี้ ต้องมีกระบวนการที่เข้มข้นเพื่อให้เกิดคุณภาพอย่างต่อเนื่อง</p> <p>- หลักสำคัญของการพัฒนาประเทศคือการพัฒนาบุคลากร ดังนั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรของประเทศ</p> <p>- การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง ลักษณะรายวิชาเป็นโมดูล ที่ต้องเรียนรู้ทั้งเทคโนโลยีในสาขาวิชาชีพ ทักษะการคิด วิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหา การเรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคม จะทำให้นักศึกษามีการพัฒนาองค์ความรู้ในทางเทคนิคเชิงลึก</p>	<p>ความร่วมมือจัดการศึกษา และการบูรณาการความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งในเรื่องการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการศึกษา อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการอาชีวศึกษาของประเทศในระยะยาว</p> <p>- การปรับหลักสูตรให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง ใช้เวลาในการเรียนลดลง ลดรายวิชาสามัญที่ไม่จำเป็น เน้นการเรียนในทักษะที่จำเป็นและต้องใช้ปฏิบัติงานจริงให้มากขึ้น</p> <p>- เพิ่มเวลาในการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพในสถานประกอบการหรือการเรียนในสถานประกอบการในสัดส่วนร้อยละ ๗๐ - ๘๐ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิต รวมทั้งการปลูกฝังในเรื่อง Soft Skill ที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น</p>
<p>ภัยคุกคาม/ ปัญหา</p>	<p>- แนวโน้มมีผู้เรียนอาชีวศึกษา ลดลงอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>- จำนวนผู้สนใจเข้าเรียนทางด้านอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษามีจำนวนน้อยลง</p>	<p>- ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่องส่งผลให้หลักสูตรการศึกษาล้าหลัง และไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลง</p>	<p>- ปัญหาจากทัศนคติที่ทำให้มีผู้สนใจเข้าเรียนอาชีวศึกษาน้อย ส่งผลต่องบประมาณ ที่ได้รับการสนับสนุนที่ไม่เพียงพอ ทั้งในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ และบุคลากร โดยเฉพาะครูที่มีสมรรถนะสูงในการจัดการศึกษา</p>	<p>- กระแสโลกาภิวัตน์และระบบเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทำให้หลักสูตรการเรียนการสอนไม่มีความทันสมัยและไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น</p>	<p>- หลักสูตรการศึกษาล้าหลัง และไม่ยืดหยุ่น ขาดการพัฒนาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป</p> <p>- ลักษณะงานใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลให้ผู้เรียนส่วนหนึ่งออกจากระบบการศึกษาและไม่จำเป็นต้องเรียนอาชีวศึกษา แต่ก็สามารถมีงานทำและมีรายได้ที่ดีได้</p>

๓.๗ บทวิเคราะห์การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

จากตารางที่ ๓.๑ ซึ่งเป็นตารางเปรียบเทียบนโยบาย เป้าหมาย หลักสูตรการจัดเรียน การสอน ความร่วมมือ กฎหมาย จุดเด่น จุดด้อย โอกาสในการพัฒนา และภัยคุกคามหรือปัญหาที่เกิดขึ้น ต่อการจัดการอาชีวศึกษา เมื่อพิจารณาบริบทต่าง ๆ เปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วนั้น แนวทาง ในการพัฒนาและยกระดับการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทยในส่วนต่าง ๆ ดังนี้

๑) ประเด็นในเรื่องนโยบาย เป้าหมาย และการบริหารจัดการ

๑.๑) ต้องกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบทวิภาคีใช้เป็นแนวทางการดำเนินการเพื่อให้เป็นไป ตามมาตรฐานเดียวกันทุกแห่ง

๑.๒) ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อหาหรือแนวทางการสำรวจผู้ตักงาน ผู้ว่างงาน แนวโน้มการคาดการณ์ผู้ตักงาน และผู้ว่างงาน อันเนื่องมาจากการถูกเลิกจ้างหรือการปิดกิจการ และกรณีอื่น ๆ รวมทั้งสถิติบัณฑิตที่กำลังจะจบ การศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อรองรับกลุ่มผู้สนใจที่จะเข้ารับ การศึกษาอาชีวศึกษาในระดับต่าง ๆ หรือฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นเพื่อการมีงานทำ

๑.๓) ต้องมีการสำรวจปริมาณความต้องการแรงงานหรืออัตรากำลังคนในสาขา วิชาชีพต่าง ๆ ทุกระดับการศึกษาเป็นการล่วงหน้าอย่างน้อย ๕ ปี โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ในปัจจุบัน สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนในการผลิตและพัฒนากำลังคนออกสู่ภาคแรงงาน ที่มีสมรรถนะและมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของภาคแรงงาน สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็แนวทางสำคัญในการป้องกันปัญหาการว่างงานตามมา

๑.๔) ต้องหาแนวทางในการแนะแนว ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจ กับผู้ประกอบการ เพื่อให้เห็นประโยชน์และคุณค่าของการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนา ระบบเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม เมื่อจบการศึกษาแล้วสามารถเข้าสู่การประกอบอาชีพหรือ การเป็นเจ้าของธุรกิจได้ในทันที

๑.๕) หาแนวทางในการกำหนดอัตราค่าตอบแทนให้กับผู้เรียนอาชีวศึกษา ที่สอดคล้องและเป็นตามคุณวุฒิการศึกษา ตามความรู้ความสามารถ และตามสมรรถนะที่กำหนด เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้สนใจเข้าเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น

๑.๖) ควรมีกลไก วิธีการหรือแนวทางการบูรณาการกระบวนการทำความเข้าใจจัดการ การศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหากรณีการโยกย้ายปรับเปลี่ยนผู้บริหารสถานศึกษา และให้การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีความต่อเนื่องทั้งในส่วนของการจัดการเรียนรู้อ และ การส่งผู้เรียนเข้าฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการ อันจะเกิดผลดีกับทั้งตัวผู้เรียน สถานศึกษาและ สถานประกอบการ

๑.๗) ต้องมีการประเมินสถานศึกษาอาชีวศึกษาในทุกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นระยะด้วยความเข้มข้น โดยยึดหลักในเรื่องของคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา ให้กับผู้เรียน และมีมาตรการในการลงโทษอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันปัญหาการรับผู้เรียนที่เน้นปริมาณ แต่ไร้คุณภาพ

๒) ประเด็นในเรื่องหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้

๒.๑) หลักสูตรการเรียนรู้ควรต้องปรับปรุงและพัฒนา หรือจัดทำหลักสูตรใหม่ ๆ ที่มีความท้าทายและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนที่ทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป มีความยืดหยุ่นในการจัดเรียนรู้ และเป็นไปเพื่อการประกอบอาชีพจริง

๒.๒) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาทวิภาคีเป็นการเฉพาะ บางหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ควรมีการยกเลิกและจัดทำหลักสูตรใหม่ ๆ ที่เป็นไปตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน

๒.๓) ในการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาควรต้องนำสมรรถนะในแต่ละอาชีพมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะตรงตามที่กลุ่มอาชีพต้องการ และในบางหลักสูตรควรต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับวิถีของชุมชนและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยหลักสูตรดังกล่าวจะต้องช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถปรับและประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจรายย่อย (SME) หรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระได้

๒.๔) ควรจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรใหม่ ๆ ออกมา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทางเลือกในการเข้ารับการศึกษาอบรม และมีช่องทางในการเข้าถึงการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามแต่สภาพของบุคคล

๒.๕) สถานประกอบการ และภาคประกอบการที่เกี่ยวข้องตามแต่ละกลุ่มอาชีพ ควรเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในความร่วมมือจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา ทั้งการออกแบบหลักสูตรร่วมกัน จัดทำกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การวัดและประเมินผล รวมทั้งติดตามการจัดการเรียนรู้เพื่อสำรวจข้อบกพร่องและนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้รุ่นต่อไป

๒.๖) หลักสูตรที่มีการพัฒนา ปรับปรุงหรือหลักสูตรที่จัดทำขึ้นใหม่จะต้องสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หลักสูตรต้องเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะมีความทันสมัย มีความยืดหยุ่นตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของประเทศ และความต้องการแรงงานวิชาชีพในช่วงเวลานั้น ตอบสนองต่อการมีงานทำของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเข้าปฏิบัติงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา

๒.๗) ต้องจัดทำ หลักสูตรการศึกษาให้เป็นแบบทวิภาษาในทุกระดับการศึกษา โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการจัดการศึกษา และใช้ภาษาไทย รวมทั้งภาษาที่สามเพิ่มเติม โดยอาจใช้สถานศึกษาของรัฐนาร่องในเรื่องดังกล่าวในทุกภูมิภาค มีการติดตาม ประเมินผล และขยายผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีองค์ความรู้ ติดต่อสื่อสารได้ จะสามารถสร้างความเข้มแข็งและสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้เป็นอย่างดี

๒.๘) ต้องลดระยะเวลาการเรียนการสอนในภาคปกติ และเพิ่มเวลารู้ โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเองได้ทดลอง ได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะ องค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดกระบวนการสังเกต เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนลดปัญหาความเครียดจากการเรียนได้ และยังสามารถสร้างความเข้มแข็งให้ระบบการศึกษา ที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

๒.๙) เน้นการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติและการฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการ ในสัดส่วนร้อยละ ๗๐ - ๘๐ เพื่อการสร้างพื้นฐาน ทักษะ และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้ผู้เรียนได้เกิด

การพัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ ทักษะการใช้ชีวิตการทำงาน การวางแผนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากการปฏิบัติงานจริงได้อย่างทันการณ์ รวมทั้งการปลูกฝังในเรื่อง Soft Skill ที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่วนอีกร้อยละ ๒๐ - ๓๐ เป็นการจัดการศึกษาในภาคทฤษฎี

๒.๑๐) หาแนวทางและวิธีการในการปรับลดระยะเวลาในการเรียนตามหลักสูตร ให้น้อยลงจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยอาจปรับลดรายวิชาสามัญในบางวิชาลงบ้าง เพื่อให้สามารถลดเวลาเรียนตามหลักสูตรกำหนดลงได้ โดยเน้นการเรียนในภาคปฏิบัติเป็นหลักเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต้องใช้งานจริง ทั้งนี้ อาจจะต้องมีการจัดทำกฎ ระเบียบ หรือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ออกมารองรับในเรื่องดังกล่าว

๒.๑๑) จัดทำแนวทาง ขั้นตอน รูปแบบและวิธีการในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ด้านอาชีวศึกษา และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ หรือจัดการศึกษาในรูปแบบของการสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) ให้กับผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว แต่มีความต้องการที่จะยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น

๓) ประเด็นในเรื่องความร่วมมือ

๓.๑) กลุ่มอาชีพ ภาคประกอบการ และสถานประกอบการ ต้องเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรในแต่ละสาขาวิชา เพราะสถานประกอบการจะสามารถสะท้อนถึงความต้องการในการกำหนดมาตรฐานอาชีพและสมรรถนะของผู้เรียนว่าต้องการผู้เรียนในลักษณะใด เพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจะได้พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะและสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ หลังสำเร็จการศึกษา และสถานประกอบการต้องนำสมรรถนะของผู้เรียนมาเป็นเงื่อนไขและเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดอัตราค่าตอบแทนให้กับผู้เรียนได้รับค่าตอบแทนตามสมรรถนะ ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างแรงจูงใจให้มีผู้เรียนอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้นด้วย

๓.๒) ต้องประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจไปยังสถานประกอบการต่าง ๆ ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยผลิตผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมีทักษะองค์ความรู้ ความชำนาญในงานวิชาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของภาคประกอบการ โดยต้องมีเงื่อนไขในเรื่องของการให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษีกับภาคประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษา การเชิดชูเกียรติในความร่วมมือจัดการศึกษา รวมทั้งสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่พึงจะได้

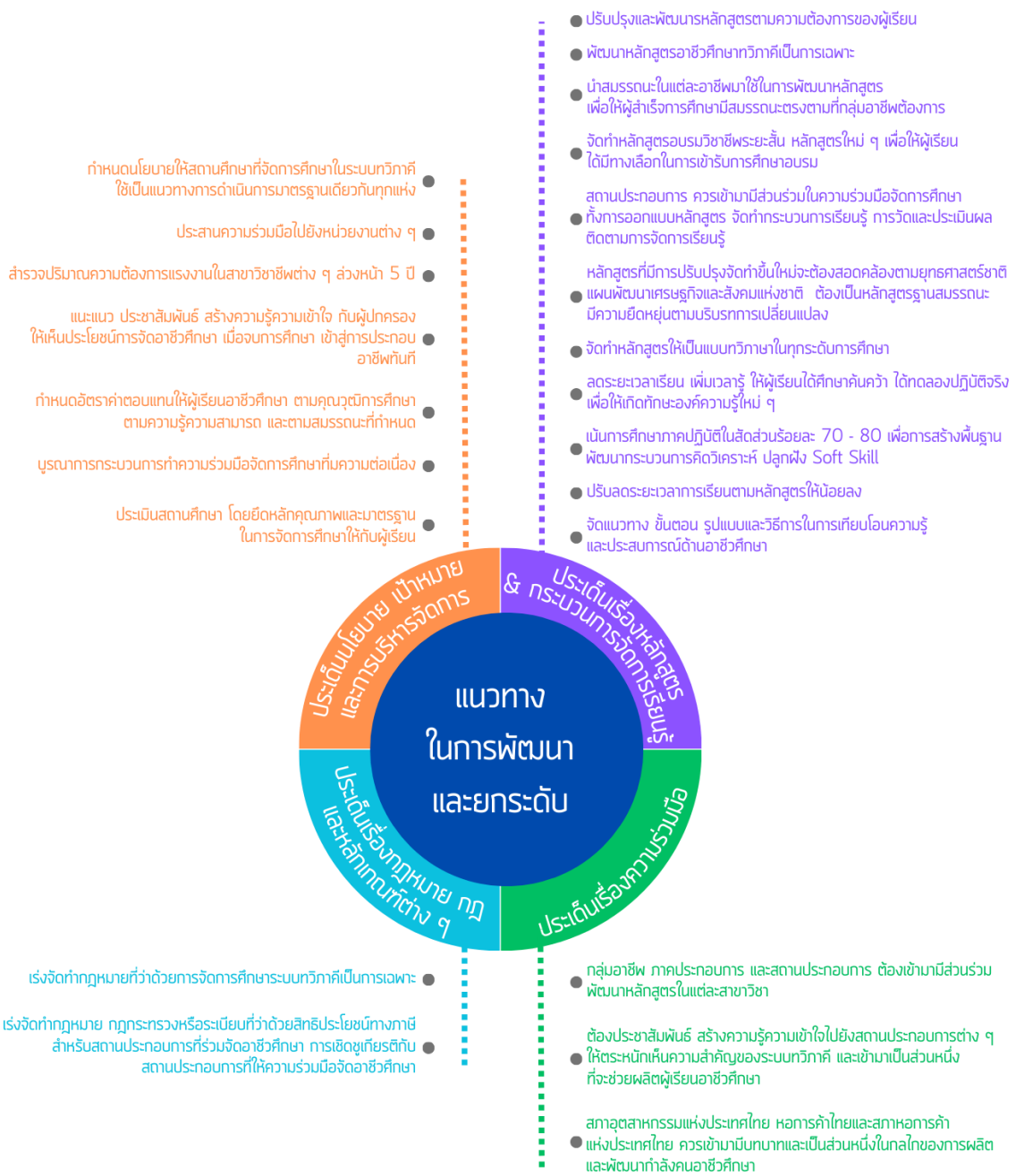
๓.๓) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ควรเข้ามามีบทบาทและเป็นส่วนหนึ่งในกลไกของการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพและสอดคล้องตามความต้องการของภาคประกอบการ

๔) ประเด็นในเรื่องกฎหมาย กฎ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

๔.๑) ควรเร่งจัดทำกฎหมายที่ว่าด้วยการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการเฉพาะ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ลดความซ้ำซ้อนการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นเหมือนการดำเนินการที่ผ่านมา

๔.๒) เร่งจัดทำกฎหมาย กฎกระทรวงหรือระเบียบที่ว่าด้วยสิทธิประโยชน์ทางภาษี สำหรับสถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษา รวมทั้งหลักเกณฑ์หรือแนวทางการเชิดชูเกียรติกับสถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาสถานการณ์การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของไทย ประกอบกับบทวิเคราะห์ต่าง ๆ ข้างต้น ทั้งบทวิเคราะห์ความสำคัญของการจัดอาชีวศึกษา บทวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดอาชีวศึกษา บทวิเคราะห์แนวโน้มและโอกาสในการจัดการอาชีวศึกษาของไทย บทวิเคราะห์สถานการณ์การมีงานทำของผู้เรียนอาชีวศึกษา บทวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษากับต่างประเทศ รวมทั้งบทวิเคราะห์การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงข้างต้น สามารถที่จะออกแบบกระบวนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศไทยที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ดังภาพที่ ๓.๑

ภาพที่ ๓.๑ กระบวนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

จากภาพที่ ๓.๑ เป็นภาพที่แสดงกระบวนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด แนวทางการดำเนินการ และมีการติดตามประเมินผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องของนโยบาย เป้าหมาย และการบริหารจัดการ หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรับปรุง กฎหมาย กฎ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้สามารถนำมาใช้ในการจัดการอาชีวศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผลในเชิงประจักษ์ อันจะนำมาซึ่งประโยชน์กับบุคคลากรในการสร้างอาชีพได้เป็นไปตามหลักการในการจัดการอาชีวศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

การพิจารณาศึกษาเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงครั้งนี้ เป็นการศึกษา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุ เปรียบเทียบระบบการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศไทยกับประเทศชั้นนำที่ใช้ระบบการศึกษาในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนการวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางในการพัฒนาและยกระดับการศึกษา ซึ่งแนวทางการดังกล่าวสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ ใน ๓ ยุทธศาสตร์ คือ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ เพื่อยกระดับการศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มอาชีพ ผู้ประกอบการ และสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามความต้องการของตลาดแรงงาน มีงานทำและมีรายได้ตามสมรรถนะ และเป็นผู้ประกอบการใหม่ได้ ที่เป็นไปในแนวทางเดียวกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ที่ต้องยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา โดยจัดทำหลักสูตรและกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ยืดหยุ่น หลากหลาย ถูกต้อง ทันสมัย ทันเวลารวมทั้งการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทั้งโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ โอกาสในการได้รับทางเลือกในการศึกษาและการเรียนรู้พัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน รวมทั้งโอกาสการได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพตามความถนัดของผู้เรียน

ประเด็นการศึกษาข้างต้นยังสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี) ในการเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้ให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง จัดทำหลักสูตรและให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความรู้ความสนใจของผู้เรียน ในขณะที่นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ) ก็ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะนโยบายในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโลก โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกระดับการศึกษาให้มีทักษะที่เหมาะสมและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และมีหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาสมรรถนะกำลังคนระดับเทคนิค โดยมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนาากำลังคนในสาขาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ตรงความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งจัดให้มีการเชื่อมโยงหลักสูตรของสายอาชีวศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็นการเสริมศักยภาพแก่ผู้เรียน (Upskill) หรือเพิ่มพูนทักษะใหม่ (Reskill) โดยได้รับการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพอีกด้วย

บทที่ ๔

สรุปผลการพิจารณาการศึกษา ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการพิจารณาการศึกษา

การศึกษา เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เป็นการพิจารณาศึกษาเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยการศึกษาแนวคิด ที่มา สภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของไทย ภายใต้กฎหมาย กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาอาชีวศึกษา โดยดำเนินการศึกษา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุ เปรียบเทียบระบบการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของไทยกับต่างประเทศใช้ระบบการอาชีวศึกษาในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ทั้งในเรื่องหลักสูตรการศึกษา ระบบ รูปแบบ กระบวนการจัดการศึกษา ความร่วมมือและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางต่าง ๆ เพื่อจัดทำเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับเสนอต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษานำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาของไทย จากการศึกษาพบว่า

๑) การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาของประเทศไทยประสบปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งในเชิงปริมาณ สถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่สามารถผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อเข้าสู่ภาคประกอบการได้เพียงพอกับความต้องการ ส่วนในเชิงคุณภาพสถานศึกษาอาชีวศึกษาไม่สามารถผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีทักษะและองค์ความรู้ในวิชาชีพได้เพียงพอ เพื่อเข้าสู่การปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้จริง อีกทั้งในปัจจุบันมีการผลิตกำลังคนออกมามีทักษะ สมรรถนะและองค์ความรู้ที่ไม่ตรงกับความต้องการของภาคประกอบการ

๒) การจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษามีผลต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวมและบุคลากรภาควิชาชีพก็ยังเป็นที่ต้องการของภาคแรงงานอย่างมาก ซึ่งบุคลากรดังกล่าวจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยที่การเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีด้วย จึงส่งผลให้แรงงานในระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมต้องมีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องตามที่ระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมนั้น ๆ ต้องการ ดังนั้น การผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพจึงต้องสอดคล้องกับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและพร้อมไปด้วยทักษะการคิดวิเคราะห์ เทคนิคในการแก้ไขปัญหา ทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะด้านเทคโนโลยี

๓) การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่ช่วยสร้างพื้นฐานอาชีพ โดยการสร้างคนให้มีคุณภาพ ให้รู้จักนำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับและประยุกต์ใช้ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรของชาติเป็นไปอย่างคุ้มค่ามากที่สุด ถูกต้องและเหมาะสม รู้จักนำเทคโนโลยีไปใช้สำหรับเพิ่มผลผลิตอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการสร้างคน เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างงาน และสร้างงานเพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็งอันจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับการพัฒนาสภาพสังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีความก้าวหน้าในภาพรวม

๔) การจัดทำชีวิตศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ คือ อาชีวระบบทวิภาคี โดยที่ระบบทวิภาคีเป็นการจัดการ การศึกษาที่ผลิตผู้เรียนให้มีคุณสมบัติ มีทักษะและสมรรถนะตรงตามความต้องการของภาคประกอบการ สร้างบุคลากรที่มีทักษะความชำนาญเฉพาะด้าน ดังนั้น การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศไทยควรเป็นหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพียงระบบเดียว ที่เน้นการเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ - ๘๐ และเรียนทฤษฎีเพียงร้อยละ ๒๐ - ๓๐

๕) การจัดทำศึกษาระบบทวิภาคีจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคประกอบการ ในการทำความร่วมมือจัดการศึกษาร่วมกัน ทั้งในส่วนของ การรับสมัครและคัดเลือกผู้สนใจเข้าศึกษา การออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งการวัดและการประเมินผล การศึกษา การจะให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้นนั้น ภาครัฐควรจะต้องมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกลไกสำคัญที่จูงใจให้ภาคเอกชนและสถานประกอบการได้ตระหนัก เห็นความสำคัญและเข้าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยผลิตผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ มีทักษะองค์ความรู้ ความชำนาญในงานวิชาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของภาคประกอบการ โดยต้องมีเงื่อนไขและหลักเกณฑ์การให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษีกับภาคประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษา การเชิดชูเกียรติ รวมทั้งสิทธิประโยชน์อื่น ๆ สำหรับภาคประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษาพึงจะได้รับ

๖) การผลิตบุคลากรอาชีวศึกษาจะต้องมีวางแผน ปรับปรุงและบูรณาการหลักสูตรต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมากกว่าศาสตร์เพียงด้านเดียว เน้นการเรียนรู้ภาคปฏิบัติที่ได้ลงฝึก และปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะ ได้แก่ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นจริง ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง ทันต่ออาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี อย่างเป็นพลวัต

๗) หลักสูตรอาชีวศึกษาถูกออกแบบมาไม่เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน เนื้อหาสาระของหลักสูตรไม่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทักษะที่ต้องใช้ในการทำงานจริง ถึงแม้สถานศึกษาจะเปิดสอนได้ตรงสาขาแต่เนื้อหาในหลักสูตรไม่ตรงกับทักษะ หรือหลักสูตรที่เปิดสอนอาจตรงกับความต้องการ แต่ล้ำสมัยและไม่ทันต่อบริบทปัจจุบัน มีลักษณะเป็น “เชิงวิชาการ” มากกว่า “เชิงปฏิบัติ” ส่งผลให้การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการได้ อีกทั้งยังไม่ตอบโจทย์และรองรับอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

๘) ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แทบจะไม่มีจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเลย เนื่องจากหลักการในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จะผูกพันกับอายุของผู้เรียนอาชีวศึกษาในระดับดังกล่าว การที่ผู้เรียนจะเข้ารับการศึกษาในระบบดังกล่าวและต้องเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ ซึ่งอายุของผู้เรียนไม่เกิน ๑๘ ปี จะเข้าข่ายความผิดตามกฎหมายดังกล่าว ดังนั้น สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถานประกอบการส่วนใหญ่จึงไม่มีการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระดับ ปวช. ในขณะที่ต่างประเทศมีการเปิดกว้างในเรื่องดังกล่าว และเห็นว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตั้งแต่อายุยังน้อยจะทำให้ผู้เรียนมีการสะสมประสบการณ์ที่รวดเร็วมากขึ้น กล่าวคือ กล่าวทำ กล่าวแสดงออก ลองผิด ลองถูก กล่าวที่จะแก้ปัญหาซึ่งประสบการณ์ในระยะยาวจะสามารถสร้างความเข้มแข็งให้ผู้เรียนได้เติบโตมาอย่างมีคุณภาพและมีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานจริง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหารือร่วมกันเพื่อปัญหาในส่วนดังกล่าว เพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพเป็นกำลังหลักในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศตั้งแต่อายุยังน้อย

๙) ครูผู้สอนอาชีวศึกษาขาดแคลนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะครูที่จัดการเรียนการสอนวิชาชีพเฉพาะทาง นอกจากจะมีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการแล้ว ครูผู้สอนยังไม่ได้รับการพัฒนาทักษะและเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่เกิดการบูรณาการองค์ความรู้และศาสตร์ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มทักษะให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดและวิเคราะห์

๑๐) กระบวนการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ยังยึดติดกับหลักสูตรและระบบการจัดการศึกษาแบบเดิม ๆ มากเกินไป และต้องใช้เวลาเรียนค่อนข้างนาน ไม่มีการสอนให้ผู้เรียนคิดนอกกรอบและบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ไม่มีการสร้างแรงกระตุ้นเพื่อจูงใจเพื่อให้ผู้เรียนต้องการเข้ารับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อความเบื่อหน่ายในการเรียนตามมา ต่อเนื่องไปยังการออกกลางคันและหลุดออกจากระบบการศึกษาไปในที่สุด ในขณะที่ผู้เรียนบางคนก็หลุดออกไปจากระบบอาชีวศึกษาแล้วเข้าสู่ระบบการศึกษาในหลักสูตรระยะสั้นของหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาอบรม และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันทีโดยไม่ต้องเรียนให้ครบตามที่หลักสูตรอาชีวศึกษากำหนดที่เน้นภาคทฤษฎีมากเกินไป ใช้เวลาเรียนค่อนข้างนานและไม่ตอบโจทย์การทำงานในยุคปัจจุบัน

๑๑) การศึกษาเปรียบเทียบระบบการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ เป็นการศึกษาระบบการจัดการอาชีวศึกษาภายใต้บริบทที่แตกต่างกันในหลายเรื่องเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างในการขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษา ทั้งนโยบายที่สนับสนุน ความพร้อมและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ กฎหมายที่ให้สิทธิและเอื้อต่อการจัดการศึกษา สมรรถนะผู้เรียน รวมไปถึงการศึกษาจุดเด่น จุดด้อย โอกาสในการพัฒนาและปัญหาหรือภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นตามมา เพื่อจะได้เห็นช่องทางในการพัฒนาและยกระดับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีความเป็นสากลมากขึ้น

๑๒) การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบัน ยังขับเคลื่อนการพัฒนาไปได้อย่างล่าช้า ไม่มีความต่อเนื่อง และไม่ทันต่อสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงและความต้องการความรู้ในการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ของผู้เรียน อีกทั้งยังไม่มีจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชาที่สามารถออกไปประกอบอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากไม่มีการพัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตรหรือจัดทำหลักสูตรใหม่ ๆ เพื่อรองรับนั่นเอง

๑๓) ความหลากหลายของระบบการบริหารจัดการ ซึ่งปัจจุบันมีการบริหารงานใน ๑ ระบบ ๒ รูปแบบ กล่าวคือ สถานศึกษาอาชีวศึกษาส่วนหนึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันการอาชีวศึกษา อีกส่วนหนึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยตรง การไม่กระจายอำนาจไปยังสถาบันการอาชีวศึกษาส่งผลให้เกิดปัญหาตามมามากมาย และยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งกระทบต่อตัวผู้เรียนอย่างมาก ทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจและขาดแรงกระตุ้นหรือความสนใจในการเข้าเรียนอาชีวศึกษา

โดยสรุปการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม เนื่องจากการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นการผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่การทำงานและการประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้ มีงานทำเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และการมีงานทำของคนในประเทศเป็นดัชนีชี้วัดระบบเศรษฐกิจฐานรากของสังคมที่มีความเข้มแข็ง ประกอบกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้น

อย่างต่อเนื่องควบคู่กันไป ดังนั้น การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาไปพร้อมกัน ทั้งในเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอนที่ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องและรองรับอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น กระบวนการจัดการศึกษาที่จะต้องนำศาสตร์และองค์ความรู้ที่หลากหลายมาบูรณาการให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ ๆ เน้นการสอนให้ผู้เรียนได้คิดนอกกรอบของหลักสูตร ไม่ยึดติดกับระยะเวลาการศึกษาตามหลักสูตรกำหนด อาจมีการจัดทำหลักสูตรระยะสั้นออกมาเพื่อตอบสนองโจทย์การเรียนรู้ที่ใช้ระยะเวลาที่สั้นลง แต่เน้นการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติเป็นหลักที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะและองค์ความรู้เพียงพอที่สามารถเข้าทำงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา หรือประกอบอาชีพอิสระได้ตามต้องการ ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาในการสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม และด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ทั้งการยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (enhance quality of education) ครอบคลุมผลลัพธ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ (learning outcomes) ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้องในการศึกษา เพื่อจัดการในเรื่องการดำรงชีวิตของตนเองและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู หลักสูตรและกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ (educational core processes) ที่ยืดหยุ่น หลากหลาย ถูกต้อง ทันสมัย ทันเวลา และมุ่งเน้นการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมทางสังคมที่ถูกต้อง มีระบบสนับสนุน (educational institutions and support systems) ที่ตอบสนองความต้องการ ของการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (reduce disparity in education) โดยการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ (equity in access) โอกาสการได้รับทางเลือกในการศึกษาเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (equity in choosing appropriate process in education) และโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพตามความถนัดของผู้เรียน (equity in benefiting from aptitude-based quality of education) โดยการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาต้องใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ และแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการวัดประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน เพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชนและประเทศชาติ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีความรู้ ทักษะ เก่งปฏิบัติ และมีสมรรถนะเป็นที่ยอมรับ หรือผ่านการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการอย่างเข้มข้น ที่ทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาที่สำเร็จการศึกษาสามารถเข้าสู่การทำงานในสถานประกอบการได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษาและมีความสามารถที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้ประกอบการได้เอง

๔.๒ ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา เรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีเป้าหมายสำคัญเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบการจัดการอาชีวศึกษาของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ที่ใช้การอาชีวศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในส่วนของนโยบายการขับเคลื่อน เป้าหมาย หลักสูตรการจัดเรียนการสอน ความร่วมมือ กฎหมาย จุดเด่น จุดด้อย โอกาสในการพัฒนา และภัยคุกคามหรือปัญหาที่เกิดขึ้นต่อการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา นำเสนอ

ไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารงานและจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษา โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลทางด้านนโยบาย ได้นำหลักการแนวคิดและข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปทบทวนและปรับปรุงกลไกต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับบริบททางที่เปลี่ยนไปตามกระแสเทคโนโลยีอย่างเป็นพลวัต

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการการอาชีวศึกษา ในคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ได้ตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว และมีประเด็นข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่ต้องการสะท้อนไปยังสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อการบูรณาการแก้ไขปัญหาให้เกิดอย่างยั่งยืน และสร้างความเข้มแข็ง สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียนอาชีวศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑) ประเด็นในเรื่องนโยบาย เป้าหมาย และการบริหารจัดการ

๑.๑) ต้องกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่งจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีเพียงระบบเดียวในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อการมีงานทำอย่างแท้จริง การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจะต้องมีความต่อเนื่องและไม่เปลี่ยนแปลงไปตามวาระของผู้บริหารองค์กร

๑.๒) หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ต้องหารือแนวทางร่วมกันเพื่อสำรวจแนวโน้มผู้ตกงาน และผู้ว่างงานอันเนื่องมาจากการถูกเลิกจ้างหรือการปิดกิจการ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการจัดหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อรองรับกลุ่มผู้สนใจที่จะเข้ารับการศึกษาอาชีวศึกษาในระดับต่าง ๆ หรือฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นเพื่อการมีงานทำ

๑.๓) ต้องสำรวจปริมาณความต้องการกำลังคนอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ล่วงหน้าอย่างน้อย ๕ ปี โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนในการผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาออกสู่ภาคแรงงานที่มีทักษะ สมรรถนะและมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของภาคแรงงาน สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็แนวทางสำคัญในการป้องกันปัญหาการว่างงานตามมา

๑.๔) ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาและเข้าสู่ระบบการทำงานในระบบราชการมีจำนวนน้อย และส่วนใหญ่จะทำงานในภาคประกอบการที่สอดคล้องตามสาขาวิชาชีพที่มีความรู้ ดังนั้น การกำหนดอัตราค่าตอบแทนหรือเงินเดือนของคนกลุ่มนี้จึงไม่ควรใช้หลักการกำหนดอัตราเงินเดือนสำหรับคุณวุฒิที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) กำหนด แต่ควรมีการกำหนดอัตราเงินเดือนให้กับที่สำเร็จการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาที่สอดคล้องตามคุณวุฒิการศึกษาตามความรู้ความสามารถ และตามสมรรถนะที่กำหนดควบคู่กันไป เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้สนใจเข้าเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น

๑.๕) นโยบายที่สำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คือ การทำความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงควรมอบอำนาจหน้าที่ดังกล่าวให้กับสถาบันการอาชีวศึกษา เป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้เกิดความสะดวกและเกิดความรวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรทำหน้าที่

เป็นผู้กำกับและติดตามการดำเนินงานในภาพรวมทั้งหมด พร้อมทั้งต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานในทุกโครงการ

๑.๖) ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ได้มีโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง ในรูปแบบของการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และมีระบบการสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิต เพื่อให้ได้รับคุณวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น

๒) ประเด็นในเรื่องหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้

๒.๑) ต้องจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาทวิภาคีเป็นการเฉพาะ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรหรือจัดทำหลักสูตรใหม่ ๆ ที่มีความท้าทายและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนที่ทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง มีความยืดหยุ่นในการจัดเรียนรู้ ในบางหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ควรมีการยกเลิกและจัดทำหลักสูตรใหม่ ๆ ตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อการประกอบอาชีพจริง

๒.๒) ในการจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาควรต้องนำสมรรถนะในแต่ละอาชีพมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะตรงตามที่กลุ่มอาชีพต้องการ และในบางหลักสูตรควรต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับวิถีของชุมชนและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยหลักสูตรดังกล่าวจะต้องช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถปรับและประยุกต์องค์ความรู้ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจรายย่อย (SME) หรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระได้

๒.๓) เพื่อให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ก้าวทันต่ออาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ควรเร่งจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรบวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรใหม่ ๆ ออกมาเพื่อให้ผู้เรียนได้มีทางเลือกในการเข้ารับการศึกษาอบรม และมีช่องทางในการเข้าถึงระบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามแต่สภาพของบุคคล

๒.๔) หลักสูตรที่มีการจัดทำขึ้นใหม่จะต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หลักสูตรต้องเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีความทันสมัย มีความยืดหยุ่นตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของประเทศและความต้องการแรงงานวิชาชีพ ในเวลานั้น ตอบสนองต่อการมีงานทำของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเข้าปฏิบัติงานได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา

๒.๕) หลักสูตรการศึกษาต้องจัดให้เป็นหลักสูตรในระบบทวิภาคีแบบทวิภาษา ในทุกระดับการศึกษา โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการจัดการศึกษาควบคู่ไปกับการใช้ภาษาไทย พร้อมกันไป รวมทั้งภาษาที่สามเพิ่มเติม โดยอาจใช้สถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐนำร่องในเรื่องดังกล่าว ในทุกภูมิภาค และต้องมีการติดตาม ประเมินผล และขยายผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีองค์ความรู้ มีทักษะติดต่อสื่อสารได้ จะสามารถสร้างความเข้มแข็งและสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้เป็นอย่างดี

๒.๖) หลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคีจะต้องเน้นการจัดการศึกษาภาคปฏิบัติ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการในสัดส่วนร้อยละ ๗๐ - ๘๐ เพื่อการสร้างพื้นฐานทักษะ และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาระบวนการคิด วิเคราะห์ ทักษะการใช้ชีวิตการทำงาน การวางแผนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากการปฏิบัติงานจริงได้อย่างทันการณ์ รวมทั้งการปลูกฝังในเรื่อง Soft Skill ที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่วนอีกร้อยละ ๒๐ - ๓๐ เป็นการจัดการศึกษาในภาคทฤษฎี

๒.๗) กระบวนการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาควรจัดใน ๒ รูปแบบ ดังนี้

๒.๗.๑) รูปแบบโมดูล (Module) ซึ่งเป็นนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่จัดให้กับผู้เรียนเพื่อให้มีโอกาสแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย หรือเป็นการจัดกลุ่มการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนแบบโมดูลต้องระบุนิยามพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้อย่างชัดเจน การเรียนการสอนแบบโมดูลเป็นการเรียนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีระเบียบแบบแผน แต่หลากหลายวิธีแห่งการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ทราบความสามารถและความก้าวหน้าของตนในการเรียนรู้ทุกระยะ และผู้เรียนที่เรียนรู้ซ้ำได้มีโอกาสเรียนซ้ำ ในกระบวนการจัดการเรียนนั้น จะมีการประเมินผลก่อนเรียน (Pre-Assessment) เพื่อตรวจสอบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน สมรรถนะของผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมเองตามความสนใจ มีการประเมินผล (Post-Assessment) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนประเมินผลตนเอง

๒.๗.๒) รูปแบบบล็อกคอร์ส (Block Course) เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบต่อเนื่อง โดยใช้ระยะเวลาที่สั้น เป็นรูปแบบการศึกษาแบบเรียนครั้งละ ๑ รายวิชา (Block Course System) และเรียนไปจนจบกระบวนวิชานั้นแล้วทำการวัดผล จึงจะเรียนวิชาถัดไปจนกว่าจะครบตามหลักสูตรกำหนด

ทั้งนี้ ในการจัดการเรียนการสอนนั้นจะเลือกใช้รูปแบบใดในการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใดนั้น จะต้องพิจารณาความเหมาะสมและสิ่งที่ผู้เรียนได้รับจากการศึกษาตามหลักสูตรในสาขาวิชาชีพนั้นเป็นหลัก

๒.๘) สถานประกอบการ และภาคประกอบการที่เกี่ยวข้องตามแต่ละกลุ่มอาชีพ ควรเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในความร่วมมือจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งการออกแบบหลักสูตรร่วมกัน จัดทำกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การฝึกปฏิบัติทางด้านวิชาชีพ การวัดและประเมินผล รวมทั้งติดตามการจัดการเรียนรู้เพื่อสำรวจข้อบกพร่องและนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

๒.๙) ต้องเร่งดำเนินการจัดทำแนวทาง ขั้นตอน รูปแบบและวิธีการในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ด้านอาชีวศึกษา และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ หรือจัดการศึกษาในรูปแบบของการสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) ให้กับผู้ที่ประกอบอาชีพแล้ว แต่มีความต้องการที่จะยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้น เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา และเพิ่มคุณวุฒิให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้นำไปใช้ในการยกระดับตำแหน่งและปรับอัตราค่าตอบแทน

๓) ประเด็นในเรื่องความร่วมมือ

๓.๑) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา หอการค้าไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน ผู้แทนสถานประกอบการ และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) จะต้องประชุมหารือร่วมกันในการสำรวจปริมาณความต้องการกำลังคนอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อผลักดันระบบการผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาให้มีปริมาณที่เพียงพอตามความต้องการ มีคุณสมบัติ มีสมรรถนะและทักษะตามที่ภาคประกอบการต้องการ

๓.๒) องค์กรวิชาชีพ กลุ่มอาชีพ ภาคประกอบการ และสถานประกอบการ ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในแต่ละสาขาวิชาในระบบทวิภาคี หรือจัดทำหลักสูตร

ใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อการมีงานทำและการประกอบอาชีพของผู้เรียนหลังสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากสถานประกอบการจะสามารถสะท้อนถึงความต้องการได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในการกำหนดมาตรฐานอาชีพและสมรรถนะของผู้เรียนว่าต้องการผู้เรียนในลักษณะใด มีคุณสมบัติอย่างไร เพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจะได้พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะและสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา โดยที่สถานประกอบการต้องนำสมรรถนะของผู้เรียนมาเป็นเงื่อนไขในการกำหนดอัตราค่าตอบแทนตามสมรรถนะ ซึ่งก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น

๓.๓) ต้องประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจไปยังสถานประกอบการต่าง ๆ ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยผลิตผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมีทักษะองค์ความรู้ ความชำนาญในงานวิชาชีพที่เป็นไปตามความต้องการของภาคประกอบการ โดยต้องมีเงื่อนไขในเรื่องของการให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษีกับภาคประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษา การเชิดชูเกียรติในความร่วมมือจัดการศึกษา รวมทั้งสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ที่จะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการได้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการอาชีวศึกษา

๓.๔) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรต้องมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาความร่วมมือที่มีอยู่เดิม คือ คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษากลุ่มอาชีพ (กรอ.อศ.) โดยมีการประสานความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทย เพื่อมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษาในระดับภูมิภาค และมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาค พร้อมทั้งมีการจัดตั้ง กรอ.อศ. ในระดับจังหวัด โดยมีสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนดำเนินงาน โดยจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องรองรับ เพื่อให้การบริหารจัดการต่าง ๆ ในการดำเนินการความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งพร้อมกันไปในการจัดการอาชีวศึกษาทั้งระบบ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมต่อไป

๔) ประเด็นในเรื่องกฎหมาย กฎ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

๔.๑) ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือทิศทางในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งภารกิจบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่แตกต่างไปจากเดิมที่เคยปฏิบัติ และแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ให้มีความต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพตามมา

๔.๒) ควรเร่งจัดทำกฎหมายที่ว่าด้วยการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการเฉพาะ เพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถาบันการอาชีวศึกษา ได้นำไปใช้ในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรู้และให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ลดความซ้ำซ้อนการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเพื่อป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นเหมือนการดำเนินการที่ผ่านมา

๔.๓) เร่งจัดทำกฎหมาย กฎกระทรวงหรือระเบียบที่ว่าด้วยสิทธิประโยชน์ทางภาษี สำหรับสถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษา รวมทั้งหลักเกณฑ์หรือแนวทางการเชิดชูเกียรติกับ สถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๔.๔) เร่งจัดทำกฎหมาย กฎกระทรวงหรือระเบียบที่ว่าด้วยการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ รวมทั้งการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต โดยควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

หลักการสำคัญในการจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ต้องมีนโยบายในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น และต้องเร่งรัด ในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ จึงจะสามารถทำให้เกิดแรงจูงใจให้กับผู้สนใจที่จะมาเรียนทางสายอาชีพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่พิจารณา เฉพาะแต่ผู้เรียนในระบบเพียงอย่างเดียว แต่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงาน ในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นการส่งเสริมเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารทางวิชาการ

ณัฐสิฏ รักษ์เกียรติวงศ์. การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย, (กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI), ๒๕๖๒).

อรรถพล สังขวาสี และคณะ. อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๔). วารสารวิชาการธรรมศาสตร์ ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๖๔).

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. นโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา สู่สากล (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๕), กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๕.

ฉันทนา ปาปัดถา และคณะ. การพัฒนารูปแบบการพัฒนากำลังคนด้านสมรรถนะดิจิทัลตามนโยบาย ประเทศไทย ๔.๐. วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (๒๕๖๕) : เดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม ๒๕๖๕, สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร, ๒๕๖๕.

ชานินทร์ อินทวิเศษ และคณะ. เทคโนโลยีและนวัตกรรมกับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล, วารสาร Humanities, Social Sciences and arts (พฤศจิกายน - ธันวาคม ๒๕๖๒), Veridian E-Journal, Silpakorn University, ๒๕๖๒.

นิรันดร์ สมมุติ และคณะ. อนาคตภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๖ (กันยายน - ตุลาคม ๒๕๖๔), คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๖๔.

นพรินทร์ ไทยถาวร. แนวทางการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลด้านวิชาการในประเด็นที่คณะกรรมการ มอบหมาย, ผลงานที่เป็นข้อเสนอแนวความคิดปรับปรุงหรือพัฒนางาน (ผลงานในอนาคต), สำนักงานกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๖๖.

สมพร ปานดำ. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทักษะของช่างอุตสาหกรรมอาชีวศึกษาไทย ในยุคดิจิทัล สร้างขั้น. วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑: มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๓. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๓.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕), กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๙.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. นโยบายและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, ๒๕๕๔.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอนสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ, กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๖๐.

_____. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, ๒๕๕๑.

_____. อนาคตภาพของการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาตามความต้องการของตลาดแรงงาน และทิศทางการพัฒนาประเทศ, นนทบุรี : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ..... . อนาคตภาพของการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาตามความต้องการของตลาดแรงงาน และทิศทางการพัฒนาประเทศ, นนทบุรี : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๖๑.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการศึกษาแนวทางการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีตามความต้องการของประเทศ : กรณีศึกษาประเภทอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒.
- Diane-Gabrielle Tremblay, “*The German Dual Apprenticeship System: An Analysis of Its Evolution and Present Challenges*, Research Gate,” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๖, https://www.researchgate.net/publication/228701563_The_German_Dual_Apprenticeship_System_An_Analysis_of_Its_Evolution_and_Present_Challenges.
- U.S. Department of Education, *Carl D. Perkins Vocational and Technical Education Act of 1998*. Report to Congress on State Performance Program Year 2004-2005. (United State of America, 2007). สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๖, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED504173.pdf>

หนังสือแปล

- กระทรวงศึกษาธิการและการวิจัย, สหพันธ์รัฐเยอรมนี. *กฎหมายเพื่อปฏิรูปการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ (BerbiRefG)*. แปลโดย สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๖๐.
- “อาชีวศึกษาในสหรัฐอเมริกา.” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕, https://hmong.in.th/wiki/Vocational_education_in_the_United_States.
- “TAFE คือ สถาบันอะไร? ทำไมถึงได้รับความนิยมในออสเตรเลีย.” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕, <https://www.mabrisbane.com/education/faqs/technical-and-further-education>.
- “ระบบการศึกษา Japan.” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕, <http://bitly.ws/zojG>
- “เรียนรู้จากต้นแบบ สถาบันอาชีวศึกษาสิงคโปร์ กู้ชาติด้วยการผลิต แรงงานทักษะ ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ.” สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕, <https://www.salika.co/2020/10/13/vocational-school-of-singapore-model/>.

เอกสาร /บทความวิชาการออนไลน์

- Social-emotional Learning การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมและความเข้าใจตนเอง. ออนไลน์
<https://www.thekommon.co/social-emotional-learning/>
- ทักษะด้านดิจิทัล (Digital Skills) ก้าวสำคัญสู่อนาคต. ออนไลน์ <https://bitly.ws/TPXv>
- ๑๐ ทักษะ การทำงานยุคดิจิทัล ที่ AI จะแทนที่เราไม่ได้. ออนไลน์ <https://www.ttbbank.com/th/fin-tips/detail/digital-working>

บรรณานุกรม (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก, ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นโยบาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๙)

แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. คณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๖๐.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา
วันจันทร์ที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๖ ณ อาคารรัฐสภา.

<https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/21750>.

นโยบายการจัดการศึกษา ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ)

<https://moe360.blog/2021/04/16/education-policy/>

กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและประกาศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑

ภาคผนวก

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและการบูรณาการหลักสูตร
การเรียนการสอน”

ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและการบูรณาการหลักสูตร
การเรียนการสอน”
ณ วิทยาลัยพาณิชย์การเชตุน เขตราชฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีพังโคนพาณิชย์การ อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีการโรงแรมและการท่องเที่ยวไทย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคนิคมินบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา” ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา” ณ วิทยาลัยเทคนิคสว่างแดนดิน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา” ณ มหาวิทยาลัยนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคนิคบึงกาฬ อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา”
ณ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา”
ณ สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษา
และการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการจัดการศึกษา”
ณ วิทยาลัยเทคนิคตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่อาชีพและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่”
ณ ศูนย์การเรียนรู้ บริษัท สมบูรณ์ แอ็ดวานซ์เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) (Somboon Learning Academy)
และสถานประกอบการในเครือบริษัทฯ นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ อ่าเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง
การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”
ณ ศูนย์การเรียนรู้ True Digital Academy โครงการ ทрудิจิทัลพาร์ค ทู ดิจิทัล อคาเดมี แคมปัส
ถนนสุขุมวิท เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”
ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวันดี แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”
ณ วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”
ณ บริษัท ภูพานเฮ 2021 (ไทยแลนด์) จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและการจัดการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”
ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนา
องค์การนักวิชาชีพ และการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center)”
ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนา
องค์การนักวิชาชีพ และการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center)”
ณ วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาองค์การนักวิชาชีพ
ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา”
ณ อาคารสำนักงาน บริษัท เลิศวิลัยแอนด์ซันส์ จำกัด เขตบางแค กรุงเทพมหานคร
และศูนย์บูรณาการระบบอัตโนมัติ ถนนเศรษฐกิจ ๑ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่อาชีพใหม่”
ณ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

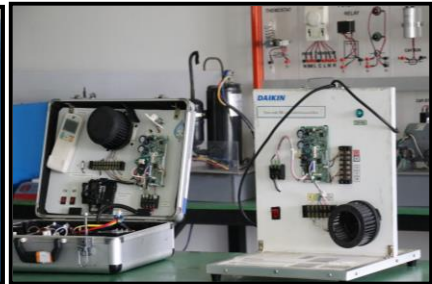
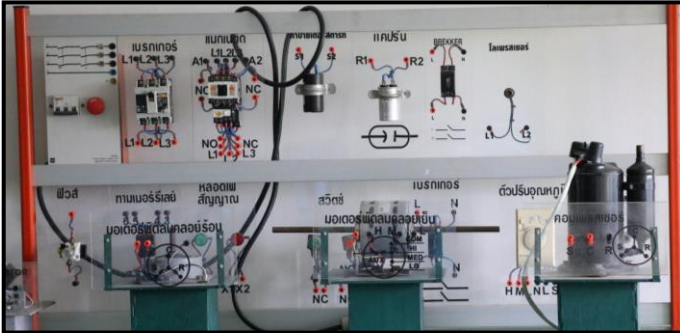

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษาภายใต้สถาบันการอาชีวศึกษา”
ณ สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“แนวทางการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center)”
ณ วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การจัดการเรียนการสอนรูปแบบเรียนคู่งาน – งานคู่เรียน”
และ “การจัดหลักสูตรการเรียนรู้อู่สู่อการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล”
ณ สถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิวุฒิ”
และ “การพัฒนาศูนย์บริหารเครือข่ายการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา (CVM)”
ณ วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ “การพัฒนาศูนย์บริหารเครือข่ายการผลิตและพัฒนา
กำลังคนอาชีวศึกษา (CVM)”
ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษารนบุรี เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

